Werner Heiduczek

Un semestru de tandrețe

roman

Editura Eminescu

Coperta colecției : Val Munteanu
Ilustrația copertei : Dumitru Ionescu

1975
București, Piața Scînteii 1

Werner
Heiduczek

Un semestru de tandreţe

●

Ciudatele aventuri ale lui Parsifal

REPOVESTITE DUPĂ
WOLFRAM VON ESCHENBACH

Traducere de
Sevilla Răducanu

Editura Eminescu

MARK AUREL ODER EIN SEMESTER ZÄRTLICHLEIT,
© Verlag **Neues Leben,** Berlin, 1971

DIE SELTSAMEN ABENTEUER DES PARZIVAL,
Nach Wolfram von Eschenbach neu erzählt
© Verlag **Neues Leben,** Berlin, 1974

UN SEMESTRU DE TANDREȚE

CITESC ȘI RECITESC SCRISOAREA lui Tolia. O știu pe dinafară. „Yana, cînd vei citi aceste rînduri, voi fi departe. Undeva se va găsi ceva pentru mine. Dacă lumea ar avea o portiță, aș evada".

Cîteodată îmi vine să cred că mi-a scris numai pentru a ține vie în mine flacăra neliniștii și a îndoielii. Că se joacă doar ca un copil de-a v-ați ascunselea. Că ar vrea să-l caut.

Alteori îmi pare că sînt nedreaptă cu el. Că era disperat cînd și-a așternut pe hîrtie hotărîrea. Lumea în care caută o portiță de scăpare este el însuși. Acel „afurisit de eu", cum spusese odată, „de care trebuie totuși să te eliberezi". Și-aș vrea parcă, din nou, să stau alături de el pe scările de piatră din fața Universității. Să fie o zi tare călduroasă, Tolia să poarte caraghioșii săi ochelari de soare, iar pe genunchii mei să rămînă deschis caietul cu notițele luate la curs. Sau, întinși pe paturi, la cămin, să ascultăm discuri : Béla Bartók, Gershwin sau Ravel, și deodată Tolia să-mi șoptească : „Yana, draga mea".

Acum, cînd scriu, toate astea mi se par de un prost gust colosal.

Tolia a fost primul care mi-a spus Yana. Acum toți din anul meu îmi zic așa. De parcă m-ar fi chemat de cînd lumea Yana. Cînd mama mă strigă Cristiana, numele mi se pare străin. Semnez pretutindeni, cînd sînt nevoită s-o fac, „Yana Trauzettel". Poate să pară ciudat, dar sînt alt om de cînd mă numesc Yana. De-aș mărturisi-o cuiva, ar

rîde de mine. Sînt însă convinsă că se cuvine ca fiecare ființă să aibă numele care i se potrivește. Te simți altfel. Poate că ieși din cochilia vechiului tău nume și-l părăsești, așa cum te descotorosești de rochițele rămase mici. Cînd omul se schimbă, ar fi bine să i se dea alt nume. Atunci am ști din prima clipă că avem de-a face cu o ființă cu totul diferită, dacă întîmplarea ar face să-l întîlnim după ani și ani.

Aș putea să zac ziua-ntreagă și să plîng. După cum îl știu pe Tolia, n-o să-mi scrie. Ca și cum noi doi n-am exista. Poate că o să aflu cîndva, mai tîrziu, ceva despre el. Peste zece ani sau peste douăzeci. Unii au nevoie de mult timp pînă își croiesc un drum prin labirintul firii lor. Și prin întreaga viață.

Distruge tot pe ce pune mîna. Chiar și pe mine.

Așa cum trăiesc acum n-are nici o noimă. Dimineților sînt aidoma după-amiezilor, iar după-amiezile nu se deosebesc de seri. Mă trezesc în zori și mi-e gura uscată.

Mama își dă multă osteneală cu mine. Ar vrea să mă vadă mai veselă. Rîd cîteodată numai pentru a-i face plăcere. Probabil că își dă seama. Se scoală la patru și jumătate și-mi pregătește micul dejun, se așază la volan și pleacă la Leipzig, de unde se întoarce acasă abia seara tîrziu sau noaptea. Înlocuiește, la Institutul Herder, pe șeful subsecției ei, care a avut un accident.

Dar așa a fost întotdeauna în familia noastră. Dimineața e mare agitație, și-n timpul zilei casa-i aproape pustie. Înainte trebuia să văd de sora mea. Era îngrozitor de mocăită. Dacă-i ardeam vreo două începea să urle. Asta-l enerva pe tata. Și de se enervează el, o molipsește și pe mama.

Acum stau dimineața culcată în pat, în camera mea, și-i aud cum intră, unul după altul, la baie. Apoi percep șuierul boilerului. La zgomotele astea se mai adaugă și telefonul.

De șase luni tata, împreună cu colectivul lui, caută să pună la punct procedeul de fabricare al colorantului RT. Cîteodată este chemat la telefon pînă și noaptea.

Sora mea îmi spune în fiecare zi, cum umblă toți, dimineața, în vîrful picioarelor, de cînd mi s-a întîmplat mie toată povestea asta și-am rămas acasă. Nici nu-și dă seama că trîntesc ușile.

Pe cînd mă duceam la facultate doream să am mai mult timp. Acum nu știu ce să fac cu el. Mă gîndesc și iar mă gîndesc. Și mă apucă groaza de cît timp am și mi-e frică de gîndurile mele. Cînd îmi dau seama că încep s-o iau razna, ies repede în stradă și mă uit la copiii care se duc la școală sau privesc cum curăță mașinile zăpada de pe drum. Și noaptea colind orașul. Acolo unde se sudează șinele de tramvai mă opresc. Aș vrea și eu să stau ghemuită ca bărbații îmbrăcați în pufoaice și să arunc lumină albăstrie în noapte. Cel puțin vezi cu ochii ce-ai realizat. Și ești cu cugetul împăcat — eu una așa cred — atunci cînd se face ziuă.

Dar pretutindeni stăruie imaginea lui Tolia.

Cîteodată încep să citesc pe Marc Aureliu și trecutul reînvie. Încep să mă cert cu Tolia. Sînt atît de nebună, încît uit unde mă aflu și că el e departe. Abia a mai apucat să-mi strecoare scrisoarea pe sub ușa camerei mele de la cămin. Petra mi-a adus-o la spital. Tolia n-a avut de unde să știe că leșinasem în noaptea aceea în timp ce lucram în laborator. Mă apăr împotriva ataraxiei lui Marc Aureliu. Într-un fel oarecare această stare de seninătate măgulește și obosește totodată.

„Lasă cărțile, petrecerile. N-ai timp de pierdut. Consideră-te drept o ființă care se află în pragul morții.“

Cum să cred în seriozitatea preceptelor lui, cînd scrie o carte despre inutilitatea cărților? Mi-l închipui noaptea, în cortul său imperial, pe vremea cînd purta război împotriva parților și căuta consolare, deoarece ceea ce făcea ziua i se părea lipsit de sens. Înțeleptul nu se înțelegea cu împăratul, iar împăratul nu-l putea pricepe pe filozof. Și se înșela pe sine însuși cu „seninătatea“ lui așa cum se înșală și Tolia.

„Aici așa-zisele «cuvinte frumoase» n-au nici un rost, Yana. Dimpotrivă. Prozaismul situației e ostil poetizării.“

Ai dreptate, Tolia. Să încetăm, în sfîrșit, a ne minți. Nimeni nu poate trăi toată viața împotriva firii și a convingerilor sale.

Totul mă obosește încă destul de mult. Marc Aureliu și manualele școlare pe care le-am scos de prin sertare spre a reciti ce-am învățat despre stoici și despre împărații romani. Totuși nu pot ține încă piept unei discuții cu Tolia. Fiecare zi e ferecată în argintul unei amintiri. Și eu aș vrea să uit. N-am învățat încă să rămîn singură, față-n față cu mine.

Din acest punct de vedere era mai bine la spital. Cu toate că și acolo fiecare zi era geamănă cu cealaltă. Sfîrșești prin a te obișnui. Îmi dădeau mereu „Protacin". Te face să vezi lumea ca printr-un văl. Te face să stai întinsă, să aștepți și să fii mulțumită. Îmi vine să cred că reziști atît de bine la spital pentru că ești mereu în așteptare. Aștepți micul dejun. Vizita medicului. Injecțiile. Prînzul. Aștepți timpul de vizită. Cina și clipa somnului.

Celor de-acolo le-a trăsnit prin minte o idee grozavă : să prescrie „Protacin" celor ce nu-s în stare să aștepte. În mine e cîteodată o nerăbdare care mă face să explodez.

Sînt deja de șase zile acasă. Povestea cu Tolia m-a dat peste cap bine de tot. S-a dus naibii anul ăsta de studii. Așa cred, cel puțin. Cinci săptămîni de stat la spital. Și mai am de făcut un tratament. Încontinuu la consultații. Mereu printre bolnavi. Tata crede că acolo mă năpădesc gîndurile negre. Un om sănătos vede lumea cu alți ochi decît un bolnav.

Azi de dimineață, înainte de a pleca la combinat, a intrat în camera mea. Auzisem claxonul automobilului. Șoferul îl aștepta jos. Tata s-a apropiat de pat. M-am prefăcut că dorm. Este ceva care-l oprește să mă sărute cînd sînt trează. Nu știu de ce. Poate că față de mine nu încearcă atît de puternic sentimentul de părinte ca față de sora mea. Tata abia a împlinit patruzeci de ani. M-aș putea mărita cu un bărbat de vîrsta asta. S-a simțit jenat cînd l-am îmbrățișat pe negîndite și l-am atras spre mine, pe pat.

— Cum stau parametrii tăi ? — m-a întrebat.

Ceva mai inteligent nu i-a dat prin minte. L-am mușcat de ureche.

— Du-te la colorantul tău, i-am spus, altfel n-ai pic de liniște. De cînd te cunosc ești în veșnică căutare.

— Poate că-i greșit din partea ta că nu cauți nimic.

— La chimie te pricepi mai bine decît la fiică-ta, i-am răspuns.

I-am luat mîna și mi-am pus-o pe față.

Tolia avea mîini asemănătoare.

Șoferul claxonă încă o dată. Credea, fără îndoială, că tata nu-l auzise.

„Din fiecare viață se poate face ceva".

Mă gîndesc adesea la femeia aceea mică de la spital. Mă înțelegeam bine cu dînsa. De cele mai multe ori citea sau stătea pur și simplu întinsă, fără să scoată un cuvînt. Nu era fericită în căsnicie. N-avea voie să se dea jos din pat. Îi aduceam eu tot ce-avea nevoie. Îmi făcea plăcere cînd îmi dădeam seama cît de mult se bucura că o ajut. Recunoștința ei n-avea nimic supărător.

Poate că n-ar fi trebuit să studiez chimia, ci medicina. Întotdeauna îmi dau prea tîrziu seama de ceea ce vreau de fapt. „Nici eu n-am vrut să fac ceea ce fac acum", spunea ea.

Este directoare la combinat și sub conducerea ei se produce un ierbicid oarecare, AN-65 sau ceva asemănător. În orice caz un mijloc de combatere a buruienilor. Cînd aștepta vizita celor din uzină, fața ei întinerea. Imediat după prînz începea să se pieptene, să-și dea cu cremă, să-și maseze pielea ridată de sub ochi și din jurul gurii. Întreaga săptămînă nu vorbea atît cît în cele două ore consacrate vizitei. Ca și cum și-ar fi păstrat întreaga energie pentru acest scurt timp. Și de fiecare dată cînd își lua rămas bun, spunea : „Încă două săptămîni și sînt din nou printre voi".

Toți știau că speranța ei era o tainică amăgire. Dar ea trăia cu această speranță.

Unul dintre muncitorii care o vizitau răspundea atunci : „Ce idee !... *Tocmai acum, cînd ierbicidul tău* AN-65 se produce pe scară largă, — te bagi în spital ! Avem nevoie de noi capacități de producție !"

Despre căsătoria ei păstra tăcere. Rămăsesem cu impresia că bărbatul ei venea s-o vadă doar dintr-un sentiment de datorie. Cu toate că-și dădea silința să se poarte cum se cuvine. Nu uita nici o zi de vizită, aducea flori și suc de fructe. Cred însă că nu prea aveau ce să-și spună

și clipele petrecute împreună îi oboseau pe amîndoi ; pe ea încă mai mult decît pe el.

— Ce-ai fi vrut să devii dacă nu erai ceea ce ești ? am întrebat-o.

— Aviator sau geolog. Am avut întotdeauna o dorință nebună să cutreier și să pătrund lumea.

— Și acum produci AN-65 !

— Fiecare viață se împlinește într-un fel.

— Sentimentul fericirii evoluează pe o linie sinuoasă, am spus eu.

Iar ea :

— O, doamne, nu te exprima chiar așa de abstract !

Citeodată simțeam nevoia să discut cu dînsa despre tot ce mi se întîmplase.

Dar nu m-a întrebat și eu nu i-am destăinuit nimic.

Crezusem întotdeauna că Tolia e timid sau că nu-l interesează fetele.

De fapt, la început, nu m-a interesat nici el pe mine.

Pentru că mai credeam că mă voi mărita cu Walter. Studiază matematica și acum este în anul III. Ne-am cunoscut la Facultatea muncitorească. Walter urma clasa specială de matematică și eu am ajuns acolo deoarece urma să studiez în străinătate. Totul era limpede între noi doi. De dragul lui Walter renunțasem chiar să plec la Leningrad. Dar după un timp l-am cunoscut pe Tolia, adică de fapt mai întîi pe Gustav. Este ungur. Din Szegedin sau dintr-un sat oarecare de prin împrejurimi. Studiază la noi filologie germanică și-și dă la anu' examenul de stat. Îl vedeam mereu la prînz, la cantină. La început am crezut că în mod cu totul întîmplător aveam amîndoi același orar. Dar abia mă așezam la coadă, la ghișeu, că imediat apărea și el. Veneam însoțită de Petra. Ei i-a sărit imediat în ochi manevra lui Gustav. Are un fler deosebit pentru chestii de astea.

— Cred că a pus ochii pe tine, mi-a spus ea.

Avusesem trei ore de practică în laborator, greșisem o analiză și audiasem două ore de curs despre calculatoare electronice. Din nou mi-am dat seama că făcusem o alegere nefericită cu chimia.

— Se prea poate, i-am răspuns. Ți-l fac cadou !

Dar ea nici nu asculta ce-i spuneam.

Privea spre sudanezul ei, așezat la o masă.

— Cum îl găsești ? mă întrebă.

— Nu-i rău.

Începu să rîdă, luă mîncarea și se duse la prietenul ei. Știam că o să chiulească de la următoarea oră de curs. Reușea să se detașeze de toate atunci cînd i se năzărea ceva. Nu-și făcea probleme cînd nu-i reușea în laborator vreo analiză. Cum terminase cu marocanul, îl înlocuise cu sudanezul ăsta.

— Tu cu Walter al tău, obișnuia ea să spună. Cînd vă văd atît de îndrăgostiți, mă cuprinde melancolia.

Cîteodată îmi vine să cred că fericirea e o problemă de caracter.

Walter și-ar scoate ochelarii, m-ar privi cu ochii săi miopi și-ar spune : „Pe de o parte desigur, pe de alta însă nu. Dacă, să zicem, caracterul determină fericirea, ce determină, în acest caz caracterul ?

Neîncetat își punea lui și îmi punea mie întrebări. Avea un hobby : logica și teoria cunoașterii. În afară de asta îi plăceau casele vechi. Cu condiția să fi fost clădite cel puțin acum două sute de ani. Cînd voia să dovedească ceva desena un întreg sistem de coordonate cu felurite curbe.

„Irațional este doar ceea ce nu cunoaștem încă, spunea el, lumea se apără ca o ceapă uscată. Cu cît mai adînc pătrunzi în ea, cu atît mai mult te ustură ochii.“ Era pasionat de matematică. Îl ascultam cu plăcere cînd cita pe Aristotel, pe Feuerbach sau pe Hegel și Marx. Dar cîteodată întrecea măsura ; atunci îi luam ochelarii de pe nas și-l întrebam :

— Acum mă vezi rațional sau irațional ?

Walter rîdea, mă săruta și răspundea :

— Felul tău de a da definiții e mai convingător.

Gustav a venit la masa la care mă așezasem să mănînc și a întrebat dacă mai este vreun loc liber. Se servea din nou pește. Probabil că bucătarul încheiase un contract cu combinatul piscicol sau își luase vreun angajament personal. „Poftim“, i-am spus eu, și-am continuat să mănînc, absentă la ceea ce se întîmpla în jur, cu nasul în notițe. Mă exaspera grupa de amon-sulfid. De două zile tot lucram la analiză. Îmi mai lipsea doar un element. Asistentul îmi

surîsese în semn de încurajare, dar eu aș fi fost în stare să azvîrl cît colo, de față cu el, caietul de analize cu rezultatul constant „minus unu". Pînă atunci analizele îmi reușiseră de la prima încercare.

— Studiați chimia ? mă întrebă Gustav.

— Nu, i-am răspuns, sinologia. Sînt în anul trei și plec mîine în China.

— Ce coincidență, remarcă el. Și eu zbor mîine tot spre China. Vrei să ne căsătorim ?

— Îmi pare rău, i-am spun eu, dar sînt iubita împăratului detronat.

— Nu face nimic, replică el, eu sînt favoritul răsfățat al reginei Angliei.

Începu să-mi placă. Mă săturasem de pește și de grupa amon-sulfidică. Nici lui nu-i prea plăcea mîncarea. Dădu farfuria la o parte și spuse :

— Dealtfel mă numesc Gustav.

Am crezut că-i o glumă. Pe cine naiba îl mai cheamă astăzi Gustav ?

— Frumos nume. Îmi amintește de FeO.

— N-o să-ți vină să crezi — răspunse el — dar adevărul e că așa mă numesc.

Mi-era penibil.

— Dacă te gîndești bine, Gustav e un nume foarte masculin, rostii eu.

El a început să rîdă și mi-a plăcut cum rîdea. Nu i se mai vedeau ochii.

— Sînt din Szegedin, explică el.

N-am fost niciodată tare la geografie. Ce fericire că în clasa a XII-a n-am mai fost obligată să învăț pe dinafară nume de orașe și fluvii. N-aveam memorie pentru așa ceva. Szegedin, denumirea aceasta n-o mai auzisem niciodată. M-am gîndit la România. Dar el mă corectă :

— Ungaria. Sînt din Ungaria.

Petra tocmai o ștergea cu sudanezul ei. O cuprinsese cu brațul după umăr și ea își întoarse capul rîzînd spre mine. M-am gîndit : acum se duce să facă dragoste cu lunganul și seara o să-mi povestească totul cald. Și-o să-mi recomande : „Nu te mărita cu unul din Europa. Te sfătuiesc să te decizi pentru Africa, e un continent cu viitor".

— Prietena dumitale e o fire veselă, remarcă Gustav.

— Da, foarte veselă.

— Şi noi sîntem un grup de băieţi veseli. Unul e din Algeria. Urmează Institutul de teatru şi arta dramatică. Dar de fapt vrea să se facă regizor. Tolia studiază chimia.

— E rus ?

— Nu. E de aici. Şi-a schimbat doar numele. În realitate îl cheamă Hans-Peter. Dar consideră numele ăsta idiot. Nu-l poate ierta nici astăzi pe tatăl său că i l-a dat.

— Şi dumneata, dumneata ce urmezi ?

— Germanistica.

— Ah, din cauza asta.

— Cum ? Din ce cauză ?

— Mă refer la pronunţia dumitale.

— Mama a fost austriacă, explică el. Sîntem într-adevăr un grup de băieţi veseli. Poftește odată pe la noi.

De ce nu, m-am gîndit eu. Poate că nu minte spunînd că sînt un grup de băieţi veseli.

Astăzi după-masă m-am culcat.

Cînd m-am trezit, am auzit-o pe sora mea cîntînd la pian.

De un trimestru tot exersează „Către Elisa". Cum stăteam aşa toropită, la graniţa dintre somn şi trezie, am fost cuprinsă de un sentiment ciudat, de parcă mă lepădasem de trup. Universul era o moleculă, iar eu pluteam în ea, undeva, în ipostază de proton sau neutron. Timpul nu mai avea durată şi consideram minunată această încremenire. Apoi mi-am imaginat, aşa, dintr-o dată, că nu mai pot respira şi că mîinile îmi sînt cuprinse de amorţeală. Am sărit în sus şi-am pornit să măsor camera în lung şi în lat, să vorbesc cu voce tare, pentru ca să mă aud.

Mai tîrziu am rîs de nebunia mea, am luat manualul de chimie organică şi am început să tocesc bazele Mannich.

Medicul îmi spune că ar trebui să las reacţiile în lanţ de capul lor ; n-au decît să nunteasca chimic, în servietă, cu tabelele. Că aş avea încă nevoie de repaos.

Repaosul mă ucide.

E foarte nimerit — aşa cred — că studiez ştiinţele naturii ; altfel nu m-ar mai suporta nimeni. O să mă duc din nou la Club. A fost stupid din partea mea să încetez antrenamentul, doar pentru că nu puteam realiza mai puţin de 12,8 pe suta de metri. Voi trece la 800 de metri. Cred că la

proba asta am șanse mai mari. Antrenorul meu e de părere că n-am tonusul nervos necesar sprintului. Mă crispez la start.

O invidiez pe soră-mea! Săptămîna viitoare cîntă la pian, în cadrul unui concert școlar, și n-are nici pic de emoție. Exersează cîte o oră aceleași game. Am întrebat-o dacă n-o plictisește. În fiecare zi același lucru!

„Cîteodată da, mi-a răspuns ea — dar gamele trebuie exersate." Nu știu de ce părinții mei nu m-au dat și pe mine la școala populară de muzică. Cred că s-au îndoit de perseverența mea la exersat. Dar este tot atît de posibil să nu se fi gîndit la asta. În general am impresia că se comportă cu totul altfel față de soră-mea. Nu în sensul că m-ar neglija. Nici eu singură nu știu cum să calific atitudinea lor. Cred că se ocupă pur și simplu mai mult de dînsa. O pun să le cînte „Către Elisa" sau o ascultă cuvintele la rusă ori la engleză. Îi consacră mai mult timp decît îmi dedicau mie cînd eram elevă. Și cîteodată îmi doresc să mă fi născut după soră-mea.

De mine s-a îngrijit bunica. Locuia mai demult la noi. Tata a adus-o din Polonia. Eu să fi avut pe-atunci doi sau trei ani. Părinții lipseau deseori de acasă. Urmau școala de partid sau cursuri de calificare. Cînd eram singură cu bunica, mă învăța să mă rog. Ne duceam chiar la biserică. Și cînd credincioșii cîntau, urlam și eu cît mă ținea gura. Îmi plăcea tare mult. Părinții nu trebuiau să afle nimic despre „inițierea" mea. Bunica m-a și botezat pe furiș. Pînă și astăzi tata se mai ceartă cu ea din cauza asta. Ce n-ar fi dat să poată anula botezul! Dar odată botezat, rămîi botezat. La sora mea a fost cu ochii în patru ca nu cumva să se repete istoria. „Nu știu ce fel de copii am adus pe lume, spune bunica, sînt pur și simplu prea deștepți."

Tata este șef de secție în combinatul chimic iar fratele lui chirurg. Cînd scrie cîteodată ceva despre ei la ziar, bunica taie articolele și oricine vine la ea este obligat să le citească.

— Înainte vă duceați întotdeauna la biserică, se miră ea. Nu era frumos, duminica, cînd mergeam cu toții la slujbă?

Tata ascultă ce spune bunica, dar nu-i răspunde. Cîteodată însă își pierde răbdarea. Îl preocupă un procedeu de

fabricație sau faptul că au greutăți cu întreprinderile contractante.

— Termină odată cu chestia asta, izbucnește el.

Iritat, se scoală și se duce în camera lui de lucru. După puțin timp se întoarce. Nu suportă încordarea în relațiile familiale. Poate că se gîndește că nu-i vina bunicii. E o femeie bătrînă. A trăit șaptezeci de ani cu credința în Dumnezeu. Acum, în cei cîțiva ani care i-au mai rămas, nu mai contează. Nu poate altfel și tatii îi pare rău de ea. O tratează cu coniac românesc, pe care dînsa îl bea cu multă plăcere. Bunica nu mai locuiește la noi. Ea spune fiecăruia cît de mulțumită e că are locuința ei proprie. Dar eu nu cred că spune adevărul. Cînd mă duc s-o văd, plînge. Odată am însoțit-o la biserică doar fiindcă mi-am dat seama cîtă fericire îi dăruiam prin asta.

I-am spus-o și tatii. L-a afectat profund. Cred că-și face reproșuri că în copilărie m-a lăsat mai tot timpul în grija bunicii.

— Ești dispusă să faci abstracție de tine, să te scoți mereu din ecuație.

Cred că greșește. Poate că altădată era așa. Atunci, de pildă, cînd de dragul lui Walter n-am mai plecat la Leningrad. Acum am depășit pragul ăsta. De n-ar fi așa, povestea dintre Tolia și mine ar fi luat altă întorsătură. Mă întreb : unde este în fond granița dintre răspunderea față de omul de lîngă tine și răspunderea față de propriul drum în viață ?

Îmi place să vorbesc cu tata despre asemenea lucruri. Stăm întinși în camera lui pe o veche blană de capră. A primit-o în dar de la un păstor armean. Tata bea coniac armenesc, eu Cinzano alb și facem considerații filozofice asupra universului. Am avut întotdeauna o concepție romantică despre chimie și am crezut că ea îmi poate explica toate misterele lumii.

— Știi, îi spuneam eu, îmi închipui că am găsit un remediu universal. Un miligram din el face nemuritor pe oricine îl înghite, este neverosimil de ieftin, asigurările sociale suportă cheltuielile.

— Problema este producerea lui în masă, își exprimă el părerea. Ne trebuie uzine cu totul noi.

Cîteodată visăm amîndoi cu ochii deschiși. De cînd studiez, n-am mai stat lungită pe blană. Cît am fost împreună cu Tolia, aproape că n-am mai dat pe acasă. Și-acum tata

nu mai are timp să viseze sau îi lipsește liniștea necesară, pînă pune la punct procesul de fabricație al noului său colorant RT. Și-n afară de asta, combinatul va fi reprofilat. La mine la spital venea mereu în afara orelor de vizită. Cunoștea pe medicul-șef. Odată mi-am descoperit numele în agenda lui. Era înghesuit între o conferință ideologică și o ședință de lucru.

— Nu trebuia să vii, i-am spus. Înțeleg că nu poți.
— Sînt un părinte mizerabil, mi-a răspuns el.

În realitate așteptam să vină să mă vadă. Zece minute îmi ajungeau. El știa asta.

Despre Tolia n-am vorbit încă cu el. Desigur că știe toată istoria de la mama. E prima dată cînd nu-i spun eu însămi ce s-a întîmplat. Mi-e rușine de el, mi-e rușine că stîrnesc atîta vîlvă în jurul chestiei ăsteia. Poate că sînt nedreaptă și de fapt el așteaptă să încep să mă destăinui. Totuși, — dacă stau să mă gîndesc bine — el are colorantul, combinatul lui, piața lui mondială. Consideră problemele mele niște fleacuri. Și poate că are dreptate. Pe fiecare durerea lui îl ustură cel mai tare.

Erau într-adevăr niște băieți veseli. Cînd am intrat eu, Tolia stătea pe pat. Asculta discuri. Poate că făcea și altceva. Dar discurile sînt pasiunea lui și — cred că-mi amintesc bine —, asculta discuri.

Cînd m-a văzut, s-a ridicat în picioare, mi-a dat mîna și s-a așezat din nou pe pat. Acolo a și rămas tot timpul, cu genunchii aduși la piept, cu spatele sprijinit de perete. Acolo și-a mîncat și ciorba de pește. Gustav a gătit chiar în acea seară ciorbă de pește unguréască. Tolia arborase un zîmbet ironic. De fapt, abia a deschis gura în seara aceea. Se purta ca și cum i-aș fi indiferentă. Nici eu n-am observat nimic deosebit la el. Mă deranja doar faptul că nu se scula de pe pat. Și că purta în cameră ochelari de soare. Moderni, cu lentile mari.

Face pe interesantul, mi-am zis eu, sau vrea să pară demonic. În orice caz am rămas cu impresia că se maimuțărește.

Gustav era ocupat cu ciorba lui de pește, dispărea tot mereu din cameră și la început mă simțeam stingheră.

De-ar lăsa naibii ciorba aia stupidă de peşte, gîndeam eu ; mă cheamă aici şi-ncepe imediat cu peştele. Bine că a venit El Hachemi, algerianul. De fapt el mi-a plăcut cel mai mult dintre toţi trei. S-a purtat de la început ca şi cum aş fi fost de totdeauna de-ai casei. Adulmecă, aruncă servieta pe pat, îi dădu un ghiont în umăr lui Tolia şi se aşează lîngă mine.

— Ciorbă de peşte — spuse el. Oricine vine la noi trebuie să mănînce ciorbă de peşte.

Vorbea cu un puternic accent franţuzesc. I se potrivea. Nu s-ar fi cuvenit să vorbească germana atît de bine ca Gustav.

— Şi vin mulţi ? l-am întrebat.

A rîs în aşa fel încît mi-am adus aminte de soră-mea. Şi ea rîde la fel.

— Îţi vînd un pont — interveni Tolia, spune-i că găteşte grozav. Pune preţ pe asta.

Ce-şi închipuie personajul ăsta ? m-am gîndit eu. N-are nici un motiv să creadă că m-am prins în plasă. Şi pe deasupra cu ciorbă de peşte. Sînt sătulă pînă-n gît de peştele de la cantină.

Aş fi plecat, dar mi-era penibil să dispar aşa de repede. Şi apoi mă gîndeam : băiatul se canoneşte cu ciorba lui de peşte şi tu o ştergi ; nu se face.

El Hachemi scoase din servietă cîteva foi de desen. Erau schiţe scenografice. Am crezut că sînt făcute de el, dar mi-a explicat :

— *Non, non.* * Le-a făcut prietena mea.

Era scenografă la teatrul regional. Voia să se logodească sau să se însoare cu ea. În orice caz una din două.

Mi s-a părut teribil de interesant ; profesia ei şi faptul că o s-o ia cu dînsul în ţara lui. Recunosc înclinarea spre un romantism nerod, dar mereu mi-e dor de ceva nebunesc. Poate pentru că sînt plictisitor de normală. Dar mai e şi altceva. Mi-l închipui pe Hachemi regizînd şi pe nevastă-sa făcîndu-i decorurile. Chiar dacă se ceartă, au ceva care-i leagă.

Cred că n-o să mă mărit niciodată. Poate că m-aş fi măritat cu Tolia. Băieţii vor din prima clipă să te ia de mînă şi să te ocrotească. Nu pot să sufăr asta.

La Tolia mi-a plăcut că nu s-a purtat aşa. Stăteam la început ore întregi pe o scară sau lungiţi pe malul rîu-

* Nu, nu (în franţuzeşte, în original).

lui ; n-a încercat să-mi ia mîna sau să mă mîngîie. Nu știu cît să fi dăinuit între noi starea asta de lucruri. În orice caz pînă în seara aceea. Mă întrebase dacă vreau să merg cu el la teatru. Se dădea „Radamisto" și mi-a spus :

— Händel e singurul lucru valabil pe care-l poți asculta la operă.

— Mie îmi place și Puccini, i-am răspuns eu.

A zîmbit cu impertinență. Am constatat că-i arogant, dar m-am dus totuși cu el la spectacol. Nu m-a entuziasmat ca pe el și am început să îndrug din nou vrute și nevrute despre „Boema" și „Tosca".

— Încetează, mă puse el la punct. Puccini în comparație cu Händel e ca Freddy față de Carusso.

— E o problemă de gust — mi-am dat cu părerea.

Asta l-a scos din fire.

— Nu de gust, ci de înțelegere — mi-a replicat el. Unii n-ating niciodată această treaptă.

Intoleranța lui Tolia mă înfuria, dar mă și descumpănea în același timp. Știam doar : la muzică se pricepea mai bine decît mine. Aveam senzația că e nedrept și mă apăram împotriva nedreptății.

Am trecut pe strada universității, pe „Ring", am luat-o prin fața cetății spre catedrală și apoi am făcut cale întoarsă. Nu mai știu decît că mi-a explicat ce este o „fugă" și că m-a dus pe sus la Clubul studențesc : acolo s-a așezat la pian și mi-a cîntat o „fugă". Nici nu-i păsa că radioul era deschis. Responsabilul clubului a venit și l-a întrebat ce i s-a năzărit. Că doar nu poate intra fiecare după cum îi vine chef și așa, nitam-nisam, să-i dea drumul. Cînd merge radioul, nu-i voie să cînți la pian.

— Atunci închide radioul, i-a replicat Tolia și a continuat „fuga".

N-a lipsit mult să se ia la bătaie. Mi-era foarte penibil. Tolia e logodnicul meu și studiază muzica, i-am explicat responsabilului. Cîteodată îl cuprind frigurile creației și undeva trebuie să-și dea drumul. Plecăm imediat, să fie amabil și să ne scuze. Afară Tolia îmi spuse :

— Ești o ființă fricoasă, Yana.

Era prima dată cînd mă numea astfel.

I-am reproșat că ține cu tot dinadinsul să facă pe originalul, dar că de fapt nici nu e chiar așa de interesant. Ba cîteodată pare de-a dreptul caraghios.

Mi-a dat dreptate. Sinceritatea lui m-a uimit atunci ca și adesea mai tîrziu.

Era prin aprilie și noaptea se lăsa rece. Dar nici unul dintre noi nu voia să se ducă acasă. Mergeam tăcuți unul alături de celălalt și-am intrat — trecînd peste pod — în parc. Acolo Tolia a zbughit-o pe neașteptate și s-a întors aducîndu-mi o floare mică de cîmp. Era plină de brumă. I-am cuprins obrajii cu mîinile și l-am sărutat. A încremenit de surprindere. Dar după aceea nu mi-a mai dat drumul. Cred că am stat așa ore întregi. Îi căutam mereu fața. Noaptea n-avea contururi. Ștergea orice granițe.

Ciorba de pește era gustoasă.

Am mîncat două farfurii și Gustav a considerat pofta cu care m-am înfruptat drept recunoașterea unei virtuți naționale. În general, părea tare mulțumit că e maghiar. Tolia nu-l lua în seamă. Stătea pe pat, sorbea supa și zîmbea ironic, cu ochii în farfurie. Cînd tace, zîmbește mai totdeauna ironic. Cred că nici nu-și dă seama. Ai impresia că rîde de tine. Și eu am avut la început aceeași impresie. În realitate își manifestă doar nesiguranța. Odată a fost dat afară de la cursul de științe sociale fiindcă sta și se uita țintă la conferențiar zîmbind ironic. Cu timpul asta l-a înnebunit pe profesor, care a început deodată să strige la el că de la un student e firesc să ceri mai multă conștiinciozitate și seriozitate. Dacă are chef să rînjească, n-are decît s-o facă în altă parte. Poate să părăsească sala, nu pune preț pe prezența lui.

Tolia mi-a povestit mai tîrziu întîmplarea și mi-a mărturisit :

— Absurdă treabă, fiindcă profesorul îmi era simpatic. Îl ascultam cu plăcere, dar el voia să iau notițe. Ce stupizi sînt oamenii ! Nu găsesc calea înțelegerii !

O spunea cu nepăsare. Nu ca și cum ar fi însemnat ceva pentru el. Așa-i lumea, ce să-i faci ! Să trecem cu buretele peste asta.

La început nu prea luam în serios ceea ce spunea. Rîdeam adesea de el, pentru că-i plăcea să facă pe omul matur și înțelept, de parcă ar fi zămislit el lumea și-a-

cum îi părea rău că a creat un asemenea lucru. Abia mai tîrziu mi-am dat seama că în spatele vorbelor lui se ascundea ceva mai grav. O serioasă descumpănire. Nu-și știa rostul și nici încotro s-o apuce. Era dezorientat în viață și în confruntarea cu el însuși. Și din această pricină găsea că lumea este stupidă.

— Îmi place viața, îi spuneam eu.

Iar el :

— Ești naivă. Dumnezeule, ce naivă poți fi ! N-ai s-ajungi niciodată la ateism. Ești prea credincioasă.

— Aicea-i bunică-mea de vină, răspundeam eu, ea m-a dus mereu la biserică.

Cîteodată se monta atît de puternic, încît nici nu-și dădea seama cînd cineva făcea o glumă. În asemenea situații dovedea o înfiorătoare lipsă de umor.

— Las-o pe bunică-ta — mă dojenea el ; ai credința în sînge. Majoritatea o au. Nu pot trăi fără de bunul Dumnezeu. Și dacă nu se duc la biserică, caută altceva. Ăsta-i adevărul, înțelegi ? Poate că e în funcție de structura celulelor creierului. O să se descopere și asta.

Pe atunci îi citea pe Camus și pe Beckett. Îți dădeai seama foarte ușor ce autori intrau în lecturile sale. Voia să pară mai grozav decît era.

Dar vorbesc mereu despre Tolia, cu toate că vreau să istorisesc despre Gustav și ciorba lui de pește.

La drept vorbind nici nu era o ciorbă gătită de el. Cumpărase trei cutii de conserve dintr-un magazin de delicatese. Totuși se umfla în pene și susținea că ciorba lui de pește e la fel de grozavă ca și conaționalii săi.

— Iar peștele de la cantină e ca nemții, l-am luat eu peste picior.

— Nu, nu, protestă el și pufni în rîs.

— Gustav e un om politicos, interveni Tolia. De fapt ne consideră plictisitori, enorm de plictisitori, dar... fără oase. Exacți, diligenți și cuminți.

— Ăsta-i un cinic scăpat din *Azilul de noapte* al lui Gorki. Scăpat cu oarecare întîrziere.

— Îl așteaptă pe Godot, adăugă El Hachemi.

Începură să rîdă toți trei, dar eu nu înțelegeam de ce.

Cine știe ce glumă grosolană se ascunde aici, îmi spuneam în sinea mea. Sînt ca toți ceilalți. Dar după aceea mi-a plăcut din nou. El Hachemi avea cîteva discuri. Am ascultat pentru prima dată cîntece algeriene. O oră sau mai

mult. Fără ca vreunul dintre noi să scoată o vorbă. Tolia acompania cîteodată fluierînd. Gustav îmi făcu semn să mă uit la El Hachemi. Stătea lungit pe pat, cu ochii-n tavan și nu-și dădea seama că privirile noastre se opriseră asupra lui. Era mai scund decît Gustav și Tolia, mai scund chiar decît mine. Avea părul negru, ușor buclat. Fața îi era prelungă. Cred că-i era dor de țară.

Gustav m-a condus la căminul de fete. Am vrut să mă duc singură, dar el a insistat să mă conducă.

— Să nu ți se întîmple ceva, spuse Tolia. Acum, în toiul nopții !

Am crezut că-și bate joc de mine. Cînd cineva mă ia peste picior mă pierd cu totul și mi se înroșesc urechile ; mă străduiesc să-mi dau un aer de superioritate și să zîmbesc. În realitate nu reușesc decît să mă strîmb. Tolia mă imita mereu. Pe el îl amuza, iar pe mine mă enerva.

Mai întîi am mers cu tramvaiul. Ne-am dat jos la rîu. Îmi plac apele lui. Noaptea mai mult decît ziua. E murdar și vara miroase urît. Dar mie mi-e drag. Adesea merg de-a lungul malului sau iau o barcă și mă las în voia apei pînă ajung dincolo de ruinele cetății. Vara mă întind cîteodată pe stîncă. Acolo sus e liniște și se văd orașul, rîul și fumul combinatului chimic iar în fund de tot blocurile noilor cartiere.

De sus, de pe stîncă, percepi zumzetul orașului și noaptea îl poți auzi cum respiră. Dau frîu liber imaginației ; totul va dobîndi altă înfățișare în viitor. Casele vechi vor fi demolate și se vor clădi altele noi. Și alți oameni vor locui în ele.

Nimeni nu va ști că eu am stat cîndva aici sus, pe stîncă. Apele rîului își vor continua drumul. Ruinele cetății vor mai dăinui protejate cu grijă, ca nu cumva să se surpe. Cred că fiecare are nevoie de o părticică de trecut în jurul său. Cînd un vestigiu al timpurilor străvechi se năruie, uitarea cuprinde ceva ce altădată a fost viu.

— Chestia aceea de mai înainte cu Godot n-am înțeles-o, am mărturisit eu. Să fi fost o glumă ?

— Nu, răspunse Gustav, El Hachemi se referea la Godot al lui Beckett.

— Aha !

Nu știam nici cine-i Godot și nici cine-i Beckett.

Voia să-mi afle părerea despre teatrul absurdului.

— Multe lucruri sînt foarte absurde, m-am eschivat eu, n-ai ce-i face.

— Desigur, aprobă el, ai dreptate. Beckett a scris o piesă în care apar pe scenă doar un bărbat și o femeie. El citește ziarul, ea face cosmetică sau ceva asemănător și amîndoi sînt băgați în nisip. În întreaga piesă nu se întîmplă de fapt nimic altceva decît că nisipul crește în jurul lor. În actul al doilea le ajunge pînă la brîu, în al treilea pînă la gît. Și între timp bărbatul încearcă să-și facă drum pînă la femeie. Dar nu reușește. Alunecă mereu de pe muntele de nisip. Hazul constă în faptul că ea nici nu bagă de seamă că nisipul se urcă. Nisipul crește și crește și ea nu face decît să repete : „Din nou o zi fericită". Poți să-ți imaginezi una ca asta ?

— Cred că cineva care scrie așa ceva este disperat sau foarte trist. Și eu îmi pot imagina că atunci cînd stai în sală și privești ai senzația că nisipul crește și-n jurul tău. Socotești că e bine dacă o piesă te înspăimîntă ?

— Găsesc că-i interesant. Cristalizează ceea ce-i demential în viață.

— Mie îmi pare ca o provocare la sinucidere.

Gustav rîse.

— Prea iei toate lucrurile în serios, remarcă el.

— De ce ar scrie un autor o piesă, dacă nu ține s-o iau în serios ?

— Preferi eroul pozitiv ?

— Da, i-am răspuns eu, sînt atît de primitivă.

S-a scuzat. N-a vrut să insinueze asta.

— Acum încerci să te sui pe muntele de nisip, i-am replicat eu.

— Și iată din nou o zi fericită, exclamă el.

Iar eu m-am gîndit că un germanist ia poate mult mai puțin în serios literatura decît un chimist.

Ne aflam pe pod, ne-am aplecat peste balustrada de piatră și am privit luciul vălurit al rîului.

— Trebuie să vii odată la noi, spuse Gustav. Seara, cînd luminile ard și bărbații își aruncă nada, ne-am plimba la Budapesta de-a lungul Dunării sau ne-am urca pe muntele Gellert. Pe muntele celor tineri.

Mă gîndeam că m-aș fi putut afla acum pe unul din podurile Nevei ; în fața mea n-ar străjui ruinele cetății, ci s-ar înălța fortăreața Petru și Pavel, iar în locul bisericii din piatră aș fi avut în fața ochilor biserica Sfîntului Isac.

Cînd se luase hotărîrea să studiez la Leningrad, părinții mi-au dăruit un album cu vederi din acest oraș. Aveau de gînd să mă viziteze în timpul nopților albe. Voiau să o ia și pe soră-mea cu ei. Călătoria lor ar fi fost un dar cu prilejul intrării mele în rîndul oamenilor maturi. Și-apoi am venit într-o bună zi acasă și-am spus : „Nu mai plec. Rămîn să studiez aici.“ Prima reacție a tatălui meu s-a concretizat în cuvintele „Ți-ai pierdut mințile !“. Poate că era într-adevăr așa. Dar de dragul lui Walter aș fi renunțat atunci la mult mai multe. Și abia la un an după această hotărîre mă și plimbam cu un alt băiat, noaptea, prin oraș și nu mi se părea deloc ciudat. N-aș fi putut spune că în relațiile noastre Walter își schimbase felul de a se purta. Mă iubea și-mi dovedea că mă iubește. Cu mine se întîmplase ceva. Nu știam încă ce anume și asta mă chinuia. Puneam pe seama faptului că nu o scoteam la capăt cu studiul chimiei. Îmi închipuisem totul mult mai interesant, mai tulburător. Odată, în primul semestru, am părăsit în fugă sala de cursuri pe la mijlocul prelegerii și m-am dus la tata, la combinat. Voiam să fac orice altceva, numai să nu mai tocesc zi de zi formulele acelea idioate. Aveam impresia că eu însămi devenisem fosforpentoxid sau pămînt silicios. Tata tocmai discuta cu cîțiva șefi ai unor secții și am fost nevoită să aștept. După plecarea lor a ascultat liniștit ceea ce i-am spus. Apoi, din senin, l-a cuprins furia. Să rămîn odată pentru totdeauna la ceea ce m-am hotărît să fac. Satisfacția o ai muncind și nu cînd dai bir cu fugiții. Și-n timp ce țipa așa la mine, mi se făcu de-a dreptul frică.

— Îți închipui probabil că sînt o șarjă impură care trebuie retopită la 1500 de grade, i-am răspuns eu.

A pufnit în rîs, dar am băgat de seamă : era înciudat că-și pierduse cumpătul.

M-am întors din nou la institut și mi-am zis : Nu-ți rămîne decît să te străduiești să elaborezi o fibră sintetică sau un nou procedeu de fabricație. Într-un fel oarecare îmi descărcasem sufletul de ce mă apăsa.

Gustav mă întrebă dacă am un prieten. Dacă Walter ar ști că așa tam-nesam le-am făcut băieților o vizită la cămin — gîndeam eu — s-ar aprinde ca para focului. Dar nici eu nu-l întreb la cine se duce. De ce să nu mă duc,

dacă-mi face plăcere? Detest pînda asta reciprocă de teamă să nu fii înșelat.

Și totuși m-a neliniștit faptul că pot gîndi astfel despre raporturile dintre mine și Walter. Simțeam poate de pe atunci că n-o să rămînem împreună.

— Și eu am o prietenă, mărturisi Gustav.

— N-o supără că te plimbi noaptea cu mine de-a lungul rîului?

— Habar n-are.

— O să-i spui?

— De ce să-i spun?

— Nu știu. Eu aș vrea să mi se spună.

— Și apoi? Ce-ai face?

— Poate că m-aș înfuria. Sau poate că nu.

— Îmi placi, spuse Gustav.

— Îți înșeli adesea prietena? l-am întrebat.

— Nu, nu prea des.

— De ce o faci?

Nu mi-a dat nici un răspuns.

M-am întrebat din ce motiv se înșală unul pe celălalt. Poate că nu-i bine să fii căsătorit tot timpul cu același bărbat. Dar, desigur, e o prostie ceea ce spun. Cu Walter avusesem adesea discuții pe tema asta. „Citește-l pe Tolstoi — îmi zicea — el critică de ți-e mai mare dragul. Căsătoria ca prostituție legală și așa mai departe. Dar cînd societatea conferă femeii un alt rol, căsătoria dobîndește și ea o altă funcție".

Cuvîntul ăsta din urmă mă scotea din sărite. Îmi amintea de computere și de programare. Ne aflam din nou într-unul din vechile restaurante, care urmau să fie în curînd demolate. Walter mă ducea adeseori în asemenea case strîmbe și turtite. Beam vin roșu ieftin din pahare groase și ciocnite.

— Vorbim încontinuu de comunitatea umană socialistă, am remarcat eu. Cînd nu discutăm despre reforma învățămîntului superior, atunci conversăm despre asta.

— Ei și? întrebă el, ai ceva împotrivă?

— N-am nimic împotrivă. Dar ar trebui să devină mai perceptibilă.

— Asta-i o problemă de timp.

— Cum de timp? Să așteptăm așa, pur și simplu?

— Nu pun problema atît de concret, spuse el, ci mai curînd filozofic. Timp în sensul de categorie. Înțelegi? Cînd ești în vîltoarea faptelor, toate merg prea încet. Și de privești lucrurile de la o distanță de o mie sau de cinci mii de ani, atunci toată viața ta nu-i decît o clipă sau chiar mai puțin. Ești mult prea nerăbdătoare.

— Sînt așa cum sînt, i-am ripostat eu.

— Dacă-i așa, nimeni n-are nimic împotrivă.

Putea să mă scoată din luptă cu trei propoziții. Cîteodată îl contraziceam numai pentru a nu trebui să recunosc că nu pricepeam prea bine ceea ce spunea. Mă supăram pe mine însămi, dar mă tenta să-l contrazic.

Gustav ar fi dorit să mergem în seara următoare la cinema. M-am gîndit la Walter ; apoi mai aveam de calculat o mulțime de exerciții și de învățat cuvinte la engleză.

— Pe noi chimiștii ne încarcă cu atîtea, i-am explicat eu, că nu-ți mai rămîne timp pentru așa ceva.

Am fost nevoită să-i promit că voi mai trece pe la ei. Era foarte insistent. Asta-mi plăcea. În totul îl găseam tare simpatic.

Petra era de serviciu la poartă. Cînd am intrat în cămin a vrut să știe numaidecît cum a fost.

— Foarte amuzant, i-am spus.

A rîs.

— Și eu m-am distrat foarte bine.

Petra nu era deloc atît de veselă cum voia să pară. Aveam cîteodată impresia că joacă teatru. Și că-i era ei însăși silă de propria-i frivolitate. Primise din nou o scrisoare de la maică-sa și, în asemenea cazuri, veselia ei avea întotdeauna ceva nervos. Eram însă foarte obosită și nu m-am gîndit la asta.

Am intrat în camera mea, m-am băgat în pat și am adormit imediat.

Citesc ce-am scris și constat că totul se încurcă. Nu reușesc să-mi disciplinez spiritul.

Cum spunea profesorul meu de germană. Cred că el judeca viața doar din punct de vedere al disciplinei, conștiinței și necesității istorice. La el totul era „clar", „logic" și „inteligibil". Totul era în regulă și foarte simplu.

Citeodată nu-mi prea vine să cred că totul e atît de simplu și că nu trebuie decît să găsesc cauzele și motivele. Pînă la Egmont, Goethe este, în parte, adept al mișcării „Sturm und Drang“ * și acest fapt este determinat de stările economice și de existența a sute de stătulețe în Germania. În „Ifigenia“ el se detașează însă complet de această realitate. În contextul dat, călătoria în Italia este doar motivul aparent și nu cauza profundă. Căci ultima este din nou determinată de stările economice. Și eu tot nu vedeam nici o deosebire între stările economice din „Egmont“ și cele din „Ifigenia“. Dar altfel domnul Dinter era tare cumsecade. Cînd nu știa ceva, spunea : „Nu știu“. Astfel încît nimănui nu-i trecea prin gînd să caute în lexicon și să formuleze întrebări, ca să-l înfunde. Se întîmpla să avem a șasea oră germana și eram făcuți praf ; el observa asta de cum intra în clasă și atunci spunea : „Cînd vă văd în ce hal sînteți, mi se face lehamite. Haideți, oameni buni, adunați-vă puterile. Să nu credeți că trebuie să munciți doar cînd aveți poftă. Nici eu n-am nici un chef să vă văd acum în fața ochilor. Dar nu asta-i esențialul“. În majoritatea cazurilor începea să recite poezii. Știa și recita pe dinafară și pagini întregi de proză. Îl ascultam cu drag și-mi făcea plăcere să învăț pe dinafară versuri.

Odată, în timp ce dansam, cineva m-a întrebat dacă am vreun hobby. A crezut că-mi bat joc de el cînd i-am spus că-mi place să învăț pe dinafară poezii. După ce-am buchisit trei ore în șir reacții chimice, sinteza lui Gattermann, sintezele Gattermann-Koch și Gattermann-Adams, îmi întind picioarele, închid ochii și încep să recit orice îmi vine atunci în minte : *Apa vuiește, apa crește* **, *el a trezit lumea din somn* ***. Găsesc că-i foarte amuzant să încurc poeții. Și asta am învățat-o de la domnul Dinter.

„Oameni buni — spunea el — feriți-vă de falsa adulație. Ea sterilizează tot ce-i viu.“

Se posta cîteodată în fața noastră cu o mînă-n buzunar, se sprijinea de masa de lîngă fereastră și ne vorbea despre Hegel și Marx, despre Goethe și Brecht, ca și cum ar fi trăit ani de zile în intimitatea lor. Elevii se dădeau în

---

* Mișcarea „Furtună și avînt“, specifică generației de la 1770.

** Primul vers din cunoscuta baladă a lui J. W. Goethe intitulată „Pescarul“.

*** Titlul unei poezii a poetului german J. R. Becher (1891—1959) dedicată lui Lenin.

vînt după el și Dinter o știa. Cred că era niţel cam vanitos. Dar mie îmi plăceau orele lui.

N-aș vrea, doamne ferește, să citească ce scriu acum. Ar spune imediat : „Fată, fată“ — cu candidatele de la bacalaureat aborda un ton patern și plin de înțelepciune — „egocentrismul tău o să-ți frîngă odată și odată gîtul. Fă un efort și gîndește-te și la ceilalți. Nu trăiești doar tu în lumea asta“.

Cînd mă lua așa, aveam impresia că sub raport moral sînt o mare ticăloasă și-mi dădeam silința „să mă depășesc“. Și asta era o formulare a lui. Am fixat zilele în care urma să mă gîndesc numai la ceilalți. Am preluat patronaje, am condus cercul de rusă și am învățat să salvez pe cei în pericol la înec. La învățătură însă am mers ca racul. Dar acest fapt mi s-a părut secundar. Simțeam dorința de a mă dărui cu totul celorlalți. Cîteva săptămîni am trăit într-o stare extatică de fericire.

Apoi, într-o zi, domnul Dinter m-a oprit după ore, la școală, și m-a întrebat : „Ce te-a apucat de te risipești în halul ăsta ?“

Cuvintele lui au fost un adevărat șoc pentru mine. Mă așteptam la aprecieri și laudă, nu la o atitudine sceptică.

În ziua aceea m-am înapoiat acasă cu convingerea că nu-s bună de nimic. Lumea — am conchis eu — putea foarte bine să continue să existe și fără mine. Ce mare lucru făceam la urma urmei ? Mă sculam dimineața la șase și jumătate și abia reușeam să ajung la timp la școală. Făceam parte din conducerea grupei și, pe lîngă toate celelalte, mai răspundeam și de gazeta de perete. Articolele le scriam de cele mai multe ori cu mîna mea, deoarece voiam să evit discuțiile cu ceilalți. Alergam suta de metri în 12,8 secunde și credeam că voi ajunge odată să particip la Olimpiadă, dacă nu la cea din Mexic, atunci cel puțin la München.

Dar, cu toate îndoielile ce mă încercau privitor la puterile mele, nutream un sentiment de furie împotriva domnului Dinter. Mi se părea că sînt o neînțeleasă. Și, pentru ca să-i fac în ciudă, nu m-am mai ocupat săptămîni întregi de gazeta de perete și-am abandonat cercul de rusă. Domnul Dinter a trecut zîmbind peste „rezistența“ mea și asta m-a îndîrjit și mai mult împotriva lui.

De fapt abia acum pricep ce voia atunci de la mine. Recunoscuse în dăruirea mea pentru ceilalți o altă ipostază

a egoismului. Făceam totul doar din aviditatea de a-mi vedea apreciate meritele și nu din înțelegerea unei responsabilități. După discuția cu domnul Dinter am intuit poate acest lucru, dar nu mi l-am mărturisit. Așa cum, înșelîndu-mă, am trecut și în cazul lui Tolia peste ceea ce nu-mi plăcea la el.

Astăzi a venit la mine Walter.

Tocmai pregăteam prînzul. Sora mea susține că gătesc grozav. Îmi laudă arta culinară numai pentru că nu-i place mîncarea de la școală. Sosul și carnea sînt prea grase. Dacă gătesc cinci zile la rînd, încep să mă repet. Șnițel, brînză de vaci, macaroane, ochiuri. Specialitatea mea sînt găluștile de franzelă. Știam să le fac de la 12 ani. Mama e originară din Tetschen și înainte vreme, duminica, se serveau totdeauna la noi găluști de franzelă. Apoi a venit bunica din Bytom și au apărut găluștile poloneze. Acum mîncăm cartofi. Se prepară cel mai repede.

Cînd am deschis ușa coridorului, mi-a apărut deodată în fața ochilor. M-am speriat rău. Parcă și el era stingherit. Îi cunosc prea bine reacțiile. Gura i se lățește și ochii i se îngustează.

Altădată cînd venea, ședeam întotdeauna în camera mea. N-am înăuntru decît două scaune, o masă rotundă, un dulap și patul. Mai mult nu încape. Dar din tot apartamentul, camera asta îmi place cel mai mult. Locuim la etajul al doilea și în fața ferestrei mele se înalță un tei. Dacă mă aplec mai mult peste pervaz, pot să-i atîng frunzișul. Acum doi ani porumbeii sălbatici sălășluiau încă în copac. Mă uitam în fiecare dimineață să văd dacă au ieșit puișorii din găoace. I-a gonit cineva. Doar cuibul a mai rămas. Dar acum l-a acoperit zăpada.

L-am condus pe Walter în camera de zi. Mă jenam să-l poftesc la mine. Știu, e o prostie, dar nu mi-a fost cu putință. M-a întrebat ce mai fac. I-am răspuns : „Mulțumesc, bine“. Dar în aceeași clipă ochii mi s-au umplut de lacrimi. Am crezut că n-a băgat de seamă, m-am sculat și am adus vin roșu și două pahare. Beau în fiecare zi puțin vin roșu și bat un gălbenuș de ou în el. Bunica îmi tot aduce nuci. Se spune că sînt bune pentru nervi. Nu m-am putut opri din plîns și printre lacrimi rîdeam, deoarece găseam că-i o nerozie să miorlăi de față cu Walter. Situa-

ție demență. Cred că nu știa cum să se poarte cu mine, cum să mă ia. Cînd i-am pus paharul dinainte mi-a mîngîiat cu stîngăcie mîna. Niciodată înainte nu făcuse așa ceva. A băgat de seamă că-mi căutam batista. Mi-a dat-o pe a lui.

— Nu te-ai schimbat, remarcă el. Nici pînă în ziua de azi n-ai batistă la tine.

— Acum poți să-ți dai seama ce neisprăvită sînt, i-am răspuns.

Mi-a adus compot de ananas. Am vrut să mă scol, să aduc compotierele. Dar m-a silit să rămîn în fotoliu și s-a dus el însuși în bucătărie. Cunoaște bine casa noastră. El n-a vrut să mănînce.

— Nu mă prea omor după ananas, mi-a explicat dînsul. Știam prea bine că minte. Cînd eram încă împreună, am fost o dată, în timpul vacanței de iarnă, la el. N-are frați și mama lui cumpăra întotdeauna conserve de ananas fiindcă Walter se dădea în vînt după ele.

Îmi plăcea mai mult decît înainte. Își lăsase părul să-i crească și fața i se mai îngustase. Avea probabil o altă prietenă. Am golit cutia de compot. Stăteam așa și nu știam despre ce să vorbim. Mi-a dat prin gînd că am putea asculta un disc. Aveam pe Mireille Mathieu, pe Esther Ofarim și „Simfonia neterminată" a lui Schubert. El Hachemi îmi adusese, pe cînd eram la spital, placa cu cîntecele algeriene. L-am întrebat pe Walter dacă e dispus să facem o audiție.

— Desigur, dacă vrei, încuviință el. Răspunsul m-a supărat. Așa cum mă înfuriase și mai înainte genul ăsta de a face concesii. Era mereu prevenitor cu mine și eu nu voiam să-mi ia în considerație toate dorințele. Aveam mereu sentimentul că-i sînt obligată. Îmi voia binele. Dar pe mine mă enerva. Și atunci făceam cu totul altceva decît ceea ce doream în realitate.

Părinții mei ar fi fost mulțumiți să fi rămas împreună. E într-adevăr un băiat tare cumsecade. Chiulește de dragul meu de la cursuri și face cu scuterul 30 de kilometri pe șoseaua plină de polei ca să mă vadă și să-mi aducă compot de ananas. Cred că nevastă-sa o s-o ducă bine cu el.

În mine trezea însă întotdeauna senzația că sînt mai prejos de el. Poate că odată ar fi trebuit să-i spun ce simțeam. Acum nu mai are nici un rost. Tot ce fusese în-

tre noi s-a schimbat. Cînd ne-am cunoscut eram mîndră de el și-l admiram. Era unul dintre cei mai buni studenți ai Facultății muncitorești. La bacalaureat ținuse, în numele întregii promoții, cuvîntarea de rămas bun. Mă întrebam, pe atunci, ce-o fi găsit la mine. Uneori avea niște idei trăsnite rău. O dată a trebuit să particip la o adunare a elevilor care nu se mai termina defel. Walter voia să mergem împreună la cinema. Și-atunci a deconectat siguranța centrală a clădirii, a intrat în clasă și, în zăpăceala care s-a iscat, m-a scos afară. Dirigintele nostru nici n-a observat că dispărusem din sală.

După cîtva timp am pus totuși un disc : „Ce culoare are lumea". Tolia mi-l dăruise, pentru că adoram șlagărul ăsta. Și-a bătut joc de gustul meu. Îmi plăcea placa doar datorită acestei singure propoziții. N-a înțeles. Citesc cîteodată poezii doar pentru un singur vers.

Walter și-a scos ochelarii și a început să-și șteargă lentilele. Proceda la fel ca mai înainte. Și clipea tot așa. Mi-am amintit că odată m-a amuzat să-i iau ochelarii, pentru că fără ei era atît de neajutorat. Puteam să-l prind de mînă, să-l duc prin labirintul străzilor și să mă simt, în același timp, foarte protejată. Puteam sta cu el pe malul rîului fără să trebuiască să vorbesc. Acum stam unul în fața celuilalt și nu eram în stare să suport tăcerea.

— Și altfel, ce mai faci ? l-am întrebat. Mult de lucru la Universitate, nu-i așa ? Am citit cuvîntarea ta în ziar.

— Am încropit-o în grabă, a răspuns el. Tu știi cum se procedează. Am fost înștiințat abia dimineață că trebuie să vorbească și cineva din partea organizației de tineret.

— După părerea mea ai spus ceea ce se cuvenea. Au remarcat-o de fapt și cei de la ziar, iar ministrul s-a referit mereu la cele spuse de tine. Eu n-aș fi fost în stare.

— Nu-i nimic deosebit în toată chestia asta, se apără el cu modestie.

Am observat însă că-l bucura că discursul său fusese tipărit în „Neues Deutschland" și că eu îl citisem.

— Reforma învățămîntului superior i-a băgat în viteză, zise el. Sînt acum în consiliul secției. Abia aici îți dai seama ce se pune la cale.

— În semestrul al doilea ne-au dat gata, am remarcat eu. Au experimentat pe pielea noastră noul plan de învățămînt.

— Probabil că la voi nu există o reală concordanță între programele analitice. Unii conferențiari confundă cursul cu un sac și-l umplu pînă la refuz.

— În orice caz, ne-au dat gata.

— Pe tine nu. Ești doar încă în viață, ripostă el.

Suna ca și cum ar fi vrut să spună : „Pe tine te-a distrus altceva. O știi prea bine. Deci nu căuta să te dezvinovățești în mod abil".

— În cinstea reformei învățămîntului superior, am închinat eu.

Walter rîse și umplu din nou paharele. Are degete scurte și groase. Degetul mic e puțin cam strîmb.

Înainte nu priveam cu atenție mîinile altora. Abia de cînd m-am îndrăgostit de Tolia o fac. Îi urmăream cu plăcere mîinile. Erau înguste, cu degete lungi. Dar el spunea : „Este o iluzie optică. Abia pot să iau octava la pian". Mi-a demonstrat și am fost nevoită să-i dau dreptate. Dar pentru mine degetele sale erau lungi, indiferent dacă putea cuprinde sau nu octava. Îmi plăcea atingerea lor.

Mi-am adus aminte că macaroanele fierbeau pe plită. L-am întrebat pe Walter dacă vrea să ia prînzul la noi. Era nevoit să se întoarcă repede. „Am ședință de partid", motivă el.

Ne-am dus în bucătărie. Am mai pus ceva apă la macaroane și el a deschis cutia cu gulaș.

— Situația se schimbă în defavoarea noastră, precizează el.

— Care situație ? l-am întrebat.

— Studiem patru ani și în acest răstimp, în lume, știința dezvoltă un volum dublu de cunoștințe. Cînd ajungem să ne dăm examenul de stat, sîntem din nou la început de drum. N-o să mai dureze mult și știința o să acumuleze în fiecare an în progresie aritmetică rezultatele cercetărilor. Față de această realitate reforma învățămîntului, dacă judeci bine, își pierde eficacitatea. Vom fi nevoiți să ne gîndim la o altă rezolvare a problemei.

Asta-mi plăcea la el. Sesiza din prima clipă esențialul. Nu-și irosea viața. Tolia și-o rata și eu la fel. Sînt convinsă că Walter știa încă din prima clasă primară ceea ce urma să devină. Eu n-o știam nici în a unsprezecea.

Mai întîi am vrut să fiu translatoare. Apoi am crezut că cel mai bun lucru este chimia silicaților. Material refractar, sticlă, ceramică. Scopul final : inginer chimist. Într-un fel oarecare noțiunile acestea îmi impuneau. Vibra ceva în ele. Pe atunci nu știam nici eu însămi ce anume. Ceva care plutea peste oraș, peste primăria în stil neoclasic, peste biserica din epoca barocului tîrziu, considerată monument istoric. Poate că și pentru că mi se spunea: „Dacă vrei să devii translatoare, îți faci studiile la Leipzig ; dacă te hotărăști pentru chimia silicaților, atunci se schimbă lucrurile : pleci la Leningrad ! Și pînă la urmă am rămas de dragul lui Walter aici și m-am înscris la chimia de sinteză.

Înainte de a pleca, Walter scoase din servietă radioul cu tranzistori și-mi spuse :

— Ca să nu te plictisești de moarte.

N-am vrut să-l primesc. Mi-l mai dăduse o dată, apoi îl luase înapoi. Nu că l-ar fi luat așa, de-a dreptul. I-l înapoiasem eu însămi, cînd i-am spus că totul între noi s-a sfîrșit. Mă temusem atunci că o să se năpustească asupra mea sau o să-mi facă vreo scenă. A fost însă de o politețe înspăimîntătoare. Doar cînd i-am întins radioul, mi-am dat seama, într-o frîntură, cît de greu îi venea să se stăpînească. Brusc buzele i se subțiară, gura se crispă. M-a lăsat să stau așa, cu mîinile în care țineam radioul întinse. Nu știu ce gînduri îi treceau lui Walter prin cap. Dar eu aveam convingerea că sînt o mare ticăloasă. Astăzi încep să cred că a vrut să mă salveze din acea situație lamentabilă, luîndu-mi aparatul din mînă și punîndu-l în dulap. Îmi dădea în același timp posibilitatea să-l disprețuiesc, pentru că lua înapoi ceea ce îmi dăruise odată. M-am agățat de această senzație, căci aveam nevoie de ea drept pavăză împotriva propriului meu sentiment de vinovăție față de Walter.

— Nu, am refuzat eu, păstrează-ți radioul. Nu mă plictisesc. Ai nevoie de el la cămin și eu am unul aici, acasă. Și pe deasupra mai pot folosi și picupul și televizorul.

— Știu la ce te gîndești, spuse el.

— La ce să mă gîndesc ? Nu mă gîndesc la nimic.

— Totul e foarte stupid, Yana. Cîteodată se întîmplă ceva și tu stai și privești. Ești cu mîinile legate și nu poți face nimic.

M-a surprins că mi se adresa cu numele pe care mi-l dăduse Tolia.

— Ei lasă, l-am consolat eu, o să fie bine.

Îmi întinse din nou radioul.

Nu știam ce să fac. Pe lîngă asta îmi plăcea minitranzistorul. Seara, cînd mă culcam, puteam să-l așez pe scaun, să sting lumina și să ascult muzica de jaz sau concerte de pian, cuibărită în pat. În asemenea situații sînt împăcată cu lumea și cred că nu-i chiar o nenorocire să studiezi chimia. Poate am să rămîn la facultate sau am să lucrez într-o uzină ori la marele centru de cercetări din Leuna. Am făcut acolo practica în producție și am dat și examenul de muncitor calificat.

Radioul mi-ar fi fost într-adevăr de mare folos. Tot nu puteam dormi ca lumea. Și trebuia să încetez odată să iau somnifere.

Walter așează radioul pe măsuța din vestiar. Apoi plecă.

De la fereastră am privit în stradă. Am crezut că se va mai uita o dată în sus. Dar el a luat doar o mînă de zăpadă de pe acoperișul unei mașini, a făcut un bulgăre și l-a azvîrlit într-un gard.

Iarna nu se mai sfîrșește. De zece săptămîni totul e învești mîntat în alb.

Soră-mea abia s-a întors de la școală și a și început să povestească despre Walter. Îl întîlnise. A oprit scuterul lîngă ea ca să-i poată vorbi. E îndrăgostită de el. O știu din jurnalul ei. Face pe misterioasa cu jurnalul ăsta, îl ascunde sau îl încuie. În majoritatea cazurilor îl lasă însă pe undeva. E tare dezordonată. Și eu eram la fel la vîrsta ei. Doar fizic ceva mai dezvoltată. Are paisprezece ani și nu-i dai decît doisprezece. Dar ferit-a sfîntu să i-o spună cineva. Cînd ne spălăm îmi arată trupul. E grozav de mîndră de sînii ei, dar nu se prea vede nimic. Vrea să poarte doar pulovere strînse pe corp. Și nici măcar nu sînt la modă.

A fost încîntată de tranzistor. Dacă ar fi după ea, l-ar lăsa să cînte cît e ziua de mare. Din pricina asta e mereu scandal în casă. Tata nu suportă radioul.

— Și Frank are unul la fel, spune soră-mea. La ora de biologie îl punem să cînte foarte încet. Domnul Mauschke n-aude muzica, e surd.

— Parcă Frank e președintele biroului grupei.

— Ei și, ce-are a face? Mauschke tot n-aude nimic!

E tare naivă și îmi place cînd sîntem împreună. Ne-am mîncat macaroanele, am pus farfuriile murdare de-o parte, propunîndu-ne să le spălăm mai tîrziu. Cîteodată nu mai găsești nici o ceașcă, nici o farfurie curată în dulapul de la bucătărie. Mama se apucă, după orele de serviciu, să spele vasele. Aș prefera să ne certe pentru neglijența noastră. Atunci ne punem toate trei pe treabă și-n ziua următoare spăl geamurile sau podelele, pentru că am conștiința încărcată.

Soră-mea s-a culcat pe divan, lîngă mine. Am închis ochii și am lăsat-o să sporovăiască. Nici măcar n-ascultam la ce-mi spunea. N-a băgat de seamă. De-mi punea vreo întrebare, mormăiam ceva și asta-i era de-ajuns.

Mai înainte voise să devină profesoară. Mi-era însă tare teamă să nu-i distrugă elevii cariera. În clasa a șaptea am avut un profesor de chimie pe care l-am dat gata. Era mic de statură, vorbea mult prea încet și, în general, părea fricos. Îl poreclisem Bubi. Trecea un sfert de oră pînă putea să-și înceapă lecția. Repeta întruna să ne ducem la locurile noastre. Că o să-l cheme pe director dacă nu încetăm să facem o asemenea gălăgie. Dar noi nici nu-l luam în seamă. Dirigintele nostru ne-a făcut observație. Profesorul de chimie e un om cumsecade — spunea el — un specialist de prima mînă. Ar fi păcat să ne purtăm așa cu el. Dacă ne-am afla și noi o dată la catedră, în fața unei asemenea clase de elevi, atunci am înțelege ce se petrece în sufletul unui profesor. Cuvintele directorului ne-au impresionat și am hotărît să ne luăm un angajament pionieresc. Și cînd profesorul de chimie a intrat data următoare în clasă, fiecare se afla la locul lui. Așa de cuminți nu fusesem nici măcar la profesorul de matematică. Ți se făcea de-a dreptul frică de atîta liniște și cred că și el a fost înspăimîntat. Mereu se împiedica de cuvinte și nu-și găsea locul. Deodată întrebă: „Ce s-a întîmplat cu voi? Ce drăcovenie ați mai pus la cale?“ Din clipa aceea ne-am simțit eliberați de orice angajament și-am început să strigăm, să rîdem și să batem în mese. Bineînțeles, a venit directorul. Clasa noastră se afla deasupra biroului său. Ne-am potolit ca prin farmec. N-a spus un cuvînt, s-a așezat doar în ultima bancă și-a rămas în clasă pînă s-a sfîrșit lecția.

Profesorul de chimie s-a transferat, curînd după această întîmplare, într-o uzină. Mai tîrziu l-am mai întîlnit de cîteva ori pe stradă. Se oprea întotdeauna și discuta prietenos cu mine, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Dar despre școală nu pomenea niciodată.

Cînd stam de vorbă cu el, nu puteam înțelege de ce oare am cășunat noi pe dînsul.

Acum soră-mea vrea să se facă medic sau cibernetician. Nici nu știe ce înseamnă asta. Dar Frank vrea și el să studieze cibernetica.

„Nu mă fac profesoară", spune ea. „Toți profesorii se poartă atît de ciudat!"

— Ce înseamnă „se poartă atît de ciudat"?

— Ne tot pisălogesc că sîntem o clasă proastă.

— Poate că sînteți într-adevăr o clasă proastă.

— Păi dacă ți se spune în fiecare zi...

La ea totul merge foarte repede. Astăzi un lucru e bun, mîine e prost. Și tot atît de curînd i se schimbă și stările sufletești. Nu-și face probleme. Numai cu Frank este altfel. Îl simpatizează din clasa a treia. Amîndoi se poartă ca și cum și-ar fi sărbătorit de mult nunta de argint. Cînd fac haz de situația asta, soră-mea se înfurie.

— N-ai idee ce înseamnă asta, îmi reproșează ea.

Poate că într-adevăr n-am idee.

După-amiază trebuie să se ducă la cursul de gimnastică. Mama a înscris-o la clubul sportiv al unei instituții, ca să se fortifice. La sport e o mazetă. N-are pic de suplețe. Iar brațele fără vlagă n-o ajută. Dar ea nu mai voia să meargă.

— Rîd de mine, se plînse ea.

Cînd văd cum sare soră-mea capra, mă pufnește și pe mine rîsul. Întinde capul înainte și gonește de parcă ar vrea să sară peste două lăzi. Pînă la sfîrșit trebuie s-o apuci de brațe și s-o tragi.

— Nu-i chiar așa, am consolat-o.

— Ei știu să facă toate exercițiile. Iau parte la concursuri, pe cînd eu sînt o cizmă.

Ar fi trebuit să insist să se ducă la gimnastică. Trebuie să dea piept cu realitatea. Cînd lucrurile se complică, dă bir cu fugiții și caută apărare în preajma altora. Ar fi trebuit să insist... dar eu mă bucuram că o aveam lîngă mine, pe divan.

— Astăzi rămîi acasă, i-am spus, facem exerciţii de gimnastică împreună şi săptămîna viitoare te duci din nou la sală.

Radia toată de bucurie, mi-a sărit de gît şi m-a sărutat.

Am deschis tranzistorul.

— Acum viaţa este din nou cu adevărat frumoasă, spuse ea.

Mi-am dat seama că faţă de dînsa sînt tot atît de puţin consecventă cum am fost şi faţă de Tolia. Altfel nu s-ar fi întîmplat toată povestea.

— Aş vrea să fiu ca şi tine de mare, îmi mărturisi soră-mea. Cred că atunci va fi şi mai frumos.

— Da, am consimţit eu, cînd eşti mare e şi mai frumos.

Ne uitam amîndouă una la alta şi deodată ne-a pufnit rîsul.

Mama a observat imediat tranzistorul lîngă patul meu. S-a întors abia noaptea acasă. Au avut adunare de partid şi apoi pe autostradă de la Leipzig încoace s-a lăsat o ceaţă deasă. Căutam s-o convingem să-şi ia acolo o cameră. Cu trambalatul ăsta iarna, în maşină, o să mai păţească ceva. Dar ei nu-i place să locuiască singură.

De îndată ce a venit, l-a căutat pe tata. Mereu se tot caută unul pe celălalt. Nu sosise încă acasă. Construiesc o staţie-pilot pentru noul lor procedeu tehnic.

Cîteodată reflectez : el chimist, ea profesoară şi totuşi se înţeleg destul de bine. A fost o prostie din partea mea să cred că unul trebuie să fie regizor şi celălalt scenograf.

În general găsesc că-i foarte nostim cum trăiesc părinţii mei. Seara stau trîntită pe divan iar mama urmăreşte la televizor un film. Între timp tata iese din birou, rămîne cîteva minute în uşe, găseşte filmul plictisitor şi se reîntoarce în camera lui de lucru. Peste o jumătate de oră vine din nou, se uită la sfîrşit şi mama-i povesteşte începutul. Am mereu impresia că nici nu prea ascultă ce-i spune ea. Pentru el tot ritualul ăsta nu-i decît o introducere.

Mama sesizează şi ea situaţia şi-l întreabă :

— Ei, cum ţi-au mers treburile astăzi ?

— Bolt a cerut să i se desfacă contractul de muncă, începe tata.

Și face caz, ca și cum ea ar trebui să știe cine e Bolt. Îl cunoaște doar o lume întreagă. E ăla care a migălit cinci ani de zile la coloranții acizi și-acum, cînd se reprofilează cercetarea, Bolt este pus în situația să treacă de la coloranții săi acizi la coloranți substitutivi. Și-n loc să fie de acord, își ia tălpășița ! Bolt ăsta e un obstrucționist.

— A acționat la primul impuls, trebuie să vezi latura psihologică a lucrurilor, îi răspunde mama.

— Pot să judec eu oricum oi vrea. Cert este că mi-i înnebunește pe ceilalți. Bei și tu un coniac ?

Mama nu refuză. Și eu îmi aduc un pled, căci știu prea bine : nu vor înceta discuția decît după două ore ; dacă-i îndreptățit Bolt să-și dea demisia, dacă în principiu are dreptul de a pleca tocmai acum, în clipa în care combinatul se reprofilează.

De fapt mama voise să se facă artistă. Avea deja certificatul de înmatriculare. Dar tata n-a fost de acord. În această situație a urmat un curs rapid de calificare pentru profesori. L-am întrebat de ce-a fost atunci împotrivă. Am băgat de seamă că nu-i convenea să aduc din nou pe tapet problema asta. O pusese să aleagă : el — sau Institutul de artă dramatică.

Cine poate ști ce părere trăsnită o fi avut despre artiste !

— Te pomenești că ți-ai închipuit pe deasupra că ești tare grozav, pentru că i-ai lăsat libertatea să decidă ea singură — l-am provocat eu. Și cînd s-a hotărît să rămînă cu tine, ți-ai simțit vanitatea ta de mascul colosal de flatată.

— O parte din viață este consacrată îndreptării erorilor, spuse el.

Dar sentimentul vinovăției față de mama îl poartă încă în suflet, cu toate că ea nu-i face niciodată reproșuri. Se duc împreună la fiecare premieră. Găsește întotdeauna timp pentru ca să o însoțească la teatru.

Tare aș vrea să știu dacă mama a regretat vreodată hotărîrea luată. Ea susține că nu. Dar o *dorință fierbinte* nesatisfăcută te însoțește ca o umbră chiar dacă încerci s-o uiți.

Mama a intrat în camera mea și s-a așezat pe pat. O aștept în fiecare seară să vină. Povestim una, alta, eu obosesc și adorm îndată ce pleacă.

— Chestia cu radioul n-are nici o semnificație, i-am explicat eu. Să nu crezi că o iau de la capăt cu Walter. Povestea s-a încheiat.

— Îți mai place încă ?

— Nu așa cum crezi tu.

— Acum cînd Tolia a plecat, reîncepi cu el. Apoi găsești un altul și Walter poate să-și ia din nou radioul.

— Nu-s chiar atît de ușuratecă.

Mă scotea din sărite faptul că-mi făcea imputări din cauza radioului. Judecă lucrurile prea meschin — socoteam eu — poate a avut o zi proastă. În domeniul ei de muncă lucrurile nu prea merg. Fie că textele propuse de ea pentru metoda „înțelegerii după auz" fuseseră respinse, fie că a avut neplăceri cu vreo grupă de studenți străini și a fost criticată în adunarea de partid.

— Pot să i-l dau din nou înapoi — încerc eu să mă reabilitez — chiar atît de mult nu țin să-l am.

— Nu mă refer la aparat.

— Dar la ce te referi ?

— Nu vreau să-l accepți pe Walter numai pentru a-ți satisface orgoliul. N-o merită.

M-am apărat împotriva reproșurilor ei. Și totuși a trebuit să recunosc : vizita lui Walter mă flatase. După plecarea lui am cochetat cu gîndul că dacă aș vrea, i l-aș putea sufla prietenei lui. Mă tenta să constat cît de mult mă mai iubește. Îmi închipuiam că am dreptul să-l revendic, deoarece de dragul lui renunțasem la o etapă posibilă din viața mea.

Mi-am dat seama de toate astea așa, pe neașteptate, cum stam la fereastră așteptînd ca el să mai privească o dată înapoi.

Am stîrnit mare agitație cu refuzul meu de a pleca la Leningrad.

Petra fusese deja ștearsă de pe listă. Nu se bucura de încredere, din cauza povestilor ei cu băieții. Și acum, colac peste pupăză, se mai adaugă și cazul meu. Bursa îmi fusese deja confirmată de către Institutul tehnologic din Leningrad.

Decanul Facultății muncitorești era la început convins că o să-mi schimb hotărîrea. Cu fetele aveau uneori necazuri de acest fel. Cînd voiau, cînd se răzgîndeau, și pînă la urmă tot plecau.

Văzînd că nu-mi schimb hotărîrea, m-a chemat la el.

— Aș putea să-ți înșir acum cîte avantaje ai dacă studiezi în străinătate, spuse el. Nu vreau să te conving. Dar un singur lucru ar trebui să-ți fie limpede. Că o asemenea hotărîre nu este doar o problemă pur personală. Există atît pentru un om tînăr cît și pentru unul mai în vîrstă ceva ce noi numim responsabilitate socială. Cel puțin asta trebuia să fi învățat la Facultatea muncitorească.

I-a chemat și pe părinții mei la el. Și ei ar fi dorit să plec.

Mama mi-a relatat atunci istoria ei cu tata și cu Institutul de teatru. A stat de vorbă și cu Walter. Am avut impresia că într-un fel lupta „post festum" pentru ea însăși. Mă simțeam la capătul puterilor și nu mai știam ce să fac. Tulburat, Walter umblă cîteva zile fără de rost, apoi trase concluzia :

— Cred că ei au dreptate și că ar trebui să pleci. Dar eu nu te pot convinge, nu am inima s-o fac. Hotărăște-te odată !

Mi-am dat seama cît de mult mă iubea și asta mă făcea fericită. Am decis să rămîn cu el.

Mă întreb cîteodată ce s-ar fi întîmplat dacă Walter s-ar fi comportat atunci altfel. Aș fi la Leningrad și n-aș fi avut habar de Tolia.

Dar toate gîndurile astea nu sînt decît prostii. Nu poți trece cu buretele peste ceea ce s-a întîmplat. Și nici n-aș vrea să elimin din viața mea ce-a fost.

Mama voia să se retragă în camera ei. Am observat, era foarte obosită. Dar la o întrebare tot mai doream să-mi răspundă : dacă ar mai lua încă o dată aceeași hotărîre, în cazul că tata ar mai pune-o să aleagă între el și cariera ei.

A rămas surprinsă și a vrut să știe cum de mi-a dat prin cap așa ceva, tocmai acum.

— Ai mai putea face ce-ai făcut ?

— Nu *mi-ar* mai cere s-o fac.

Dar pe mine nu mă interesa ultima posibilitate. Voiam să știu cum judecă ea *acum, tocmai* ea, problema.

— Nu, mărturisi dînsa, astăzi n-aș mai face-o.

— Chiar dacă totul între voi s-ar termina ?

— Chiar cu riscul ăsta.

Deodată începu să rîdă.

— Asta nu-i decît o nerozie, spuse ea, o speculație prostească.

Ieși din cameră și stinse lumina.

Cîteodată simt dorința să nu mă fi născut.

La Facultatea muncitorească au crezut la început că sînt o mare flușturatică.

Vorbeam mereu cu alt băiat. De cum făceam cunoștință cu un tînăr, eram entuziasmată. Nu mă mai interesa altul. Dar după patru săptămîni îl găseam plictisitor și-i dădeam pașaportul. Nu mă prea încînta nici pe mine cadrilul ăsta. Nădăjduiam să mă statornicesc o dată și o dată. Dacă altora le-a izbutit, de ce să nu-mi reușească și mie ? Petra se logodise chiar din clasa a XII-a. Aveam o cameră cu două paturi într-o baracă la marginea orașului, foarte aproape de cimitir. Toți elevii claselor a XII-a locuiau în cartierul acela mărginaș. Cîteodată eram nevoită să iau trenul și să plec acasă doar pentru că Petra voia să facă amor cu logodnicul ei. Puteai să intri foarte ușor pe fereastră în camera noastră. Dar trebuia să fii cu ochii în patru. Profesorii făceau inspecții inopinate în camere și n-aveai încotro, trebuia să te justifici în fața consiliului corpului didactic și a grupei din care făceai parte în cadrul organizației de tineret. Aștia nu știau de glumă și te trimiteau înapoi la școala generală.

O dată am trimis-o și eu acasă pe Petra, adică de fapt ea și-a dat seama în ce ape mă scăldam și a plecat din proprie inițiativă. Vorbeam de cîteva săptămîni cu Walter. Ne cunoscusem înainte de balul bacalaureaților. De văzut ne văzuserăm deseori în clădirea școlii, în timpul pauzelor, în curte sau în perioada acțiunilor premergătoare alegerilor pentru Adunarea Națională. El cînta la chitară. Treceam cu camioanele prin oraș, cîntam cîntece de luptă sau strigam „Alegeți pe candidații Frontului Național". Walter ridica chitara într-o mînă deasupra capului și cu cealaltă lovea cutia de rezonanță ca pe o tobă. Încercam să mă urc și eu în camionul în care se afla el. Acolo era mai multă animație decît în celelalte.

Walter cînta bine la chitară.

El a avut ideea de a mă invita la balul bacalaureaților. Într-o pauză, în curte, a venit la mine și m-a întrebat dacă

vreau să particip. Bacalaureaţii mai dădeau pe la şcoală şi după examen.

Un an mai tîrziu am făcut şi eu acelaşi lucru. Odată ce ai terminat, nu mai ştii ce să faci cu timpul şi cu libertatea ta.

Promisesem deja altui băiat să merg cu el. Dar aş fi preferat să mă însoţească Walter. Îmi plăcea mai mult. Şi ce mai coarne îmi crescuseră pentru că mă invitase tocmai pe mine!

„Să vedem" mi-am zis eu.

Două zile înaintea balului mi-a făcut o vizită. Pe atunci locuiam încă într-o cameră cu patru paturi, în clădirea centrală a internatului. Ne-am dus afară pe coridor şi ne-am aşezat pe pervazul unei ferestre. N-am putut altfel şi i-am mărturisit adevărul. L-a decepţionat foarte mult şi n-am mai ştiut ce să ne spunem. Apoi Walter a plecat din nou spre marginea oraşului. Locuia pe atunci în barăcile de acolo. Nu mai aveam nici un chef să mă duc la balul bacalaureaţilor, cu toate că mă bucurasem tot timpul la gîndul că voi merge. Îmi place foarte mult să dansez. Eram iritată şi-am început să mă cert cu Petra. Motivul era cu totul neînsemnat. De obicei ne înţelegeam foarte bine. Ne împrumutam puloverele, bluzele, mărgelele. Dar în după-masa aceea am fost insuportabilă. Apoi, deodată, am ţîşnit ca din puşcă, m-am urcat în tramvai şi m-am dus la Walter.

Îşi împacheta tocmai lucrurile. Voia să plece în Turingia, la părinţii lui.

— Merg cu tine la balul bacalaureaţilor, i-am spus eu.

Ridică geamantanul de pe masă, îl răsturnă şi tot ce împachetase căzu pe podea. Aruncă şi geamantanul deasupra grămezii, mă luă în braţe şi mă sărută. L-am sărutat şi eu.

Tolia zicea mereu că sînt spontană. Asta-i plăcea.

— Ce-i spontan e neprihănit, considera el.

Omul se dezvăluie aşa cum este.

Şi-l cita pe Goethe: „Cine se gîndeşte prea mult, nu alege întotdeauna ce-i bun!"

Dar la orice argument există şi contraargument.

Poate că-i plăcea spontaneitatea mea doar pentru că se considera el însuşi spontan. Avea la îndemînă o explicaţie seducătoare pentru lipsa lui de consecvenţă.

Îmi imaginez că Tolia ar fi aici. Că ar sta pe masă sau pe podea. Cînd era înfuriat, nu se așeza niciodată pe scaun.

— N-am plecat fiindcă ai dorit-o tu, ar spune el. Să nu-ți închipui așa ceva. Mi-a fost pur și simplu milă de tine. Nu mai puteam suporta să-ți văd mutra nefericită.

M-aș așeza lîngă el și aș răspunde :

— Faci din nou pe grozavul, Tolia !

Am impresia că trebuie să reiau orice dispută avută cu el. Merg pe stradă și deodată observ să lumea se uită mirată la mine, pentru că mă port ca și cum ar merge cineva alături de mine. A fost de-a dreptul caraghios să ne închipuim că noi doi sîntem oameni ieșiți din comun, iar toți ceilalți *pigmei.*

Cuvîntul ăsta l-am învățat de la Tolia. Și pe tatăl său îl considera tot *pigmeu.* Nu-mi plăcea să-l aud defăimîndu-și părinții. Dar Tolia vedea roșu înaintea ochilor dacă luam apărarea tatălui său.

Nu cred că-l ura. Îl disprețuia. Și suferea pentru că n-ar fi vrut să-l disprețuiască.

La început m-a interesat prea puțin cine-i tatăl său și cu ce se ocupă. Îl aveam pe Tolia și asta mi-era de ajuns. N-o înțelegeam pe mama. Ori de cîte ori făceam cunoștință cu un băiat, mă puteam aștepta să-mi pună întrebări despre familia lui.

Am început și eu să scormonesc în trecutul lui Tolia. Simțeam deodată cum mă cuprinde dorința să știu totul despre el.

Într-o bună zi leneveam pe malul rîului. Tolia tocmai se întorsese de acasă. Pleca rar la părinți. Se învrednicea s-o facă numai pentru că maică-sa îi scria în fiecare săptămînă și-l întreba cînd mai vine să-i vadă. Îmi pusesem capul pe pîntecele lui Tolia și el începuse, pe neașteptate, să recite din versurile poetei Droste-Hülshoff :

„Ceasuri, mai trecătoare ca sărutul razei pe unda
mohorîtă a lacului,
Mai fugare ca un cîntec de păsări călătoare
prăvălit din tăriile albastre...“

Dinspre apă venea miros de catran. Priveam în înălțimi, spre nori și încercam să descopăr figuri : un crocodil și un călăreț în galop.

— Cunoști senzația aceea de silă față de tine însuți ? întrebă Tolia.

— Da, i-am răspuns, este odioasă. Ce s-a întîmplat?

Rîse iritat, mă îndepărtă de lîngă el și se așeză în capul oaselor.

— Cînd sînt acasă, îmi vine cîteodată să sar de pe scaun și să sparg o fereastră. Așa, pur și simplu. Fără motiv. Știu, n-are nici un sens.

— Tolia, trebuie să ai un motiv.

— Mă sufoc acolo. E totul atît de obositor de exact ca la filiala casei de economii pe care o conduce tata. Mama primește banii pentru gospodărie, eu banii mei de buzunar și la fiecare sfîrșit de săptămînă trebuie să dăm socoteala. Pînă la ultimul bănuț. La școală profesorii îmi încredințau întotdeauna încasările pentru bilete de teatru, excursii, donații pentru Vietnam. Eu mă pricepeam cel mai bine la socoteli. Mie îmi ieșeau întotdeauna la fix. Aveam în ghiozdan cinci ori șase cutii de carton. Eram pilda vie a ordinei, a felului în care se ține un registru și alte asemenea prostii. În clasa a șaptea m-a apucat o dată furia și în trei zile am fituit toți banii din cutii. Pentru isprava asta tata mi-a tras o bătaie soră cu moartea. A considerat-o drept un blam personal și n-a mai avut curajul să pună piciorul în filiala de care răspundea. N-am avut încotro și-am adunat deșeuri de hîrtie și sticle pînă am strîns toți banii cheltuiți. Și dacă lipseau de-acasă bani, mă bănuiau pe mine. Cu toate că, de fapt, banii nu mă interesau deloc. Eram obligat să-mi întorc față de tata buzunarele pe dos, să-i arăt portmoneul și nici atunci nu mă credea.

Tolia se enerva din ce în ce mai mult. Am vrut să-l calmez spunîndu-i că taică-său nu i-a vrut răul; i-a fost doar teamă ca nu cumva Tolia, mai tîrziu, să delapideze sau să plastografieze... ei bine, să nu facă cumva vreo idioțenie.

Dar el începu să strige la mine, să nu mai încep și eu acum cu argumentele astea pedagogice tîmpite. Dar n-am putut vedea nici o legătură logică între ceea ce-mi aruncase, strigînd, în față și ceea ce îi spusesem eu. Ședeam unul în fața celuilalt și tăceam amîndoi. Mai tîrziu am mers o bucată de drum de-a lungul rîului. Cînd în fața noastră s-a ivit cetatea, Tolia s-a oprit.

— Se prea poate să fiu nedrept, mărturisi el. Tata se bucură cînd viu acasă, cu toate că de-abia schimbăm cîteva cuvinte. E foarte mîndru de mine. Am reușit la

bacalaureat și urmez la facultate. Ei au fost șase copii acasă, dar nici unul n-a putut studia. Asta mi-o servea înainte de două ori pe săptămînă. Și mama a fost nevoită în copilărie să vîndă chifle. Recunosc, erau timpuri grele. Dar nu-i vina mea că atunci era așa și astăzi e altfel. Așteaptă să-i fiu recunoscător. Cînd îmi dau seama că-i vorba de așa ceva, fac exact pe dos. Sînt cu totul afon la chestiile astea, înțelegi ?

Atunci a venit vorba despre acel „afurisit de eu", de care omul ar trebui să se descotorosească. În seara aceea am hotărît să ne considerăm logodiți. De inele n-aveam nevoie. Plănuisem să mergem la părinții lui și Tolia urma să aibă o explicație cu bătrînul. Nu voia, dar eu am insistat. De dus nu ne-am dus. Tolia a găsit suficiente motive ca să amîne vizita. Eu nu doream să mă bag cu sila în familie. Adesea el își bătea joc, spunînd că eu mă duc mai des la părinții mei decît el la ai lui. Cred însă că în spatele batjocurii se ascundea dorința de a avea o altă casă părintească. Numai că nu voia s-o recunoască. Cîteodată era de o mîndrie demențială. Dar cînd reflectez astăzi la toate, consider că nu era vorba de mîndrie. Voia doar să braveze. În realitate îl măcina nesiguranța și-i era frică. Avea mereu nevoie de cineva pentru a se putea ascunde de el însuși.

„Viața omenească nu dăinuiește decît o clipă. Nu-i decît un popas pentru călători. Gloria postumă se numește uitare". Crezusem că aceste cugetări izvorăsc din gîndirea lui. Dar el cita întruna pe Marc Aureliu. Încercam să țin minte ceea ce spunea și acasă treceam totul într-un caiet : „Idei și maxime ale lui Tolia". Îl consideram un filozof. Că n-avea un costum cumsecade pe el se potrivea cu această îndeletnicire. Cînd ne duceam să dansăm, își împrumuta unul de la Gustav, cu toate că la început se bătuseră din pricina mea. Nu voiam ca Tolia să poarte haine străine. Îmbrăcat cu ele aveam impresia că-i Gustav. Și eu îl voiam așa cum era el, în pantalonul său gri deschis de catifea reiată, cu buzunarele rupte la cusături și cu puloverul său verde. Pînă și cu ochelarii săi excentrici mă obișnuisem. Mi-am făcut și eu rost de o pereche și-o purtam ziua întreagă, chiar și în timpul prelegerilor. Colegii din grupa mea începuseră să rîdă de mine. Dar eu nu-mi

scoteam ochelarii. Voiam să dovedesc că sînt în stare să mă eliberez de tirania opiniei celorlalți. Să nu spună Tolia că sînt un *pigmeu* și-un extract funcționăresc. În dragostea ce-i purtam era și ceva ușor ridicol.

Ceea ce voiam să-mi dăruiască nu era libertate. Influența lui fusese atît de copleșitoare, încît începusem să repet ca un papagal tot ceea ce spunea el. Nu mai vedeam lumea decît prin ochii lui. Existau clipe în care îmi dădeam seama de situație, apoi mă pierdeam din nou.

Cînd se înserа, ne duceam adesea pe muntele Spînzurătorilor. Mă gîndeam la cursurile pe care le mai aveam de pregătit. Se înmulțeau pe zi ce trece. Dar cînd eram împreună nu mă mai sinchiseam de nimic. Într-un fel oarecare o să mă descurc, îmi spuneam. Stînca de porfir acumulase căldura zilei. Seara o iradia. Eram acolo într-o izolare deplină. Nu ne doream nici măcar luna sau stelele de pe cer. Preferam întunericul. Jucam un joc periculos.

— Închide ochii, spunea Tolia. Nu te gîndi la nimic. Ești o picătură de aer și plutești printre frunzele unui tufiș sau în secțiunea unui avion. Tu nu ești tu, ci totul. Mare și piatră. Soare sau cale lactee. Ești țipătul de claxon al unui automobil sau sirena ce străpunge ceața portuară.

Închideam ochii, mă rezemam de stîncă și-i răspundeam :

— Îmi închipui că sînt eu, Yana, că tu plutești ca o picătură de aer între buzele mele.

— N-ai imaginație, observă el.

— Ba da, îl contraziceam eu. Acum te țin foarte bine. Și strîngeam tare de tot buzele. El rîdea și ne sărutam, pînă oboseala punea stăpînire pe noi.

Stam tolăniți pe iarbă. Din frunzișul tufișului de păducel zăream focurile îndepărtate ale combinatului.

— Totul este fără de valoare în lumea asta.

Iar eu consideram că vorbește prostii. Ne aparținem unul altuia. Oare asta nu reprezintă ceva ?

Îi simțeam suflul respirației pe gîtul meu. Tolia degaja din toată făptura ceva care mă dezarma. Poate că era vocea lui, poate că era noaptea, izul de frunziș veșted și țîrîitul greierilor. Și din depărtări se auzea un tren. Mă simțeam acasă, aici, în lumea asta și totodată aveam impresia că sînt foarte departe de ea. Închideam ochii.

Astăzi încep să cred că Tolia știa ce se petrece în sufletul meu și-mi încolțește bănuiala că se juca cu mine. Voia să știe cît de puternică era fascinația pe care o exercita asupra mea.

Vorbea foarte încet, cufundat în gînduri, ca și cum nici n-ar fi vrut să mi se adreseze mie, ci altcuiva.

— Te naști și mori. Poate că ajungi la cincizeci de ani, poate la o sută, poate la două sute. N-are nici o însemnătate. Căci totul este un circuit etern și invariabil, fie că-l urmărești cincizeci de ani, fie un mileniu.

Am vrut să obiectez ceva; apoi m-am răzgîndit: n-avea nici un rost să risipesc farmecul acestei ore. Trece repede ca trenul de colo, din depărtări. Și poate că în străfulgerarea unei clipe m-am gîndit din nou la studiu, la cursul de matematică pe care-l aveam în dimineața următoare și la examen. Puteam spune: pentru mine e fără însemnătate dacă iau examenul cu „bine", cu „suficient" sau dacă pic cu succes. Și acest fapt mă liniștea.

Stăteam tolănită, pătrunsă de un sentiment dureros și trist. Gustam însă voluptatea acestei suferințe. În lumina ei toate strădaniile noastre îmi păreau lipsite de sens. Și mă liniștea cînd puneam înșelăciunii vestmîntul adevărului și travesteam adevărul în înșelăciune. Tolia vrăjitorul țesea în jurul meu o a doua lume și cu cît regresam la studiu, cu atît mai mult creștea în mine dorința de a mă transpune în această lume înșelătoare.

Și totuși, rămînea undeva ghimpele unei îndoieli.

— De unde știi toate astea? îl întrebam eu.

— Văd lumea dintr-o altă perspectivă, răspundea el. Și atunci considerațiile îmi vin de la sine.

Nu știu de ce Tolia nu recunoștea pe vremea aceea că tot ceea ce spunea era din Marc Aureliu. De obicei nu se împăuna cu știința altora. Dar poate că reflectase atît de mult asupra acelor fraze, încît i se părea acum că-i aparțin.

Walter mi-a trimis mai tîrziu ediția populară „Reklam" a operei lui Marc Aureliu.

Amînasem tot mereu să-i spun că-l iubesc pe Tolia și nu pe dînsul. Eram pur și simplu prea lașă pentru ca să o fac. Dealtfel Walter îmi era încă foarte drag. Și cîteodată se trezea în mine dorința să șed lîngă el în restaurantul amenajat în vechea moară. Sau să alunecăm pe schiuri, prin păduri, ca odinioară, în acea vacanță de iarnă petre-

cută la el și să bem seara cu părinții lui punci fierbinte cu multă nucșoară. Fiecare și-ar putea imagina că este pentru cîteva minute președinte al universului și trebuie să decreteze primele cinci legi.

Tatăl lui era președintele unei cooperative agricole. Toți din sat credeau că noi doi ne vom căsători. Părinții lui îmi făcuseră daruri, de parcă le-aș fi fost deja noră. Cu siguranță că n-au putut înțelege ce se întîmplase așa, deodată, cu mine. Walter persifla noua mea filozofie. Voia să știe dacă sursa acestei înțelepciuni era tot Tolia. Pe atunci nu-mi dădeam seama că, în puținul timp pe care-l petreceam cu Walter, nu vorbeam decît despre Tolia.

Mă aflam odată cu Walter la clubul studențesc. Beam amîndoi cafea și eu îi înșiram din nou vrute și nevrute despre Tolia ; că ar fi un băiat extraordinar, că pictează și cîntă la pian, într-un cuvînt că știe de toate. Walter s-a ridicat în picioare și a plecat fără să spună un cuvînt. Abia atunci am înțeles cît îl chinuiam. M-a impresionat în adîncul sufletului și-am vrut să alerg după el. Dar nu știam ce i-aș fi putut spune. De fapt nici nu mai era nimic de spus.

Apoi, după ce ne-am despărțit definitiv, mi-a trimis într-o bună zi pe Marc Aureliu. Fără nici o scrisoare, fără nici o explicație. Doar sentințele despre „invariabilul circuit" despre „suta de ani", „contemplare" erau subliniate. Și încă cîteva fraze.

Am priceput ce voia să spună. „Iată-l pe marele tău filozof ! Cam prăfuit, dar, oricum, dacă e vorba de Marc Aureliu, atunci să fie cel puțin autenticul Marc Aureliu. Izvorul e mai prețios decît apa stătută."

Se prea poate ca eu să-i fi atribuit pe nedrept o intenție ironică. Nu putea suferi oamenii ironici.

— Se cred grozav de deștepți, spunea el. Au consumat de mult înțelepciunea lumii și nu-ți mai pot oferi nimic.

Poate că Walter voia doar să-mi spună că mă iubește. Că tot ce făceam era o imensă greșeală.

Dar furia mea nu se îndreptă împotriva lui Tolia, ci a lui Walter. Fiindcă trezea din nou în mine bănuiala că Tolia n-ar fi cel pe care mi-l imaginasem. Walter mă forța să recunosc ceea ce nu voiam nici în ruptul capului : că singură mă hrănisem cu iluzii deșarte. Și tocmai din

această cauză îl detestam pe Walter. Asta mi-a redat siguranța pe care o pierdusem în confruntarea cu dînsul.

Lui Tolia nu i-am spus nimic despre volumașul din colecția „Reklam", pe care mi-l trimisese Walter. N-am considerat necesar. În acea vreme nici nu-l mai interesa Marc Aureliu, ci genetica.

„Puține perechi se despart primăvara. Și de o fac, nu-i pentru totdeauna."

Lui Walter nu i-a venit să creadă că totul se sfîrșise între noi. Cîteodată mă mai aștepta încă în fața institutului.

Dar septembrie nu mai putea fi recuperat.

Cînd mă gîndesc la timpul petrecut cu Walter, amintirea stăruie asupra acestei prime luni de studenție, după vacanța cea mare.

Mă mutasem într-o baracă a internatului aflată în apropiere de cimitir. Walter locuia la căminul din blocul studențesc. Venea aproape în fiecare seară să mă vadă. Cîteodată doar pentru un sfert de oră, dar venea totuși. La sfîrșit de săptămînă nu mai plecasem acasă. Mă simțeam mai liberă la cămin, mai independentă decît în casa părintească. Și, în general, mi se părea că prea se amestecă ei în treburile mele. Eram destul de mare ca să-mi pot hotărî singură cursul vieții.

În spatele internatului nostru se întindea o pajiște. Era un septembrie blînd și întreaga duminică stam tolăniți acolo în iarbă. Numai la prînz mă duceam la bucătărie. De cele mai multe ori aveam pregătită încă de sîmbătă mîncare rece. Walter nu obișnuia să mănînce mult.

Aș fi stat ore întregi în bătaia soarelui. Walter rîdea de insistența cu care-i ceream să-mi spună cît de mult mă bronzasem. Cînd eram culcată pe spate se apleca asupra mea și-mi număra pistruii. Observase că asta mă înfurie și-o repeta dinadins. Apoi își lipea obrazul de-al meu, eu închideam ochii și mă simțeam împăcată cu el, cu mine, cu tot ce ne înconjura.

În timpul vacanței de vară Walter se angajase temporar și cu banii cîștigați cumpărase un tranzistor. Se afla acolo în iarbă, la căpătîiul nostru. Ascultam muzica

beat și transmisiunile sportive. Walter era nebun după meciurile din Cupa Europei.

Se împlineau trei luni de cînd ne cunoșteam. Nu reușisem încă să rămîn atîta timp cu nici un băiat. Petra voia să știe dacă făcusem dragoste împreună. Ea personal n-avea nimic împotrivă. Nici eu n-am nimic împotrivă cînd e vorba de alții. Dar cînd e vorba de mine, se schimbă lucrurile. Petra era de părere că la cei 17 ani ai mei ar fi cazul să știu de-acum cum este. De voit voiam să știu. Celelalte fete povesteau tot ce li se întîmpla. Nu-mi dădeam seama că adesea doar se grozăveau. Și cîteodată aveam un adevărat complex de inferioritate pentru că nu făcusem încă dragoste cu nici un băiat.

Dacă Walter va încerca, n-o să mă împotrivesc, mă gîndeam eu. Dar el nu încerca și eu eram pe de o parte bucuroasă că nu o face, dar pe de alta mă și înfuriam. Nu mă puteam concentra la ore, mă durea capul și nu eram în stare să-mi adun gîndurile. Așteptam mereu ceva și-n același timp mi-era frică de necunoscut.

Petra făcuse rost de nu știu ce fel de medicament. La cină puneam mereu cîte un bulin pe farfuriile noastre. La început n-am vrut să le iau. Aveam impresia că o să mă îngraș. Dar nu mă schimbam defel. Devenisem foarte irascibilă... Noaptea visam tot felul de drăcovenii. Se făcea că mă ține cineva în brațe și că mă sărută pe gît sau pe piept. Și, cînd mă trezeam din vis, eram lac de apă.

Petra îmi povestea multe despre logodnicul ei.

— Știi, înainte erau doar copilării, spunea ea, majoritatea băieților sînt încă mult prea necopți pentru asta.

Îmi voia binele și dorea să-mi explice cum stau lucrurile. Dar eu nu eram de acord cu această inițiere. Era dezgustător. Mi-era rușine că înghițeam medicamente și că tot așteptam. Nu-mi plăcea deloc că Petra știa asta și nu mai suportam ca Walter să mă atingă. În ce-l privește, se arăta nedumerit și m-a pus să-i explic ce-i cu mine.

Cum să o pot face, cînd nu pricepeam eu însămi? *Apoi, la un sfîrșit de săptămînă, Petra plecă acasă.*

— Aveți două zile hogeacul la dispoziție, doar pentru voi doi, zise ea.

După plecarea ei m-am simțit tare singură. M-am așezat la fereastră și am început să-l aștept pe Walter. Dar după un timp am considerat că-i idiot ceea ce fac și-am început să învăț la istorie. Deodată m-a cuprins frica.

Mi-am împachetat lucrurile într-o geantă și m-am îndreptat spre stația de tramvai. Voiam să mă duc acasă. La castelul de apă am coborît însă și m-am întors. Am încercat să-mi închipui cum o să fie și mi s-a părut frumos.

Durerile de cap au încetat, mi-am redobîndit liniștea. Am cumpărat praline și vin unguresc.

Apoi am făcut curățenie în cameră. Pusesem o perdea între dulapuri. Aruncam toate bulendrele în spatele ei, cînd pica o vizită neașteptată. Apoi lucrurile rămîneau uitate acolo, claie peste grămadă. Am făcut ordine. Puteai să te uiți acum fără grijă după perdea. Am spălat și geamurile. Îmi făcea plăcere să gospodăresc. Nu mă mai gîndeam deloc la Walter. Cîțiva studenți stăteau tolăniți pe pajiște ; puseseră foarte tare radioul. Din spre șosea se auzea, din cînd în cînd, zgomotul tramvaiului. Dar asta era departe.

Tîrziu după-amiază soarele bătea în camera noastră. Puteai să stai tolănit în pat și să te bronzezi.

Mi-s dragi după-amiezele calme, în care înserarea se lasă pe nesimțite. Îmi transmit ceva din liniștea lor.

Eram obosită de robotează și m-am întins pe pat. Dacă Walter vine, e bine, mă gîndeam eu. Și dacă nu vine, iar e bine. N-o să mai înghit hapuri. Nu mai suport așteptarea. Strică totul. Așa ceva trebuie să vină de la sine.

La practica în producție de la Uzinele Leuna mă avea în grijă o muncitoare calificată. Cînd stai 5 ore alături de cineva la aceeași mașină, spui tot ce-ți stă pe inimă. Avea 36 de ani și era măritată a doua oară. Am întrebat-o de ce a divorțat.

— Cum să-ți explic, mi-a răspuns ea, ești mult prea tînără ca să pricepi. Vezi, trebuie să existe și o potrivire fizică.

Vinerea era tare nostimă. Aștepta ca pe ghimpi să se termine lucrul ; îmi povestea că o așteaptă acasă apa caldă la baie. Bărbatul ei ieșea din schimb cu trei ore înaintea ei.

Unii fac amor în anumite zile. Cînd mi-a spus atunci acest amănunt, am găsit că-i scîrbos. Planifici și pregătești totul. Cina, baia, vinul sau coniacul. Ziua și ora.

I-am spus-o, iar ea mi-a replicat: „Tu ai un gen de romantism, eu altul"!

De ce n-aș avea?

Seara a venit Walter. Secretarii de grupă ai organizației de tineret avuseseră încă o discuție cu secretara de partid a universității.

— E o femeie dintr-o bucată, observă el. Cred că te poți duce la ea dacă ai vreodată o problemă.

— Prefer să mă adresez unui bărbat, i-am ripostat eu. Chiar și la vamă! Femeile nu se pot suferi una pe alta.

— Iar vezi lucrurile metafizic, remarcă el și începu să rîdă.

Secretara de partid nu mă interesa. Doream să-mi dea o sărutare.

Am băut vinul din cești. N-aveam pahare. Walter povestea fel de fel de noutăți de la institut. Pe atunci tocmai începuse reforma învățămîntului.

— Universitatea se va integra acum în producție, explică el. Studenții vor prelua sarcini de cercetare. Interesant, nu?

— Da, i-am răspuns eu, dar seara asta mi-am închipuit-o de fapt altfel.

Păru încurcat. Îmi mîngîie fața. Îmi părea bine că rămăsesem.

— Ți-e frică? l-am întrebat eu.

— Nu.

Stăteam culcați unul lîngă celălalt și eu zîmbeam unui gînd: acum sînt femeie. Nu se schimbase mare lucru. Totul se petrecuse atît de repede, doar cu o ușoară durere. Nu pricepeam ce găsea Petra în toată chestia asta.

Abia după ce l-am cunoscut pe Tolia am înțeles-o. El avea o altfel de tandrețe. Doream ca Walter să mă țină strîns și m-am cuibărit în brațele lui.

— Ai făcut dragoste pentru prima dată? l-am întrebat eu.

— Da.

— Și eu la fel.

L-am rugat să dea perdeaua la o parte și să deschidă fereastra. Îmi place cînd noaptea pătrunde în cameră.

Am adormit.

Cînd am deschis ochii, se făcuse dimineața tîrziu. Fereastra era închisă și perdeaua trasă. Găseam că se cuvenea ca Walter să aibă grijă de toate. Și totuși, pe de

altă parte, aș fi dorit să nu fi fost atît de prevenitor cu mine ; grija cu care mă înconjura îmi părea exagerată. Era deja îmbrăcat. În timp ce eu mă duceam la dușuri, el se strecură afară din internat. Se reîntoarse după o jumătate de oră. Ne-am dat bineţe atît de zgomotos de parcă nu ne văzusem de un an. Şi toată ziua am petrecut-o pe pajiște. De data aceasta a pregătit Walter prînzul. Nu mi-a dat voie să pun mîna pe nimic.

Cînd mă gîndesc la această duminică, văd aievea pajiștea, cele patru barăci, cerul pastelat și limpede. Iarba în care ne cuibărisem era uscată și aspră. Băieții administratorului băteau castanul. Fructele cădeau pe drumul pietruit și coaja ţepoasă crăpa. N-am schimbat nici un cuvînt.

Seara, la despărţire, Walter mi-a dat radioul. L-am însoțit pînă la tramvai și el m-a condus înapoi la barăci.

— Ne vom căsători, hotărî el.

Găseam că așa se cuvine.

Mă întreb prostește cine m-a iubit mai mult ? Walter sau Tolia ?

Dacă dragostea înseamnă amintire, ar trebui să spun că Tolia. Pretutindeni regăsesc ceva dintr-însul. În caietul de matematică e încă un bilet de-al lui.

„E un calcul integral foarte simplu ! Complici în mod inutil lucrurile. Am încercuit greșeala. Ai ridicat la pătrat și ai uitat să pui semnul plus."

Pe întreaga cale a dragostei noastre sînt presărate bilete. Cîteodată pe ele nu stătea scris altceva decît „Bună dimineața". Sau îmi scria un bileţel în alfabetul Morse ori pe o cartelă perforată de computer. Era plin de idei. Așteptam mesajele lui. Ele făceau parte din zilele vieții mele. Le găseam dis-de-dimineață în cameră, lîngă ușă, pe podea și le socoteam de bun sau de rău augur. Mă obișnuisem să mă trezesc mai devreme ca Petra. Voiam să găsesc eu cea dintîi scrisorile lui Tolia. Avea un fel aparte de a-mi face declarații de dragoste. Mă ataca neîncetat și mă provoca. Walter îmi spunea întotdeauna ce-i place la mine. Dar poate că sînt nedreaptă dacă Tolia îmi stăruie mai mult în amintire.

Pe scena vieții prezența lui Walter n-are nimic ostentativ, neobișnuit; dar cînd ai nevoie de el, apare pe negîndite.

Poate că Tolia nu m-a iubit deloc sau poate că dragostea lui s-a mistuit tot atît de repede ca efemera-i pasiune pentru un lucru sau altul.

„Credem prea mult și știm prea puțin". Cîteodată mă trezesc noaptea din somn. Mi se pare că am auzit vocea lui Tolia. Stau întinsă pe pat și aștept. E întuneric. Doar zăpada de pe acoperișul de vizavi reflectă un strop din lumina lunii. Aștept necontenit. Nu sînt în stare de nimic cînd mă chinuie neliniștea așteptării. Alerg de colo pînă colo, îmi vin tot felul de gînduri nebune, mă năpădesc dorințe și nici eu nu știu ce vreau. De stau la fereastră și privesc luna, aș vrea să fiu în locul ei sau să mă aștern pe acoperiș ca zăpada și să-mi arunc strălucirea de diamant prin ferestrele caselor. Trebuie să încetez cu așteptarea.

Nu mai vreau să-i aud vocea, să-i simt mîinile, să-i presimt fața.

În fața casei s-a trîntit o portieră.

Tata se întorcea de la combinat. Era ora patru dimineața. M-am dus la bucătărie și am pus apa la fiert. Tata bea cafea înainte de a se culca. Are tensiunea mult prea scăzută. Cum a dat cu ochii de mine, mi-a spus să mă bag imediat în pat.

— Cu ceva trebuie să fiu și eu de folos, i-am răspuns. Bei cafeaua apoi îți masez tîmplele și ochii. Ai să vezi, o să dormi mai bine.

În felul acesta îl prindeam mereu în capcană. Soră-mea a inventat procedeul. Cînd făceam vreo năzbîtie și tata ne certa, așteptam pînă se așeza și apoi începeam să-i masăm tîmplele. El dădea capul pe spate și ne împăcam din nou.

I-am adus cafeaua. Cutele păreau mai adînci, mai puternic încrustate pe chipul lui decît de obicei. Poate să fi fost doar o impresie rezultată din jocul umbrelor. N-aprinsesem decît lampa din perete. Dar tata arată și de obicei mai în vîrstă decît este.

— Te consumi prea repede de continui așa, l-am dojenit eu.

— E din Ostrovski, răspunse el. Am remarcat că nu uitase.

În clasa a zecea am avut de scris acasă o compunere despre citatul lui Ostrovski : „Cel mai prețios bun pe care îl posedă omul este viața".

Mi se pare că orice elev care trece prin școală trebuie să facă în clasa a zecea o compunere pe această temă.

Nu mai știu ce am îndrugat în lucrarea aceea. Îmi amintesc doar că tata n-a fost mulțumit de compunerea mea. În esență zicea că n-aș repeta decît ceea ce a spus Ostrovski, doar mai prost. Asta era părerea lui. La ce bun, în acest caz, toată osteneala ? Noaptea am refăcut compunerea. Părinții n-au știut nimic de treaba asta. Dimineața am rupt bucățele tot ce scrisesem și n-am predat lucrarea. Nu sînt în stare să fac compuneri, m-am scuzat eu.

A ieșit un scandal mare iar profesorul de germană a făcut o vizită părinților mei. În acea seară am stat pentru prima dată tolănită alături de tata, în camera lui, pe blana de pe podea.

— Sînt un pedagog mizerabil, se scuza el, socotind că a fost prea aspru, că a pretins exagerat de mult de la mine.

— Știi, i-am răspuns eu, ieri ai fost mai reușit. Acum repeți doar ce ți-a spus profesorul de germană, dar mai prost. La ce bun atîta pierdere de energie ?

— Ți-am mai spus, sînt un pedagog mizerabil, răspunse el și amîndoi am pufnit în rîs. Începînd din ziua aceea am avut impresia că atitudinea lui față de mine s-a schimbat. Sună cam ciudat, dar într-un fel carecare dobîndisem impresia că am devenit egali în drepturi.

Tata își bău cafeaua.

I-am masat fruntea și obrajii. Îi simțeam mușchii încordați.

— S-a întîmplat ceva ?

— Două defecțiuni în circuitul chimic. Am fost obligați să oprim mașinile ; asta înseamnă suspendarea producției pe cel puțin două zile.

— Credeam că îți face neplăceri noua stație-pilot.

Tata își aprinse o țigară. Fumează tare mult. Altădată mama mai încerca să-l determine să reducă țigările. Acum

a renunțat. Doar soră-mea mai aduce cîteodată vorba despre cancer pulmonar și ulcer stomacal.

— Stația-pilot funcționează, precizează el. Dar în fond totul este mult prea complicat. Asemenea experiențe trebuie simulate pe calculator. Afurisitele astea de obiceiuri empirice. Ele sînt de vină dacă întîrziem cu producția.

Se ridică de pe scaun și începu să măsoare camera în lung și-n lat. Mișcările sale aveau ceva febril. Modul în care se manifesta, tensiunea nervoasă a tatii, îmi aminteau de Tolia. Și totuși, ce mare diferență între ei doi ! Nemulțumirea lui Tolia viza o abstracțiune, un lucru impalpabil. Ea se pierdea într-o senzație confuză, distilîndu-și otrava cînd în furie, cînd în depresiune. Nemulțumirea tatălui meu purta întotdeauna un nume. Era frămîntat de idei și nu-și găsea liniștea pînă nu le vedea realizate. Și în această goană de a însufleți ideile își nesocotea propria-i viață.

Deodată mă cuprinse teama pentru el.

— Majoritatea inginerilor, continuă tata, repetă procedeele celorlalți. Încrederea în ei le-o dă literatura de specialitate, adesea de mult depășită la rîndul ei. Cel mai dificil este să-ți impui ideile proprii.

Își stinse țigara.

— Du-te la culcare, mă rugă el, astea nu-s discuții potrivite pentru ore tîrzii.

Se retrase în camera lui. Am mai rămas o vreme, învelită într-un pled, cuibărită în fotoliu. Tata își trăiește intens viața, mi-am spus în sinea mea. N-ai dreptul să-i iei nimic, nici munca, nici țigările, nici neliniștea. Cît timp va exista, nu va înceta să caute. Și oricare ar fi rezultatul căutărilor, el va genera o nouă nemulțumire, o nouă nerăbdare.

Tata îmi cam complică existența, am constatat eu. Căci, pe neașteptate, mi-am dat seama cît de mult îl iubeam și că dragostea asta trezea de fiecare dată tentația să caut în tinerii cu care vorbeam ceva dintr-însul.

Nădăjduiam, de fapt, ca ei să fie așa cum era el și rămîneam decepționată cînd ieșea la iveală că nu-i seamănă. În gînd îi copleșeam cu reproșuri. Ce pretenție naivă și nedreaptă în același timp ! Căci nimic nu se repetă în lumea asta.

Pînă în clasa a douăsprezecea n-am avut nici un fel de experienţă a vieţii. Fusesem cu totul scutită de griji. Părinţii rezolvau toate problemele : grădiniţa de copii, şcoala medie, trecerea festivă a pragului adolescenţei, cursul superior, Facultatea muncitorească. Însăşi alegerea studiului chimiei a fost influenţată de profesia tatei. În copilărie mă jucam adesea cu eprubetele lui. Aveam o încredere oarbă în părinţi. Ştiam că alegerea lor e întotdeauna spre binele meu. Ne obişnuisem cu această stare de lucruri.

Şi poate tocmai această stare de lucruri a fost propriu-zis cauza faptului că deodată nu ne-am mai înţeles. A început în clipa în care am refuzat să plec la Leningrad. Ei nu mă înţelegeau pe mine şi eu nu-i înţelegeam pe ei. Aşa, din senin, am început să strig că nu mai sînt copil şi ei trebuie să se obişnuiască cu această idee. Am trîntit uşa şi-am plecat la internat. După cît îmi pare am rămas acolo mai multe săptămîni, fără să scriu şi fără să trec pe acasă. Ei aşteptau să vin eu, eu aşteptam să vină ei. Cel mai rezonabil a fost Walter. Într-o sîmbătă mi-a făcut geamantanul, m-a luat de mînă şi m-a dus la ai mei. Dar incidentul a lăsat urme în relaţiile dintre mine şi părinţi. Şi de fapt abia acum, de cînd s-a întîmplat povestea cu Tolia şi sînt acasă, lucrurile s-au schimbat.

Stratul de zăpadă aşternut pe copacul din faţa ferestrei mele a crescut în timpul nopţii. Privesc afară şi mă gîndesc la păducelul de lîngă stînca de porfir. Acolo, alături de Tolia, mă prindea uneori revărsatul zorilor. Dar odată cu venirea dimineţii mă pătrundea şi teama. La practică rămăsesem în urmă cu două experienţe. Într-un fel oarecare trebuia să mă fofilez. Petra mă ajuta cît îi sta în putinţă. Copiam notiţele luate de ea în timpul prelegerilor. Dar îmi lipsea certificatul de absolvenţă la substituţia nucleofilă şi reacţiile de eliminare. Lucrarea de control la rusă reuşisem de bine, de rău s-o mîntui. Lectora m-a chemat la ea după seminar şi m-a întrebat dacă nu sînt cumva bolnavă. Îi păream istovită, extenuată. I-am răspuns că n-am nimic. Că e vorba doar de dezorientarea mea personală faţă de noul regulament de organizare a studiilor. Ceea ce era cuprins înainte în cinci ani trebuia realizat acum în patru. Mi-a explicat pe dată

sensul reformei învățămîntului superior, subliniind că nu este vorba de memorarea mecanică a datelor care mîine vor fi depășite, ci, în primul rînd, de pătrunderea problemelor în sensul lor generalizator, de paradigmă. Și asta mi-a repetat-o de cîteva ori. Luase „gogoșile" mele în serios și eu aveam sentimentul că sînt o mare scîrbă.

Încercam să-i ascund lui Tolia că mi-era frică. Dar cîteodată tot sesiza teama mea. Atunci mă prindea de mînă și alerga cu mine pe străzile încă pustii pînă mi se tăia răsuflarea. Odată m-a luat în brațe și a continuat să fugă. Îi făcea plăcere să mă vadă apărîndu-mă și lovindu-l în cap. Oamenii se duceau la lucru. Ne considerau beți.

— Dă-mi imediat drumul, l-am somat eu. Ai înnebunit de-a binelea !

Și el :

— N-ai băgat de seamă pînă acum ? Sînt nebun de legat.

Mă săruta pe gură, pe gît. Nu se sinchisea de oamenii care întorceau capul după noi. Continua să mă poarte mai departe în brațe și cînta : „Sînt nebun, ești nebună, este nebună, sîntem nebuni, sînteți nebuni, sînt nebuni." M-a pufnit rîsul și am încetat să-i mai opun rezistență.

— Să vedem cît mai poți să mă duci, ziceam eu. Îți mai dau două minute.

— Plus zece pe deasupra, supralicită el.

— Două.

— Douăsprezece.

— Două.

— Douăsprezece.

Am făcut pariu. Dacă pierdeam eu, trebuia să merg cu el la internat. Am chiuli de la curs, am rămîne în camera lui și el m-ar picta. Dacă pierdea, se obliga să vină regulat, o lună întreagă, la orele de practică. Abia cu cîteva zile înainte fusese chemat de șeful secției noastre. Îl amenința exmatricularea. A trebuit să se justifice în fața grupei. Dar Tolia nu credea că o să se ia o astfel de măsură împotriva lui sau nu voia s-o creadă. Se purta dealtfel ca și cum totul i-ar fi indiferent. Aveam impresia că-și irosește vremea și puterile. Cîteodată reușeam să-l aduc la masa din laborator. Sau stăteam pe o bancă și-l puneam să vorbească despre materia predată la cursuri.

Mă surprindea de fiecare dată cît de repede prindea sensul lucrurilor. Probleme pentru care alții aveau nevoie

de o zi întreagă le rezolva în două ore. Era conștient de dotarea lui, dar incapabil s-o valorifice.

Pe-atunci aveam convingerea că-l pot schimba. Chiar printr-un pariu.

După opt minute credeam că Tolia va pierde. Se albise la față, își mușca buzele, forțîndu-se să se ție cît de drept putea. M-am temut să nu i se întîmple ceva.

— E o prostie ceea ce facem. Dă-mi drumul, i-am spus.

A continuat să înainteze lent, lăsîndu-se mai mult pe spate. Pe frunte îi apăruseră broboane de sudoare rece.

— Ai cîștigat, l-am amăgit eu.

A cerut să vadă ceasul, a negat dînd din cap și a continuat cursa. După 13 minute m-a depus pe trotuar. Mîinile și picioarele îi tremurau. Ne-am așezat pe treptele de piatră ale unui magazin universal. Era complet epuizat, dar fericit de parcă ar fi cîștigat maratonul la Olimpiadă. N-aș fi crezut că o să reușească.

La facultate colegii din grupul lui îl considerau un ins lipsit de voință. Cunoșteam pe asistentul care era îndrumătorul grupei lui Tolia. Venea adesea la tata ca să obțină material, mai cu seamă statistici pentru lucrarea sa de doctorat. Știa că sînt în tandrețe cu Tolia. Voia să mă avertizeze. Am simțit-o foarte limpede. Îmi amîntea puțin de Bubi, profesorul nostru de chimie din clasa a VII-a. Era doar mai tînăr și avea ochii albaștri ca cerul. Am făcut pe proasta la insinuările lui. Pînă la urmă mi-a trîntit-o verde în față :

— Ești prea bună pentru...

— Pentru cine ?

Mă aflam la masa mea de lucru din laborator și uscam dizolvantul pentru o experiență ce urma s-o fac. Treaba asta îți răpește o mulțime de timp. Acum o să mă informeze — am anticipat eu — că Tolia n-a luat încă nici un examen din primul foc. Că este dotat, dar lipsit de voință. Un aiurit, un gură-mare, priceput să cîștige prietenia multora, de pe urma cărora nu face altceva decît să profite. Asta mi-o spuseseră și alții. Nu puteam suporta ca cineva să vorbească în termenii ăștia despre Tolia și totdeauna îi luam apărarea.

Cine-i atît de înzestrat ca el, judecam eu, nu poate trăi asemeni omului de rînd. Ceilalți nu pot să priceapă asta.

I-o spusesem odată și colegei mele, Petra. A rîs de mine.

— Pînă în momentul de față Tolia n-a dovedit decît că-i un nebun și jumătate.

Nu i-am mai vorbit zile întregi. Ajunsesem de o încăpățînare fără sens. Și totuși, în sinea mea, trebuia să recunosc că Tolia nu realizase în viața sa nimic în afara faptului că reușise la bacalaureat.

— Îți dau un dizolvant uscat — se oferi asistentul — mai am un pic.

Asta nu se prea obișnuiește. Fiecare este obligat să-și usuce singur dizolvantul. Intră în programul experienței.

— Vin să-l iau, i-am răspuns. Ce aveți împotriva lui Tolia ?

— N-am nimic cu el. În definitiv este viața lui. Dar aș vrea să te avertizez de pe acum : are să te distrugă.

— Mă privește. E vorba de viața mea.

— Desigur. Te rog să mă scuzi.

Mi-a adus totuși dizolvantul uscat. Probabil o fi observat că altfel n-aș fi reușit să mă descurc. Pe cînd se îndepărta, l-am urmărit cu privirea. Partea din spate a capului era aproape cheală. Atît de tînăr și atît de bătrîn totodată ! mi-am spus. Un adevărat *pigmeu*. Începusem să gîndesc ca Tolia.

Chiar așa de dimineață nu mă puteam duce în camera lui. Am hotărît să aștept pînă ce Gustav și Hachemi pleacă la cursuri. Tolia propuse să mergem la gară ca să bem o cafea. Pierdusem pariul și n-aveam încotro. L-am însoțit, dar eram tare neliniștită. Aveam curs de matematică și la analitică abia mai țineam pasul. În majoritatea cazurilor Tolia îmi rezolva exercițiile. Lucra de obicei noaptea și dimineața găseam rezultatul pe un bilet băgat sub ușă.

— Îmi plac gările, mărturisi el. Adie prin ele marile speranțe. Eu mă gîndeam la cursul de matematică și aveam o prea slabă speranță. *Și-n afară de asta mi-era frig în* gări. Chiar și vara. Nu pot suferi aerul lor. Închis și stătut. După părerea mea sala de așteptare se aseamănă într-un fel oarecare cu un om bolnav. Mă apucă durerea de cap cînd stau într-una din ele.

Tolia comandă cafea naturală, ouă, șuncă. Și-n plus, pentru el, un coniac franțuzesc. Eu am refuzat să beau.

— O să te coste foarte scump, l-am avertizat.

Tolia n-a răspuns. A băut mai întîi coniacul.

Chelnerul a adus micul dejun și eu am început din nou să-l cert din pricina banilor.

— Ești un adevărat pigmeu, m-a apostrofat Tolia.

Nu-mi vorbise niciodată așa. M-a durut. Nu-mi puteam explica ce se petrecuse așa, dintr-o dată, în sufletul lui. Mi s-a părut că vrea să fie singur, că prezența mea îl incomodează. Gîndul ăsta m-a înspăimîntat. Îmi displăcea că mănîncă atît de mult și atît de încet.

Apoi și-a aprins o țigară și, în timp ce fuma, mi-a întins-o. Voia să mă uit cu atenție la scrum ; zicea că ar avea ceva simbolic.

N-am găsit nimic deosebit în scrumul țigării. Tolia a tras concluzia că nu sînt un tip vizual.

Pentru mine dimineața era stricată. M-am sculat de la masă și-am plecat. Tolia a venit după mine. Dar și chelnerul după noi amîndoi. N-a avut destui bani la el ca să plătească consumația. A început să se certe cu chelnerul. Pentru diferența de o marcă nu-i un motiv să se poarte chiar așa cu un client, l-a admonestat el. Să nu-i fie teamă, n-o să-i rămînă dator cu nimic. Doar se poate întîmpla o dată să nu iei suficienți bani cu tine. Îmi venea să intru în pămînt de rușine. Oamenii se uitau la noi. Am dat chelnerului banii și pe deasupra o marcă bacșiș. Tolia înjura necontenit. Am strigat la el să se potolească.

În această clipă mi-a fost, pentru prima dată, silă de Tolia. Poate că am strigat doar pentru a mă apăra împotriva acestui sentiment. Îl socotisem pe Tolia un băiat excepțional și, deodată, îmi dădeam seama cît era de obișnuit. Rușinii pe care o simțisem față de chelner și de călătorii din sala de așteptare i se adăuga acum și dezamăgirea.

Cînd am ajuns în hala gării, i-am spus lui Tolia că e un gură-mare caraghios și un prost încăpățînat. Am crezut că o să se năpustească asupra mea și la rîndul lui o să înceapă să strige. Dar el se așează pe masa de la ghișeul de primire al bagajelor și, ridicîndu-și ochii spre mine, recunoscu :

— Ai dreptate, sînt un nătărău.

Sinceritatea lui mi-a impus întotdeauna. Acum însă mi se părea că joacă teatru cu onestitatea. Îi dădea mîna să

se blameze că se purtase ca un nătărău. Ba se mai și lăuda cu asta.

Eram foarte obosită. Ajunsesem la capătul puterilor. Mă uitam la Tolia cum ședea pe masa de la ghișeu și dintr-o dată mi s-a făcut milă de el. Părea atît de neajutorat. Pretutindeni se războia : acasă, la institut, în sala de așteptare.

M-am așezat lîngă el. Mă gîndeam la ce o să iasă din toată povestea asta. Am stat așa pînă ce funcționarul de la ghișeu ne-a gonit de-acolo. În drum spre oraș am trecut pe sub artera pentru automobile, înălțată deasupra străzii, pe lîngă blocurile cu douăzeci de etaje și balcoane zugrăvite în albastru și roșu. Gheara unei macarale rotea în aer o placă de beton. Tolia se opri. Am privit amîndoi cum se monta placa.

— Dacă mă exmatriculează, o să lucrez pe șantier, rosti el pe neașteptate.

Întrevăzuse prin urmare și această posibilitate. Nu-i era deci chiar atît de indiferent, după cum adesea voia să lase impresia.

— Cîteodată mi-e tare frică, Yana, spunea el.

— De ce anume ?

— Nici eu nu știu.

Părea tare abătut și-am simțit trezindu-se în mine dorința de a-l ocroti. Nu știu ce am simțit atunci pentru el, dragoste sau pur și simplu milă sau amîndouă la un loc.

— Ai să iei examenul, l-am încurajat eu, și nu te vor exmatricula.

L-am sărutat pe stradă, de față cu oamenii care treceau pe lîngă noi.

— Mergem la institut, l-am îndemnat eu. Poți să mă pictezi mîine sau duminică.

A fost imediat de acord. În ziua aceea s-a supus ; a făcut tot ce i-am cerut.

Tolia nu e nicidecum așa cum l-ai crezut, îmi spuneam și mă miram de naivitatea cu care înțelesesem pînă atunci dragostea ce *i-o purtam. Îmi părea ceva pueril. Abia acum* ar trebui să-i dovedesc forța iubirii adevărate. Eram convinsă că voi avea prilejul. Căci înțelesesem în acea dimineață cît de nefericit era Tolia. Avea nevoie de mine. Și eu mă simțeam destul de puternică să mă iau la trîntă cu viața pentru amîndoi.

În timpul prelegerii am ațipit de cîteva ori. Petra mi-a dat un ghiont și m-a îndemnat s-o șterg la cămin ca să-mi fac somnul ; ar fi mai puțin bătător la ochi decît să stau în amfiteatru și să-mi cadă mereu capul pe piept. Mă și hotărîsem să plec. Dar în pauză, secretarul grupei m-a întrebat de ce am chiulit de la adunarea de ieri-seară a organizației de tineret.

— Ce înseamnă că am chiulit ? Înainte de a învinui pe cineva, interesează-te bine. La o adică oricine are dreptul să se ducă la medic.

— Seara ?

— Da, seara.

— Eu te-am văzut însă cu Tolia.

— M-a însoțit. Data viitoare o să te iau pe tine să-mi ții de urît.

Fusesem într-adevăr la clinică. Mă simțeam prost și mi se făceau injecții. Sora îmi spusese să viu seara la cabinet.

— Atunci e totul în ordine, încheie el.

Dar eu eram cu capsa pusă și el îmi apăruse în cale tocmai în momentul critic. Are un metru nouăzeci și-i jucător de baschet. Nu-i ajung nici măcar pînă la umăr. E timid față de fete, mai cu seamă cînd sînt mignone.

Ca secretar de grupă e prea blînd. Îi vine greu să critice pe cineva. Poate că are reticențe, deoarece la examene știe doar atît cît să ia un bine. Probabil că-l preocupă mai mult baschetul decît studiul. Echipa lui rîvnește să se califice în liga întîia.

— Nu-i deloc în ordine, l-am contrazis. Nu-i așa că tot ne mai treci pe lista neagră ?

În primul moment n-a știut ce să-mi răspundă. Rămăsese proptit în fața mea ; își strînse mîna pumn și și-o trecu de două ori pe sub nas. Citeam clar pe fața lui cu cîtă satisfacție mi-ar fi ars o palmă. Evident, spusesem într-o doară o nerozie. Lunganul era un băiat tare cumsecade și eu profitam de săptămîni întregi de bunătatea lui. Îl lăsam să ducă la bun sfîrșit sarcini primite de la conducerea grupei. O călătorie pe care trebuia s-o facem la Leipzig ca să vedem un spectacol fusese contramandată pentru că eu nu procurasem la timp biletele.

— Și tu ești tot o individualistă, mi-a azvîrlit el, grăbindu-se să-și ocupe locul în sală.

Am rămas în continuare la curs. De fapt nu prea avea sens. Eram incapabilă să înțeleg ceva. Auzeam doar vocea egală a conferențiarului, o voce plictisitoare. Nu te adormea, nu te incita, exista pur și simplu în spațiu. Puteai să faci abstracție de ea, ca și de formulele pe care le rostea. Cu două rînduri înaintea mea ședea lunganul. Aveam impresia că nici el nu urmărea cu atenție prelegerea. Era încă prea înfuriat. Și mi-a părut rău că mă răstisem la el fără motiv.

Asta-i situația, gîndii eu, în fiecare semestru luăm în grupa noastră noi hotărîri în legătură cu munca în organizația de tineret și apoi fiecare speră că va fi lăsat în pace. Și toate se sparg în capul secretarului.

Am încercat din nou să urmăresc prelegerea. Dar nu mă puteam concentra. La ce bun toate astea ? îmi spuneam. Stai aici, în bancă, și afli că x într-un caz este constant și că într-altul crește, și odată ce x crește se mărește și diametrul cercului și că redarea grafică a funcției $Y^2+Z^2=X^2$ nu poate lua decît acest aspect și nicidecum un altul.

Și ceilalți șed țintuiți, ca și tine, și notează cu înverșunare. Majoritatea n-a înțeles nimic, acasă trebuie să li se explice încă odată și unii tot n-o să priceapă o iotă. Ce importanță are dacă dreapta este determinată tocmai de aceste coordonate sau de altele ? Se schimbă oare ceva ? Soarele răsare dis-de-dimineață și apune în fiecare seară. Eu mă nasc și mor. Pentru viața mea este complet indiferent dacă din redarea grafică a funcției rezultă curba unui sinus sau o hiperbolă.

Mi-era dor de Tolia și am început să-i scriu o scrisoare care se transformă deodată într-o poezie. Pe-atunci mi-a plăcut foarte mult. Dar cînd o recitesc astăzi, în caietul meu de notițe, mi se pare sentimentală și de prost gust.

Mă întreb adesea care să fie cauza că socotim bun ceea ce de fapt e lipsit de valoare și respingem ca rău ceea ce este de preț. Risipim adesea fericire sau durere în jurul unei erori. Aș vrea să las o cît de mică urmă a trecerii mele prin lume.

De mă uit pe fereastră, văd cerul acoperit. Doresc să pot pătrunde cu privirea printre nori. Aș vrea să pot pătrunde totul.

Sînt cazuri în care te simți nefericit doar pentru că dorințele îți sînt prea mari sau rătăcite. Cel puțin așa cred.

Domnul Stengel ar spune: „Prezența factorului subiectiv. Emoția întunecă rațiunea. Realitatea n-o mai percepi ca atare, proiectezi asupra ei dorințele tale". L-am avut profesor la Facultatea muncitorească, unde preda istoria și educația cetățenească. Cred că avea dreptate. Adesea te crezi mai bun sau mai puternic decît ești în realitate. Și de pe această poziție judeci lumea și ea îți pare banală.

Chiar și durerea trebuie să aibă un sens. Sînt încredințată de asta. Nu ești obligat s-o cauți cu tot dinadinsul. Tolia o caută însă cu lumînarea. Fără durerea însingurării sale nu-i fericit. Și apoi, conștient de prezența ei, devine din nou nefericit. Se chinuie pe sine și torturează pe cei din preajma lui. Disprețul său față de lume nu izvorăște din mîndrie, ci mai curînd din deznădejdea de a avea o asemenea fire.

— Încetați să faceți pe deșteptii. Nu v-ați îndopat cu linguroiul din oala cu înțelepciune.

Domnul Stengel ni se adresa cîteodată foarte vulgar. Probabil că făcea parte din tactica sa pedagogică.

— Nu faceți din țînțar armăsar. Și mai lăsați-o cu „răul secolului". Pentru Dumnezeu și în numele lui Marx, terminați cu asta! E un privilegiu al societății burgheze. O spun fără nici o ironie. În cadrul ei poți lua „răul secolului" în serios. La noi, în epoca noastră, produce ilaritate. Trăiți-vă propriile voastre sentimente și refuzați să vi se facă transfuzii de la cei cu un picior în groapă.

Domnul Stengel a venit la noi abia cînd eram în clasa a XII-a. Orele de educație cetățenească fuseseră pînă atunci plictisitoare de moarte. Învățam pe de rost ceea ce se cerea. La fiecare întrebare exista un răspuns anumit. Înaintea lui se perindaseră trei profesori. Am remarcat schimbarea numai fiindcă numele lor era diferit. Și-apoi, cînd ajunsesem în clasa a XII-a s-a răspîndit vestea că vine un altul. Ceea ce de fapt nu ne-ar fi sinchisit. Dar în a XII-a nu-i bine să schimbi profesorul. Te gîndești la bacalaureat și vrei să-l treci cu bine. Într-a XI-a te-ai acomodat cu profesorii. Știi ce vrea fiecare. La istorie și educație cetățenească poți băga mîna în foc c-au să te frece bine.

Îi spuneam „Che Guevara". Nici măcar nu știu de ce. Nu purta barbă și nici altfel n-aducea cu vreun revoluționar. Semăna mai curînd a dentist. Poate l-am poreclit așa pentru că în prima oră a vorbit neîncetat de Che Gue-

vara. Ne-a explicat diferitele tactici ale revoluției proletare. Și ne-a spus să citim ziarul „Orizont", în coloanele căruia se publica jurnalul lui Che Guevara. Cei mai mulți dintre noi n-aveam idee cine era. Băieții și-au procurat apoi fără întîrziere publicația și nu mai conteneau să vorbească despre Guevara. Unii, dacă ar fi fost după ei, ar fi plecat degrabă în America de Sud, să pună acolo la cale o revoluție ; alții obiectau că ce-a făcut tipul ăla acolo e un fals romantism, că fără proletariat și fără să ai în sprijin o mișcare largă a maselor totul e un nonsens. Înnebuneau pe toți profesorii cu Che Guevara, fără să-și dea seama : vilva stîrnită era un șiretlic al domnului Stengel. Ținea informarea politică în cadrul organizației de tineret despre Che Guevara și cu această ocazie punea să se pregătească referate despre „Statul și revoluția" lui Lenin, despre „Două tactici" și despre „Manifestul Comunist".

Domnul Stengel avea el metodele lui. De cum a intrat pentru prima dată în clasă ne-a și chemat pe fiecare pe nume. Pentru noi a fost un adevărat șoc. Alți profesori puneau să se facă mai întîi „oglinda clasei", dar nu știau nici după un an cum ne cheamă. Nu ne puteam explica de unde ne cunoaște. În realitate era foarte simplu. Își luase de la un alt profesor oglinda clasei și învățase apoi pe dinafară numele și ordinea în care stam în bănci. Mai tîrziu ne-a trădat secretul, în timpul unei festivități a clasei noastre. Toți eram deja ușor amețiți.

— Și dacă cineva s-ar fi așezat întîmplător în altă parte ce s-ar fi întîmplat ? am întrebat eu.

— N-ai auzit încă de risc ? veni răspunsul. Ne tutuia pe toți.

— Ați fi putut deveni și om politic, am remarcat eu.

— Cum asta ?

— Mă refer la tactica dumneavoastră și așa, în general, cred că-i dați gata pe toți.

— Ca om politic trebuie să fii în stare să faci saltul călăiesc peste nouă cai. Eu nu știu sări decît peste unul.

— *Și asta-i bine, l-am încurajat. Mulți aterizează* drept pe șa. Fără ajutor nu pot sări peste cal.

— Ce ai împotriva ajutorului ?

— Absolut nimic. Dar unii au nevoie toată viața de el.

— Iar faci din țînțar armăsar, mă dojeni el. La patruzeci de ani ai să vezi lucrurile altfel. Și la optzeci punctul tău de vedere se va schimba din nou.

— Se prea poate, dar acum le văd așa. Și nici nu vreau să le văd altfel.

— Pe chestia asta să bem ceva, propuse el. Nu vezi deloc rău lucrurile.

M-a convins să beau o vodcă dublă. Prefer vișinata sau vinul de desert. Dar nici n-a vrut să audă de așa ceva.

— Vinul de desert lipește ochii, explică el. Adevărul e limpede ca vodca.

Am băut și m-am cutremurat.

Profesorul de fizică se uita necontenit la noi. Am luat sticla și am pus-o pe cealaltă masă.

După aceea am dansat un „letkis". Domnul Stengel era mereu alături de noi la orice drăcovenie.

Atît de sigur pe el nu-i nimeni, încît să poată renunța la confirmarea acțiunilor sale. Tolia voia să mă convingă că poți trăi numai din resursele tale interioare. Ceilalți te judecă după cum te văd prin lentilele ochelarilor lor. Și dioptriile sînt adesea greșit calculate de optician.

— Vezi totul ori prea apropiat ori prea îndepărtat, spunea el. Închide ochii. Ca să privești în tine n-ai nevoie de ei.

— Filozofia ta e o apă cu sclipiri amăgitoare, i-am ripostat eu. Înoți în larg și nu te mai întorci la țărm.

A rămas surprins. Pînă atunci ascultasem considerațiile lui filozofice asupra vieții fără replică. Dar din dimineața aceea petrecută la gară se schimbase ceva între noi. Voia să mă îndoiesc de tot și de toate ; și atunci de ce nu și de spusele lui ? Deodată nu i-a mai convenit. Asta m-a întărîtat și mai tare.

— Tu ești cel din urmă om care poate trăi în izolare, am continuat. Cauți necontenit pe cineva care să-ți dea dreptate.

Și „Che Guevara" avea nevoie de confirmarea acțiunilor sale, cu toate că la el n-aș fi bănuit-o.

A doua zi după serbarea clasei noastre, Petra l-a văzut ieșind din biroul directorului.

— Stengel a încasat un perdaf, observă ea, face o mutră foarte plouată.

În timpul pauzei, în curte, m-am dus la el și l-am întrebat dacă a avut neplăceri din pricina serbării și dacă n-ar fi bine să întreprindem ceva din partea organizației de tineret, poate să vorbim cu directorul.

— Ați înnebunit, se apără el. Am fost chemat la director în altă problemă.

— Nu e bine să-i credeți pe elevi mai proști decît sînt, am insistat eu.

— Nu-i bine să-i consideri deloc proști, completă el.

În timp ce vorbea, un zîmbet i-a înflorit pe față și-o clipă m-a străfulgerat gîndul că poate n-a încasat-o de la director. Mă dezarmase, nu mai știam ce să cred și simțeam cum crește în mine o furie oarbă împotriva Petrei.

— S-ar fi putut întîmpla, am încercat s-o dreg, prea a fost grozavă dispoziția de ieri.

— N-are nici un rost să te scuzi. Mă bucur că ai venit. Ca profesor ai nevoie de încrederea și dragostea elevilor.

Nu mi-am dat seama dacă vorbea serios sau dacă mă lua peste picior. Desigur că mi-a citit pe față descumpănirea.

— Vorbesc foarte sincer, precizează el. Nu puteți controla imediat tot ce vă spun. Cîteodată trebuie să mă credeți pur și simplu. La matematică mai merge. Dar, la materia mea, dacă nu mă credeți, nu-mi rămîne altceva de făcut decît să-mi schimb meseria!

În orașul nostru s-a deschis de curînd o expoziție. Portrete: „Chipul epocii noastre". Dacă aș fi pictor, l-aș alege de model. Aș adăuga buzelor sale o expresie ușor ironică, dar ochii ar trebui să fie tare serioși. I-aș zugrăvi foarte mari și fără de podoaba genelor. Ochelarii i-aș da jos și-aș încrusta pe chipul lui însemnul înțelepciunii pe care ți-o dă timpul. Ar trebui să țină în mînă un pahar. Și numai eu aș ști ce-i în pahar. Dacă oamenii s-ar strînge în fața tabloului și ar încerca să ghicească ce poate să însemne paharul, m-aș bucura și aș ciocni în tăcere cu el.

Așa începuse, de fapt, totul între noi. Tolia încerca mereu să mă picteze. Nu reușea însă să-mi prindă expresia feței și asta-l înfuria.

— Nu-mi iese perspectiva a doua, expresia ce vine din interior, se scuză el.

— Poate că-mi lipsește, am încercat să glumesc.

Cred că lui îi lipsea pur și simplu talentul de a picta chipuri. Conturul corpului îi reușea destul de bine. Rupea mereu foile. Numai pe prima mi-a dăruit-o. Pe atunci mă duceam la cămin pentru Gustav. Era prin martie, camera supraîncălzită, aerul uscat. Tolia ședea pe patul lui, cu o căciulă de blană pe cap, un șal de lînă în jurul gîtului și cu mînuși pe mînă. M-a somat să rămîn la ușă, pentru că ar vrea să mă picteze. Zicea că aș avea, cînd intru în cameră, privirea nevinovată a unui liliac. Veneam pentru a treia oară la ei. Și se prea poate să fi arătat așa. La drept vorbind mi-era penibil să bat la ușă și să spun : „Iată-mă, am sosit". Cu toate că vizitele mele le păreau ceva firesc, cînd Tolia m-a luat în felul ăsta mi-a venit să dau bir cu fugiții. După cîte știu, un liliac n-are nici un fel de privire, am ripostat eu și am avut impresia că sînt extrem de spirituală. Tocmai asta ar fi unic la mine, preciză el, arta necesită unicitate, n-ai ce să faci. Altfel ai putea renunța la toată zmîngăleala.

Tolia era singur în cameră și eu voiam să știu unde-i Gustav.

— Poate la seminar, poate în altă parte. Posibil să fie totuși la seminar.

În acest timp desena de zor. Cînd am dat să plec, mi-a întins foaia.

— Asta trebuie să fiu eu ? l-am întrebat.

— Poate că ești dumneata. Dar s-ar putea și să nu fii.

— Te găsești foarte interesant, nu-i așa ?

— Mai curînd plictisitor, răspunse el.

Își luă căciula de blană de pe cap, își scoase șalul și mînușile și le puse lîngă el, pe pat.

— Așa obișnuiești să stai întotdeauna, țeapănă ? se interesă el.

Mi-am privit picioarele. Stam într-adevăr așa cum mă desenase : piciorul stîng puțin înaintea celui drept, genunchiul ușor înclinat spre interior. Vîrful picioarelor în unghi ascuțit. O poziție îngrozitoare.

— Caracterul dumitale se află în picioare, spuse Tolia. M-am așezat pe scaun, în apropierea ferestrei. Abia mai tîrziu Tolia mi-a mărturisit că încă de pe atunci începusem să-i plac foarte mult.

— Cu asemenea picioare ?

— Poate tocmai de aceea.

Petra mi-a scris. Mi-a trimis și proiectul de program al secției de chimie tehnologică. În anul doi e mare agitație. Doar jumătate din studenți vor putea studia chimia de sinteză.

„Fă tot posibilul să vii, altfel o să te bage la chimie tehnologică. Nu reușesc să adune 50% la specialitatea asta. Cinetică, termodinamică, numerică, tehnica întreprinderii, a măsurătorilor și a reglării. Înclin totuși mai mult spre bătrînul Justus. În fiecare dimineață, cînd intru în institut, mă opresc în fața bustului său și mă rog, să pună o vorbă bună pentru mine la conducerea secției. Mi-am pregătit deja o tactică specială pentru semestrul viitor. O să-mi permit să iau un „suficient" la chimia fizică. La cea organică am din fericire „foarte bine". Mi-e teamă doar că și alții vor folosi aceeași manevră ca să fie repartizați la chimia de sinteză. Asistentul nostru ne asigură că n-avem de ce ne teme. Nici unul dintre noi nu va fi obligat să urmeze chimia tehnologică. Fiecare va fi convins de necesitatea de a urma această specialitate. Se ține de bancuri! Am terminat cu sudanezul. Legăturile de felul ăsta nu sînt ceea ce ar trebui să fie. Am hotărît să rămîn acum singură. În fond, toți nu vor decît unul și același lucru. M-am săturat pînă-n gît. De bine de rău, am reușit să iau absolvențele și lucrările scrise. În clipa de față avem trei săptămîni de vacanță. Din pricina tîrgului de mostre. Mă voi duce să lucrez la combinat. Sînt complect leșteră. La practică, am spart în laborator o grămadă de baloane de sticlă și de eprubete. Trebuie să le plătesc. Îmi lipsești. Dă-l odată dracului pe Tolia. Te aștept."

Dacă tata ar citi scrisoarea îmi închipui c-ar spune: „Prietena ta ar trebui exmatriculată. N-o să iasă din ea un specialist ca lumea nici în chimia de sinteză, nici în cea tehnologică". Petra nu-i atît de superficială cît vrea să pară. Odată m-am deșteptat noaptea și am văzut-o stînd la masa ei și plîngînd. Cînd și-a dat seama că o observam, a stins lumina și s-a băgat în pat. Eram amîndouă culcate, dar nici una nu reușea să doarmă; i-am auzit vocea tăind întunericul: „Dacă aș avea un copil, l-aș purta tot timpul în circă". Abia acum am înțeles de ce plîngea. Tatăl ei o părăsise pe maică-sa și maică-sa o părăsise pe ea. Într-o bună zi o șterșese cu alt bărbat. Petra a rămas la bunicii ei. Mai tîrziu maică-sa s-a străduit s-o aducă la Hamburg, dar Petra a refuzat. Remar-

cam imediat cînd mama ei venea în vizită. Petra nu vorbea despre asta, dar muncea ca o nebună, ca și cum ar fi intenționat să pregătească materia unui semestru în două luni. „Așa-sînt eu, cretină", se înverșuna ea.

— Mi-e foarte dragă. E întotdeauna alături de tine cînd ai nevoie de ea. Experiențele le făceam împreună. Și cîteodată spunea : „Ei, cară-te odată, văd după mutra care-o faci că Tolia al tău te așteaptă. Ce mai rămîne, rezolv eu singură".

Aveam întotdeauna credința că am nimerit într-un an de studiu nenorocit. Toate modificările se puneau în practică în promoția noastră. Anul al III-lea avea o mulțime de timp la dispoziție, iar noi goneam de la prelegere la seminar, de la seminar la laborator, din laborator la limbi străine. Cînd mă așezam seara, la cămin, pe patul meu, aveam impresia că m-a fiert cineva trei zile într-o retortă. Acum citesc scrisoarea primită de la Petra și mă cuprinde neliniștea că stau aici și pierd ceea ce se întîmplă acolo. Deodată mi-e dor de ședințele plenare de an. Acum trebuie să fie grozav de interesant și parcă-l aud pe șeful adjunct al secției ridicîndu-se și strigînd : „Înțelegeți o dată pentru totdeauna ! Anul vostru e o moleculă a secției, secția un element al universității, universitatea la rîndul ei o moleculă a culturii naționale, iar cultura națională un element al societății. La ce bun să mai studiați chimia dacă nu pricepeți măcar atîta lucru ? Combinatele au nevoie de ingineri chimiști tehnologi, deci trebuie să le punem la dispoziție un număr de cadre de acest fel. Unii dintre dumneavoastră au impresia că sînt grozavi de moderni ; dar concepțiile lor despre chimie se aseamănă cu cele ale alchimiștilor."

E de doi ani la noi. A lucrat mai înainte la combinat, undeva în sectorul de cercetare. Îmi place cînd ia parte la adunări. Nu vorbește verzi și uscate și nu încearcă să te ducă de nas.

Poate că n-ar mai trebui să fac tratamentul, ci să mă întorc la institut. Mă și văd ridicîndu-mă în picioare la o adunare și spunînd : „Vreau să urmez chimia tehnologică". Și-apoi m-aș așeza din nou. Fără îndoială, Petra m-ar considera nebună de legat. Sau poate ar trage numai o spaimă. Știe ea că dacă eu mă decid s-o fac, pînă la urmă se hotărăște și ea. Și îi este o frică teribilă de chimia fizică.

Mă îndeamnă diavolul să fac o dată ceva împotriva firii mele.

Cînd mă gîndesc la institut simt mirosul PH_3-ului de pe coridoare. Portarul șade în ghereta sa și renunță să mai ceară cuiva legitimația. De fapt, el este de prisos, dar noi ne-am obișnuit cu dînsul. Ai sentimentul că totul este în ordine atîta timp cît el tronează în ghereta lui de la poartă. Aparatura se află nemișcată în laborator, pe mese, așa cum a fost montată ; doar cîte un vas Erlenmeyer sau vreun pahar de laborator s-a „evaporat". Cineva le-a „împrumutat" pe furiș, deoarece la magazie, unde se distribuie materialele, e din nou mare înghesuială. Stai și aștepți cîte o oră pînă obții o eprubetă. Am avut o mulțime de adunări ale organizației de tineret, dar distribuirea nu s-a îmbunătățit cu nimic și se șterpelește în continuare. Mi s-a întîmplat și mie. Aveam de făcut o reacție Grignard. Nu dormisem cu o noapte înainte și eram tare împrăștiată. Mai întîi n-a demarat. Cînd a binevoit să pornească, am pus prea tîrziu baia de apă dedesubt. Reacția mi-a scăpat de sub control și eterul mi-a spart tubul cu clorid de calciu. Am dat fuga la magazie. Acolo era mare îmbulzeală. Astăzi nu mai știu ce s-a petrecut atunci cu mine. M-am „servit" cu un tub de pe o altă masă. Părea uitat acolo și aveam ferma intenție să-l pun la loc, de îndată ce aș fi terminat cu idioata asta de reacție Grignard. Căutam să mă conving că celuilalt nu-i trebuie. I-a trebuit totuși și-a înnebunit pe toți din laborator că i s-a furat tubul cu clorid de calciu.

Asistentul mi-a trîntit-o în față că eu sînt hoțul. Știa că ratasem reacția Grignard. Nici n-am încercat să neg. Voia să se dumirească de ce procedasem în felul ăsta. N-am fost în stare să vorbesc. M-a condus apoi spre laboratorul lui. Toți profesorii — mi-a spus el — au avut pînă nu de mult o părere excepțională despre mine. Știam, se referea la primul an de studii. Luasem toate examenele cu „foarte bine" și „bine". Pe atunci voiseră chiar să mă aleagă secretar de grupă. Dar eu am votat pe lungan. Avea mai mult spirit de inițiativă.

Asistentul nu mai înceta să-mi vorbească. Nu putea înțelege ce s-a întîmplat, așa din senin, cu mine. Aveam încă pe-atunci senzația că n-o să mă mai pot ține pe picioare. Nu știu ce mi-a mai spus. Vorbele lunecau ca

picăturile de ploaie pe un geam, fără să pătrundă în conștiința mea. M-a expediat acasă. A doua zi s-a convocat, pentru discutarea cazului meu, o ședință de grupă. Mi s-a cerut să explic ce se întîmpla cu mine. Dar eu stăteam ca mută în fața lor. Pe unii tăcerea mea i-a înfuriat. Au fost de părere că sînt încrezută. Cineva s-a legat de ochelarii de soare pe care-i purtam chiar în acea adunare. Și deodată s-a stîrnit o ceartă grozavă din cauza ochelarilor. Pe neașteptate lunganul a strigat să se termine cu fleacurile. În ce-l privește pot să port ochelarii unde-mi place. Ne-am uitat mirați unul la celălalt. Nu-l crezusem în stare să-și iasă așa din fire. Probabil că și pentru el însuși era o surpriză.

— Recunoașteți, spuse el, la drept vorbind sînteți mulțumiți că nu vouă ci altuia i s-a întîmplat treaba asta.

Și a vorbit apoi o jumătate de oră, demonstrînd tuturor că-s egoiști și că n-au nici pic de sentiment al responsabilității. A exagerat în furia ce-l cuprinsese și a fost nevoit să retracteze cîte ceva. Eu însă am rămas cu impresia că ratarea experienței mele i-a adus apă la moară și că asta îl bucura. Cîștigase pe neașteptate, mai multă autoritate printre noi. După adunare l-am întovărășit de-a lungul coridorului. Intervenise în favoarea mea și-i eram recunoscătoare.

— Ești un băiat cumsecade, i-am spus.

Rămase locului, își trecu degetul mare pe sub rădăcina nasului și răspunse :

— Asta mi-au mai spus-o și alții. Dar au uitat-o după două zile.

M-a lăsat în drum și-a plecat. Am avut impresia că sînt o nemernică.

Asistentul n-a raportat mai sus povestea cu tubul șterpelit, dar se ocupa mai stăruitor de mine. Cînd îmi fierbeam preparatele, venea întotdeauna să vadă ce fac. În general mi se părea că toți din grupa mea mă tratează cu precauție, ca pe un bolnav. Doar atitudinea Petrei față de mine a rămas neschimbată.

Ea spunea pe nume lucrurilor la care ceilalți se gîndeau doar.

— Faci niște chestii, mă dojenea ea, și totul nu-i decît din cauza cretinului de Tolia. Ce naiba te-a apucat ? Pînă nu de mult erai complet normală !

— Nu mai știu încotro s-o apuc, i-am mărturisit. Am ajuns la capătul puterilor.

Tolia a fost exmatriculat.

Mă minţise.

Îmi spusese că a luat la reexaminare „foarte bine".

L-am crezut. La reexaminări se prezenta totdeauna bine. Reuşea să se pregătească muncind zi şi noapte cîteva săptămîni, doar pentru a dovedi ce fel de tip era şi că toate prognozele despre el şi viitorul lui erau greşite. Proiectasem să sărbătorim reuşita lui. Gustav era în Ungaria, El Hachemi la fratele său în Franţa. Puteam dispune de cameră cum voiam.

În ziua aceea eram tare fericită. Tolia cumpărase şampanie şi portocale. Pe masă se afla un buchet de flori furate. Din noaptea cînd rupsese pentru mine floarea albă, îmi aducea adesea flori furate. Ne amuza pe amîndoi. Cîteodată, dimineaţa, găseam pe coridor, în faţa uşii noastre, o floare. Mereu una mică. Cele mari nu-i plăceau. Bujorii deloc. L-am întrebat cum îşi explica asta.

— Este un fapt, sună răspunsul. Unele lucruri nu le pot explica.

Am mîncat pentru prima dată portocale cu şampanie. Tolia găsea că şampania este mai gustoasă aşa. Spunea: „Delicios". Expresia nu se potrivea deloc cu felul lui de a fi. A tăiat o portocală în felii subţiri şi a ţinut una dintre ele deasupra paharului cu şampanie. Apoi a întors lampa în aşa fel, încît lumina ei cădea pe felie şi pe pahar. Era ca şi cum soarele ar fi luminat roua de toamnă. Jocul îmi plăcea şi am încercat şi eu. În răstimpuri beam cîte o înghiţitură şi mîncam din portocală.

Tolia a vrut să mă deseneze aşa. Şi-a luat blocul şi s-a aşezat pe pat. Nici de data asta nu i-a reuşit faţa. Era tare deprimat. Am crezut că din cauza desenului. „Nici alţii nu sînt în stare să-mi redea trăsăturile feţei", l-am consolat. N-a răspuns.

Îmi fusese adesea dat să văd cum excelenta sa dispoziţie se stingea brusc. Mişcările-i deveneau stîngace, surîsul îi încremenea pe figură.

Deodată n-am ştiut ce să ne mai spunem.

Tolia a pus un disc. „Neterminata" lui Schubert. Îi plăcea foarte mult această simfonie.

— Cîteodată aş vrea să fiu Gingis-Han, altădată însă Christos, spuse Tolia.

— Chiar aşa pe dric nu-i omenirea, i-am replicat eu.

— Te invidiez pentru optimismul tău.

Abia astăzi înțeleg de ce asculta mereu „Neterminata" lui Schubert. Probabil că-i era milă de el însuși. Cred că în ce privește existența nu-ți rămîn decît două modalități : ori te sinucizi, pentru că consideri totul lipsit de sens, ori trăiești și realizezi ceva în viață. În afara acestor modalități nu poți trăi, totul devine chin sau ironie.

— Vino încoace, îmi spuse Tolia.

Mă așeză pe pat și se plecă spre mine. Îmi mîngîie cu mîna fața. Degetele sale îmi redesenau profilul : fruntea, nasul, buzele, gîtul. Îmi plăcea tandrețea lui. Rîvneam să mă răsfețe. Dorință, voluptate, prăbușire în abis.

Pe Walter nu-l iubeam așa.

Mi-am lipit fața de obrazul lui. Voia să audă din gura mea că-l iubesc. I-am spus-o. Dorea să i-o repet.

— Cînd o să vie clipa încercărilor, o să mă părăsești și tu, spuse el.

Nici nu-l prea ascultam cu atenție. Îi simțeam căldura trupului.

— E mai bine să ne despărțim.

— Da, i-am răspuns eu, sărutîndu-i brațul, umărul și locul acela de pe gît unde simțeam sîngele pulsînd puternic, hai să terminăm odată !

Se desprinse de mine îndepărtîndu-mă și se așeză în capul oaselor.

— Să nu crezi că glumesc. Ai nevoie de un altfel de om. De Walter de pildă.

— Încetează !

— N-am să mă însor cu tine.

— Nici eu n-am să mă mărit cu tine.

Era ciudat. În cazul lui Walter consideram de la sine înțeles, după acea noapte, că ne vom căsători. Îmi făcuse plăcere să colind cu el magazinele de mobilă. Alături de Tolia nu mă gîndisem deloc, pînă acum, la măritiș. Mi se părea complet lipsit de importanță.

— Nu te merit, Yana, adăugă el.

Nu era prima dată cînd mă chinuia în felul ăsta. Începu să se învinovățească. Îmi înșiră defectele lui în contrast cu calitățile mele. A împins lucrurile atît de departe, încît, ajunsă la exasperare, am început să plîng. Mai apoi și-a cerut iertare. Pentru el nu era decît un joc. Sînt încredințată că, din timp în timp, avea nevoie să-și demonstreze că alții sînt mai slabi decît el.

Deodată m-a cuprins o oboseală de moarte. Şi mi-a fost ruşine să stau aşa pe patul lui. Bluza mi-era descheiată, cordonul fustei desfăcut. Simţeam că Tolia îmi devenise străin. L-am respins şi m-am ridicat. El m-a apucat de braţ şi m-a azvîrlit înapoi. M-am apărat. Aşa, deodată, mi s-a făcut silă de mîngîierile lui. În acea clipă îl uram. Mi-a dat drumul. Am rămas întinsă pe pat. Îmi tremurau mîinile şi picioarele. Repetam necontenit acelaşi lucru : „Eşti un porc".

N-a ripostat, s-a dus la masă şi a băut restul de şampanie care mai era în sticlă. A luat apoi un pled, mi l-a pus peste picioare şi s-a aşezat într-un colţ, jos, pe podea.

Şi, sfîşiind tăcerea aşternută între noi, mărturisi :

— În privinţa examenului te-am minţit. Nici măcar nu m-am prezentat.

— Mai dă-mi ceva să beau, l-am rugat.

Avea în dulap o sticlă cu o băutură aromată, un amestec odios. Nu băusem încă niciodată aşa ceva. Dar acum îmi era totuna.

— Cînd ai să te prezinţi la reexaminare? l-am întrebat.

— Niciodată. M-au exmatriculat.

Bău din sticlă.

Şi apoi s-a întîmplat ceva cu totul de neînţeles pentru mine. Tolia a început să plîngă. Parcă-l văd încă şi astăzi şezînd pe podea, în colţul camerei. Îşi apăsa ochii cu mîinile. Voia să-şi oprească şuvoiul lacrimilor Am sărit din pat şi m-am făcut mică lîngă el. Aşa de neajutorat nu-l ştiusem încă. I-am luat capul şi l-am strîns la piept.

Dacă puţin mai înainte stăruise încă în mine gîndul să-l părăsesc, acum o astfel de idee îmi părea o trădare.

I-am mîngîiat părul, obrajii, dar n-am simţit dorinţa să-l sărut.

— Nu ştiu, Yana, ce abur de nebunie este în mine, mărturisi el. Sînt un om de nimic.

În gînd îmi spuneam că poate avea dreptate. M-am cutremurat totodată că sînt capabilă să-l judec aşa.

— Au mai fost şi alţii exmatriculaţi şi-a ieşit mai tîrziu ceva din ei. Vina ta este că sari mereu de la una la alta. Trebuie că ai energia să perseverezi.

— Asta o ştiu şi eu, atît de prost nu sînt, ripostă el.

Am rămas în noaptea aceea cu Tolia. Poate că voiam să păstrez, cu tot dinadinsul, ceea ce în fond era deja pierdut.

A doua zi m-am dus la șeful de catedră.

Dar mai întîi m-am repezit pînă la Walter. Se întorsese tocmai din tabăra Societății de sport și tehnică. Arăta bine, era bronzat și voinic. Nu știam cum să-ncep, dar el mi-a venit în ajutor. Ceilalți doi din cameră ne-au lăsat singuri, de parcă le-ar fi făcut semn pe ascuns. Așa mi s-a părut cel puțin. Sau exista, poate, a înțelegere între ei, ca ceilalți să dispară cînd apare o prietenă a unuia dintre ei. Fiecare cameră din căminul de băieți are legile ei proprii.

Walter mă mai iubea, o știam, și desigur, nu era frumos din partea mea să-l rog tocmai pe dînsul să intervină pentru Tolia. Dar el era în conducerea de partid a Universității și credeam că poate face ceva.

A rămas tare surprins cînd i-am spus motivul vizitei. Îmi închipuiam la ce se gîndește.

— Nu cunosc pe nimeni căruia să mă pot adresa, am motivat eu.

— Cum îți închipui că este posibil ? N-am nici o influență.

— Prin organizația de tineret. Sau prin secretara de partid. Ai spus că se poate sta de vorbă cu ea.

Pe Walter îl pufni deodată rîsul. Am strigat la el să înceteze ; că nu l-aș fi crezut capabil de meschina satisfacție pe care ți-o dă răzbunarea ; că știe doar să țină discursuri frumoase. M-am ridicat, hotărîtă să părăsesc camera. M-a apucat aprig de brațe — am simțit dureros strîngerea — silindu-mă să mă așez din nou pe scaun.

— Ești o muierușcă rea și ticăloasă, mă certă el. Ceilalți sînt un rahat pentru tine, nu te sinchisești de nimeni, numai lui Tolia al tău să-i fie bine ! Vezi tot ce te-nconjoară doar prin ochii lui. Cine-i împotriva lui Tolia, e mîrșav. Cine-l critică, n-are dreptate. Nici nu știu de ce a fost exmatriculat...

Am vrut să-i explic încă o dată, dar el s-a răstit la mine.

— Lasă-mă să termin ce am de spus. Știi foarte bine că, înainte de a exmatricula pe cineva, omul este puricat sucit și întors de șapte ori pe față și pe dos. Mai cu seamă cînd e vorba de chimiști. Hotărîrea depinde d conducerea secției. Am să încerc să pun în mișcare ceva pentru Tolia al tău, cu toate că am convingerea că e inutil și greșit. Dar așa sînt eu, nebun. Și acum du-te ! Du-te, n-auzi ! ?

Am mers ca ameţită de-a lungul coridorului ; n-am luat liftul, ci am coborît scările celor opt etaje. Eram speriată. Înţelesesem dintr-o dată : pînă acum îl consideraserm pe Walter doar ca pe un lucru de care te foloseşti atunci cînd ai nevoie şi-apoi îl pui iarăşi la loc într-un ungher. Mi-era ruşine. N-am avut însă curajul să mă întorc şi să-l rog să mă ierte. Iar sentimentul de ruşine s-a stins curînd. Ceea ce simţeam pentru Tolia nu mai lăsa loc pentru nimic altceva.

Într-atît mă sărăcise.

Poate nu aveam încredere în Walter. Poate mă îndoiam de eficienţa demersurilor lui. Cert este că m-am dus la şeful de catedră al secţiei noastre.

Secretara nu era în anticameră. Am bătut pur şi simplu la uşa lui. Şedea la birou. Am avut impresia că s-a speriat de-a binelea cînd m-a văzut, aşa, deodată, răsărind în faţa lui.

— Da, spuse el, luîndu-şi ochelarii de pe nas şi punîndu-şi altă pereche.

Am rămas la uşă. Nici unul dintre noi nu ştia cum să-nceapă. Şi deodată m-am simţit îngrozitor de prost. Mă uitam la portretul lui Einstein de pe perete, la cel al lui Lenin, privirea îmi aluneca peste dezordinea de pe birou, peste covorul albastru de fibră sintetică. Percepeam zgomotul îndepărtat al străzii. Mi-am dat seama că-şi pierde răbdarea.

— Vă rog, am început, îl cunoaşteţi pe Hans-Peter Herdegen ? Şi în aceeaşi clipă m-am mirat cum de pot pune o întrebare atît de idioată.

S-a uitat la mine ca şi cum ar fi vrut să afle dacă aşteptam un copil de la cel de care întrebasem.

În aceeaşi clipă m-a podidit plînsul. Colac peste pupăză mai apăru şi secretara în birou. Voia să ştie pe unde am intrat la profesor. A rugat-o să se retragă, spunîndu-i că m-a chemat el însuşi. I-am mulţumit în gînd pentru minciuna asta. Şi-atunci m-a cuprins dorinţa să-mi deschid sufletul faţă de acest bărbat mic de statură, care şedea în faţa mea într-un fotoliu, să-i spun tot ce ştiam despre mine şi despre Tolia, despre nebunia şi tandreţea noastră, despre exerciţiile la matematică pe care le rezolva în locul meu, despre speranţele şi disperarea noas-

tră. N-ar fi trebuit decît să întrebe. Cu Petra nu puteam vorbi despre asemenea lucruri. O ținea una și bună : să-l trimit la toți dracii pe Tolia. „Cunosc eu tipii de genul ăsta, tuna ea, băiatul face un șoc cînd îi iese în față un mic-burghez, dar el însuși e din tagma lor".

Chiar așa cum îl vedea ea, nu era Tolia. N-aveam curajul să mă duc la ai mei. Le-am ascuns că rupsesem cu Walter. Ar fi repus pe tapet problema plecării mele la Leningrad. După cum este foarte posibil să nu fi spus nimic. Ceea ce era și mai rău. La drept vorbind, aveam impresia că tata se săturase de poveștile mele cu băieții.

Profesorul îmi oferi o țigară. Se comportă deodată ca și cum ar avea foarte mult timp la dispoziție.

— Nu-l puteți exmatricula, am izbucnit eu. Nu-i atît de recalcitrant și de nebun cum vrea să pară. În realitate e altfel. O să recuperez examenele. Mi-a promis-o.

Profesorul nu mi-a răspuns. Parcă aștepta să continui. Dar eu tăceam. Ne uitam unul la celălalt și mi s-a părut că mă compătimește. În orice caz zîmbea. Aș fi dorit să nu fi fost pusă niciodată în situația de a apela la el. Dar din nou mi-au revenit în minte circumstanțele în care se afla Tolia, faptul că era pierdut dacă nu-l ajutam. Gîndul acesta mi-a redat siguranța pînă și față de șeful catedrei.

Scoase un dosar cu scoarțe verzi și începu să-l frunzărească.

— Iată — îmi arătă el — a început din primul semestru. Acum e în al șaselea. Aș putea să-ți înșir de cîte ori am stat de vorbă cu el în acești trei ani. După ce-l trăgeam la răspundere, mergea din nou un timp oarecare. L-am repartizat într-o grupă de cercetare, pentru că am crezut că nivelul mai înalt corespunde aspirațiilor sale intelectuale. A dat greș și acolo. Acum are obrăznicia să nu se mai prezinte deloc la examene. Promisiuni, minciuni și iar promisiuni. Cine nu muncește, nu poate avea rezultate la studiu.

Vorbea foarte încet. Cred că nici nu era atît de calm, cît voia să pară. Foaia pe care o ținea în mînă tremura ușor.

— Toate au un sfîrșit o dată, conchise el.

Și eu îmi frămîntam mintea întrebîndu-mă : cînd este acest „o dată" ?

Poate că-mi imaginez doar să fi reflectat atunci așa, deoarece în ultimele săptămîni gîndurile mele au bătut

adesea aceleași cărări. Voiam să limpezesc o dată pentru totdeauna lucrurile. Să lămuresc ce-i cu Tolia, ce-i cu șeful catedrei, cu toți oamenii care mă înconjoară, cu mine însămi.

Mereu se încheie un capitol și începe un altul.

— Ești chiar atît de convinsă că nu te minte cum ne-a mințit încontinuu pe noi? Nu-mi vine să cred că face excepție în cazul dumitale.

O spunea iritat, de parcă voia să-mi facă mie un reproș. Ce-aș mai fi putut să-i cer?

Poate că el însuși nu era atît de sigur că exmatricularea lui Tolia fusese cea mai potrivită măsură. Oricum, așteptase trei ani pînă să ia o asemenea hotărîre. Se întreba, ca și mine, care e momentul cînd poți spune: pînă aici! Acum trebuie să dea și celălalt. A primit îndeajuns. Povara responsabilității mele a luat sfîrșit. Sînt absolvit de orice încriminare, deoarece am încercat tot ce-a fost cu putință.

Dar și în acest caz persistă încă un sentiment de insatisfacție sau de culpabilitate, deoarece am dat greș.

— Nu, am protestat eu, Tolia nu mă minte. Nu m-a mințit încă niciodată.

Falsificam eu însămi adevărul pentru a acoperi minciunile lui Tolia. Eram convinsă: dacă-l ajut, nu se poate să nu reușească. Mă agățam de ceea ce-mi făgăduise noaptea trecută. „Am să mă pun pe muncă, Yana. Simt că am depășit punctul critic. Am să le-o dovedesc. Ai să vezi, pînă la urmă o să mă roage să rămîn asistent la catedra noastră".

Însăși exagerarea din aceste cuvinte trăda chipul înșelător al promisiunilor. În fond, o simțeam, dar, cu disperarea în suflet, speram să demonstreze că are dreptate. Eșecul lui îmi părea propria mea înfrîngere.

— Tolia va munci. Garantez eu pentru el, am adăugat.

— În cazul acesta va face progrese. Doar nu-i obligatoriu să rămînă în cadrul Universității.

Răspunsul mi-a stîrnit furia. Ce înțelege ăsta? mi-am zis. Și-a terminat studiile, și-a luat doctoratul, are docentura. Îi convine, în situația lui poate face pe înțeleptul, poate aborda orice cu seninătate. Problema lui Tolia nu era să progreseze indiferent unde, ci *aici*.

— Nu mai e nici o speranță? l-am întrebat.

Iar el îmi răspunse:

— Speranța ne rămîne întotdeauna.

N-are nici un sens să mai insist, gîndii eu. Profesorul mă conduse pînă la ușă.

Voia să-mi dea curaj și să mă convingă prietenos, ca și cum ar fi fost deosebit de important pentru el ca eu să-l înțeleg. Zicea că l-aș supraestima pe Tolia. O dotare potențială spune încă foarte puțin despre un om.

— Prietenul dumitale nu înțelege raportul dintre necesitate și libertate, își exprimă el părerea. Cum să-ți explic acest lucru? Mulți sînt nevoiți să evolueze mergînd pe căi ocolite. Asta nu înseamnă că-i considerăm pierduți.

— Totuși, l-am contrazis eu — îl considerați pierdut.

— Dar e de-a dreptul caraghios ceea ce afirmi!

Se întrerupse brusc. Ce să se mai ostenească degeaba — și-o fi spus în sinea lui — tot nu înțelege nimic.

— Dacă ai nevoie de ajutorul nostru, treci pe aici, adăugă el.

Niciodată, mi-am zis; ce să caut la tine? În anticameră secretara începu să se monteze serios. Pe viitor să binevoiesc să aștept dacă ea lipsește din birou.

Am plecat fără să mă sinchisesc de dînsa.

Nici Walter nu reușise nimic. Și el se dusese la șeful de catedră al secției de chimie, apoi chiar la secretarul de partid. Amîndoi stăruiau ca Tolia să lucreze în combinat.

L-am întîlnit pe Walter la clubul studențesc. Stătea acolo de unul singur, la o masă. I-am adus o ceașcă de cafea.

— Îmi pare rău, i-am spus.

— Nu vorbi prostii, replică dînsul. Sînt sigur că peste un an Tolia va putea studia din nou. Trebuie doar să reziste.

— Oricum, îți mulțumesc.

— N-ai pentru ce!

Tolia a fost nevoit să se mute din blocul căminului studențesc.

Dar în fața blocului se află barăci. Și în acestea locuiesc de asemenea studenți. Șase sau opt într-o cameră. Nu bate la ochi cînd se mută unul care de fapt n-are ce

căuta aici. Controlul nu este așa de sever ca în bloc. Tolia găsea mereu colegi care să-l ajute. Cînd se întîmpla să vină responsabilul căminului, dispărea sau se prefăcea că ar fi venit în vizită la unul dintre băieți.

Primeam 180 de mărci pe lună de la părinți și 60 de mărci bursă de la universitate. Jumătate îi dam lui Tolia. Nu știa să se gospodărească și a început să facă datorii. Dacă vedea discuri care-i plăceau sau cărți și le cumpăra.

— Ce te enervezi, căuta el să mă liniștească, am nevoie de ele. O să plătesc toate datoriile.

Mie nu-mi păsa de bani. I-aș fi dat mai mulți, dacă aș fi avut.

La prînz nu mai mîncam la cantina studențească. În majoritatea cazurilor îmi cumpăram pîine și marmeladă. Din cînd în cînd margarină. N-aveam obraz să cer bani părinților. M-ar fi întrebat la ce-mi trebuie.

Tolia o rupsese definitiv cu tatăl lui. Nu trimisese acasă decît o telegramă : „M-au exmatriculat". Doamna Herdegen a venit imediat. Am dat de ea în camera lui, la cămin. El tocmai își strîngea lucrurile și-și făcea geamantanul. Era pe punctul de a se muta. M-a prezentat mamei lui. Avea vreo cincizeci de ani sau mai mult, plîngea și vorbea întruna. Venirea mea a bucurat-o. Așa cel puțin mi s-a părut. Spunea că de mine Tolia ascultă mai mult decît de dînsa. Că n-a avut decît cuvinte frumoase despre mine.

— Încetează odată, interveni el.

Îi era penibilă sporovăiala fără de sfîrșit despre bărbatul ei. Amîndoi n-au vrut decît binele lui Tolia. Nu-și putea explica ce s-a întîmplat, așa deodată, cu băiatul ăsta ; a fost întotdeauna un elev disciplinat și bun, toți nu făceau decît să-l laude. Îmi părea rău de ea. Sînt convinsă că nu-l înțelegea nici pe soțul ei, nici pe Tolia.

Seara am condus-o amîndoi la gară.

Șeful catedrei noastre îi spusese că uzina o să-i dea lui Tolia recomandare pentru studiu dacă va lucra sîrguincios.

Se agăța de această speranță și repeta foarte des fraza, ultima dată chiar de la fereastra vagonului.

După plecarea ei, Tolia remarcă : „Citeodată îmi închipui ce-ar fi devenit mama dacă s-ar fi măritat cu un alt bărbat."

În ciuda tuturor aparențelor părea să țină la mama lui.

Cîteodată bunica îmi dăruia ceva bani sau lucram la sfîrșitul săptămînii, la Combinatul chimic. În două schimburi speciale cîștigam optzeci de mărci. Mă obișnuisem să dorm noaptea doar patru ore, ca să pot ține pasul cu cerințele studiului. Aș mai fi rezistat încă un timp. Dar faptul că Tolia nu muncea deloc, că o ștersese de la combinat, unde secția facultății îi asigurase un loc de muncă m-a doborît. Pri.nea doar banii mei și nu-l interesa dacă aveam de unde-i da. Nu mai eram încredințată că mă iubește. Silită de împrejurări, mă gîndeam din ce în ce mai des la cuvintele rostite de șeful catedrei noastre : „Îl supraestimezi pe prietenul dumitale".

De-atunci am început să-l descos, să scormonesc în trecutul lui. Încredințat că vreau să-i pătrund „secretele", Tolia se înfuria sau rîdea de mine.

— N-ar fi trebuit să studiezi chimia, ci psihanaliza, ricana el.

Cîteodată înclin să cred că totul ar fi luat o altă întorsătură dacă ar fi studiat arhitectura și nu chimia. Se prezentase la Institutul tehnic al Universității din Dresda. Dar la capătul discuției premergătoare admiterii i s-a recomandat să muncească mai întîi pe șantier și apoi să se prezinte peste un an. A fost o lovitură serioasă. Crezuse că pe baza certificatului strălucit o să fie admis fără a se prezenta. Alții, cu note mai slabe, fuseseră primiți fără nici un fel de dificultate. De aceea a considerat faptul că secția de chimie l-a primit cu brațele deschise drept un triumf personal. Cred că Tolia s-ar fi decis pentru orice studiu, doar pentru a dovedi că fusese respins pe nedrept la Institutul tehnic.

Nu voia să recunoască că hotărîrea sa de atunci, luată în pripă, fusese greșită.

Ne certam din ce în ce mai des. Dar, după fiecare ceartă, Tolia mă aștepta din nou, seara, în fața institutului, cîte două și chiar trei ore. Cumpăra o prăjitură pentru mine și-mi lua servieta. Mă obliga să mănînc și, în acest timp, el începea să povestească că s-a reușit izolarea unei gene. Tratarea celulelor cu ADN ar putea transforma cobaii albi în cobai negri.

— O să fie formidabil ce se va putea realiza în materie de programare biologică, spunea el. Poate chiar omul ideal.

Mîncam prăjitura, obosită și fericită totodată : era alături de mine și-l ascultam vorbind. Întotdeauna avea ceva de spus. Nu te plictiseai niciodată în tovărășia lui.

— Trebuie să studiez genetica, susținea în continuare. Ce să fac la combinat ? Acolo se lucrează cu niște mașini vechi, de pe vremea atelierelor manufacturiere. Afirmația lui m-a enervat. Știam de la tatăl meu care era înzestrarea tehnică a combinatului. Tolia nu vedea decît ceea ce voia el să vadă. În ultimă instanță căuta un pretext pentru a nu se mai prezenta la schimb.

— Dacă lași baltă munca în combinat numai după trei săptămîni, n-o să ți se mai ofere niciodată posibilitatea să studiezi, l-am avertizat eu. Cine o să mai creadă în voința ta de a înfrunta greutățile ?

Mă apucă de umeri, strigînd :

— Trebuie să fiu crezut !

La care, pe același ton i-am zis ceva despre „dotare potențială", despre responsabilitatea pe care o ai față de viață și că a venit timpul să termine cu mofturile.

— Cercetarea ADN mă interesează mai mult, insistă Tolia. Va revoluționa existența umană. În comparație cu ea, teoria relativității nu-i decît apă de ploaie.

O spunea liniștit și cu o hotărîre care îmi era necunoscută la el.

— Lucrez acum în fiecare zi în biblioteca universității. La cursuri te poți duce fără să fii înscris. Nu sare nimănui în ochi. Mă voi prezenta la examene ca extern, pe baza unei aprobări speciale. O să le dovedesc eu lor ce sînt în stare !

Intenția lui Tolia era romantică. Nici nu știa măcar la ce examen o să se prezinte ca „extern". Ar fi trebuit să insist să rămînă la combinat. Poate că în acest caz ar fi obținut, după un an, permisiunea de a studia din nou. Dar ajunsesem la capătul puterilor. Simțeam din ce în ce mai limpede că totul între noi se destrăma și totuși nu voiam să recunosc adevărul.

De fapt începusem să trăiesc în conflict cu propria mea conștiință.

Pînă atunci nu mă pregătisem în biblioteca universității. E mult prea departe de cămin. Dar în zilele următoare m-am dus. Voiam să văd cu ochii mei dacă Tolia se ține de cuvînt. De cele mai multe ori veneam abia seara. Îl găseam întotdeauna acolo. Ședea lîngă fereastra din

aripa laterală, baricadat în spatele unui zid de cărți. Mă așezam la cîteva mese distanță de el, pregăteam cursul cuvenit ori făceam conspecte pentru orele de consultație. Se putea lucra mai bine decît la cămin. Acolo dă mereu cineva buzna pe ușă sau te deranjează radioul din camera vecină. Tot timpul se întîmplă cîte ceva. Tolia și cu mine eram de obicei ultimii care părăseam sala de lectură. Și ziua întreagă mă bucuram la gîndul că voi petrece cele două sau trei ore seara, în locul meu din colț, de lîngă raftul de cărți. Volumele și dosarele mele se aflau în micul cerc de lumină a lămpii de birou. Puteai auzi cînd cineva întorcea pagina. Simțeam liniștea învăluindu-mi tot trupul. Picioarele îmi deveneau de plumb. Cîteodată stăteam doar așa, privind un lanț de formule, fără să-l văd măcar. Aveam senzația că lumea se învîrtește mai încet, ca să-mi dea răgaz să răsuflu. La bibliotecă fiecare trăiește în propriul său sistem solar. Abia cînd stinge lampa de birou se reîntoarce pe pămînt. Și Tolia trebuie să fi simțit același lucru. Împături un bilet și-l aruncă spre mine.

„Îți scriu ca și cum te-ai afla la o mare depărtare. Vreau să știi ce mă învăluie în această clipă. Ba chiar mai mult decît atît. Privesc aceste pagini, formule, sisteme logice și sînt foarte fericit, pentru că, ridicînd capul din vraful de cărți te pot privi. Sînt un visător incorigibil.“

Simțeam dorința să mă așez lîngă el și să-i spun: „Tolia, sînt încredințată că vei reuși la examene mai bine decît toți ceilalți. Vor spune: «Băiatul ăsta are gărgăunii lui, dar în schimb o grămadă de idei. Trebuie să-l luăm așa cum este!» Ai să izolezi gene și ai să găsești mijlocul de a vindeca cancerul sau vei crea organe artificiale pentru transplant. Știu, Tolia. Întreaga ta situație de acum nu-i decît o colosală eroare.“

Trebuie să mă reîntorc la institut. Am ajuns să ucid dorințele celor din preajma mea. Mama a refuzat să plece la Praga, unde urma să conducă timp de trei săptămîni, un curs de limbă. Nu vrea să mă lase acum singură. Cînd mi-a spus soră-mea, am luat trenul și-am plecat la Leipzig. Mama tocmai purta o discuție cu un student iemenit. Tînărul lipsea de la cursuri. Invoca puternice dureri de cap și faptul că nu se poate concentra; spunea că ar fi căzut „pradă unei depresiuni“. Auzindu-l vorbind așa,

m-a pufnit rîsul. Mă impresionase și-mi părea rău de el. Ochii aveau o strălucire de parcă ardeau în friguri. Nu voia ca grupa studenților iemeniți să afle ceva și promise să vină din nou, cu regularitate, la cursuri. După ce plecă, mama ținu să-mi explice : „S-a îndrăgostit de lectora grupei sale. Asta-i tot, nimic mai mult. Acum ea a fost trimisă la Cairo și el și-a pierdut cumpătul. N-ai ce face ! Cu ceva trebuie să-și mintă și ei dorul de țară."

Nu știusem pînă atunci că trebuie să-și bată capul și cu astfel de probleme. Am crezut întotdeauna că elaborează doar textele după care predă, teorii metodice și chestii gramaticale aride.

— Ți-am adus pașaportul, i-am zis eu ; ce prostie mai ești în stare să faci !

A ocărît-o pe soră-mea, deoarece nu știuse să-și țină gura despre călătoria la Praga.

— Nu pot trăi tot timpul așa, i-am mărturisit, mereu cu sentimentul că-i fur altuia o bucurie sau munca. Știu doar cît de mult dorești să pleci la Praga.

I-am pus pașaportul în față.

Nu cunosc pe nimeni care să fie atît de puțin în stare să-și ascundă bucuria, ca mama. Tot ceea ce simte se vede numaidecît pe fața ei. Are o fizionomie extrem de mobilă. Sînt încredințată că ar fi fost într-adevăr o actriță bună. Trebuie să-l fi iubit foarte mult pe tata cînd a renunțat la idealul vieții ei.

Ședeam față-n față cu dînsa la birou și mă gîndeam : mai întîi ai avut cazul iemenitului și acuma pe al meu. Întotdeauna vei sări să dai cuiva ajutor. Așa ești tu. Și poate că și ea se gîndea la același lucru.

— Haide, îmi spuse mama, tragem obloanele și ne ducem să bem o cafea. Atîta timp se mai găsește.

Cu ceva trebuie să te alegi.

Ceva trebuie să-ți rămînă.

Mă aflam din nou în tren și mă gîndeam ce fel de viață mai e și asta. Mai întîi te duci la grădiniță, după aceea la școală, la universitate și apoi într-o întreprindere. Urmează copiii, poate te căsătorești, poate divorțezi. Și pînă la sfîrșit mori. Nu se întîmplă realmente nimic. Decît o viață în care nu se întîmplă nimic, mai bine lipsă.

Tolia m-a înnebunit de tot cu filozofia lui. Cîteodată mi se pare că am depășit punctul critic și pot să rîd de felul lui de a vedea lumea. Face pe hippie-ul, pe clovnul

în sala de curs și așteaptă aplauze. Dacă nimeni nu bate din palme, vrea să forțeze nota cu un triplu salt mortal. În cursul superior i se dusese faima, era foarte bun la matematică și fizică. La fiecare consfătuire cu părinții, seara, în aulă, dădea un recital de pian. La facultate nu s-a evidențiat cu nimic în primul semestru sau a fost printre cei din coadă. Nu mai putea trăi fără superlativa apreciere a celorlalți. Iată cine este Tolia și tu Yana ai căzut în cursă !

Deodată mă surprind meditînd la spusele lui. Constat că încă le iau foarte în serios. Și mă sperii de mine însămi, pentru că încep din nou să cred că viața mea e banală și primitivă. Încerc să-mi imaginez că mi-aș jertfi viața pentru ca să repar tot ce-i rău în lume, înrolîndu-mă în rîndurile FLN din Vietnam sau la „Panterele Negre". Și pentru că nu pot face nimic din toate acestea, rămîn inertă, sufăr și devin ciudată.

— Majoritatea oamenilor sînt morți deja înainte de a-și da sufletul, spunea Tolia. Nu există decît ca reflexe condiționate și necondiționate. Sînt automate biologice. Se obișnuiesc cu totul, înțelegi ? Omul înclină prin natura sa să se obișnuiască. Împotriva obișnuinței trebuie să lupți.

Și tocmai el ținea să mă obișnuiesc cu firea lui. Asta mi se pare ca și la Marc Aureliu, cînd scrie că viața noastră e ceva neînsemnat, după cum și colțișorul de pămînt pe care trăim este neînsemnat... Dar în întreaga lui viață a dus războaie pentru asemenea colțișoare de pămînt, împotriva vechilor germani și a parților.

Sînt convinsă că ceva din viața fiecăruia este obișnuință. Poate că nu-i cuvîntul potrivit. Poate că ar trebui spus „înfrîngerea inerțiilor". Ori domin eu, ori mă las dominat. Așa de îngustă e granița dintre excepțional și primitiv.

Citeodată aș vrea să opresc pe fiecare om de pe stradă și să-l întreb : Ești fericit ?

Într-o bună zi i-am pus întrebarea asta chiar tatălui meu.

Ne aflam în localitatea balneară Heiligendamm. De cinci ani plecăm în fiecare vară acolo. Tata a găsit, în sfîrșit, un loc în lumea asta, în care nu-i zgomot.

Era într-o dimineață foarte devreme. Marea încă liniștită nu se izbea spărgîndu-se de stînci. Se legăna doar

ușor și soarele ieșise tocmai din adîncuri. Nisipul era aspru și rece. Ne aflam doar noi doi singuri pe plajă. Ceilalți dormeau încă. Înotam la o distanță mare unul de celălalt. Voiam să fiu singură cu dimineața, cu soarele și cu marea. Și el la fel. Pluteam pe spate. Mi se părea că marea și cerul trec înot pe lîngă mine. Aveam senzația că totul e aici, întregul univers. Vedeam casele albe de pe mal. Pe balcoane atîrnau costume de baie, halate, prosoape. Ferestrele camerelor erau deschise. Și-n nisipul de pe plajă alergau pescărușii.

Mai tîrziu m-am așezat cu tata pe o bancă. Pacienții din sanatorii făceau gimnastica matinală și luaseră biciclete de apă. Soarele se ridicase pe cer. Atunci l-am întrebat.

— Ești de fapt fericit ?

Păru încurcat.

— Ce ți-a venit ?

— Uite așa !

— Pui pe nemîncate o asemenea întrebare ! Cum să-ți explic ?

— Nu-i nevoie să-mi explici, i-am răspuns. Înțeleg și așa.

Am mai stat o vreme. Și am văzut apărînd trei vapoare la orizont. În lumina crudă a soarelui păreau năluci albe. Există tot atîtea fericiri, cîți oameni pe lume. Așa cred. Unul e fericit cînd intră în producție colorantul RT, altul cînd își eliberează țara de asuprire. Trebuie să dau și eu un nume dorului meu.

„Dragii mei", spunea domnul Dinter, cînd în ora a șasea ședeam moleșit în bănci „ce atîta romantism încoace, romantism încolo ? optzeci la sută din studiul și profesia voastră este muncă concretă. Dacă nu rezistați la încercarea asta, nu mai ajungeți niciodată la latura plăcută a activității".

Nu prea avea el dreptate în privința procentelor. Dar ceva din ceea ce spunea era adevărat.

Este poate nenorocirea lui Tolia că începe multe și nu duce nimic la capăt. Dacă continuă așa, se va distruge și nu va rămîne nimic în urma lui. Și atunci la ce a mai trăit ? Am sperat mereu că noi doi vom realiza ceva. Ceva măreț, ca soții Curie. Stăteam pe treptele de piatră

din fața universității și ne închipuiam ce descoperiri o să facem. Voiam să ne specializăm în biochimie.

Nu știu cîtă vreme a perseverat Tolia în studiul său de „autodidact". Poate trei săptămîni, poate doar două. A fost un timp fericit pentru mine și n-am numărat zilele. Dormeam din nou bine. Puține ceasuri, dar foarte adînc și ziua întreagă mă simțeam plină de energie. La practică, eram la zi cu experiențele. Am putut preda încă două preparate din restanțe. Totul mergea bine și mă duceam cu multă tragere de inimă la laborator. După ce citeam în sala de lectură, Tolia și cu mine ne mai plimbam prin oraș sau ne așezam pe o grindă, undeva la marginea unui șantier. Începuse să scrie versuri și mi le citea. Dacă era întuneric, lumina foile cu o lanternă. Unele poezii le găseam destul de bune. Își pierdea buna dispoziție dacă nu-mi manifestam pe dată admirația pentru versurile ce mi le recita. Apoi n-a mai venit în sala de lectură. Pe masa lui rămăseseră doar cărțile. Erau foarte multe și obținuse aprobarea să le lase acolo. Mi-am zis că pînă la urmă o să vină și-am încercat să m-adîncesc în lectură. Dar nu mă puteam concentra. De fiecare dată cînd auzeam pași îmi ridicam privirea. Zumzetul lămpii de neon mă irita. Aerul mi se părea foarte uscat. La masa vecină ședea un bătrîn. Era astmatic. Respirația lui îmi călca pe nervi. Deodată mi-am amintit că peste două săptămîni e programată o lucrare de control și că aveam de repetat o groază. Cuprinsă de neliniște, mi-am strîns lucrurile și-am plecat. Aș fi preferat să mă duc la laborator ; cînd lucrezi la preparate și observi reacții, uiți de toate. Dar noaptea portarul nu lasă pe nimeni să intre în clădire. L-am căutat pe Tolia în baracă. Nu-l văzuse nimeni toată ziua.

Noaptea a venit la cămin și a pus să mă cheme în vorbitor. Mințise pe colega de serviciu de la poartă că mi-a murit bunicul. I-am spus lui Tolia să mă lase în pace noaptea să mă odihnesc. Nu mai pot rezista, am prelegeri, practică în laborator, studiul individual și pe deasupra... trăsnăile lui. În ce-l privește poate să doarmă dimineața cît poftește. Nimeni nu-i ține socoteala. Dar Tolia nici nu lua în seamă ce-i spuneam. Scoase un caiet din servietă și începu să-mi citească din el. Eu voiam să știu de ce nu venise la bibliotecă.

— Scriu o povestire, îmi răspunse el. S-a deschis un concurs. Pot să cîștig o grămadă de bani cu ea. Cinci mii de mărci.

M-a pufnit rîsul. S-a înfuriat și eu am continuat să hohotesc. A început din nou să citească cu voce atît de pufernică, de parcă întreg internatul s-ar fi transformat într-un auditoriu.

— Totul e o aiureală, i-am tăiat elanul. Nu voiam să admit că povestirea poate fi reușită. Să meargă la bibliotecă și să se pregătească, așa cum își propusese. O dată cel puțin să ducă ceva la bun sfîrșit.

Băgă din nou caietul în servietă. Imputările mele îl lăsau rece.

— O vor publica, se încăpățînă el. Sînt sigur.

Suna atît de convingător, încît am început să șovăi. Dar dacă povestirea este bună și eu îi zdruncinam încrederea făcîndu-l să renunțe la ea? Eram tentată să-i cer paginile ca să citesc ceea ce scrisese.

— Cît timp mai ai de lucru la povestire?

— O săptămînă. Poate și mai puțin. Astăzi am scris douăsprezece ore, iar ieri și mai mult.

— Unde?

— La gară, în sala de așteptare. Acolo nu te deranjează nimeni.

— Începi de toate și renunți repede la ce ți-ai propus.

Nici n-o spusesem măcar cu intenția de a-l provoca. Eram pur și simplu disperată și nu știam ce să fac.

Mi-am exprimat dorința ca o dată cel puțin să mă înțeleagă și el pe mine. Dar el m-a repezit:

— Întreaga ta lume e constituită din cîteva formule, aliaje și reacții. Mai mult nu înțelegi.

— Te scuturi prea ușor de răspunderi, i-am replicat eu. De vină sînt mereu ceilalți. Toți să fie la cheremul tău. Tu însă nu te sinchisești de nimeni.

Cuvintele mele răneau adînc.

Voiam să mă reîntorc la cămin. Cînd am ajuns la ușă *mi-a spus: „nu mai am nici un sfanț“.*

Iată deci motivul pentru care începe să facă pe prozatorul, mi-am zis. N-are decît să se ducă la combinat sau să distribuie telegrame. Bani poți cîștiga pretutindeni.

— Nici eu nu mai am, i-am răspuns și i-am întors spatele. Dacă începem să ne mințim unul pe altul, toată povestea nu mai are nici un sens.

De trei zile ninge. Proprietăreasa noastră curăță, cît e ziua de mare, zăpada de pe trotuar. Nu-și mai poate ține nervii în frîu. Cum te vede, începe să ți se plîngă și nu mai termină. Copiii i-au spart cu un bulgăre de zăpadă geamul de la pivniță. Am crezut că o să leșine, atît de tare s-a enervat.

— Acum nu-ți vine nici un geamgiu. Cine să-mi pună geamul ? Iarna nu poți pune mîna pe nici unul.

Și-așa a ținut-o o jumătate de oră în șir. De două ori pe zi ies în fața casei și îndepărtez stratul de nea. Fac și eu o treabă și asta îmi dă mulțumire.

Proprietăreasa mă laudă tuturor că sînt o fată bună. Mi-e penibil și o rog să nu mai facă atîta zarvă dintr-un fleac. Sus, în casă, mă plictisesc. Atunci de ce să nu curăț zăpada ?

Îmi place cînd ninge. Copiii se aruncă în troienile de pe stradă și se tăvălesc. Aș avea poftă să fac la fel și să-mi bag fața în omăt. Deschid fereastra să suflu în fulgii care s-au așternut în fața ei. În copilărie făceam întotdeauna așa. Fulgii mi se resfirau pe față, vedeam lumea orbitor de albă și-mi închipuiam că sînt regina zăpezilor. Mă simțeam stăpînă peste tot și toate, dăruind oamenilor o zi fericită.

Vremea gonește. Mai înainte nu-mi dădeam seama. Vedeam doar timpul ce-mi stă înainte. Cînd am intrat în cursul superior, voiam să fiu deja în clasa a X-a. Elevii din a X-a aveau oră de dans. Cînd am ajuns în clasa a X-a, am dorit să fiu în a XII-a și apoi la universitate. Oamenii mai în vîrstă — gîndeam eu — sînt mai liberi.

La Facultatea muncitorească ne-a spus odată cineva — cred că era „Che Guevara“ și e ciudat că tot ce-am reținut din vremea aceea a fost spus de el — „Înfăptuiți ceva temeinic spre care să puteți privi înapoi și nu goniți prin viață ca turiștii. O bună parte a vieții este amintire“.

Ce amintiri am eu ?

Totuși i-am mai dat lui Tolia bani. În aceeași noapte m-am dus la el și-am bătut la fereastra barăcii. Dacă tot ceea ce era între noi a pierit, cel puțin să nu ne despărțim certați. Așa am judecat că e firesc. I-am dat douăzeci de mărci. Erau ultimii mei bani. Tolia avea de gînd să schimbe bancnota a doua zi și să-mi dea jumătate înapoi. „N-am

nevoie de atîta, m-a asigurat el. Cu o marcă pe zi o scot la capăt. Cît timp scriu, tot nu mă gîndesc la mîncare."

Apoi nu s-a mai arătat două zile. Nu l-am căutat.

Petra mi-a împrumutat ceva bani. De obicei nu-i ajunge bursa. Cînd vede o pereche de pantofi care-i plac, moare dacă nu-i cumpără.

A treia zi Tolia m-a aşteptat la staţia de tramvai.

Clădirea institutului se află pe o colină. Au ridicat-o acum douăzeci de ani şi e un amestec de stil renaştere, poartă brandenburgică şi universitate Lomonosov. Poate că urîţenia ei ar fi mai puţin vizibilă dacă ulterior nu s-ar fi înălţat, în imediata apropiere, Institutul farmaceutic. Amîndouă clădirile au tot atîtea puncte comune ca alchimia cu pilula anticoncepţională. Acum se construieşte la doi paşi şi centrul de calcul. Cînd plouă, strada e plină de glod ca şi şantierul cel mare.

Tolia a străbătut o bună bucată de drum ca să-mi iasă în întîmpinare. Înainte vreme mă bucura gîndul că am să-l revăd. Dar de data asta sufletul mi-era gol. Lucrasem zece ore la institut. Într-o atmosferă care mirosea a fosfine de ţi se întorcea nasul. Gura mi-era uscată şi simţeam o uşoară durere în stomac.

L-am lăsat pe Tolia să povestească. Eram de o indiferenţă ciudată. Nici nu mă mai interesa măcar ce făcuse cele două zile în care nu ne văzusem. Nici el nu s-a referit la ele. Cumpărase pentru seara aceea bilete la cinema.

— Nu pot să merg, l-am refuzat. Am încă o mulţime de cursuri de pregătit. Asistentul nostru m-a avertizat. Am să cad la examen, dacă mai continui aşa.

Tolia mi-a luat servieta şi-a aruncat-o cu o mînă în aer ca s-o prindă cu cealaltă.

— Pe tine n-o să te pice. Pe mine da, — dar cu tine-i altceva. Eşti un cadru de nădejde.

Era genul de ironie pe care-l folosea mereu. Se repeta şi asta dovedea o sărăcire a spiritului. Nu m-am jenat să i-o spun. A început din nou să facă jonglerii cu servieta. Mă scotea din fire. Acum cînd, întorcîndu-mă obosită de la institut, aveam nevoie de linişte. Îmi înapoie servieta.

— Bine, atunci renunţăm, conveni el.

N-am înţeles prea bine la ce se referea. Poate numai la cinema. Poate însă la mai mult.

— Urîte au devenit raporturile dintre noi doi, am constatat eu.

— Nu-mi explic motivul, răspunse Tolia.

Eram tare obosită și doream să mă văd odată acasă. M-aș fi băgat în pat, în camera mea, aș fi dormit și-aș fi uitat de toate. Puțin îmi păsa dacă reacția Grignard se produce sau eșuează. Tolia n-ar fi de față. Doar cîteodată mi-aș aduce aminte că mi-a explicat ce este o „fugă", sau că am stat împreună pe scările din fața Facultății de filozofie. La micul dejun aș avea chifle proaspete. Le-aș scoate miezul și-aș mînca doar coaja prăjită, cu mult unt și dulceață de zmeură. După masă m-aș duce cu bunica la cofetărie. Am cumpăra tort cu nucă, cu toate că n-are voie să mănînce așa ceva. Are diabet și face de două ori pe zi injecții cu insulină. Eu îi voi spune : „Dar tu n-ai voie să mănînci tort". Și ea va răspunde : „Ei da, așa-i". Își face deja de treizeci de ani injecții. Cînd se simte bine, mănîncă în fiecare zi prăjituri și înjură medicii. Dacă procentul de zahăr în singe crește, o cuprinde frica și se duce val-vîrtej la „Casa diabeticilor", la Karlsburg... Noaptea, cînd dorm, mama va veni la patul meu. O să mă trezesc, în timp ce ea mă învelește. Și o să-mi pară ca și cum sora mea cînta la pian „Către Elisa".

— Ai promis că o să-mi dai înapoi zece mărci, i-am reamintit.

— O să ți le dau.

— Am nevoie de ele acum. Sînt pe geantă.

— O să vînd biletele, spuse el.

Am vrut să știu ce-a făcut cu restul de bani. După spusele lui, se întîlnise cu doi prieteni din brigada în care lucrase o lună. S-au bucurat grozav, el i-a invitat și le-a făcut cinste. Dacă ar vrea, ei ar fi gata să-l reprimească în mijlocul lor. Șeful echipei e tare supărat că a șters-o de la combinat după o lună, dar e un om cu care s-ar putea sta de vorbă.

— Tolia, eu nu mă mai joc așa, am spus eu. Dacă n-ai fi întîlnit pe cei doi oameni din brigadă, ai fi găsit alți mușterii. Faci pe grozavul și-i dai oberului două mărci bacșiș. Ți-e totuna dacă după aceea dormi pe o bancă sau în sala de așteptare la gară. Trăiește cum vrei, eu nu pot duce o astfel de viață.

Am spus-o fără să mă enervez. Mă miram eu însămi cît de calmă puteam fi. De parcă mă detașasem de tot și de toate. Tramvaiul sosi în stație. M-am urcat în el singură, fără Tolia. Cîtva timp l-am mai văzut prin geamul din

spate. Se uita după vagon. Cred că nu înțelegea nimic din cele întîmplate. Nu mă încerca nici o durere. Stăteam la fereastră și-mi sprijineam capul de geamul umed și rece. Era odihnitor să nu te gîndești la nimic, să privești doar conturul noii săli de patinaj și apoi silueta avionului în care se instalase o cafenea. Un vechi IL 14 sau altă navă aeriană. Nu mă prea pricep la tipurile de avion.

Pe parcursul de la stația terminus pînă la motodrom tramvaiul absoarbe o părticică din lucrătorii Institutului de chimie.

În fața mea luaseră loc doi conferențiari. Veneau de la o adunare și se îndreptau spre casă. Unul îi tot împuia capul celuilalt. Îl cunoșteam de la prelegeri. Vorbea întotdeauna ca o morișcă. Era foarte greu să iei notițe la dînsul.

Vagoanele erau deja încălzite. Căldura te adormea, însăși discuția celor doi conferențiari nu mi se părea prea interesantă. Am prins doar ceva despre o nouă concepție, despre chimia sintezelor și chimia tehnologică și că pînă în prezent nu s-ar fi pregătit decît personal mediu de laborator.

Priveam pe fereastră. În burnița ușoară se amestecau primii fulgi de zăpadă. Cei doi bărbați se sculară și se îndreptară spre ușă. Afară unul încerca din nou să-l convingă pe celălalt, vorbindu-i mereu. Elaborați odată o programă analitică ca lumea, le-am spus eu în gînd. Anul al doilea de studiu este primul șir de experiențe pe pielea noastră. Asistenții ne scot sufletul fiindcă nu reușim să obținem la lucrările scrise un procent mai mare de 3,5. Dar de vină e proasta defalcare a materiei pe ani.

E de fapt foarte amuzant. Unul dă vina pe celălalt. Universitatea pe școala medie, combinatul de chimie pe universitate. Fiecare apreciază că sîntem mizerabil pregătiți. Cu timpul faci complexe și trăiești mereu cu conștiința încărcată.

La piață am coborît. De fapt aș fi vrut să lucrez în biblioteca universității. Mă obișnuisem cu mediul de acolo. Apoi m-am temut că ar putea veni Tolia. Cînd situația dintre noi era încordată, avea chef de discuție. Și prin discuție lucrurile se înrăutățeau.

Volbura din mine se risipise și voiam să păstrez acea mare de liniște care-i luase locul. Mă bucuram la gîndul că nu aveam altceva de făcut decît să studiez. Toate cele-

laite păreau trăiri de acum o sută de ani. Puteam să mă gîndesc la cele petrecute între Tolia și mine și să zîmbesc îngăduitor. Pe-atunci credeam că depășisem momentul critic.

M-am dus la Biblioteca de Stat. Dar acolo sala de lectură se închide devreme. Am continuat să-mi pregătesc cursul la „Cafeneaua Teatrului". Asimilam totul foarte ușor. Era suficient să citesc o dată materia ca s-o pot reproduce.

Mi s-a făcut o poftă grozavă de o bucată de tort. Din banii pe care mi-i dăduse Petra mai aveam patru mărci. Ei și ce, mă gîndii eu, o marcă mai mult sau mai puțin tot nu te salvează. Am mai cumpărat și țigări. A fost o seară agreabilă.

După ce am făcut plata-mi-au mai rămas douăzeci de pfenigi. I-am dat bacșiș chelnerului.

Astăzi tata a venit acasă devreme. În primele ore ale după-amiezii. Probabil că s-a întîmplat ceva neobișnuit. De trei zile n-a părăsit combinatul. Dar nu l-am întrebat. Știam că va începe el singur să povestească. Cînd se plimbă prin apartament, fluieră și pune radioul ; simte nevoia să-și descarce sufletul.

Cumpărase Cinzano și coniac. Ne-am tolănit pe blana din camera lui, el pe spate, eu pe burtă. Începuse producția de probă a colorantului albastru. La galben mai avuseseră nevoie de stația pilot. De data aceasta simulaseră totul pe calculator și trecuseră de la laborator direct în producție.

— Ai fost atît de sigur ? l-am întrebat.

— Mi-a fost teamă, dar o dată tot trebuie să începi.

— Și dacă ar fi ieșit prost ?

— Nu-mi dau seama ce s-ar fi întîmplat, dar să știi că totul a fost calculat foarte exact.

— O clipă de fericire costă un secol de muncă, am remarcat eu. A rîs și și-a băut coniacul.

— Îmi place să cred, am spus, că noi doi o să descoperim colorantul ideal.

— Atîta nu mai putem aștepta, răspunse el și îmi mai turnă Cinzano în pahar. La 30 noiembrie trebuie să intre în producție colorantul RT.

Am crezut că nu înțelege sensul cuvintelor mele. Pînă la 30 noiembrie n-o să mai știe de altceva decît de colo-

rant, de rețele și de calculele la computer. Fiecare colectiv de cercetători este obligat să prezinte, la o dată anumită, invențiile parțiale.

— Și dacă un colectiv n-are gata invenția la termenul fixat?

— Fii liniștită, o are.

— S-ar putea totuși întîmpla să n-o aibă.

Nu voia să discute o asemenea eventualitate. Se temea că, plasînd riscul în calculele prealabile, ar putea realmente interveni neprevăzutul și să le creeze greutăți pe piața mondială.

— În cazul ăsta o să descoperim noi doi altceva, l-am consolat eu, și dacă ne reușește, cumpărăm o căsuță în afara orașului.

A înțeles imediat la ce mă refeream. De trei ani tot spune că vrea să cumpere o căsuță. Să petrecem fiecare sfîrșit de săptămînă acolo. Soră-mea mai crede încă în această himeră. Mama și cu mine am încetat. Și cînd tata începe să vorbească despre căsuță, nu ne putem stăpîni rîsul. „Lasă-l în pace — spune mama. Nici el nu crede că o va cumpăra. Dar nu poate trăi fără un vis."

— Da, confirmă el, atunci cumpărăm căsuța.

Mi-am pus capul pe umărul lui. Stam așa fără să vorbim. Poate e foarte bine că lucrurile au evoluat în felul ăsta. Înainte mi-era mereu frică că nu voi găsi bărbatul potrivit. Cînd vedeam cum alte fete se logodesc sau se mărită, făceam un sindrom depresiv. Acum nu mai caut și nu mai aștept. Am înțeles: trebuie să vină de la sine. În viața fiecăruia rămîne ceva neîmplinit. Și iarăși ajung să mă gîndesc la femeia aceea mică din spital și parcă văd în fața ochilor, cum, din patul ei de suferință, dădea indicații bărbaților din uzină. În momentele acelea soțul ei era de prisos. Căsătoria lor — cred eu — continua să existe doar din obișnuință. Fericită era doar cu ceilalți. Am hotărît să-mi iau diploma și să lucrez în munca de cercetare. Mă gîndeam la faptul că aici o să fie întotdeauna ceva de descoperit. Cercetarea n-are sfîrșit.

— De ce nu mi-ai vorbit niciodată despre Tolia? mă întrebă tata.

— Sînt lucruri pe care trebuie să le rezolvi și singur, i-am răspuns.

Nu știu ce-l tot îndeamnă pe Tolia să vină în camera mea. Îi spusesem doar că totul între noi s-a terminat. Poate nu putea suporta ideea că eu fusesem aceea care pusesem capăt lucrurilor. Se simțea lezat în mîndria sau în vanitatea lui. Dar poate că-l cuprinsese pur și simplu teama de a fi, așa, deodată, singur. Nu înceta să mă pîndească. Cîteodată era amețit. Mă adusese la disperare. Și-apoi a venit seara aceea. Ziua următoare aveam examen la chimia organică. Tolia bătu la ușa camerei mele. Trecuse de unsprezece. Nici nu-mi pot da seama cum reușise să intre la ora asta în căminul de fete. La început am crezut că e încă una din glumele lui trăsnite, cînd l-am auzit spunînd : „Toceala o să te transforme într-un homunculus sau într-o funcționară. Dă-l dracului de examen. E ziua de naștere a lui Hachemi. Fă bine și vino la noi".

N-aveam nici un chef de petrecere. Mă durea capul și stomacul.

A vrut să mă îmbrățișeze și să mă sărute, cum făcea întotdeauna cînd mă împotriveam dorințelor sale. În asemenea împrejurări obișnuia să spună : „Întregul tău fel de a concepe viața sentimentală provine încă din perioada trecerii de la feudalism la capitalism. Trebuie să luăm măsuri împotriva acestei situații, altfel ești neproductivă pentru socialism".

Dar eu nu mai sufeream să mă atingă. Prea multe punți de legătură se prăbușiseră. Și fusesem doar atît de fericită zilele trecute că sînt obligată să mă pregătesc pentru examen ! Munca mă echilibra într-o măsură oarecare.

— N-am nici un chef, i-am răspuns, și-acum trebuie să pleci de-aici, din cămin. Dacă vine cineva, îți dai seama ce scandal o să iasă.

— Dacă-i scandal, scandal să fie. Mie nu-mi pasă.

— Dar eu n-am chef... în general nu-mi arde de nimic. Și-acum trebuie să intru în cameră. La revedere.

— Ce înseamnă „în general" ?

Mi-am dat seama că era foarte înfuriat. La el se vede în primul rînd după ochi. Culoarea lor se întunecă puternic.

— Te conduc pînă jos, la poartă, am adăugat.

Speram să-l pot calma procedînd astfel. Dar asta l-a înfuriat și mai tare. Repeta fără de rost doar o frîntură de frază : „Ce... în general". Ca și cum celelalte cuvinte i s-ar fi șters din minte ! Și deodată mă amenință :

— Dacă nu vii cu mine, te încui cit e noaptea de mare în bucătăria căminului !

I-am rîs în nas. Tot n-o să facă una ca asta, gîndeam eu. E doar înfuriat și vorbește prostii.

— Te încui, continuă el, să știi că te încui.

— Ești un caraghios, i-am răspuns. Îmi făcea plăcere să-l irit. Stătea în fața mea, cu gîtul întins și gura deschisă. Și privea sașiu. Nu observasem pînă acum defectul ăsta ; abia acum, deodată, mi-am dat seama că are strabism. Mă simțeam sănătoasă și liberă, teama mi se risipise.

— Știi cum arăți acum ? l-am întrebat. Ca un adevărat *pigmeu*. I-am întors spatele cu intenția de a intra în cameră. El m-a înhățat însă și m-a tîrît în bucătăria căminului.

— Am să strig, l-am avertizat. Dacă nu-mi dai drumul, strig.

— N-ai decît, răspunse el, ești mult prea lașă ca s-o faci.

Mă cunoștea prea bine. Știa că n-am să țip. Nu voiam să ajung de rîsul lumii.

— Ai suflet de sclavă, îmi aruncă el cu dispreț. Tot ce vrei e să fii pe placul celorlalți. Prietenoasă, surîzătoare, mimînd înțelegere. Numai ca să aibă o părere bună despre tine. Îți vine să vomiți de atîta dependență ! Fă și tu, fato, ceva cu totul neobișnuit !

Lui i se părea neobișnuit că mă tîrîse în bucătărie.

Că striga la mine :

— Uită-te la ei, la domnii conferențiari și doctori ! Ai să devii o asistentă cum scrie la carte. Un autentic model demn de urmat. Profesorii o să se bată pentru tine. O să apari la televizor în culori și în presă în alb-negru.

În momentul acela Tolia mi se păru teribil de caraghios și-am început să rîd în hohote. Rîsul meu l-a făcut să turbeze : mi-a tras o palmă. Cred că ieșirea asta necugetată l-a speriat mai mult decît pe mine. M-a strîns în brațe, mi-a sărutat părul, fața. Nu mă puteam dumiri ce se întîmplase. Nimeni nu mă lovise încă pînă atunci.

L-am dat la o parte.

— Pleacă ! i-am spus.

Și cînd Tolia a încercat din nou să se apropie de mine, am început să strig. Mi-era indiferent dacă ieșea cineva din vreo cameră.

În noaptea aceea n-am putut dormi. Ore întregi am colindat orașul. Nu voiam să mă mai întorc la cămin. Mă purta teama smintită că Tolia mă pîndește prin apropiere. M-am dus la gară și-am intrat în sala de așteptare. Mi-am adus aminte că Tolia iubește gările, deoarece în ele înflorește speranța. Mi-era frig și aveam puțină febră.

Dacă încep să explic de ce m-am dus în dimineața aceea la Tolia, în baracă, trebuie să mă gîndesc la orele petrecute în sala de așteptare. La aerul cald, încărcat, care îmi făcea rău la ochi. La mirosul de mîncare stătută. Și la ceasul de deasupra ușii. Astăzi îmi pare că n-am făcut tot timpul altceva decît să privesc mișcarea limbilor lui. Știam că trebuie să iau o hotărîre. Poate să mă transfer la altă universitate. Tot atît de bine aș fi putut întrerupe studiul și munci în combinat. Aveam certificatul de muncitor calificat în industria chimică. Mi-era indiferent ce cale voi apuca. Singurul lucru pe care-l doream era să scap de Tolia. Apoi mi-am pus întrebarea : De ce să fiu eu mereu aceea care renunță ? Din pricina lui Walter nu mai plecasem la studii în străinătate. Din cauza lui Tolia eram gata să abandonez cu totul studiul universitar. Pînă la sfîrșit n-o să mai păstrez nici un strop din ce-i al meu și nu voi fi bună de nimic.

Pe de altă parte consideram vrednic de plîns un caracter ca al meu, obsedat de preocupări egoiste. Ce rămăsese din dragostea mea ? Ce rămăsese din sentimentul generos de a lua viața în piept pentru amîndoi ? Acum, cînd simțeam primejdia înecului, loveam în jur pentru a nu mă duce la fund. Poate că Tolia stătea acum pe patul său din camera întunecoasă a barăcii sau colinda străzile. Nici el nu putea dormi. În fond, dintre noi doi, era cel mai năpăstuit. Dar nici unul nici altul nu aveam altă soluție. Tolia trebuia să părăsească căminul și să înceapă altceva. Povestea cu studiul „individual“ era o automistificare.

Mă durea îngrozitor capul.

Dimineața, cînd am intrat în baracă, l-am găsit pe Tolia stînd pe pat. Nu mai avea pe nas ochelarii săi caraghioși. Era tras la față și palid. Cîțiva colegi de cameră dormeau încă, alții își luau micul dejun. Într-un colț cînta

un radio. O clipă am avut impresia că Tolia vrea să se ridice de pe pat și să-mi vină în întîmpinare. Dar se dădu doar puțin la o parte ca să mă pot așeza lîngă el. Studenții din jurul mesei își dădeau silința să pară că nu ne remarcă prezența. Mi-era indiferent ce gîndeau. Nu mai aveam nimic de ascuns. Știam că noaptea trecută un capitol se încheiase odată pentru totdeauna. Și Tolia o știa. Ne era amîndurora teamă să vorbim. El se ridică de pe pat și începu să-și scoată lucrurile din dulap.

— Unde o să te duci ? l-am întrebat.

A ridicat din umeri. Am simțit dorința să-i iau mîna sau să-l sărut aici, în fața tuturor, așa cum o mai făcusem o dată pe stradă, după cearta noastră de la gară. Dar nu m-am mișcat de pe pat. Nu mai voiam să reîncepem, să ne înșelăm pe noi înșine.

— Poate că o să lucrez pe un șantier sau o să plec spre nord, la Rostok, spuse el. Ceva o să se găsească.

M-a condus pînă la ușă. Ne-am dat mîna ca și cum urma să ne revedem seara.

— Bagă-te în pat, îmi spuse Tolia, nu arăți prea bine. M-am dus, fără să fi mîncat ceva, la laborator. Nu-mi mai amintesc nimic din această dimineață. Doar faptul că spațiul a devenit deodată infinit de mare. Și în momentul în care am băgat arzătorul Bunsen sub balonul de sticlă, probabil că am leșinat.

Astăzi a sosit certificatul cu aprobarea pentru tratamentul meu. L-am trimis înapoi. După zilele de vacanță prilejuite de „Tîrgul de mostre“ mă întorc la institut.

CIUDATELE AVENTURI ALE LUI PARSIFAL REPOVESTITE DUPĂ WOLFRAM VON ESCHENBACH

CARTEA ÎNTÎI

Gahmuret eliberează pe Belakane, o dobîndește de soție și o părăsește pe ascuns.

DIN VREMI ÎNDEPĂRTATE A RĂmas vie, pînă în zilele noastre, vestea despre acel Gral miraculos, pe care unii oameni l-ar fi cunoscut în chip de nestemată iar alții ca un blid sau ca un potir. Dar oricum ar fi fost descris și în oricare loc s-ar fi aflat în păstrare, în Bretania sau în Mesopotamia, Gralul era înzestrat cu puterea de a dărui fericire și îndestulare celor din preajma sa. Și așa a dăinuit el — năzuință neîmplinită — în sufletul oamenilor. Și fiecare sta să-i tălmăcească rostul precum se pricepea.

Prin burguri și sate lumea își istorisea ciudatele aventuri ale lui Parsifal, acel nătîng neștiutor care a pornit către cele patru zări vrînd să ajungă un cavaler al Gralului, dar care întîi a trebuit să străbată calea greșelii și a păcatului pînă să găsească potirul minunat.

Născocirea devenise adevăr și adevărul născocire. Și nimeni astăzi nu mai poate deosebi ceea ce viața a îmbinat cu fantezia, în răstimp de secole.

Așa încît aș vrea să povestesc viața lui, cum îmi pare mai demnă de crezare.

Tatăl lui Parsifal a fost Gahmuret, cel de al doilea fecior al regelui de Anjou. Gahmuret era neobișnuit de vînjos, avea un chip plin de farmec și o fire senină. Nu era deci de mirare că îl primeau noaptea atît fetele, în bordeiele lor țărănești, cît și domnițele, în cămările castelelor. Și de la nici una nu pleca înainte de mijirea zorilor, fără a fi dezmierdat-o din belșug și fără a fi dat fiecăreia făgăduința de a mai veni și altă dată, făgăduință pe care însă, de obicei, nu și-o ținea. Doar Anflise, soția regelui Fran-

ței, s-a priceput să-l țină mai multă vreme decît oricare alta. Era meșteră în ale dragostei, îi dădeau prin minte șelurite nebunii și făcea tînărului, care era veșnic lipsit de bani, daruri de preț.

Acesta era traiul lui Gahmuret, cît timp i-a fost cu putință.

Într-o dimineață, un prieten veni să-l trezească în culcușul unei cîrciumărițe, al cărei soț se dusese la tîrg, și-l înștiință că îi murise tatăl ; că ar fi fost găsit fără suflare în patul în care se culcase noaptea, spunea solul, ce-i drept cam cu chef, dar încolo teafăr. Moartea asta trebuie să fie o toană de-a lui Dumnezeu sau o crimă. Niciodată nu va ieși la iveală care din ele va fi fost cu adevărat. Totuși jalea lui Galoes, frate mai mare al lui Gahmuret, trezea unele bănuieli. Oricum era neobișnuit de agitată și de zgomotoasă, iar Galoes nu lăsa pe nimeni să se apropie de răposat, în afară de cîțiva buni prieteni.

Încît fiecare n-avea decît să-și închipuie orice voia. Un lucru era neclintit : bătrînul murise iar Galoes rămăsese unicul moștenitor al regatului. Căci astfel glăsuia legea : țară și domnie îi revin feciorului cel mare. Și Gahmuret se alese cu frumusețea făpturii sale, cu curajul și cu sărăcia. Ba, în afară de asta, cu șaisprezece scutieri ce-i rămăseseră credincioși.

Nu trecu mult și Galoes își puse în capitală principii țării pentru a se încredința de fidelitatea lor. Cu toții alergară la chemarea regelui, deoarece fiecare își temea feuda. Se puse la cale o petrecere cu dans, cîntec și jocuri cavalerești iar Gahmuret se bucură din plin de ea.

Prietenii îl sfătuiră să se arate în arena turnirurilor mai puțin îndrăzneț ; decît o glorie cîștigată pretimpuriu — ziceau ei — i-ar fi mai prielnic, deocamdată, să se țină mai la umbră, căci ce-l frămînta gîndul pe fratele Galoes nimeni n-o știa. Femeile însă, atîta vreme cît a trăit, i-au arătat doar bunăvoință.

Gahmuret spulberă în vînt toate sfaturile prietenilor. Izbînda în luptă și în joc îi era mai presus de orice chibzuită judecată. În acea zi nimeni n-a fost în stare să-i țină piept la turnirul de lănci călare și pretutindeni răsuna numele lui, rostit de cavaleri, de domnițe, de scutieri și slujitoare.

Văzînd că nu-i puteau veni în ajutor cu sfaturi, prietenii lui Gahmuret răspîndiră zvonul că regele, așa s-ar fi

auzit, dorește să-l îndepărteze din țară, ba chiar să-l alunge, căci se temea de înrîurirea fratelui asupra supușilor săi.

Ce sădise înțelepciunea în timpul zilei, vinul făcu să rodească noaptea ; cînd cheful ajunse în toi, cu toții, fie avut, fie sărac, își luară inima-n dinți și-l rugară pe Galoes să-și păstreze față de Gahmuret fidelitatea de frate și să nu-l alunge din Anjou.

Regele era destul de înțelept să nu-și facă înainte de vreme dușmani.

— Este un Angevin, zise. Fără îndoială, aceeași mamă ne-a purtat în pîntecul ei. Să-mi fie vasal, dacă vrea. El are puțin, eu am de ajuns. Am să-i dau totdeauna atît cît îi va face trebuință.

Gahmuret răspunse :

— Stăpîne și frate, de-aș fi vasalul vostru aș avea un trai plăcut. Dar v-aș ruga să chibzuiți și să-mi dați un sfat, căci sînteți vrednic de cinste și ager la minte. Stăpîn sînt eu doar pe niște zale și pînă acum ele încă nu m-au ajutat cu nimic ca să merit lauda de a vă sluji. Mi-e în gînd să plec în țări străine, iar dacă mă va însoți norocul am să găsesc ce se cuvine unui cavaler.

„Nu ești nerod, gîndi Galoes, dar așa cum ți-e voia îmi vine la socoteală. Să-ți dea Domnul cale bună, pe mine unul mă scutești de multe neplăceri."

Cu glas tare spuse însă :

— Mi se sfîșie inima să-ți îngădui plecarea. Tatăl meu ne-a lăsat la amîndoi avere destulă. Ia-ți dintr-însa cît ai să crezi de cuviință. Fie-ți dărnicia lăudată pretutindeni, precum ți-e vitejia și casa noastră de Anjou. Dacă ai fi un goliard * ce aduce vești bune din cea mai îndepărtată țară de la asfințit sau din depărtatul răsărit, încă nu mi-ai fi mai drag.

— Stăpîne, răspunse Gahmuret, lauda voastră este supusă poruncilor cavalerești, acum mă mai rog însă și de ajutorul vostru.

Regele îi dădu cinci cai, cei mai vajnici din toată țara, vase umplute cu aur și nestemate și scutieri din serviciul său.

Plecă Gahmuret călare.

---

* Goliard sau vagant : poet anonim care călătorea de la o curte la alta, din țară în țară, delectînd cu versuri pe seniorii ce-l plăteau, sau ducînd chiar solii.

„Nicicînd n-am să mă tocmesc la vreun stăpîn, își spuse, de-ar fi chiar împărat sau împărătească ; afară doar dacă s-ar dovedi cel mai puternic de pe lume.“

Un asemenea om ar domni, auzise el, în Bagdad. Pare-se că ar stăpîni două părți sau mai bine din întreg pămîntul. Numele lui era Baruch, binecuvîntatul.

Și iată-l pe Gahmuret îndreptîndu-se spre Bagdad. Ajunse cît se poate de nimerit pentru a-i oferi lui Baruch ajutorul. Acesta tocmai se afla într-o furtunoasă vrajbă cu frații Pompejus și Ipomidon, cărora le smulsese cetatea Ninive. Califul făgădui creștinului plată bogată dacă va înfrînge cele două oștiri din Cairo.

Gahmuret nu-și cruță viața, căci, cu felul lui de a trăi, ceea ce luase cu dînsul se mistuise repede. Multe femei, ivite în calea sa de la Anjou pînă la Bagdad, purtau podoabe scumpe oferite de mîna lui și nu erau puțini nici acei goliarzi ce-i preamăreau dărnicia. Astfel el nu-și bătu capul prea mult cu ce-i drept și ce-i nedrept și doborî de pe cal cu spada întîi pe Pompejus, apoi pe Ipomidon. Amîndoi făcură califului jurăminte de credință iar califul își ținu făgăduiala. Dărui lui Gahmuret aur și nestemate atît cît să-și stivuiască cu comorile primite un meterez de cetate — dacă ar fi vrut — și îl făcu domnitor peste o parte a împărăției sale.

Gahmuret știa prea bine că, în ciuda averii lui și a izbînzilor cîștigate, n-ar culege prea mulți lauri dacă s-ar afla că el, frate al regelui de Anjou, s-a tocmit la calif pe plată. Înlocui deci pantera, pe care o purta ca stemă, cu două ancore, în care vedea semnul speranței lui într-un viitor plin de strălucire. Harnașamentul și veșmîntul de mătase verde aveau sclipiri de smarald și erau cu totul întrețesute cu aur.

Anjou rămase pe undeva, departe, Gahmuret îl uită.

Dar nici bogăția, nici splendoarea, nici farmecul femeilor din întinsa împărăție a lui Baruch nu au fost în stare să aducă liniștea inimii lui neliniștite. Se simțea îmbiat mereu și mereu la alte înfăptuiri, și curînd ancorele sale deveniseră vestite în Persia și în Maroc, în Haleb și în Damasc. Nimeni nu mai cuteza să se ia la întrecere cu dînsul în vreun turnir.

În cele din urmă ajunse în Zassamank, o țară la apus de Maroc. Furtuna zdrențuise vintrelele corăbiei, îi sfă-

rîmase catargele și doar anevoie marinarii lui izbutiră să aducă în portul acelui oraș vasul, dărăpănat.

Dincoace de zidurile cetății se afla tabăra unei falnice oștiri. Scăpați de moartea pe apă, oamenii lui Gahmuret se temeau că acum hîrca cu coasa îi pîndea cu o puzderie de spade și lănci pe uscat.

Gahmuret trimise soli să iscodească împotriva cui era îndreptată lupta și cam ce mai arătau semnele, căci plecarea în larg nu le era cu putință și astfel erau siliți să încerce a se descurca pe loc. Dușmănia, așa i se raportă, o privea pe Belakane, regina acelei țări. După cum se zvonea, ea dăduse poruncă să fie ucis un cavaler ce-i fusese devotat prin dragoste iar neamurile lui din Scoția și prietenii ar fi hotărîți să răzbune pe acel nefericit, pe nume Eisenhart.

„Cîte se mai vîntură, își spuse Gahmuret; tiranul caută prilej pentru a-și acoperi cu mantia dreptății lăcomia."

În pofida dorinței multora dintre oamenii săi de a ajunge la o înțelegere cu asediatorii, el trimise vorbă reginei Belakane că e gata să-i ofere serviciile dacă dînsa i le-ar întoarce cu o plată pe placul lui.

Belakane îi făgădui, acesta era răspunsul ce i-l trimise, aurul ei tot și toate nestematele cît și libertatea de a-și petrece după pofta inimii timpul în cetate, oricît va voi el.

Pe Gahmuret nu-l ademenea nici una nici alta. Bogății avea destule iar în cetate, după cît putuse să vadă, nu era decît plictiseală. Oamenii din Zassamank erau la piele ca noaptea de negri. Dar femeia îl înduioșă. Minte nu avea prea multă și era neștiutoare în ale obiceiurilor lumii, altminteri ar fi înțeles ce dorea el și ar fi tras mai multe foloase de pe urma vicleniei femeiești. Dar naivitatea ei nu era cel din urmă lucru ce-l atrăgea, cu atît mai mult cu cît el nu mai fusese în serviciile vreunei femei oacheșe; și despre acestea se auzea că ar avea un fel deosebit de a iubi care face și florile să străpungă gheața.

Neputîndu-se împotrivi ispitei, își făcu, împreună cu toți oamenii lui, intrarea în cetate, dar foarte grijuliu să se afle că numai dorința de a ajutora pe cei năpăstuiți îl hotărîse să vină în acel orășel searbăd. Zece animale de povară îi cărau averea; în fruntea lor mergeau slugile, bucătarii și ajutoarele lor, iar în urma animalelor călăreau douăzeci de scutieri și mai la urmă doisprezece paji,

dintre care cel mai frumos ducea scutul lui Gahmuret. Împodobiți cu șaluri scumpe, opt cai tropoteau, și cu șaua de sărbătoare a lui Gahmuret fusese încins al nouălea. Trîmbițași, fluieraș și scripcari desăvîrșeau splendoarea convoiului precum și un toboșar care bătea tamburina și cu mare dibăcie o azvîrlea în văzduh. În sfîrșit, Gahmuret pe armăsarul său și, alături de el, corăbierul.

Prin ulițele înguste, femei și bărbați curioși, copii și bătrîni se înghesuiau să-i admire pe străini și să le ureze, ca unor mîntuitori ai lor, bun venit. Dar se aflau într-o stare cu adevărat de plîns, vlăguiți, chinuiți de boală și de răni. Toată lumea se refugiase în orașul care devenise neîncăpător pentru vii și morți laolaltă. De pereții locuințelor atîrnau scuturi frînte sau străpunse. Răniții sufereau de căldură și de sete și, cu toate că fuseseră culcați lîngă ferestrele deschise, se simțeau prea puțin înviorați. Pe mulți îi aștepta moartea, căci vracii lipseau.

Burgravul * îl pofti pe Gahmuret în locuința lui și-i spuse să și-o socotească drept propria sa casă. Apoi își rugă soția să-l sărute pe oaspete. Gahmuret cunoscuse de-a lungul vieții sale alte feluri de desfătări, dar răbdă sărutul bătrînei descărnate precum și duhoarea casei ticsite cu răniți. Puțina mîncare ce se mai afla pe ici pe colo gazda porunci să fie adunată și i-o oferi lui Gahmuret : pîine veche, brînză uscată și vin acru. Iar burgravul grăbi spre regină.

— Stăpînă, strigă încă în timp ce sărea de pe cal, merit cu adevărat o bună răsplată pentru solia ce ți-o aduc. Necazurile noastre fac loc bucuriei : zeii ne-au trimis pe ăst cavaler, vor să fim mîntuiți.

— Ci lămurește-mă mai repede, zise regina, cine-i străinul acela ? .

— L-am văzut luptînd la Cairo. Ca om al lui Baruch a pus pe fugă două oștiri. Iar dacă nu mă înșel, e un cavaler din Anjou, și în turnire și în războaie neînfrînt.

— Atunci grăbește-te și adu-mi-l încoace. Toată ziua de azi armele se vor odihni ; să intre în castel fără teamă.

Astfel grăi regina.

Dar burgravul nici nu ieșise bine pe ușă că ea alergă după dînsul și-i porunci să stea locului.

— Culoarea pielii lui e alta decît a noastră, spuse, mă tem că nu a venit cu gînduri bune. Mai bine mă duc eu la

* Starostele cetății.

dînsul. Săraci cum ne aflăm acum, decît trufia mi se potrivește mai degrabă sfiiciunea.

— Chiar de-i alb la față, răspunse burgravul, nu pare un om setos de domnie.

O sfătui să-l primească totuși pe cavaler dînsa, regina, numai ca stăpînă și femeie, căci bărbatul e bărbat, fie pielea lui albă ori oacheșă.

Cu inima îndoită Belakane îl trimise grabnic jos la străin. De-ar da zeii să ne fie prieten, gîndi ea, dar în bunătatea atotputernicilor nu prea avea încredere. Porunci femeilor ei să-și pună cele mai frumoase rochii și ea însăși se împodobi cu tot farmecul gingășiei sale.

Cînd văzu pe Gahmuret apropiindu-se de sala cetății, plină de bucurie dar cu sfială, se duse întru întîmpinarea lui. Gahmuret o rugă să-i îngăduie a o săruta. Belakane simți năvălindu-i sîngele fierbinte în obraz. Se înclină în fața oaspetelui ; niciciînd inima ei nu se avîntase atît de repede către un bărbat precum spre acest străin. Îl apucă de mînă, îl duse la fereastra largă unde, deasupra unor perne moi, fusese așternută o învelitoare de catifea și îl pofti să se așeze lîngă dînsa. Dinaintea lor se întindea marea, sus cerul albastru și în depărtare răsuna larma taberelor dușmane.

Gahmuret însă nu lua seama la toate astea, o privea pe Belakane închipuindu-și că de s-ar afla ceva mai senin decît ziua, încă nu s-ar putea asemui cu această regină. În ciuda pielei oacheșe, era frumoasă ca un trandafir în roua zorilor.

— Cavalere, îi spuse ea, am auzit vorbindu-se despre vitejia cît și despre mărinimia voastră. Vă cer iertare că îndrăznesc a vă destăinui necazurile mele.

— Domniță, răspunse Gahmuret, oricine v-ar pricinui sau v-a pricinuit cîndva vreo neplăcere, nu preget să-l înfrunt. Îngăduiți-mi însă a vă întreba : care este pricina *războiului* ce se duce împotriva voastră ?

— De vreme ce doriți a o afla, am să vă spun. Un bărbat mi-a slujit, oacheș la piele ca și mine, cutezător și priceput în ale vieții. Nimeni în țara asta nu-l întrecea în cinste și în vitejie. Am fost prost sfătuită să nu mă supun, eu ca femeie, vrerii sale. Sfiala mea ne-a adus și lui și mie numai suferință. Prietenii săi cred că eu am pus la cale uciderea lui. Adevărul e însă altul ; mi-era drag ca nici

un bărbat pe lume, martori îmi sînt zeii. Dar, cavalere, nu am de gînd să vă ascund vina mea ; de-ar fi chiar să vă rabd ocara, am s-o fac fără mînie. Trufia mea și înfumurarea m-au ispitit să-l îndemn pe Eisenhart — așa se numea cavalerul — la isprăvi de vitejie, iarăși și iarăși. A făcut tot ce i-am cerut iar la urmă și-a lepădat armura, ba și-a dăruit și cortul. Dincolo, în lagărul dușmanilor noștri, îl puteți vedea ; l-au ridicat, în semn de amenințare, împotrivă-mi. Voiam să-i pun la încercare dragostea, în chipul ăsta, așa credeam, aveam să dobîndim glorie și ei și eu. Sfîrșitul a fost că pe dînsul l-a răpit moartea iar pe noi toți ne chinuie lipsurile ce le vedeți aici. Eisenhart, peste poate de cutezător, asmuțea adversarii la luptă, înarmat doar cu spada și cu lancea, ca și cum s-ar fi săturat de viață. A murit în pădurea Assagog. Nicicînd n-am fost femeia vreunui bărbat iar răsplata pentru neprihănirea mea este jalea.

Printre lacrimi îi arunca lui Gahmuret priviri sfioase, și ochii îi spuneau inimii ei că el era plăcut la vedere.

„Cu toate că e păgînă, gîndea Gahmuret, nici o altă femeie nu poate avea mai mult farmec. Lacrimile și sinceritatea îi sînt botezul."

Priveau unul în ochii celuilalt și în inima lor o dorință mută prindea aripi.

Regina ceru să se aducă vin. De n-ar fi fost o necuviință, ar fi preferat să nu servească asemenea băutură, căci vinul, asta o știa, face pe cavaleri să uite de femei.

Bărbații băură ce li se oferea întruna în cupe de aur. Unii din ei își spuneau că băutura dinaintea luptei e un lucru mai sigur decît cea de după ea. Și iată-i sorbind cu zgomot și rîzînd și fălindu-se cu aventurile lor. Războiul rămăsese pe undeva departe, viața era aci, cu ei. Gahmuret tăcea însă și bea puțin. Lîngă el ședea Belakane. Și pentru că își dădu seama cît de neplăcută îi era acesteia purtarea oamenilor lui, se sculă curînd și spuse :

— Domniță, îmi pare că încep să fiu supărător, vă cer iertare. Cu asemenea regină aș putea să-mi petrec timpul mereu. Orice necaz al vostru e deopotrivă necazul meu, orice mîhnire e și a mea. Vă stau cu trup și suflet la poruncă.

— Mă încred în tine, cavalere, răspunse Belakane.

Restul zilei Gahmuret îl folosi ca să cerceteze cîmpul de luptă. Burgravul îl însoți pînă la porțile unde se dăduseră luptele cele mai aprige. Zi și noapte ele stăteau deschise, foarte bine păzite și totdeauna pregătite pentru a întîmpina un atac asupra locuitorilor cetății. Scoțienii brodaseră pe steagurile lor trupul străpuns al lui Eisenhart iar oamenii lui Belakane cususeră, negru pe catifea albă, chipul reginei ținînd două degete înălțate ca pentru jurămînt, în semn de nevinovăție. Așadar imaginea reginei Belakane putea fi văzută pe cîmpul de luptă sau la turnire mult deasupra turnurilor cetății.

— Cavalere, spuse burgravul, regele Kailet e în fruntea oștirii scoțienilor și norocul a vrut să punem mîna pe nepotul lui. Îl ținem ostatec, trebuie să ne despăgubească de tot ce ne face regele. O fi poate un cîștig, dar pentru care plătim zi de zi cu viața multor cavaleri, căci pînă azi nici unul dintre ai noștri nu a fost în stare să-l înfrîngă pe scoțianul Heuteger. Neobrăzatul vine călare în fiece dimineață, pînă în fața porții, peste drum de sala castelului, ne jignește și cere să i se trimită un luptător. E sigur de puterea sa și îi place să se arate domnițelor plin de trufie, iar ele îl admiră. Ale noastre nu mai puțin, dînsul știe asta. Și astfel ne ucide cavalerii unul după altul, ca și cum ar fi o joacă.

Gahmuret ascultă cu băgare de seamă. Nu spuse nimic. Se lăsa amurgul și se înapoiară acasă, unde soția burgravului așternuse un culcuș pentru odihna lui Gahmuret. Dar toată noaptea nu-i dădu geană-n geană măcar o clipă. Inima îi era plină de tristețe și totodată de fericire. Își dori să vină mai repede ziua și lupta, iar cînd zorile abia prinseră să mijească ceru spada și lancea și se duse cu armăsarul lui drept la porțile pe care burgravul i le arătase în ajun.

Belakane îl văzu de la fereastra ei și-l asemui cu zeii.

Ca în toate diminețile, Heuteger venise să-și bată joc de cavalerii lui Belakane și să-i provoace la luptă. În ziua aceea nu fu nevoit să aștepte prea mult. Doar că acel călăreț care se apropia acum de dînsul îl umplu de uimire și de curiozitate. Deasupra zalelor calul purta un valtrap de catifea verde și din mătase verde ca smaraldul erau mantia și haina de luptă ale necunoscutului. Aurul roșu

de pe scut strălucea de-ți lua ochii și curelele aveau chenare bătute în pietre prețioase.

„Cavalerul ăsta nu poate fi nicidecum un maur, își spuse Heuteger, mai curînd e un francez. Cum de-a ajuns în Zassamank ?“

Dar nu era timpul potrivit să stea pe gînduri ; trebuia să se grăbească, căci armăsarul lui Gahmuret se și repezise în calul lui și chiar atît de năvalnic, încît spada lui Heuteger se frînse iar scoțianul însuși fu azvîrlit din șa, departe, în iarbă. Fără îndoială, asemenea culcuș nu-i era pe plac ; sări în sus plin de mînie. Gahmuret, călare, îl dobora însă iarăși și iarăși. Nu prea era o purtare cavalerească, dar cea mai nimerită cu putință, căci Heuteger se purta ca un pui de fiară turbată. Aci întins la pămînt, aci în picioare, își vîntura în juru-i cu putere spada și se opri de-abia cînd Gahmuret îi străpunse brațul cu lancea. Vrînd-nevrînd Heuteger era nevoit, de îi era dragă viața, să ceară iertare.

— Într-adevăr, zise el, un bărbat ca tine n-am întîlnit încă. Cine ești ?

— Sînt Gahmuret de Anjou.

Heuteger rosti jurămîntul de credință și Gahmuret îl trimise în cetate la Belakane, unde toate domnițele lăudară forța învingătorului și blîndețea-i față de dușmanul înfrînt.

Dar ele nu apucară să se bucure multă vreme de această dintîi izbîndă că la ferestrele lor îl zăriră pe Gaschier, ducele de Normandia, apropiindu-se călare de Gahmuret și se înfiorară pline de grijă ; doar lupta cu Heuteger îi răpise o bună parte din puteri.

Gahmuret cu atît avînt se năpusti asupra lui Gaschier, încît și acesta se prăbuși cu cal cu tot și, asemeni lui Heuteger, fu nevoit să-i jure credință.

— Întoarceți-vă la trupele voastre, zise Gahmuret, dați poruncă să fim scutiți de aci înainte de alte lupte și veniți după aceea la mine în cetate.

Și făcu Gaschier precum i se spusese. Cînd Kailet văzu însă că scoțienii încheiaseră pace, îl cuprinse o furie nespusă.

— Cum, vă temeți de sarazinul ăsta ? strigă. Dădu pinteni calului și se năpusti astfel spre Gahmuret, încît clopoțeii armurii sale răsunară pînă departe.

Iată însă că, fără veste, se întîmplă un lucru care stîrni în bărbați uimire și în femei spaimă. Gahmuret, floarea frumuseții bărbătești, precum Belakane îl numea în sinea ei, puternic ca un zeu, văzîndu-l pe Kailet doar la cîțiva pași depărtare, smuci calul și o luă la sănătoasa, fără să-i pese de ocările spaniolului. Totul e pierdut, neîndoios, își spuse Belakane. Plecă de la fereastră și izbucni în plîns. Și nimeni nu avea să afle vreodată dacă a făcut-o pentru că își vedea țara smulsă de un altul sau pentru că — și asta și-o mărturisea în chiar clipa aceea — îl iubea pe Gahmuret mai mult decît îl iubise cîndva pe Eisenhart.

Belakane n-avea cum să știe cîtă cumplită deznădejde îl cuprinsese pe Gahmuret cînd, după capul de șarpe de pe scut și după erodiul de pe coiful cavalerului, și-a recunoscut vărul. Mai curînd și-ar fi dat viața și fericirea decît să-și ridice spada împotriva feciorului mătușii sale. Blestemă soarta și vru să se întoarcă la corăbiile lui. Adio, Belakane! Adio Zassamank! Soarele topește zăpada, timpul dragostea!

Iată însă că Gaschier, gonind cu calul său, înșfăcă frîiele lui Kailet și strigă:

— De ce mă pedepsești cu așa rușine, stăpîne? Am jurat cavalerului credință și i-am dat cuvîntul că am să pun capăt războiului. E Gahmuret, vărul vostru.

— E diavolul! țipă Kailet. Un Angevin poartă pe scut pantera. Totuși șovăi și, fără a da crezare vorbelor, ci vrînd neapărat să vadă cu ochii lui, se opri. Gahmuret își scoase coiful. Atunci vărul făcu la fel. Apoi călări spre dînsul și amîndoi se sărutară.

— La naiba, zise Kailet, găsește de acum încolo altă glumă, ar fi putut să se sfîrșească rău, fie într-un fel fie în altul.

În burg domnea bucurie mare și tot poporul îl aclama pe Gahmuret cu urale înflăcărate. Belakane îl întîmpină călare, apucă frîul calului lui și dezlegă cu propria-i mînă pînza metalică, apărătoare a gurii. Nimeni, așa dorea ea, să nu-i răpească fericirea de a-și îngriji iubitul și voia să fie văzut de toți oamenii din cetate, căci desigur fiecare, credea dînsa, îl iubea cu tot atîta dragoste. Îl plimbă prin

uliţele cetăţii şi cînd Gahmuret, copleşit de atîta cinste, cercă să i se împotrivească, îl luă de mînă şi-i spuse :

— Prietene, aş dori ca Zassamankul să fie mult mai bogat iar eu mult mai frumoasă şi ţi-aş dărui ţie totul.

Iar către scutierii lui, nedespărţiţi de dînsul :

— Sînteţi nişte oameni strașnic de credincioşi, dar acum lăsaţi-l în seama mea, doar n-o să-l pierdeţi. Luaţi-i numai calul.

În cetate Belakane scoase de pe Gahmuret zalele, îl spălă şi porunci să i se aştearnă un culcuş moale cu o învelitoare din zibelină.

Cînd îi dărui dragostea nu mai era de faţă nici un martor.

A doua zi ea le păru tuturora îndoit de frumoasă. Se înfăţişă împreună cu Gahmuret dinaintea principilor ţării şi le vorbi astfel :

— Viaţa mea şi Zassamankul i le-am supus acestui cavaler dacă i le vor lăsa duşmanii.

Îl îmbrăţişă şi-l sărută, ceea ce făcu şi cu Kailet.

— Cavalere Kailet, zise Gahmuret rîzînd, zău că-mi vine să-ţi iau şi Toledo şi ţara să le dau pe amîndouă regelui Gasconiei, duşmanul tău. Cine te-a pus să cauţi tocmai aici dovada vitejiei tale ?

— Mă rugase vărul meu Schiltung, era îndatorat lui Friedbrand iar acesta la rîndul său lui Eisenhart. Aşa e mersul fiecărui lucru ; aci izbîndă, aci noroc. Dar tu, după cîte văd, tot ca în Anjou îţi găseşti norocul ; vreau să spun, cu femeile.

— Face fiecare ce poate, răspunse Gahmuret, şi, între noi fie vorba, dacă dragostea unei femei frumoase îmi dă, pe lîngă desfătare, putere şi bogăţie, n-am de ce să fiu împotrivă.

— Diavolul însuşi să fi cîştigat o izbîndă ca a ta, şi pînă şi el le-ar fi părut femeilor făptură dumnezeiască.

— E chiar cum spui, vere dragă.

Gahmuret puse în libertate prizonierii, înapoie fiecărui principe feuda sa şi toată lumea fu mulţumită. Ţara era crunt pustiită, dar Gahmuret avea atîta bogăţie, de parcă pomii ar fi rodit aur. Dărui din ea credincioşilor săi şi prietenilor.

Nunta cu Belakane ținu o săptămînă încheiată, după care cavalerii plecară călări, fiecare în țara lui. Cîmpia întinsă pe care corturile fuseseră ridicate era acum despuiată. Doar cortul regal rămăsese în picioare.

Se scurseră zile, săptămîni la rînd, iar dorul lui Gahmuret de țări și mări și de aventuri cutezătoare, dor care începuse să se trezească, era încă întrecut de dragostea pentru Belakane. Dar simțămîntul de singurătate creștea mereu, și odată cu el tristețea. Cămările castelului îi păreau pustii ca și cîmpul cu cortul acela părăsit, pe care nu-i venea să pună să-l desfacă. Căci acest cort întruchipa speranța și jocul dorințelor sale.

Se perindară și ploile de iarnă și soarele primăverii, și Gahmuret își dădu seama că avea să piară dacă mai rămîne în Zassamank. Pe furiș se înțelese cu un corăbier din Sevilla, făgăduindu-i răsplată bogată dacă îl scoate din Zassamank.

— Corăbiile mele sînt iuți, spuse spaniolul, fiți fără grijă, nici unul din negrii de aici nu poate să ne ajungă din urmă.

Dădu poruncă să i se îmbarce cortul, iar lui Belakane, care îl întrebă ce înseamnă toate astea, îi spuse că pleacă pentru scurtă vreme la Assagog, unul din principatele Zassamankului. În același timp însă, cîțiva prieteni de nădejde îmbarcară și tot aurul lui.

Noaptea Gahmuret părăsi cetatea. Pe atunci Belakane purta în pîntec un prunc de trei luni. Dimineața găsi în săculețul ei o scrisoare de la Gahmuret:

„Stăpînă, scria el, iubirea mea se închină în fața iubirii tale. Am plecat ca un fur și faima de cavaler mi-o dobîndesc cu prețul mîhnirii tale. Dar tu ești de altă credință și, poate, dacă ai primi botezul, m-aș putea reîntoarce, căci dorul meu de tine e mare."

Belakane știa că o minte și rămase împietrită de durere. Precum, la moartea iubitului, porumbița nu caută, în jalea ei, decît creanga uscată, așa începu să fugă dînsa de petreceri.

Cînd veni sorocul dădu viață unui fiu. Era bălțat la piele, alb și negru ca penele coțofenei și ea îi săruta întruna petele cele albe.

Își numi feciorul Feirefiss Angevin.

Gahmuret e condamnat să se căsătorească cu Herzeleide, are și cu ea un fiu, pe Parsifal, și moare în fața cetății Bagdadului.

DE LA PLECAREA LUI GAHMURET

din Zassamank trecuse un an, cînd iată-l ajungînd la un port din apropierea Sevillei. Aici el plăti corăbierului ce i se cuvenea și, împreună cu oamenii lui, porni spre Toledo unde, după cum i se aduse la cunoștință, curtea lui Kailet o ținea într-o petrecere. I se mai spuse însă că vărul lui era plecat în căutarea înfruntărilor de arme și se afla pretutindeni unde spadele și scuturile colorate erau folosite din belșug. Gahmuret îl căută prin toată Spania și, văzînd că străduințile-i fuseseră zadarnice, se plictisi în cele din urmă și plecă mai departe spre miazănoapte, pînă ce ajunse în Wales. În fața cetății Kanvoleis, cetate de scaun, porunci să i se înalțe corturile și trimise pe mai marele scutierilor în burg să găsească un adăpost potrivit. Acesta află însă toate casele înțesate cu scuturi pînă sub acoperiș și ulițele vuind de larma voioșilor cavaleri. Regina din Wales dăduse sfoară în țară că va orîndui un turnir în Kanvoleis. Nicidecum pentru fricoși, căci învingătorului îi oferea drept răsplată două țări și pe ea însăși. I se întîmplase chiar în ziua nunții o mare nenorocire. Bărbatul cu care tocmai fusese cununată murise, astfel că ea se afla acum și văduvă și fecioară. De la dînsul îi rămăseseră Wales și Norgals, două regate pentru care merita să-ți pui capul în joc, dar și pentru acele dorințe neîmplinite ale unei femei tinere și frumoase, făcută mai degrabă să dea unui bărbat bucuria desfătării, decît să se lase copleșită de tristețe. Oricum, regină și țară aveau nevoie de un nou domnitor și fiecare dintre oaspeții sosiți în acest scop, din cele patru zări, din Bretania sau Maroc, din Spania sau Franța, se socotea a fi singurul potrivit pentru așa ceva.

Herzeleide — acesta era numele reginei — stătea sus de tot în sala castelului, împreună cu femeile din suită, privind în vale la rîul de la poalele cetății, la frămîntarea pestriță de pe străzi și la cîmpul de turnir.

Deoarece n-avea unde locui în cetate, Gahmuret își ridicase corturile pe malul dimpotrivă, în așa chip, încît să fie văzut de la castel. Pe lîngă deosebitul său farmec,

avea și patima măreției și a vanității. Chiar numai pentru a cără dintr-un loc într-altul cortul împreună cu toate cele trebuitoare lui era nevoie de treizeci de animale de povară și ele abia izbuteau să-l tragă. Era aidoma unui palat. Și felul cum i se servea prînzul și cum erau răsfirate comorile și armele, totul se petrecea anume în văzul doamnelor și domnițelor de sus ; știa el slăbiciunea femeilor față de asemenea nimicuri, care însă nu-i displăceau nici lui.

Ceea ce Gahmuret așteptase se întîmplă întocmai. Regina trimise dincolo de pod un paj, cu însărcinarea de a se strecura și a afla de la oamenii principelui străin cine era acela și de unde venea.

Peste puțin pajul îi și aducea la cunoștință cele auzite. Vorbea plin de înflăcărare despre cetele de peste rîu — un amestec de francezi și de sarazini.

— Stăpînă, strigă el, acela pe care îl vezi de la castelul tău este regele Zassamankului ; singur cortul său e atît de neprețuit, încît coroana și toată țara noastră nu ar fi de ajuns să le punem zălog pentru el.

— Scutește-mă de vorbărie, îl opri Herzeleide, asta pot vedea cu ochii mei. De ce nu vine încoace ?

Trimise iar pe băiat să-l întrebe chiar pe Gahmuret, iar acesta se grăbi să-și pregătească intrarea în cetate cu mare pompă, cu trîmbițași, toboșari, fluierari, încît larma răsună pînă departe, trezind pe cei ce dormeau. Lumea alergă la ferestre, umplu ulițele și se auzeau voci întrebînd : oare cine este cavalerul acesta așa tînăr și totuși atît de bogat ? Gahmuret se simțea măgulit și, ca un adevărat pierde-vară, își așeză alene un picior pe grumazul calului. Călări în chipul ăsta, însoțit de mulțime de popor și gură-cască, pînă la podul din fața castelului. Cînd o văzu însă pe Herzeleide în splendoarea frumuseții și a tinereții fu săgetat din creștet la călcîie, își îndreptă trupul asemeni șoimului ce și-a zărit prada și rămase nemișcat în șaua ferecată cu aur — mercenar și rege și soț adulter și, în ciuda a toate astea, de un farmec încîntător. Oricum Herzeleide se uita la el cu multă plăcere și fu cuprinsă de dorința ca bărbatul acesta, atît de ales, să fie cîștigătorul turnirului. Și nici Gahmuret nu se căia că făcuse călătoria la Kanvoleis.

Printre cavalerii sosiți la întrecere se afla și Kailet. I se aduse vestea că Gahmuret se afla la Kanvoleis. În fața

cortului strălucitor al aceluia, o sută de lănci cu flamuri verzi fuseseră înfipte în iarbă și puteau fi văzute de departe. Plin de bucurie, Kailet sări în picioare, ceru să i se înșeueze calul și grăbi spre Gahmuret. Urmară îmbrățișări și sărutări ; li se aduse vinul. Fiecare voia să audă din gura celuilalt în ce aventuri mai învinsese și ce vești mai avea despre cavaleri și despre femei. Multe pahare fură date pe gît și Kailet înșiră vărului său numele celor mai de vază bărbați adunați în Kanvoleis, în frunte cu regele Utepandragun, tatăl lui Artus. Un vrăjitor dușmănos îi răpise lui Utepandragun soția, și Artus a pornit la drum cu gîndul să-l ucidă pe Klinschor — așa se numea blestematul acela de vrăjitor — și să-și ia mama înapoi. Dar acum bătrînul era încredințat că primei nenorociri îi urmase alt necaz, căci de trei ani nu mai auzise nimic nici de soție nici de fecior. Ba mai mult ; Klinschor, în afară de nevastă, îi mai răpise și fiica și pe micuța ei Itonje, nepoțica ce tocmai se născuse. Toată dragostea lui, cît mai avea de dat în cumplita-i durere, și-o revărsase asupra lui Gawan, fratele lui Itonje, pe care îl creștea la curtea lui și care mai tîrziu avea să ajungă un cavaler cu totul neobișnuit. Dar despre el vor mai fi de istorisit lucruri uimitoare.

Povestirile lui Kailet despre cei din Provența, despre îndrăzneții portughezi, despre regii Askalon și Aragon și chiar Hardeiss, vechiul lui dușman din Gasconia, erau deslînate și cam fără perdea, precum e știut că se întîmplă cu oamenii care beau prea mult, și nevrednice a fi împărtășite și altora. Fu ridicat cu greu în șa, de către oamenii săi, și calul păși moale, ca și cum starea călărețului n-ar fi fost lucru nou pentru el.

Între timp, cavalerii se întruniseră în cîmp în vederea jocurilor dinaintea turnirului. Călăreau aci cîte șase, aci cîte trei, și dacă-i drept că întîi veniseră puțini, curînd fură mulți și, după un început șovăielnic, doar de plăcere, iată-i îndîrjindu-se din ce în ce mai aprig, pînă cînd se dăruiră cu totul jocului lăncilor.

În aceeași vreme Gahmuret stătea culcat în cortul său ; se apropia amiaza și soarele ardea, iarba era verde, florile aveau zeci de culori — într-un cuvînt o zi s-o sorbi într-un pahar. Cînd i se anunță că avea să urmeze în cîmp jocul de vecernie, se lăsă ademenit de sunetul armelor, de strigătele „avoi !“ și „heissa hei !“ ale cavalerilor. Nu avusese de gînd să ia parte la lupte, voia doar să vadă fră-

mîntarea și să-și dea seama, atunci cînd jocul avea să devină serios, la cine să privească mai cu deosebire — nimic mai mult.

Gahmuret se duse pe cîmpul unde cavalerii tocmai însemnau locurile de unde aveau să pornească lupta, porunci să-i fie așternute covoarele în marginea pajiștei și, tolănit pe ele, începu să privească întrecerea.

Herzeleide îl văzu tolănit la soare și nu-i fu deloc pe plac.

— Ce de minuni auzisem despre cel de colo și iată-l stînd gură-cască, fără să miște un deget — spuse ea.

Dar nu trecu mult și clinchetul clopoțeilor și al scutierilor, fornăitul armăsarilor, șuierul lăncilor deveniră atît de ispititoare, încît nu-l mai răbdă inima să trîndăvească pe iarbă. Ceru zalele și armele, pe care scutierul său de încredere nu uitase să le ia, căci știa el cu cine are de-a face și-i cunoștea patima. În pofida armurii grele Gahmuret se avîntă sprinten pe cal și, în strigătele scutierilor săi, se repezi spre cavalerii dornici să-l atace, străpungîndu-le iar și iar rîndurile, cînd înainte, cînd înapoi. Și Kailet, ca împins de o boare în umbra vărului său, gonea din urmă urlînd el singur cît o oștire întreagă. Spadele pieptănau pletele fluturînde și din lănci zburau așchii în văzduh, ca o grindină cenușie. Eroilor, ferecați de platoșa lor de oțel, li se zdrobea înverșunarea cu cîte o lovitură de picior sau de măciucă. Acești cavaleri desăvîrșiți se aleseră, de dragul dragostei, cu o mulțime de cucuie vinete și cu multe părți ale trupului strivite. Scuturi de aur, coifuri împodobite cu nestemate zăceau în praf. Cîți dintre ei nu veniseră plini de trufie iar acum abia mai aveau puterea să se rostogolească în iarbă!

Dorind să-și schimbe armăsarul ostenit, Gahmuret ieși cu calul din învălmășeală. Își desprinse casca, lăsînd în voie obrazul înfierbîntat spre a și-l răcori. Atunci un popă se apropie de dînsul și i se adresă în franțuzește:

— *Sois le bienvenu* *, *iubite cavaler, îi spuse. Stăpîna* mea este regina Franței. Vă așteaptă; soțul ei, iartă-l Domnul, a murit. Înmînă lui Gahmuret o scrisoare în care acesta găsi salutul Anflisei și un mic inel. După o hîrjoană plăcută, Gahmuret i-l lăsase drept chezășie a dragostei lui și în semn de batjocură față de soțul înșelat.

* Fii binevenit! (în franțuzește în original).

„Gahmuret — tristețea și dorul meu — inima mea te salută. Iubirea ta mi-a dat fericire și durere. Întoarce-te la mine, rogu-te, și ia-ți din mîna mea coroana, sceptrul și o țară ce mi se cuvine prin moștenire. Primește darurile trimise cu solul meu. Aș dori ca acolo, în Wales, să-mi fii cavalerul. N-are decît să afle și regina din Kanvoleis, nu-mi pasă. Sînt frumoasă și bogată și dragoste știu să dau și să primesc mai bine decît dînsa.“ Așa scria Anflise.

„Să mă bată Dumnezeu, își spuse Gahmuret, femeia asta este deopotrivă înger și satană, merită o sută de păcate.“ Nu putea tăgădui că îl măgulea hotărîrea Anflisei de a-i aduce dragostei lui drept jertfă neprihănirea, și nici nu se sfia să arate cît de mult îl bucurase scrisoarea ei. Porunci numaidecît ca solii să fie duși în cort și găzduiți cît mai bine cu putință. Apoi se avîntă iar în luptă, chiar acolo unde cetele se înfruntau cel mai vijelios, căci nu-l mai încăpea locul de voie bună și poftă de viață. Trebuia să lovească, să-și arunce lancea, să strige, și curînd se și auzi răsunînd pretutindeni : „Vine ancora, fugi, o, fugi !“ Iar cine îl zărea apropiindu-se își lua cîmpii, socotind a fi mai plăcut să mănînci pere zemoase cu oase tefere decît să ajungi vestit cu ele frînte.

Curînd însă simțămîntul de fericire al lui Gahmuret făcu loc unei spaime mari. Deodată, în iureșul bătăliei, se află față în față cu un cavaler care, în semn de doliu, ținea vîrful scutului îndreptat în sus. Stema lui era stema fratelui său Galoes, blazonul cu pantera casei de Anjou. Regele murise, vestea scutul. Dacă pe Galoes cel viu Gahmuret nu-l prea avusese la inimă, cel mort trezea acum într-însul dor și amintiri ce păruseră stinse. Gahmuret își coborî spada și părăsi pajiștea.

Scutierul Herzeleidei îl însoți pînă în cort și-l rugă să-i dăruiască lui zalele ferfenițite ; știa el că stăpîna avea să-l răsplătească cu mărinimie pentru ele. Gahmuret împlini băiatului dorința și-i porunci să plece, căci voia să rămînă singur.

Herzeleide primi cu bucurie veșmîntul, cu atît mai mult cu cît era convinsă că Gahmuret i-l trimitea în semn de dragoste. „Acum va trebui să fiu înțeleaptă, chibzui dînsa, nu cumva să-i jignesc pe ceilalți oaspeți veniți la turnirul din Kanvoleis. N-aș vrea să-i stîrnesc împotrivă-mi.“

Cavalerii se luptară pînă tîrziu în noapte și nici unul nu bănuia că Herzeleide se și hotărîse cine să-i fie alesul.

În același timp Gahmuret ședea în cortul lui, luminat de butuci aprinși și de lumînări precum ziua era luminată de soare. Pe jos erau presărate frunze de măslin, peste care fuseseră așternute covoare de preț și perne moi. Dar Gahmuret nu se putea bucura de noaptea catifelată și de cortul atît de primitor. Asculta larma luptei venind din depărtare ; toată frămîntarea aceea îi păru însă lipsită de noimă. Își dorea să plece înapoi la Zassamank, la Belakane, ale cărei dezmierdări erau ca un cîntec de pasăre în noapte.

Dar Herzeleide era o femeie care se pricepea să-și apere fericirea și care nici nu se sfia să folosească, pentru a-și atinge țelul, toată puterea ei de regină. Veni călare, împreună cu domnițe și slujitori, la cortul lui Gahmuret și ceru să-l vadă pe acel viteaz care în jocul de vecernie dovedise atîta putere și dibăcie încît nici nu mai avea rost să urmeze vreun alt turnir. Ce lucru nou s-ar mai putea întîmpla a doua zi, se întreba dînsa, de vreme ce chiar aici, în cortul lui Gahmuret, îi și vedea cu ochii ei, făcuți prizonieri, pe cei mai însemnați regi și principi ? Ar fi fost, judecînd drept, o înșelătorie nătîngă și n-ar vrea să ceară vrednicilor ei oaspeți o încăierare atît de lipsită de demnitate. Cavalerul Gahmuret, împins de oarecare nesocotință, a prefăcut jocul premergător într-un turnir răpindu-le astfel, rînd pe rînd, tuturor cavalerilor adevărata plăcere a întrecerii ; de lucrul ăsta ea era nevoită a se plînge. Dar, oricum ar fi fost, cuvîntul ei, de vreme ce și-l dăduse, este hotărîtă să-l și respecte. Apoi, către Gahmuret :

— Desigur, în cortul acesta dumneata ești gazdă, dar în țara întreagă gazda sînt eu. Dacă doriți să vă dau sărutul de bun-venit, n-am nimic împotrivă.

— *Stăpînă, răspunse Gahmuret,* ce mi-aș putea dori mai mult ! Dacă toate lumînările din cort s-ar stinge, frumusețea voastră l-ar lumina îndeajuns. Dar de desfătarea ce mi-ar da-o gura voastră va trebui să mă lipsesc, atîta timp cît nu-i veți săruta mai întîi pe acești nobili viteji.

— Adevărul e că pînă azi eu nu mai văzusem pe nici unul din bărbații aceștia ; totuși, dacă așa vi-i voia, am să v-o îndeplinesc.

Sărută pe fiecare dintre prizonierii lui, la urmă pe el însuși și, potrivit spuselor, era un sărut care de obicei nu se dădea drept bun-venit unui străin. S-ar fi putut crede că era doar văduvă, nu și fecioară în același timp. Oricum, era femeie.

Paharnicii aduseră vin și petrecerea din cort avea menirea să îndepărteze tristețea lui Gahmuret. Herzeleide, fie că era amețită de vin, fie că o îndemna dorința, îl prinse pe Gahmuret de mînă și îi arătă că și ea se pricepe la un joc premergător și că va ști, presupunînd că el ar dori să urmeze turnirul, cum să preîntîmpine atacul lanciei sale. Și îi șopti încă alte vorbe pe care el le ascultă cu vădită plăcere.

Popa însă, solul Anflisei, băut ca toți ceilalți, strigă plin de mînie :

— Ajunge ! El aparține reginei din Franța, ea îl iubește mai mult decît e în stare a-l iubi orice femeie.

Și trei principi, trimiși de Anflise în Wales odată cu diaconul, înaintară spre Gahmuret și spuseră :

— Dacă ești înțelept, ușor ai putea acum să-ți găsești norocul.

Herzeleide, furioasă și uimită, se străduia să păstreze buna-cuviință. Spuse către Gahmuret :

— Ei, vrednica franțuzoaică ți-a trimis vestitori destoinici și, fără îndoială, va fi avînd de oferit și nuri, cum se cam aude pe ici pe colo. Doar că pe dînsa nimeni nu o poate opri să dăruiască ceea ce îi aparține ; soț nu are, a murit la timp. Dar trupul și sufletul ei nu mă privesc ; așadar destul ! Tu însă, stăpîne Gahmuret, cumpănește drept. Ești un cavaler, și cavalerească fie-ți fapta. Nu fugi încă de aici, pînă ce nu se va fi dovedit dacă mi se cuvin drepturi asupra ființei tale sau dacă ele îmi vor fi tăgăduite. Rogu-te, așadar, apără în mine cinstea tuturor femeilor și nu mă lăsa pradă batjocurii.

După care plecă, mai puțin voioasă decît venise, dar cu hotărîrea nestrămutată a îndrăgostitei de a nu-și lăsa alteia, întîmplă-se orice, bărbatul ales.

Abia acum, după plecarea femeilor, se porni în cort un chef în toată legea. Numai Gahmuret nu se veselea.

— Ce nerod ești ! zise Kailet.

— Ce înțelegi tu din toate astea ! răspunse Gahmuret. Aici mă sfîrtecă două femei și în Zassamank am lăsat

una cum nu mai avusesem nicicînd. Fratele meu nu mai trăiește, aș putea să mă întorc în Anjou, dar stau prins aici într-o capcană. Frumoasa regină din Wales are destulă minte și putere să mă facă soțul ei. Diavolul i-a dat ideea acestui turnir, care să mă ademenească încoace. Nici nu avusesem de gînd să iau parte la întrecerea cea mare. Afurisită plăcere a simțurilor! La urma urmelor sîntem doar jertfa propriilor noastre dorințe. Și acum, dă-mi un sfat, prietene!

— Ah, vere dragă, zise Kailet, căsnicia are, fără îndoială, zile searbede. Dar după ce ai trecut de această încercare și, odată ce, cu scurgerea anilor, te-ai mai copt, ți-aduce și ea foloase.

— Ei, tu știi atît cît știi, încă n-ai fost căsătorit, iar eu să fiu în același timp de două ori!

Sătul de vorbă, ceru scutierilor să-i aștearnă culcușul și intră în cort. Dar să doarmă nici gînd.

În revărsat de zori cavalerii se înțeleseră între ei ca, oricine ar fi fost prins în vîrtejul întrecerii, tînăr sau vîrstnic, slab sau puternic, să înceteze lupta. Astfel diminețața le păru tuturora mai senină, căci nu era nici unul fără vreo rană și caii erau sleiți de puteri. Se ținu slujba și, după ce binecuvîntarea fusese rostită, Herzeleide veni la Gahmuret, pretinzîndu-și față de toată lumea, drepturile.

— Stăpînă, zise Gahmuret, dacă nu ți s-a adus încă la cunoștință, eu am soție și mi-e mai dragă decît însăși viața!

— Las-o în plata Domnului pe maură, spuse regina, e o păgînă și nicidecum căsătorită cu tine după lege. O știi ca și mine. Iar dacă ai iubi-o atît de mult după cum spui, oare cum de-ai lăsat-o singură? Decît o sarazină, cred mai degrabă că-ți aține calea o mutrișoară din Francia. Solii Anflisei au vorbit ademenitor. Am băgat de seamă că i-ai ascultat pînă la capăt.

— Și chiar de-ar fi așa, stăpînă, Anflise m-a învățat să fiu cavaler. Eram pe atunci foarte tineri și fericiți.

— Bine, dar de unde știi, pînă nu te convingi, ce am eu de dat?

— Atunci, stăpînă, trebuie să-ți spun ceea ce voiam să țin închis în mine. Fratele meu a murit, asta am aflat ieri. Îndreaptă-ți dragostea într-acolo unde e voioșie; în mine nu-i decît jale.

— În orice fel te-ai împotrivi, dădu răspuns Herzeleide, răsplata pusă la bătaie este a ta și nimeni nu te poate dezlega de dînsa.

— Nici alții n-au fost mai puțin destoinici ; urează-mi drum bun. Mai mult n-am meritat și scutește-mă de vorbe de prisos.

Deoarece nu ajunseră la o înțelegere, își luară un judecător, să dea el dreptatea cui i se cuvenea. Și cînd soarele de amiază era în cruce, omul își rosti hotărîrea.

De vreme ce un cavaler a venit încoace și a cîștigat premiul la turnir, pe acela regina are dreptul să și-l ia de soț, căci așa fusese înțelegerea dinainte.

Regina era mulțumită de judecată și vorbi astfel către Gahmuret :

— De acum încolo ești al meu. Am să te slujesc și am să-ți dau prilej de atîta bucurie, încît sufletul tău să uite orice mîhnire.

Dar fericirea ei nu era în același timp și a lui. Cînd cineva are în mîini puterea, socotea el, are și judecători supuși.

Trecuse de april, iarba fragedă înverzise cîmpul, pomii erau în plină floare de mai — asta ar fi îmboldit pînă și o inimă lașă să tresalte cu curaj și să i se deschidă pofta de isprăvi cavalerești.

— Stăpînă, spuse Gahmuret, dacă dorești să-mi găsesc în preajma ta fericirea, să nu încerci a mă păzi. Îngăduie-mi să plec, în fiecare lună, undeva la vreun turnir. De nu mă lași, să știi că încă n-am uitat vechiul meu șiretlic, și fug așa cum am fugit și de la Belakane.

— Stăpîne, răspunse Herzeleide, ai toată libertatea să faci precum ți-i voia.

Popa lui Anflise se furișă la Gahmuret și căută să-l convingă a-l însoți călare pînă în Franța unde avea să găsească mai multe bucurii decît în necioplitul Wales.

— Dragul meu, zise Gahmuret, Anflise însăși a făcut din mine un cavaler ; acum fie că e spre a mea fericire, fie spre nenoroc, trebuie să-mi păstrez cinstea nepătată. M-așteptе toate coroanele din lume, judecata a fost rostită iar eu am s-o aduc la îndeplinire. Întoarceți-vă la dînsa și rugați-o să primească salutul meu supus.

Oferi diaconului și celor trei principi daruri bogate, dar ei nu se atinseră de nimic și plecară fără a-și lua rămas bun.

Chiar în acea zi Gahmuret primi să devină soțul Herzeleidei și rege peste țara ei. Chemă la dînsul cavalerii din Anjou care luaseră parte la turnir, sărută pe fiecare dintre ei și le spuse :

— Moartea fratelui meu să nu vă copleșească peste măsură. Am să fac tot ce-mi stă în putință ca să vi-l înlocuiesc. Purtați scutul după felul cum îl purta și el și veseliți-vă împreună cu ceilalți. Am să reiau stema părintelui meu, corabia vieții mi-a intrat în portul statorniciei. Las altora să-și ducă ancora în larg, în căutarea norocului. De acum va trebui să trăiesc așa cum îmi poruncește datoria. Poporul are multe necazuri și totdeauna își pune nădejdea în noul său stăpîn.

Noaptea Gahmuret și Herzeleide se sărutară pînă ce sîngele le înflori pe buze și regina își dărui fecioria.

Trecuse un timp. Oaspeții plecaseră acasă și Herzeleide cu soțul ei trăiau netulburați. Cînd se ducea la vreun turnir, Gahmuret purta deasupra zalelor o cămașe de mătase a soției, iar cînd se înapoia de la joc și luptă ea își punea cămășile sfîșiate, străpunse, de-a dreptul pe trupul gol. Își și adunase, în chipul acesta, vreo optsprezece trofee ale cavalerismului, cînd lui Gahmuret i se aduse vestea că frații Pompejus și Ipomidon se răzvrătiseră iar împotriva lui Baruch, cotropindu-l cu o oaste impunătoare la Cairo și că omul se afla la strîmtoare. Pe Gahmuret nu-l mai putură ține locului în Kanvoleis. În pofida lacrimilor Herzeleidei, care îl săruta și îl ruga să lase în plata Domnului și pe Baruch și orașul Cairo, că doar și Wales avea nevoie de oameni de ispravă, el își pregăti o oaste puternică și navigă — vîntul fiind prielnic — către miazăzi. Baruch și ai săi îl primiră cu mare bucurie.

Multe luni Herzeleide nu primi nici o știre de la soțul ei. Era tare îngrijorată de soarta lui. Într-o după-amiază, un vis îngrozitor o înspăimîntă. Se făcea că, asemeni unei stele căzătoare arzînd în flăcări, a fost smulsă și purtată în înaltul cerului ; fulgere despicau catapeteasma și tunete făceau văzduhul să răsune. Împrejurul pletelor ei scăpăra o cunună de scîntei, lacrimi de foc se năpusteau asupră-i

în chip de ploaie și un grifon o înșfăcă de mîna dreaptă. Apoi îi mai păru că alăptează, cu desfătare de mamă, un balaur care îi sfîșie trupul, îi desprinde inima și, luîndu-și zborul, se pierde în înălțimi. Herzeleide scoase un țipăt în somn și slujitoarele, repezindu-se, o treziră. Înfiorată de o neagră presimțire stătea noapte de noapte cu ochii deschiși, fără să poată lipi geană de geană.

Peste puțin fu înștiințată că Gahmuret murise ; căzuse în luptă, înfrînt prin înșelăciune și viclenie, nu prin înfruntare dreaptă. Chiar unul din oamenii lui Baruch, pizmuindu-l pe Gahmuret pentru încrederea ce i-o arăta acela, i-a uns cu sînge de țap diamantul coifului care s-a muiat ca un burete. Dumnezeu însuși n-ar fi putut — sau n-ar fi vrut — să împiedice lancea lui Ipomidon de a-i străpunge coiful și fruntea. Gahmuret, rănit de moarte, a ieșit călare din cîmpul de bătaie.

— Cămașa albă și lancea blestemată care l-a răpus, rosti solul, vi le trimite vouă, stăpînă, spre păstrare. Baruch a pus să i se clădească un mormînt la porțile Bagdadului. E împodobit din belșug cu aur și nestemate. Trupul lui Gahmuret a fost îmbălsămat, stă culcat acolo ca și cum ar fi cufundat într-un somn adînc. Iar pe crucea tăiată dintr-un smarald fără de preț au fost săpate cuvinte ce glăsuiesc astfel : „Acela care zace aci se numea Gahmuret. O lovitură de lance i-a străpuns coiful. A domnit peste trei țări, a văzut lumina zilei în Anjou și a murit la Bagdad. Încă nu s-a născut cavalerul căruia el să fie nevoit a i se închina vasal. Prietenilor le dădea ajutor și sfaturi. Săracilor le dăruia cu mărinimie. Pe nobilele doamne și domnițe le-a slujit. Fățărnicia n-a cunoscut-o. Îl deplîng creștini și sarazini. A căzut prin trădare. Fie-i țărîna ușoară.“

De durere Herzeleide se prăbuși, gata să-și dea sufletul. Purta și ea în pîntec, asemeni lui Belakane odinioară, un prunc. Se zvîrcolea jos, pe covor, în dureri și doar anevoie i se putu desclești gura ca să i se toarne apă pe gît. Cînd își reveni în simțiri strigă deznădăjduită după soțul ei. Apoi își cuprinse însă pîntecele îngroșat și spuse :

— Vreau să rămîn sănătoasă ca să-i nasc copilul. Dacă mi-aș lua viața, Gahmuret ar muri a doua oară.

Își sfîșie cămașa fără să-i pese de cei de față și își strînse sînii. Și... minunea se înfăptui : dintr-înșii izvori lapte, încă înainte ca femeia să fi născut.

— Cu tine am să-mi hrănesc pruncul, spuse ea, și cu tine mi se vor amesteca lacrimile.

Peste paisprezece zile dădu viață unui băiat. Era atît de voinic, încît ieșind la lumină o făcu să țipe de durere. Dar îndată ce copilul se află în brațele ei îl sărută repetînd întruna, ca o neroadă : „Bunul meu fecior, dragul meu fecior, frumosul meu fecior !“. Nu-și luă dădacă, îl alăptă ea însăși. De cîte ori și-l strîngea la piept simțea fericire și durere.

CARTEA A TREIA

Parsifal pleacă în lume să devină cavaler, ucide pe regele din Kumberland și primește de la Gurnemanz povețe.

LUI HERZELEIDE SOARELE ÎI PĂrea o ceață și ziua zăbranicul nopții. Își lepădă coroana de regină, părăsi cele trei regate și se retrase cu băiatul ei în pustiul din pădurea Soltane. Luă cu dînsa doar cîțiva oameni, ca să-i lucreze pămîntul.

Încă înainte ca fiului ei să i se fi luminat mintea, își chemă slujitorii și porunci, sub pedeapsă cu moartea, atît bărbaților cît și femeilor, să nu pomenească față de copil nici un cuvînt despre cavaleri. Să nu afle niciodată, așa dorea dînsa, ce era viața cavalerească. Chinuită de teamă, credea că în felul acesta își va feri mai bine băiatul de deșertăciunile lumești. Îl oprise de la tot ce se cuvenea de obicei unui vlăstar de rege, îngăduindu-i doar să se joace cu arcul și săgeata și să și le cioplească el însuși.

Băiatul era mai înalt și mai voinic decît alții de vîrsta lui, dar, în ciuda trupului vînjos, avea o fire foarte sensibilă. Firește, îi făcea plăcere să vîneze cu arcul păsările, era neînfricat și năvalnic, dar cînd ucidea vreuna plîngea și își smulgea părul, pentru că nu mai avea să răsune cîntecul ce-l încîntase înainte. Și dimineața, cînd își spăla fața și trupul cu apă de la izvor și păsările cîntau în codrul adînc, adesea i se stîrnea în piept un dor atît de aprig, încît izbucnea în hohote și plîngînd alerga la maică-sa. De-l întreba dacă cineva i-a făcut vreun rău, căci fusese singur în poiană, el nu știa ce să răspundă și, mut, își ascundea capul în poala ei.

Purtarea băiatului o neliniștea. Într-o zi îl surprinse privind neclintit un pom. Asculta cîntul păsărilor și lacrimi i se prelingeau pe obraji. Inima Herzeleidei tremură cuprinsă de spaimă ; se temea că păsările, cu farmecul cîntului lor, or să-l îndepărteze de dînsa. Prinse ură pe ele și porunci să fie ucise. Dar oricîte ar fi fost omorîte, mereu se auzeau altele izvodindu-și cîntecul.

Băiatul, foarte mirat de ce făceau oamenii, întrebă :

— Pentru ce ucideți păsările, cu ce v-au supărat ?

Plină de căință, mama îl sărută și rosti :

— Dumnezeu să-mi ierte, și tu asemeni, dragostea care, întunecîndu-mi judecata, m-a îndemnat să făptuiesc asemenea lucruri.

— Dumnezeu ! Ce înseamnă asta ? întrebă copilul.

— E mai luminos decît ziua, răspunse mama. Cînd ai să fii la strîmtoare roagă-te lui și el te va ajuta, dacă întorci spatele diavolului.

Băiatul nu înțelesese cuvintele Herzeleidei și curînd le uită. Hoinărea prin pădure, dobora cu sulița lui scurtă vînatul cu care se hrăneau și se bucura de cîntul păsărilor. Astfel timpul se scurgea și, nu trecu mult și se făcu atît de puternic, încît putea căra în spinare mai mult decît povara unui catîr.

Într-o zi, tot colindînd, ajunse la un pripor, la poalele căruia șerpuia un drum. Dintr-acolo auzi răsunînd tropote de cal. Și, pentru că maică-sa îi spusese să se ferească de diavol, crezu că era chiar necuratul. „Las' să vină, își spuse el, legănînd sulița în mînă ; am să-l birui fără zăbavă ; măicuța mea prea e fricoasă.“ Se ascunse după un tufiș și, gata de luptă, așteptă să vadă cine avea să-i apară în fața ochilor.

Iată însă că trei cavaleri călări goneau pe drum, urmărind alți doi care răpiseră o domniță. Coifurile și scuturile, împodobite cu aur, sclipeau în soare. Neștiutorul băiat își închipui, nici mai mult nici mai puțin, că fiecare din oamenii aceia năvalnici era întruchiparea Domnului, căci într-un timp nepotrivit îi răsări în minte ceea ce-l învățase maică-sa. Cuprins de fiorii unei bucurii temătoare zvîcni din ascunzătoare și se azvîrli în genunchi, împiedicîndu-i astfel pe cavaleri să înainteze. Strigă :

— Doamne, tu care aperi pe oameni, ocrotește-mă !

Cavalerii, uluiți și mîniați totodată, își înfrînară caii.

— Cine-i nerodul ăsta din mijlocul drumului ? Hai, pleacă de aici și nu ne mai stingheri !

Dar băiatul privea ca vrăjit la omul care se răstea părîndu-i și mai dumnezeiesc decît ceilalți. Mantia lui de luptă căzînd în falduri pînă jos, alunga roua ierbii, iar de scările șeii și de brațul drept atîrnau clopoței de aur roșietic. Cînd se mișcau, părea că se aude un zvon de cîntec depărtat.

— Ia spune, prostănacule, ai văzut trecînd pe aici doi cavaleri ? întrebă omul. Duceau cu dînșii prinsă o domniță.

De-ar fi vorbit diavolul însuși băiatul tot l-ar fi socotit făptura pe care singur și-o plăsmuise. Strigă iar :

— Ocrotește-mă, Doamne, tu care aperi pe oameni !

Ca și cum n-ar fi știut să rostească altceva decît cele cîteva cuvinte.

— Dar nu sînt Dumnezeu, răspunse omul, dacă te-ai uita mai cu luare-aminte ai vedea că ai în față trei cavaleri, nătărăule.

— Cavaleri ! Ce înseamnă asta ? întrebă băiatul. Și dacă nu ești Dumnezeu, cine îi face pe cavaleri ?

Pînă la urmă pe bărbați îi veseli prostia băiatului care avea mai degrabă înfățișare de paj decît mutră de nerod.

— Ei, feciorule, zise căpetenia, de ți-e cumva dor de viață cavalerească, ia-ți picioarele la spinare și mergi degrabă la regele Artus, acolo vei găsi ce cauți.

Rîzînd, se înclină în fața lui și ceilalți doi făcură la fel. Băiatul prinse încredere, întinse mîna spre zaua călărețului și spuse :

— Vai, cavalere Dumnezeu, ți-ai aninat atîtea inele de trup, sus și jos. Slujitoarele măicuței poartă și ele dintr-astea, dar aninate de șireturi și nu sînt atît de dese. La ce folosesc inelele tale, că eu nu pot să ți le smulg ?

Atunci cavalerul îi arătă zalele și scutul, lancea și spada, și-l lămuri cum trebuie mînuite.

Băiatul le pipăi pe toate și cînd simți sub degete armura aceea puternică rosti :

— Dacă cerbii ar avea asemenea blană, sulița mea nu le-ar putea face nici un rău.

Ceilalți cavaleri își văzură căpetenia întinzîndu-se prea mult la vorbă cu nerodul și își pierdură răbdarea ; doar îi aștepta un drum lung. Îl îndemnară să pună capăt cît de repede și o luară binișor înainte. Contele îl plăcuse însă pe băiat și îi vorbi astfel :

— Aș fi dorit să am parte de o frumusețe ca a ta, fiule! Dacă osebit de asta ai fi fost înzestrat și cu minte ageră, ai fi avut tot ce-ți trebuie în viață. Domnul să te aibă în pază!

Dădu pinteni calului și luă urma oamenilor săi. Iar Parsifal alergă într-un suflet la maică-sa și-i povesti ce i se întîmplase. Vorbele lui o înspăimîntară atît de cumplit, încît își pierdu cunoștința. Parsifal crezu că ea se temea să nu-l fi întîlnit pe Dumnezeu și să nu-l fi supărat cu vreo necuviință. Strigă, așadar, cînd Herzeleide abia își venea în fire:

— Fii fără grijă, nu era Dumnezeu, erau cavaleri. Zalele lor sînt mai luminoase decît mi-ai povestit tu despre Dumnezeu. Vreau să mă duc la regele Artus. El mă poate ajuta să devin ca dînșii.

Ceru un cal, căci voia să plece chiar în ceasul acela, ca să devină cavaler.

„Am să-i dau mîrțoaga cea mai nenorocită pe care o am, gîndi Herzeleide, lumea nu pregetă să-și arate batjocura și disprețul; și să poarte îmbrăcăminte de nebun; cînd și-or rîde de el și l-or alunga, are să se întoarcă de la sine acasă.“ Croi din pînză de sac cămașă și pantalon, împreunîndu-le într-o singură bucată în așa fel, încît picioarele să iasă pe jumătate la iveală. Pe cap Herzeleide îi făcu tichie de nebun și în picioare îi trase cizme țărănești din toval aspru. În fața jalnicei înfățișări a copilului ei, i se sfîșia inima pentru că era silită să-l lase pradă batjocurii curtenilor și drumeților.

— Mai stai doar noaptea asta acasă, îl rugă regina. Înainte să pornești la drum aș dori să-ți dau cîteva sfaturi; vei avea nevoie de istețime și de șiretenie dacă vrei să izbîndești în viață.

Parsifal, deși nu prea bucuros, rămase, căci își iubea mama și era ascultător.

— Dragul meu fecior, spuse regina, prostia și înfumurarea s-au întins într-atîta pe lume, încît mă tem că te-ar putea orbi. Tatălui tău viața cavalerească i-a pricinuit moartea și mie multă suferință. Îți simt însă dorința fierbinte de a părăsi pustiul ăsta din Soltane și să înfrunți primejdiile curților și ale gloriei, iar eu nu ți-o pot stinge cu nimic. Du-te, deci, și în ziua cînd, deznădăjduit de greșelile oamenilor, te vei simți părăsit, vino înapoi. Pentru început, primește însă acest sfat: În locurile neumblate

ocolește vadurile întunecoase. Dacă sînt limpezi, încît poți vedea prundul de pe fundul albiei, intră călare în ele și urmează-le firul. Fii modest, salută pe oricine îți iese în cale. Dacă vreun vîrstnic plin de înțelepciune vrea să te învețe cum să trăiești, ascultă-l bucuros și nu fii îndărătnic. Și te mai sfătuiesc un lucru : de ți-e cu putință a dobîndi inelul și salutul vreunei femei, nu pregeta. Poți s-o săruți și să-i îmbrățișezi trupul, are să-ți dea fericire și putere și suferința îți va părea mai ușor de îndurat. Mai află, fiule, că hrăpărețul rege Lähelin ne-a răpit două regate : Wales și Norgals. Nu ne mai plătesc tribut. Ți-a învins supușii și a făcut din ei argații lui.

Parsifal înțelegea puțin din cele spuse de maică-sa, iar despre așa-zișii lui supuși nu pricepea nimic. Dar pentru că în mintea sa ce era bun era bun și ce era rău — rău, se înverșună împotriva hrăpărețului rege Lähelin și strigă :

— Pe ăsta îl va nimeri sulița mea !

Mama îi zîmbi cu durere. Toată noaptea își îmbrățișă copilul.

La ivirea zorilor Parsifal porni pe gloaba lui. Herzeleide alergă după dînsul și, cînd îl pierdu din vedere, o suferință nespusă o cuprinse, încît peste puține zile se săvîrși din viață.

În acest timp Parsifal își vedea nepăsător de drum. În pădurea Brizilian ajunse la un rîu pe care l-ar fi putut trece și un cocoș. Dar pentru că apa era întunecoasă și fundul albiei nu se vedea își aminti de sfatul mamei și rătăci cît fu ziua de mare de-a lungul ei. Se odihni acolo unde îl prinse noaptea. Dar îndată ce soarele își arătă chipul, porni iar și ajunse la un vad limpede, nu prea adînc. Îl străbătu ; curînd dădu de o poiană unde se afla un cort. Pînza lui era de catifea în trei culori, cusăturile fuseseră împodobite cu găetane și o învelitoare de piele îi ferea de ploaie acoperișul. Intrînd în cort, Parsifal găsi o femeie cufundată în somn. Era Jeschute, soția ducelui Orilus din Lalander. Buzele, pe care mai stăruia fierbințeala clipelor de dragoste petrecute înainte, se întredeschiseseră, dînd la iveală dinți de albeața fildeșului. O pătură de zibelină, dată la o parte, lăsa să se vadă un trup ce-i păru lui Parsifal făurit de însuși Dumnezeu. Jeschute purta în deget un inel. Cînd nerodul îl zări, își aminti iar

de sfaturile mamei ; sări de pe covor în pat și se azvîrli peste femeia adormită.

Smulsă fără veste din somnu-i adînc, ea se trezi în brațele unui băiat nestăpînit ; cuprinsă de rușine și spaimă, începu să strige :

— Dar ce te-a apucat ? Ți-ai greșit ținta !

Oricît ar fi strigat însă și ar fi plîns, oricît s-ar fi rugat de el, totul fu zadarnic. Parsifal o strînse pe ducesă la pieptul lui, o sili să-i primească sărutul, îi trase din deget inelul și îi smulse agrafa cămășii. Puterile nebunului — căci așa îl socotea dînsa — îi păreau cît ale unei oștiri întregi. Noroc că pe băiat îl chinuia foamea, căci nu mîncase nimic toată dimineața și îi mărturisi ducesei necazul.

— Pe mine nu mă poți mînca, spuse Jeschute, privește colo, e pîine și vin ; mai sînt și două potîrnichi. Desfată-te cu ele chiar dacă n-au fost pregătite pentru tine.

Parsifal înfulecă pîinea și potîrnichile, apoi sorbi vinul din cană. Dar ducesa se temea să nu intre cineva în cort și s-o găsească stînd atît de fără de rușine cu nerodul.

— Tinere cavaler, spuse ea, dă-mi înapoi agrafa și inelul și ia-ți tălpășița cît mai grabnic. Dacă se întoarce soțul meu are să-ți dea pe săturate ceea ce nu-i pe gustul dumitale.

— Aș ști eu cum să-l satur pe soțul dumitale, răspunse Parsifal. Dar dacă nu vă e pe plac să mă vedeți aici, am să plec.

Grăbi spre patul ei, sărută încă o dată femeia care zadarnic încercă să se împotrivească și apoi îi zise :

— Dumnezeu să te aibă în pază ! Așa m-a sfătuit maică-mea să urez la despărțire.

Apoi, plin de voie bună, o porni din nou la drum.

Abia apucase să plece că veni ducele care își dădu seama numaidecît că soția lui primise pe cineva la un ceas atît de neobișnuit ; roua de pe iarba călcată în picioare se scuturase și cîteva șireturi ale cortului atîrnau desfăcute. Deosebit de asta, Jeschute nu avea iscusința femeilor obișnuite să-și înșele soțul.

— Ce rușine, urlă Orilus, mi-am întinat spada-mi cavalerească în slujba unei desfrînate !

După cum se vede, omul nu merita altceva decît batjocura soției. Dar firea lui Jeschute era alta. Printre la-

crimi jură că un băiat nerod a intrat în cort și i-a luat cu sila inelul și agrafa.

— Un nerod ciudat, strigă ea, cu mintea rătăcită și totuși de o nespusă frumusețe.

Puritatea sufletească a acestei femei s-ar fi potrivit, poate, într-o altfel de lume, sau măcar să fi fost soțul un om mai înțelegător decît prostănacul gelos care era Orilus.

— Ba ți-a plăcut băiatul și te-ai desfătat cu el, spuse, sau mai degrabă urlă acesta.

Și oricît Jeschute l-ar fi luat drept martor pe Dumnezeu, oricît s-ar fi zbuciumat plîngînd în hohote, ducele nu credea nimic. Îi tăie șirul vorbelor și începu să-i țină o lungă cuvîntare, fălindu-se cu faptele-i de arme. Spunea că l-a ucis pe Galoes, fratele lui Gahmuret și că a silit opt dintre cei mai buni cavaleri ai lui Artus să-i jure credință ; că avea o soră — Kunneware — care trăiește la curtea regelui Artus și că ea a făcut jurămînt să nu rîdă pînă ce nu-l va vedea cu ochii ei pe cavalerul cavalerilor. Dar lui, lui Orilus, nu-i este teamă să lupte cu acela, ba cînd l-o întîlni are să-l omoare, precum l-a omorît azi-dimineață pe un oarecare Schionatulander, care îi ieșise în cale.

Cu cît pălăvrăgea, cu atît se umfla mai mult în pene.

— Nici nu mai spun că alții își bat soția dacă le-a făcut vreo rușine. Dar tu să nu mai aștepți din partea mea servicii și supunere. N-am să mai stau culcat în brațele tale, așa cum stăteam odinioară în vreo zi de frumoasă desfătare. Are să ți se vestejească gura și ochii ți se vor înroși. Bucuria să-ți întoarcă spatele și inima ta să deprindă oftatul.

Astfel grăi înverșunat Orilus, în timp ce Jeschute plîngea cu lacrimi fierbinți.

— Știu că-ți stă în putință să-mi pricinuiești mari suferințe, spuse ea, dar înainte ar trebui să-mi dai putința să-mi apăr nevinovăția. Poate aș fi în stare să-ți domolesc nechibzuința.

— Mai cutezi a mă înfrunta atît de neobrăzat ? strigă furios ducele. Îți arăt eu îndată cum poate fi cineva vindecat de trufie. N-ai să mai mănînci nici să bei la masa mea. Ai să uiți ce înseamnă a dormi cu un bărbat. Alte rochii decît asta în care te-am găsit acum nu vei mai purta. Calul tău are să flămînzească (pe Dumnezeu, calul

nu avea nici o vină !), drept frîu să-ți slujească o coardă din cînepă și șaua să fie lipsită de orice podoabă.

Rupse catifeaua de pe harnașament și, în mînia lui nătîngă, frînse șaua și o legă la loc cu niște capete de funie.

— Iar acum s-o luăm pe urmele aceluia care mi-a pricinuit rușinea ; dacă îl ajung, îl azvîrl dincolo de coada calului, chiar de ar scuipa flăcări asemeni unui balaur.

Supărarea soțului o apăsa pe Jeschute mai mult decît propria-i mîhnire. Și astfel, în spatele soțului călărea, orbită de lacrimi, femeia asta vrednică de compătimire, avînd grijă să nu se apropie prea tare de el și în chipul acesta să-l înfurie și mai mult.

Parsifal nu știa că era urmărit. Plin de voie bună își îndemna calul și, de cîte ori întîlnea pe cineva, îl saluta adăugînd nelipsitu-i „Așa m-a învățat mama."

Coborî pe un povîrniș pînă în vale și, cînd ajunse la o stîncă, auzi glas de femeie. Smulgîndu-și pletele lungi, castanii, ea se jeluia cu glas tare de necazul ce se abătuse asupră-i. Se numea Sigune. În poala ei zăcea culcat un cavaler, acel Schionatulander pe care Orilus se făli se că l-a ucis.

Parsifal se apropie de dînsa și zise :

— Dumnezeu să te aibă în pază ! Mama mi-a spus să salut pe orișicine, fie că-i trist fie că-i voios. Stăpînă, îmi pare că omul a murit. Spune-mi cine l-a ucis ; am să gonesc pe urmele lui și sulița mea are să-l străpungă.

Vîrî mîna în tolbă unde, împreună cu armele lui necioplite, se aflau agrafa și inelul lui Jeschute.

Sigune își înălță privirea înlăcrimată și răspunse :

— Văd că iei parte cu mult suflet la durerea mea ; asta îmi dovedește că ești pe cît de frumos pe atît de bun. Cum te numești ?

— Cine mă cunoștea acasă îmi spunea „bun fecior, drag fecior, frumos fecior", răspunse el.

— Vai mie, strigă Sigune, atunci tu ești Parsifal și maică-ta e mătușa mea Herzeleide ; la curtea ei din Kanvoleis am crescut și acolo mi-am găsit iubitul, care acum zace aici, mort. Tu ești, află asta, fiul lui Gahmuret și, de vreme ce a murit, ca și acesta, ești rege peste Anjou, Wales și Norgals.

— Buna mea stăpînă, îi răspunse Parsifal, mîhnirea ţi-a luat mințile. Un rege este un rege, pe cînd eu, privește-mă! Doar prin codri știu să mă descurc. Acum îl caut pe regele Artus ca să mă facă cavaler.

— Tu știi atît cît știi, zise Sigune, mama ta te-a iubit mai mult decît strălucirea de la curte și decît puterea coroanei și ca să te ferească de cruzimea lumii te-a ascuns în sălbăticia și singurătatea codrilor. Ah, Parsifal, acela care zace aici ucis, este vărul tău, Schionatulander! Anflise, regina Franței, care îl îndrăgise pe tatăl tău, i-l dăduse pe Schionatulander ca paj, atunci cînd Gahmuret a pornit spre Bagdad, la Baruch. Taică-tău a murit, acesta însă s-a reîntors teafăr și am fi trăit și astăzi fericiți dacă, de dragul unei curele de prepelicar, nu l-aș fi trimis chiar eu la moarte. Voiam să mi-o aducă pentru versetul scris pe curea; nu-l citisem decît pe jumătate cînd animalul care dăduse buzna spre noi, a luat-o la fugă. Prepelicarul era al lui Orilus cu care vărul tău, curînd după aceea, s-a încăierat într-o luptă sîngeroasă. Orilus fusese părtaș la răpirea regatelor Norgals și Wales, iar Schionatulander jurase să le apere.

Așa i-a adus Sigune la cunoștință lucruri dureroase și altele plăcute. Parsifal asculta și nu prea, căci minunățiile acelea, care după legile obișnuite trebuiau să fie ale lui, el nu se pricepea să le prețuiască. În seninătatea sufletului său nu știa ce înseamnă puterea și ispitele ei. Dorința lui înflăcărată era să ajungă cavaler și asta numai de dragul sclipătului armurii. Cum avea însă o inimă de aur, se hotărî să-și amîne călătoria la Artus pînă cînd va ucide pe Orilus care i-a pricinuit lui Sigune suferința asta nespusă. Dar domnița, temîndu-se că viața lui ar putea fi primejduită, îl îndreptă pe un drum greșit. Astfel Parsifal ajunse în țara bretonilor.

Aici, într-un amurg, dădu de o colibă locuită de un pescar. Istovit cum era, Parsifal îl rugă să-i dea de mîncare și adăpost pentru o noapte. Gazda nu avea încredere în acel tînăr ciudat. Îi spuse că poate să intre dacă are bani, iar dacă nu s-o șteargă de acolo cît mai repede.

Parsifal arătă pescarului agrafa lui Jeschute și, văzînd aurul, omul îl primi sub acoperișul său.

— Agrafa are să fie a ta, zise Parsifal, dacă mă găzduiești la noapte și mîine dimineață îmi arăți drumul spre regele Artus.

Pescarul făgădui să-i facă pe voie iar Parsifal îi dădu aurul.

A doua zi o porniră amîndoi odată cu zorile. Peste un timp zăriră, ridicîndu-și contraforturile spre cer, cetatea de scaun Nantes. Atunci pescarul își opri calul și spuse că datoria lui era îndeplinită. Parsifal ceru să-l însoțească pînă mai aproape de cetate. Omul îi răspunse însă că viața îi e prea dragă iar curtenii nu le sînt binevoitori țăranilor ce cutează a se apropia de zidurile ei. De vrea, Parsifal n-are decît să-și încerce el singur norocul. Spunînd acestea dădu pinteni armăsarului și o luă înapoi spre casă.

Cuprins de o voioasă nerăbdare, Parsifal călări, fără a mai zăbovi o clipă, spre Nantes. Mîrțoaga de-abia mai putea să-l ducă, se poticnea la fiece pas și se lăsa în genunchi.

Nu peste multă vreme îi ieși în cale un cavaler pe care îl salută, ca și pe cei dinainte, cu aceleași cuvinte neroade :

— Dumnezeu să te aibă în pază ! Așa m-a sfătuit măicuța mea să salut.

— Dumnezeu să te răsplătească, scutiere, și pe tine și pe mama ta, răspunse acela.

Frumusețea băiatului îl uimise și nu mai îndrăzni să-l ia în batjocură. Era Ither din Gaheviess, cunoscut în cercul alor săi sub numele de Cavalerul Roșu, căci armura lui era din creștet pînă-n tălpi de culoarea sîngelui. Roșu îi era calul, roșu scutul și roșie mantia, roșii erau lancea și chiar mînerul spadei, roșu îi era părul și roș-auriu cupa din mîna lui, pe care o răpise de la masa lui Artus.

— După cum văd, te îndrepți spre cetate, prietene ; rogu-te, așadar, să-mi duci o solie. Spune-i regelui Artus și curtenilor săi că am luat cupa de pe masa lui nu ca un fur ce rîvnește la dînsa, ci doar pentru ca să-mi cer drepturile asupra ducatului meu. Acesta-i obiceiul la noi. Dar am făcut-o prea aprins și atît de neîndemînatec, încît am vărsat vinul în poala reginei. O rog să mă ierte. Iar cavalerii, dacă nu vor a-și lăsa regele să sufere de sete — și lucrul ăsta e de datoria lor — n-au decît să poftească la mine să-și ia cupa înapoi.

Parsifal făgădui să ducă solia și intră în cetate, îndreptîndu-se spre castel. Curînd fu înconjurat de o mulțime de curioși.

— Aici văd mai mulți Artus, zise Parsifal către un scutier, care dintre ei mă face cavaler ?

Scutierul rîse cu poftă, socoti pe Parsifal un mucalit și îl duse în sala castelului, unde regele Artus ședea împreună cu cavalerii mesei rotunde.

Uluit de splendoarea ce i se înfățișa, Parsifal strigă :

— Stăpîni și stăpîne, Dumnezeu să vă aibă în pază, întîi pe rege și pe soția sa. Așa mi-a poruncit maică-mea să salut. Vă rog spuneți-mi cine e regele, căci trebuie să-i aduc o veste din partea cavalerului care așteaptă afară în fața porților cetății. Îi pare rău că a vărsat vinul pe rochia reginei. Încolo vrea, așa cred, să se lupte cu voi.

Parsifal fu împins și înghesuit, smucit și învîrtit, fiecare dorind să-l privească de aproape și să-l pipăie. Chiar dacă veșmintele-i stîrneau rîsul, era admirat pentru frumusețea lui.

— Dumnezeu trebuie să fi fost în toane bune cînd l-a făurit pe băiatul ăsta, zise Artus către soția sa ; și lui Parsifal : Pentru salutul tău, tinere, te aibe în pază Dumnezeu, iar eu am să-ți răsplătesc din belșug !-

— Atunci, grăbește-te, strigă Parsifal, fă-mă cavaler.

Artus rise de acest răspuns și împreună cu el toți cavalerii din jurul lui. Privindu-l însă mai cu băgare de seamă ghici cît de arzătoare îi era dorința și îl cuprinse mila. Făgădui să-i dea podoabe atît de prețioase și de frumoase cum Parsifal nu mai văzuse vreodată. Dar acesta spuse :

— Stăpîne, dacă vrei să mă răsplătești într-un fel, dă-mi armura roșie a cavalerului ce se află dincolo de zidurile cetății ; e tare frumoasă !

De nerăbdare se frămînta necontenit, se mișca încolo și încoace, sărea de pe un picior pe celălalt, ca un gîscan.

„Nu-i întreg la minte, își zise Artus, oare n-am eu destule necazuri cu Ither ? Aș fi vrut să pun capăt sfadei cu dînsul în bună înțelegere."

Dar Keie, sfetnicul regelui, interveni :

— Ți-ai pierde faima de cavaler mărinimos, stăpîne, *dacă nu i-ai dărui ăstui scutier ce-ți cere. N-are decît să* meargă să ia cupa în numele tău. L-or răsplăti femeile.

Toată lumea înțelese batjocura, afară de Parsifal.

Artus îi arătă lui Keie că era nemulțumit de vorbele lui. Dar acesta îl sfătui astfel :

— Lasă pe nerod să fie el biciul și Ither titirezul. Dacă l-o face să țopăie, e bine, iar dacă nu, atîta pagubă ! N-are

să fie asta ultima bătaie primită, mai bine să învețe din timp decît prea tîrziu. Și dacă se omoară între ei, nu mi-ar părea rău. Cine rîvnește la capul mistrețului nu-și poate cruța cîinii.

Artus cunoștea devotamentul lui Keie, cel mai credincios dintre toți oamenii lui. Cînd faima stăpînului său era în joc nu se ferea să folosească orice mijloc îi sta la îndemînă, chiar de-ar fi fost să omoare jumătate de omenire și să piară el însuși. Pentru Artus scotea ușor la iveală istețimea și viclenia a zece înțelepți, dar la altele nu-l tăia capul. Sfatul lui era ademenitor, și Artus nu i se împotrivi. Bărbatul acesta, cavalerul cavalerilor, precum i se dusese vestea, nu era nici el decît un biet om care punea propriu-i folos mai presus de binele altuia. Drept e că îl chinuiau unele mustrări de cuget, dar îl chinuia tot atît de mult cerința lui Ither. Într-un cuvînt, Artus nu mai era acum cel de altădată, ci un moșneag trăind din gloria apusă și neavînd nici puterea de a fi modest, așa cum s-ar fi potrivit stării lui. Ridică în semn de salut mîna, arătînd în chipul acesta lui Parsifal că îi era binevoitor și-l lăsă să meargă de-a dreptul la moarte, toată lumea fiind încredințată că asta era soarta ce-l aștepta.

Iată însă că se petrecu ceva tare ciudat. Sora acelui prostănac de Orilus, pe nume Kunneware, despre care știm că făcuse jurămînt să rîdă doar atunci cînd va vedea pe cîștigătorul celui mai înalt premiu cavaleresc, izbucni în hohote. Fie că vorbele lui Keie o mîniaseră și că o înspăimîntase fățărnicia lui Artus, fie că voia să-și bată joc de amîndoi, sau poate presimțea într-adevăr ce se ascunde în acel tînăr nerod, oricum ar fi fost, ea rîse cînd Parsifal, călare pe mîrțoaga sa, trecu pe lîngă dînsa.

În fața acestei nemaipomenite umilințe pricinuite de Kunneware cavalerilor mesei rotunde a lui Artus, Keie își ieși din fire și, înșfăcînd-o de plete, o croi zdravăn cu ciomagul.

— Na-ți premiul cel înalt, țipă el, am să ți-l măsor pe spinare. Cavalerii cei mai buni din cele patru zări ale lumii fac parte din masa rotundă iar ție, Kunneware, nici unul nu-ți pare mai de preț decît tontul ăsta!

Nici o lege a țării nu i-ar fi îngăduit lui Keie asemenea nelegiuire, ba ar fi pățit-o dacă Kunneware ar fi purtat scut și spadă. Dar era femeie, frații ei nu trăiau la curtea

lui Artus iar prietenii se temeau de seneșal* și se mulțumeau să scrîșnească neputincios în spatele lui.

Pe cînd Keie mai dădea încă în Kunneware, se întîmplă o nouă minune. Antanor, socotit de mulți curteni drept smintit, pentru că jurase să nu scoată un cuvînt atîta timp cît Kunneware își stăpînea rîsul, prinse a vorbi.

— Cavalere Keie, zise el, din pricina scutierului ai bătut-o pe Kunneware. Cîndva te vei căi, căci el are să ți-o plătească.

— Voi avea grijă să te căiești tu de întîile-ți cuvinte, răspunse Keie și îl lovi cu pumnii în obraz.

Parsifal văzuse cele petrecute și-l cuprinse mîhnirea. Îi venea să arunce cu sulița în Keie, dar atîta îmbulzeală era în jurul seneșalului încît se temea să nu-și greșească ținta. Se lipsi așadar, jurînd însă în sinea lui să răzbune pe Kunneware și pe Antanor îndată ce va fi înfrînt pe Ither.

Cavalerul Roșu se afla în același loc, iar Parsifal, nici nu ajunse bine în fața lui că îi și spuse :

— Ce m-ai rugat am îndeplinit întocmai. În cetate nimeni nu are poftă să lupte cu tine. Așa că vezi-ți de drum. Dar înainte de a pleca dă-mi calul tău și armura ; regele mi le-a făgăduit pe amîndouă. Are de gînd să mă facă cavaler în zalele tale roșii. Dacă nu mi le dai am să mi le iau. Te sfătuiesc să fi înțelept.

În același timp pusese mîna pe căpăstrul armăsarului Cavalerului Roșu căci, așa credea el, alte vorbe erau de prisos.

Ither, furios și dornic să-l învețe minte pe acest bădăran, suci mînerul lancei și atît de puternic împinse vîrful ei bont în coasta lui Parsifal, încît acesta se prăvăli cu gloaba lui cu tot în iarba împestrițată de flori. Lancea lui Ither se înroși de sîngele celui lovit. Parsifal însă își adună puterile, înșfăcă sulița și o înfipse în zalele lui Ither, între coif și vizieră. Străpunse ochiul și ceafa regelui din Kumberland, iar cavalerul, care nu se așteptase la nimic rău, se *rostogoli fără suflare la pămînt.*

Cît ai clipi, Parsifal se năpusti asupra mortului să-l jupoaie de armură ca pe un iepure de blană. Îl învîrti și-l răsuci, trase și smuci de curele și de catarame, ba încercă și să smulgă cu unghiile inelele de fier. Dar cu cît trudea și smucea de zale, cu atît totul se încîlcea mai tare. Armă-

* Înalt demnitar al Curții.

sarul lui Ither necheză cu putere și iapa lui Parsifal se străduí să facă aidoma. Era o jalnică larmă ce răsuna departe, pînă la șanțul dimprejurul cetății. Acolo aștepta scutierul care îl însoțise pe Parsifal la Artus. Auzind nechezatul cailor și îngrijorat de soarta acelui nerod atît de atrăgător se grăbi să ajungă la locul luptei. Îl află însă mort pe Ither și, după ce un timp se zgîise înmărmurit, începu să strige cît îl ținea gura cuvinte de preamărire învingătorului.

— Dumnezeu să te răsplătească, dar uite, nu știu să mă descurc în treaba asta ; pare crescută pe pielea lui.

Scutierul se grăbi să-i arate cum se desprind zalele și-i spuse să-și lepede cizmele de toval, căci nu se cuvenea să poarte sub îmbrăcămintea de cavaler straie țărănești. Parsifal însă nu voia să audă de așa ceva nici în ruptul capului ; i le dăduse maică-sa și era hotărît să nu se despartă de ele, fie că-i vor dăuna, fie că îl vor face fericit.

Scutierul se minună de asemenea vorbe dar îi făcu pe plac și trase peste cizmele țărănești și peste veșmintele de nebun zalele roșii. De nerăbdare Parsifal dădea din mîini și din picioare, încît ajutorul lui înjură de cîteva ori ; în cele din urmă îi îmbrăcase însă armura, iar acei ce nu cunoșteau adevărul — și cine oare îl cunoștea ? — puteau crede că se află în fața unui falnic cavaler. Parsifal mai ceru și tolba cu săgețile, dar asta îi păru scutierului o prea mare nelegiuire. Oricît își bătu gura, fiul Herzeleidei fu nevoit pînă la urmă să se lipsească de tolbă. În schimb scutierul îi încinse spada și-i arătă cum s-o scoată din teacă. Fără a-și pune piciorul în scară, sări pe spinarea armăsarului lui Ither, primi scutul și lancea și acum se putea spune că nici un pictor din Colonia și Mastricht n-ar fi izbutit să zugrăvească o frumusețe mai deplină decît ceea ce se înfățișa ochilor scutierului.

— Du-te, prietene, zise Parsifal către scutier, înapoiază-te în cetate și istorisește ce ai văzut. Regelui Artus du-i salutul meu și cupa asta, în semn că-i ofer serviciile mele. Dar mai spune-i că am de răzbunat o domniță pe care a jignit-o un cavaler lovind-o pentru că mi-a zîmbit. Mîhnirea ei mi-a pătruns în inimă. Ocara ei este și a mea. Iar acum trebuie să plec. Dumnezeu să te aibă în pază ! –

Acestea fiind spuse, porni la drum și-l lăsă pe Ither să zacă, vrednic de milă, în iarbă.

Artus și cavalerii lui îi făcură mai tîrziu o înmormîntare cum se cuvenea unui rege și om de vază, căci la curtea lui Artus se cinstea zicala : „Chiar dacă urăști pe om în viață, cu dușmanul neînsuflețit poartă-te blînd, asta îți aduce dobîndă.“

Parsifal nu se pricepea să-și strunească armăsarul, un castilian plin de foc ; întruna îl gonea în galop. Într-o singură zi îl hărțuise mai mult decît l-ar fi călărit în două zile, fără povară, un om priceput la cai.

– Cînd soarele coborî spre asfințit, Parsifal văzu sclipind în lumina lui o mulțime de creneluri. În naivitatea sa credea că ele cresc aici precum crește în alte locuri grîul și că Artus ar fi semănătorul. Îl preamări ca pe un sfînt făcător de minuni.

— Ah, strigă el, ce însămînțează oamenii mamei mele în pădure nu crește nici pe departe atît de înalt, și doar plouă destul pe la noi !

În fața cetății, sub coroana unui tei, ședea Gurnemanz, stăpînul castelului și al ducatului. Obosit acum, la capătul zilei, Parsifal abia se mai putea ține în șa. Ședea moleșit în spatele scutului său greu, ca un ostaș necioplit ce ostenește luptînd pentru bani. Încovoiat peste grumazul calului, îl salută pe bătrînul principe și-i spuse :

— Maică-mea m-a învățat să mă las sfătuit de oameni cu plete cărunte. Așa că dați-mi sfaturi și am să le urmez.

— Adesea sfatul cel drept nu este în același timp și plăcut ; puțini sînt aceia care îl ascultă bucuroși. Făgăduiește-mi că n-ai să te superi pe mine și te voi ajuta cu sfatul meu.

— Făgăduiesc, răspunse Parsifal.

Printr-un șoim principele trimise solie la cetate și îndată sosiră în fugă scutierii care, la porunca lui Gurnemanz, îl duseră pe Parsifal la castel.

Ajunși în curte, îl rugară să descalece. Dar, copilăros precum era, răspunse că, de vreme ce ajunsese cavaler — căci așa se socotea a fi — trebuie să rămînă călare. Începu să-și îndruge iarăși neroziile, că maică-sa îl învățase să salute oamenii, oricine ar fi ei, și puse la mare încercare răbdarea și bunăvoința scutierilor pînă se hotărî, în sfîrșit, să coboare de pe cal. Dar nu datorită străduințelor lor ci... foamei.

Cînd au vrut să-i scoată veșmîntul de fier într-una din cămările cetății, Parsifal se zbătu iar și fură nevoiți s-o ia cu tîrguiala de la capăt. La urmă, totuși, primi și asta.

Mare fu uimirea oamenilor cînd, despuiat de veșmîntul înzăuat, ieși, ca din sămînța decojită, un nebun. Curtea întreagă fu cuprinsă de spaimă și tulburare. Fiecare își dădea cu părerea ce anume să se facă. Gurnemanz era deznădăjduit, credea că poftise drept oaspete un fluierăvînt sau un om cu mintea rătăcită. Unul din cavaleri găsi însă o tălmăcire ce părea limpede și în același timp binevenită.

— Stăpîne drag, spuse el către rege, tînărul acesta își poartă veșmîntul ciudat de dragul unei domnițe. Drept e că-i bărbat frumos, dar cum să se descurce cu femeile n-a învățat încă.

Cu toții au încuviințat spusele cavalerului și n-au cercetat mai departe. Gurnemanz văzu rănile și zdrobiturile pricinuite de Ither și, asemeni unui bun părinte, i le spălă și le legă. După-masă își însoți oaspetele la culcușul lui și-l îndemnă să se dezbrace. Parsifal nu prea avea chef de asta, se temea să nu-i fure cineva veșmintele ce i le dăduse maică-sa. Amintindu-și însă iar de sfatul ei, dădu ascultare căruntului principe. Trupul gol i-l acoperiră cu o învelitoare de hermină și astfel dormi pînă la amiază.

Cînd se trezi, în fața patului fusese pregătită baia. Cîteva fecioare îl spălară și, cu degete catifelate, unseră rănile și tot ce mai trebuia uns.

Pe pat se afla un veșmînt alb. Cordonul era din aur și mătase prețioasă. Un paj îi dădu pantaloni roșii ca focul, haina și mantaua erau lungi și căptușite cu hermină. Zibelină neagră și argintie le tivea primprejur și o agrafă scumpă i le ținea prinse pe piept. Și toți cei ce-l vedeau acum lăudau pe mama care îl născuse și erau convinși că nici o femeie pe lume, fie săracă ori bogată, n-ar fi în stare să-i respingă vreodată serviciile.

La masă burgravul îl întrebă cum s-a odihnit iar Parsifal răspunse :

— Stăpîne, de înnoptam în altă parte nu m-aș fi trezit viu. Noroc că maică-mea m-a sfătuit să mă las în paza dumitale.

— Vorbești de parcă ai fi un copilaș, zise bătrînul, mereu pomenești de mama, ca și cum alte lucruri n-ar mai fi pe lume. Ascultă-mi sfaturile, și multe necazuri te vor

ocoli. Nu înceta a te rușina de vrei să nu te părăsească demnitatea precum zboară fulgii de pe păsări la vremea năpîrlirii. S-ar putea să ajungi puternic, stăpîn peste un neam întreg, nu îngădui trufiei să te ispitească, ține minte că unui domnitor îi stă mai bine blîndețea decît cruzimea și mai bine simplitatea decît oarba înfumurare. Ai grijă de acei sărmani pe care îi oprește fie mîndria, fie sfiala, de a cerși. Le vine mai greu decît altora care umblă să ceară pretutindeni pe unde găsesc uși deschise. Fii modest. La timpul cuvenit, arată-te după cum e nevoie, sărac sau bogat ; cine își risipește avutul nu prețuiește mai mult decît cei ce aleargă fără chibzuială după bogății. Pe cît am văzut ești cam stîngaci și vorbești neîntrebat. Așadar ai grijă să nu te ia gura pe dinainte și mai ales să nu întrebi prea mult ; nu pentru că ai fi leneș la vorbă, dar întîi cumpănește-ți cuvintele și cînd pui întrebări și cînd răspunzi. Sînt și dintr-acei ce vor să te pună la încercare ; ascultă-i, privește-i, vezi întîi cum îți plac și ce simți și cîntărește bine ceea ce vor să pară și ceea ce sînt de fapt. Fățărnicia se supune cu lingușiri, adevărul cere mai întîi să-l găsești. Pe dușmanul învins să nu te răzbuni iar de-ți jură credință primește-i ajutorul, spre binele tău și al altora, chiar de ți-a pricinuit un necaz. Mărinimia este însușirea cea bună a puternicului, dorul de răzbunare își face cuib în sufletul omului laș și slab. De cîte ori îți scoți armura spală-te neîntîrziat de rugina ce o lasă fierul pe mîini și pe față. Femeile fie-ți dragi și respectă-le iar dragostea lor credincioasă să nu o răsplătești cu viclenie mîrșavă. Nu umbla pe căi necinstite după femeia făgăduită altcuiva ; asemeni hoțului călcînd în vreascuri vei fi trădat. Ține-te de iubirea cea adevărată, ea are să te ferească de o viață nevrednică. Disprețuind-o, vei avea parte de ocară și de neajunsuri. Soț și soție sînt făcuți să nu se despartă niciodată, precum soarele și ziua, ei răsar din același miez. Și un lucru cinstește-l mai presus de orișice : cînd deznădejdea are să te sfîșie, nu ucide în tine speranța.

Parsifal adună în mintea sa tot ce auzise și făgădui să trăiască potrivit cu învățăturile primite. Acum nu se mai îndoia că este un adevărat cavaler. Încetă de a-și pomeni mama, dar îi păstră în inimă amintirea.

Gurnemanz nu era mulțumit încă.

— Trebuie să deprinzi purtări cavalerești, zise. De-ai știi în ce chip ai sosit la mine! Mulți pereți văzut-am pe care scuturile atîrnau mai frumos decît de gîtul tău. Să ieșim în cîmp, acolo am să te învăț să mînuiești armele ca un cavaler.

Porunci să li se aducă armăsarii și să vină, de asemeni, ceilalți cavaleri cu spadele lor. Arătă lui Parsifal cum să-și atace adversarul chiar de pe cal, cum trebuie măsurat din ochi asaltul, cum să-și coboare mînerul spadei și să se apere cu scutul. Astfel îl dezbără de neîndemînare, mai bine decît era în stare nuiaua șuierînd pe spinarea vreunui copil. Nu trecu mult și în turnir Parsifal îi și dobora pe cavaleri de pe caii lor, după cum îi era placul.

Seara, în timp ce luau cina, Gurnemanz trimise după fiica sa, Liasse. Îi porunci să-l salute pe oaspete și să-l sărute. Buzele ei fierbinți și pline îl făcură să-și spună: „Sărutul mamei era parcă un altfel de sărut."

Fata îi tăie pîine și-i dădu tot ce dorea să mănînce; adesea privirile li se încrucișau.

Paisprezece zile rămase Parsifal la Gurnemanz. Avea tot ce și-ar putea dori pentru a fi mulțumit. Și totuși se simțea chinuit de neastîmpăr. Îi părea că ar trebui să se ia la întrecere în lupte cavalerești și abia după aceea să-și caute căldură la pieptul unei femei, lucru care neîndoios — și asta recunoștea pînă și mintea lui neștiutoare — i-ar dărui multă plăcere.

Într-o dimineață îl rugă pe Gurnemanz să-i îngăduie a pleca mai departe iar acesta, luîndu-și rămas bun de la Parsifal, fu cuprins de o mare durere.

Liasse îl urmări multă vreme cu privirea.

CARTEA A PATRA

Parsifal ajunge la Pelrapăr, liberează cetatea și se căsătorește cu Kondwiramur.

PARSIFAL LEPĂDASE NEROZIA CA și cizmele țărănești și veșmintele de nebun. Dar, odată cu ele, își pierduse și seninătatea. Întinderile șesurilor îi erau prea strîmte, cerul prea scoborît, verdele livezilor spălăcit și ștearsă strălucirea armurii lui înflăcărate. Îl cu-

prinse un dor nespus, aidoma cu al tatălui său, Gahmuret, care, rîvnind la isprăvi cavalerești, își găsise moartea.

Abia purcese la drum și-l cuprinse dorul de Liasse. Lăsă frîul în voie ca să-l poarte armăsarul încotro nimerea ; îi era totuna dacă acesta gonea în galop sau mergea la pas.

Astfel ajunse în regatul Brobarz. Calul alerga de-a lungul unui pîrîu de munte, care în vale își lărgea mult albia, prefăcîndu-se într-un rîu lat. Cînd soarele scăpătă, văzu înălțîndu-se înaintea sa cetatea de scaun a țării Pelrapăr. Era așezată pe malul celălalt al rîului și cine voia să pătrundă între zidurile ei trebuia să treacă peste un pod vechi de lemn care se clătina asemeni unui leagăn. Șaizeci de cavaleri, poate chiar mai mulți, stăteau de strajă înarmați, gata să împiedice pe oricine ar încerca să intre fără voia lor. Cînd Parsifal se apropie de mal îi strigară de dincolo : „Înapoi ! Înapoi !“ și ridicară amenințători spadele.

Dar sărmanii oameni abia mai aveau putere și pentru atît, iar dacă li s-ar fi dat un codru de pîine sau poate o vrabie friptă ar fi fost mai bucuroși să-și astupe cu ele gura decît să țipe.

Netulburat, Parsifal înaintă spre pod, sări de pe cal și-l mînă peste lemnul șubrezit. Văzîndu-l, cavalerii grăbiră spre cetate și ferecară porțile. Credeau că o oaste falnică avea să urmeze acelui om care, atît de neobrăzat, sfidase amenințarea lor. Parsifal merse călare de-a lungul zidului cetății, pînă la poarta de peste drum de sala castelului. Aici atîrna inelul de vestire. Ciocăni cu el în poartă spre a fi primit. Dar nimic nu se clintea. În cele din urmă, cum el continua să izbească cu inelul, o fată scoase capul pe fereastră și, ridicînd glasul, îi spuse că de vine cu gînd hain atunci să facă bine și să ia aminte că cei din cetate sînt și așa destul de pedepsiți de soartă. Dușmani dinspre apă și dinspre uscat îi amenință fără istov. Așa că mai bine ar fi să facă calea întoarsă și să caute altundeva pricină.

— Domniță, răspunse Parsifal, în fața ta e un bărbat care vrea, dacă-i îngăduiți, să vă slujească ; nu cer în schimb decît să mă primiți cu prietenie.

Fata înștiință grabnic pe regină, care îi porunci să aducă neîntîrziat sus, la castel, pe acel străin atît de săritor.

În cetate o tristă priveliște de război i se înfățișă lui Parsifal. Toți cei în stare să poarte arme le cărau cu ei.

În calea lui întîlni aruncători cu praștia, arcași, scutieri-pedestrași, chiar și negustori înarmați cu securi și suliţe. La faţă erau pămîntii sau galbeni ca lutul. Pe toţi îi chinuia foamea, pînă și pe cavalerii de la curte. De un car de vreme nu mai aveau nevoie a se scobi în dinţi, pîine, brînză, carne, toate se isprăviseră, nici din cupe nu mai aveau ce soarbe. Li se adunase pîntecele, oasele șoldurilor, ascuţite, căutau să străpungă îmbrăcămintea și pielea dintre coaste se stafidise ca un toval unguresc. Cine știe de cînd ochii lor nu mai văzuseră cum cad picături de grăsime din carnea pusă pe jar. Singurul lucru ce le rămăsese spre a-și primi oaspetele era un covor. Îl desfășurară pe iarbă, sub un tei.

După ce se spălase cu apă limpede din fîntînă (învăţăturile lui Gurnemanz îi răsăriseră iar în minte) Parsifal strălucea în mijlocul acelor nenorociţi aidoma unei zile senine.

În sala castelului se afla Kondwiramur, regina, și alături de dînsa Kiot și Manfilot, fraţii tatălui ei. Kiot își pierduse soţia și, în durerea sa, întorsese spatele celor lumești. Iar Manfilot, care își iubea fratele, îi urmase pilda. Ducatele și le lăsaseră în seama lui Kondwiramur pe care acum o însoţeau, la jumătatea scării, întru întîmpinarea lui Parsifal. Regina se plecă spre el și gura li se înroși de sărutul ce și-l dădură. Domniţa era atît de frumoasă, încît ar fi putut face să amuţească pînă și un guraliv, iar Parsifal, chiar de nu i-ar fi dat Gurnemanz sfatul să-și ţină în frîu dorinţa de a întreba, ar fi rămas fără grai. Faţă de gingășia lui Kondwiramur frumuseţea Liassei părea ca o frunză în arșiţa soarelui.

Pe regină tăcerea lui Parsifal o întrista. „Mă disprețuiește, își spuse, foamea m-a urîţit." Pe de altă parte avea însă destulă simţire femeiască pentru a tălmăci privirile unui bărbat ; doar nu s-ar fi uitat atît de pierdut la o femeie, dacă aceasta n-ar fi fost pe placul lui. Și cum Kondwiramur avea o inimă duioasă și nu-i era cu putinţă să creadă despre alţii ceva rău, socoti tăcerea lui Parsifal o mărturie a creșterii lui alese, care-l îndemna să-i lase ei, gazdei, întîiul cuvînt. Își zise deci că tăcuseră de ajuns, iar dacă voia ca oaspetele să-i fie de vreun folos trebuia să vorbească dînsa. Astfel spuse :

— Cavalere, sărutul tău de adineauri îmi dovedește prietenie și mă face să nădăjduiesc că cele ce mi-a adus la

cunoștință fata sînt adevărate. De obicei nimeni nu-și oferă serviciile unui nevoiaș ; ar primi drept plată doar sărăcie, precum nu și-ar cîștiga decît foame la cei înfometați. Faimă se dobîndește la cei puternici și bogăție la cei avuți. Dar dacă totuși dorești să ne fi prieten, primește, stăpîne, în schimb dragostea noastră drept mulțumire și spune-mi de unde ai venit.

Parsifal răspunse că a plecat de dimineață călare de la principele Gurnemanz din Graharz iar Kondwiramur se miră zicînd că de-ar fi auzit din gura altcuiva aceste vorbe, l-ar crede un mincinos, căci solul ei cel mai iute abia de-ar fi în stare să biruie în două zile un asemenea drum. Dealtminteri Gurnemanz îi este unchi și împreună cu Liasse a petrecut multe zile, atît triste cît și vesele. Îl rugă să înnopteze în cetate, dacă nu se teme de foame. Kiot spuse însă că nu-i nici o pricină de temere ; chiar astăzi are să trimită la castel douăsprezece pîini, trei șunci afumate, opt roți de brînză și două butoaie mici cu vin bun. Iar Manfilot, obișnuit să-și urmeze fratele, făgădui aceleași lucruri și totul fi adus la îndeplinire întocmai, pentru că nicicînd un cavaler nu ar stăvili calea vreunui sihastru, oriîncotro ar duce ea.

Parsifal o sfătui pe Kondwiramur să împartă toată hrana și băutura primită oamenilor de pe uliță, căci mulți se stingeau de foame. Regina, fără a cîrti, se supuse, opri pentru oaspete și pentru ea însăși doar cîte o bucățică de pîine.

Seara aceea nu prea arăta a sărbătoare și Parsifal se duse curînd la culcare. De îndată ce se întinse în culcuș adormi.

Pe Kondwiramur somnul o ocolea însă. Războiul acesta blestemat, din zi în zi mai apăsător, îi răpise pînă la urmă orice nădejde. Acum însă sosise acest cavaler frumos, tînăr și voinic și încrederea ei prindea aripi. Dacă își frămînta mîntea să găsească temeiul așteptării ei neroade, nu găsea răspuns și se socotea o nătîngă ale cărei năzuințe se ridicau împotriva adevărului vieții. Dar îl iubea pe Parsifal, fără măcar a-și da seama, și dragostea o ajuta să privească înseși minunile drept lucru firesc, numai să fie îndeplinite de acela către care o îndemna inima.

Astfel oricine cunoaște simțămintele ei nu se mai poate mira că în timpul nopții a săvîrșit o faptă pe care altminteri ar fi socotit-o rușinoasă și demnă de dispreț.

Peste cămașa lungă, albă își puse o mantie de catifea și, fără să fie văzută de cineva, se furișă în iatacul în care dormea Parsifal. Lumînările răspîndeau o lumină stearsă și Kondwiramur, sfioasă în ciuda curajului și cu inima îndoită, îngenunchie la patul lui Parsifal, jos pe covor, de teamă să n-o ia așa cum un bărbat ia o femeie. Plînsul ei îl trezi și, văzînd-o pe regină lîngă culcușul lui și nici de ajuns de învești mîntată, se ridică, uimit, în capul oaselor.

— Stăpînă, spuse el, nu-ți bate joc de mine, așează-te sau culcă-te în patul meu.

Kondwiramur, zbătîndu-se între rușine feciorelnică și o dorință încă necunoscută, făgădui, dacă el nu avea să se atingă de dînsa, să facă precum îi cerea.

Parsifal era mulțumit, simțămîntul de a-i ști trupul alături de al său îi păru fericire destulă. La mai mult încă nu se pricepea. Stătură așadar culcați, silindu-se din răsputeri să nu se atingă unul de celălalt și totuși străduindu-se ca lucrul acesta să se întîmple.

Dar în cele din urmă Kondwiramur își dădu seama că trebuia să-l lămurească asupra purtării ei, cu toate că — și este de la sine înțeles — acum nu prea îi mai sta gîndul la lămuriri. Iar dacă Parsifal ar fi știut cum e cu putință să-ți ții cuvîntul dat și totuși să-l nesocotești, din patul lui nu s-ar mai fi ridicat o fecioară. Cum el stătea nemișcat, sfios și tremurînd ușor, ea își aminti că afară era război și că foametea îi secera oamenii.

— Îngăduie-mi să-ți împărtășesc necazurile mele, spuse, dar mă tem că o să-ți piară somnul.

Ceva mai bun nu-i trecuse prin minte ; acum însă că începutul era făcut, vorbele se înșirau de la sine, redevenise regină plină de maiestate și femeie în căutarea ocrotirii. Parsifal află că regele Klamide și seneșalul său, Kingraun, pustiiseră regatul și cetățile lui Kondwiramur, și că tatăl ei, Tempentăr, murise lăsînd-o orfană și lipsită de apărare și în mare nevoie. Oastea ei era învinsă, cei mai puternici luptători căzuseră în război, Klamide o dorea de soție pentru a dobîndi, odată cu dînsa, regatul ; dar ea mai degrabă s-ar arunca din castel în prăpastia de la poalele lui decît să fie silită să ajungă la bunul plac al acelui om fioros.

Rugat în chip atît de fierbinte și atît de neobișnuit de către o femeie frumoasă să-i dea ocrotire, pînă și un laș ar fi căpătat curaj ; dar Parsifal n-ar fi fost Parsifal dacă n-ar fi strigat din piept, așa cum era întins alături de dînsa :

— Cum oare ți-aș putea aduce mîngîiere ?

— Scapă-mă de Kingraun, seneșalul lui Klamide, răspunse Kondwiramur, mi-a ucis o mulțime de oameni. Mîine vine iar, nădăjduiește că mă va putea sili să cuprind în brațe pe stăpînul lui.

Se apropiase clipa cînd cocoșii ar fi trebuit să-și înalțe cîntecul. Dar grinzile de sub coama acoperișului erau pustii, căci orătăniile din cetatea întreagă fuseseră jumulite și mîncate. Kondwiramur, precum venise așa se furișă înapoi. Le rămăsese puțină vreme de dormit pînă să sune clopotele din turnul catedralei.

Diaconul abia își rosti binecuvîntarea, cînd Parsifal, însoțit de ruga înflăcărată a oamenilor de rînd și a lui Kondwiramur, se și afla la poarta cetății. Oastea lui Klamide se apropia, în frunte cu Kingraun care, dacă dăm crezare zvonurilor, doborîse de pe cal șase cavaleri ce-l atacaseră cu toții dintr-o dată.

Parsifal își măsură din ochi asaltul ca să-și poată lua avînt de departe ; ciocnirea celor doi potrivnici fu atît de năpraznică, încît curelele de pe burta cailor se rupseră ca niște vrejuri uscate. Acum luptătorii, pe propriile lor picioare, se loveau cu spada și nimeni n-ar fi zis, deși acesta era adevărul, că Parsifal o făcea pentru întîia oară în viață. Lui Kingraun i se părea că bombarde azvîrleau bucăți mari de stîncă în coiful lui de fier. Se prăvăli la pămînt. Parsifal își puse genunchiul în pieptul seneșalului. Kingraun, care niciodată nu fusese silit să jure credință unui adversar, fu nevoit acum s-o facă. Dar Parsifal nu voia să primească jurămîntul, decît dacă își închină spada lui Gurnemanz, oferindu-i serviciile.

Seneșalul însă, îngrozit, spuse că e mai bine să fie ucis pe loc căci nici la Gurnemanz nu-l aștepta altă soartă ; îi omorîse doar acestuia pe cel mai mare dintre feciori.

Cavalerul voia să-l cruțe de asemenea sfîrșit. Îi porunci deci să se înfățișeze lui Kondwiramur, să-i jure ei credință. Dar, cu și mai mare groază, Kingraun răspunse :

— Nici n-aș ajunge la castel ; încă de la porțile lui cetățenii m-ar ciopîrți mărunt cu spadele pînă n-aș mai fi decît pulbere licărind în soare.

Învingătorul îi înțelese necazul și, nevrînd ca un potrivnic învins de el să-și piardă viața din răzbunare, îi dădu poruncă să pornească neîntîrziat la Artus, să-i ducă lui Kunneware salutul lui, și să-i jure ei credință.

— Îi sînt devotat lui Kunneware, zise Parsifal și n-am să mă pot bucura de viață decît după ce voi fi răzbunat-o de jignirea ce i-a adus Keie. Pînă atunci am să stau departe de Masa Rotundă.

Kingraun jură să facă întocmai și Parsifal se înapoie în cetate pe jos, căci oamenii seneșalului îi prinseseră calul. Dar nu mai cutezară să-l atace, de vreme ce căpetenia oastei fusese înfrîntă atît de rușinos.

Regina îmbrățișă pe Parsifal și îl strînse tare la piept.

— Nicicînd n-am să fiu soția vreunui alt bărbat decît numai a ta, spuse ea și-l ajută să scoată de pe el armura.

Locuitorii îi jurară credință și-l rugară să le fie stăpîn, căci de stăpîn ducea lipsă țara.

Bucuria oamenilor, oricît de mare ar fi fost, nu-i putea face să uite foamea chinuitoare. Mulți zăceau pe ulițe, vlăguiți, iar alții își dădeau sufletul.

Noaptea se porni o năpraznică furtună, și în zori paznicii de la turnul de strajă văzură două corăbii cu vîsle frînte și cu pînzele ferfenițite, zbuciumîndu-se în largul mării. Vîntul îndrepta valurile, și împreună cu ele corăbiile, chiar către cetate. Mînați de nădejdea disperării, oamenii năvăliră spre vasele ce acum ajunseseră la țărm și, înghesuindu-se și împingîndu-se, luară scările cu asalt. Ce găsiră aici depășea cu mult așteptările lor ; corăbiile erau înțesate pînă-n vîrf cu pîine, carne, șuncă, vin — pe scurt cu tot ce rîvneau în înfometarea lor. Se grăbiră să se îndoape și să-și umple buzunarele.

Parsifal fu înștiințat de purtarea lor nesăbuită și numaidecît porunci, sub pedeapsa cu spînzurătoarea, să se pună capăt jafului. Chemă la castel negustorii și le făgădui prețul îndoit al mărfii. Aceștia, foarte isteți, nu se codiră a primi ; doar cunoșteau ei toanele stăpînilor care porunceau azi una și mîine alta.

Iarăși picurau în jar stropi de grăsime din carnea friptă și toată noaptea oamenii o duseră într-o veselie, cu mîncare, băutură și joc.

Kondwiramur și Parsifal stăteau culcați laolaltă, și se spune că nu cunoșteau jocul dragostei, că au trebuit să se scurgă trei nopți pline de stîngăcii pînă ce Parsifal, în sfîrșit, să-și fi dat seama de adevărata cale către femeia iubită.

În pofida neroziei acestui tînăr demn de prețuire și a neprihănitei naivități a lui Kondwiramur, mi se pare prea lung timpul despre care povestitorul vrea să ne facă să credem că s-ar fi scurs, de vreme ce nopții de nuntă i-a premers și o altă noapte. Firește, de față nu a fost nimeni, și de obicei povestitorii înfățișează asemenea lucruri precum le fac ei înșiși, sau cum ar dori să le facă. Dar oricînd ar fi cunoscut cavalerul nostru pentru întîia oară în viață femeia, bucurie avură acum amîndoi și se dăruiră unul celuilalt, în aceeași noapte, de mai multe ori.

În timp ce lumea din cetate se îndeletnicea cu desfătările, la Klamide sosi un sol al lui Kingraun, vestindu-i că oastea sa se află, lipsită de căpetenie, în fața cetății Pelrapär, că seneșalul fusese învins într-o luptă în doi și că, din pricina învingătorului, era silit să meargă la regele Artus cu însărcinarea de a duce nu știu cărei domnițe salutul, ba să-i și ofere serviciile sale. Scutierul, din prea mare zel, își alergase nebunește calul tot timpul drumului, pînă i-a scos sufletul. Băiatul socotise că i se cuvenea recunoștință, dar Klamide îl bătu zdravăn, așa cum se întîmplă adesea cînd un stăpîn nu se poate răfui cu altul, dar în schimb își varsă focul pe slujitor. Bietul scutier fu băgat în carceră și silit să flămînzească. Iată ce pătimește adevărul!

A doua zi sosi însă un cavaler din oastea lui Kingraun cu aceeași veste. Klamide, fără a mai pregeta o clipă, porni hotărît să o silească pe Kondwiramur a i se supune. În fața cetății Pelrapär se porni o luptă crîncenă. Pedestrașii lui Klamide încercară să spargă porțile și să ia zidurile cu asalt. Locuitorii burgului zvîrliră însă asupra lor trunchiuri grele și focuri grecești, încît oameni și arme se prefăcură în torțe vii. Văzînd neorînduiala ce se stîrnise acum în rîndurile dușmane, Parsifal porunci să se deschidă porțile ca să atace el însuși. Armura lui roșie strălucea cînd într-un loc, cînd într-altul, era văzută pretutindeni, și spada și lancea îi croiau pîrtie prin mulțimea dușmanilor. Ura asediaților era atît de înverșunată, încît ucideau și pe răniți. Parsifal însă îi amenință cu moartea

dacă nu pun capăt unor asemenea nelegiuiri. Pînă în amurg dură lupta, cînd Klamide și oamenii săi se retraseră. Dar cei din Pelrapăr făcuseră prizonieri douăzeci de cavaleri din oastea dușmană. Parsifal porunci să li se dea mîncare și băutură după pofta inimii. Localnicii prinseră a cîrti, căci ei primeau mai puțin decît dușmanii.

— Nu e drept ce faci, stăpîne, zise Kondwiramur ; o să ne flămînzească supușii, în vreme ce prizonierii se îngrașă !

— N-are să fie în paguba cetății, răspunse Parsifal.

Trei zile își ținu prinșii apoi vorbi către ei cu prietenie:

— Ei, oameni buni, plecați acasă și dați-mi cuvîntul că o să vă întoarceți doar de vă voi chema eu.

Le mai dădu de băut vin din belșug, pînă ce fața le deveni stacojie, apoi îi lăsă să plece din cetate.

În taberele dușmane oamenii credeau că acești noi veniți se clătinau de foame, mulți se și grăbiră să le aducă mîncare din propriile lor rezerve. Dar prizonierilor liberați li se părea că ce primeau aici era hrană de nevoiaș față de ce li se dăduse în cetatea împresurată.

— Chiar de-ați mai ține-o asediată un an, cei dinăuntru au atîtea, încît v-ar putea hrăni și pe voi. Iar regina are de soț pe cel mai frumos bărbat din cîți am văzut. Duce un trai plin de voie bună, nici nu-i pasă de încercuirea noastră.

Așa vorbiră acei cavaleri cam băuți. Klamide asculta tremurînd de furie și de invidie. Trimise în cetate un sol să vestească celui care împărțise cu regina culcușul, chiar de-i alesul ei ca soț și rege, că-l poftește la o luptă în doi, după care cele două oștiri ar putea să încheie pace. Tocmai o asemenea propunere își făcuse socoteala Parsifal că va primi și porunci oamenilor să stea liniștiți, orice s-ar întîmpla în timpul înfruntării.

A doua zi cei doi regi stăteau față în față în fruntea oștirilor lor. Ori de cîte ori se repeziră unul în celălalt, nu izbutiră să se scoată din șa. În cele din urmă caii, sleiți de puteri, se prăbușiră sub povara călăreților.

Se ajunse așadar și de această dată la luptă cu spada, așa cum se întîmplase înainte în încleștarea cu Kingraun ; și tot ca aceluia i se păru lui Klamide că uriașe bombarde aruncă în el blocuri de stîncă. Așadar îl avertiză pe Parsifal să țină seama de înțelegerea dintre ei și să nu dea

voie oștenilor săi să se amestece în luptă, în chip atît de nedrept.

Dar, în vreme ce se loveau și își făceau cucuie, Parsifal îl încredință pe potrivnic că, în preajma lui nefiind nimeni, nu avea cui porunci, lucru care lui Klamide nu numai că nu-i sporea puterea dar îi răpea și bruma de curaj ce-i rămăsese.

Într-adevăr, peste cîteva clipe Parsifal îl doborî cu o lovitură puternică. Dușmanului său îi țîșni sîngele pe nas și din urechi, și iarba se înroși.

— Acum învață a muri, strigă mînios Parsifal, n-ai să-mi mai amenințI soția, și-i smulse coiful și viziera.

— Oprește-te ! țipă Klamide. La ce-ți folosește moartea mea ? Faima nu-ți va fi mai mare decît acum. Nenorocit sînt eu, tu ai avut parte de noroc, Kondwiramur și regatul sînt ale tale, ce vrei mai mult ?

Auzindu-i vorbele, furia i se potoli. Își aminti sfaturile lui Gurnemanz care l-a învățat să se poarte cu blîndețe. Își ridică piciorul de pe pieptul învinsului, îi porunci să se scoale, să meargă la Gurnemanz și să-i jure credință. Regele fu cuprins însă de aceeași groază precum fusese înainte seneșalul său și-l rugă să-l ierte de asemenea pedeapsă.

— I-am ucis al doilea fecior, oare cum ar fi cu putință să mă cruțe ? Nu sînt nici eu decît un om, nicidecum un sfînt.

Parsifal nu mai avu ce răspunde și, deoarece nu voia să-și trimită rivalul la Kondwiramur — oare cine are poftă să-și aducă el însuși hoțul în casă ? — îl trimise, în amintirea vînătăilor lui Kunneware, la Artus spre cinstirea domniței și amenințarea lui Keie.

Trecură luni și luni. Parsifal puse să se înalțe iar casele dărîmate și să se lucreze pămîntul pe ogoarele pustiite. Cine își pierduse, din pricina războiului, avutul, primi altul în loc. Își strînse în juru-i o oaste puternică, cu ea se arăta adesea pe la hotarele regatului și nimeni nu mai cuteza să năvălească în Brobarz. Astfel țara se bucura de pace și fiecare putea să-și vadă de treburile lui. La curte erau mereu petreceri și turnire. Kondwiramur îl iubea pe Parsifal și acesta îi împărtășea dragostea. Dar toate astea nu erau în stare să-i aducă lui Parsifal o fericire

statornică. Sufletul lui tînjea după isprăvi cavalerești. Kondwiramur îi simțea neliniștea, chema lumea la turnire din ce în ce mai mari și cînd auzea de un goliard străbătîndu-i ținuturile, trimitea după dînsul. În sala castelului, Parsifal asculta mult povestirile goliardului și dorul lui creștea atît de năvalnic, încît nici vinul nu-i mai era pe plac.

Într-o dimineață vorbi astfel către soția lui :

— De multă vreme nu mai știu nimic despre maica mea. Vreau să plec, să văd ce-i cu dînsa.

— Am putea s-o aducem încoace, răspunse Kondwiramur, dar știu prea bine ce te îndeamnă la drum. Dacă toată dragostea din lume ar fi a mea și ți-aș dărui-o, n-ar ajunge ca să te facă fericit. Pleacă, așadar, iar eu mă voi însoți cu durerea.

— Tot ce am să săvîrșesc are să fie spre faima ta, spuse Parsifal.

Și Kondwiramur răspunse :

— Nu-mi doresc o faimă mai mare decît aceea de a te avea lîngă mine.

Și cu aceste cuvinte se despărțiră.

Cînd Parsifal, cu armăsarul lui, ajunse pe pod, se uită înapoi ca s-o salute. Dar Kondwiramur se retrăsese în iatacul ei ca să poată plînge în voie.

CARTEA A CINCEA

Parsifal găsește Gralul ; nu știe că trebuie să pună o anume întrebare și e izgonit din cetatea Gralului.

TOATĂ ZIUA PARSIFAL ÎȘI ALERgase calul fără pic de răgaz, de teamă ca amintirea lui Kondwiramur să nu-l ispitească a face cale întoarsă. Astfel călări o bună bucată de drum ; unei păsări i-ar fi venit greu să biruie, în același răstimp, în zbor, atîta depărtare. Cînd soarele scăpătă, ajunse la malul unui lac unde mai mulți oameni se îndeletniceau cu pescuitul. Doar că purtau veșminte cu care de obicei nu te duci la așa treabă. Mai cu seamă unul dintr-înșii îi păru osebit la înfățișare și port. Pene de păun îi împodobeau pălăria iar obrazu-i

era palid și nespus de trist. Chiar acestuia i se adresă, întrebîndu-l de nu știa vreun adăpost pentru la noapte.

— Cavalere, răspunse omul, de vei colinda treizeci de leghe în lung și-n lat, n-ai să găsești nimic. Doar un castel se află prin aste locuri, acolo grăbește-te să ajungi de nu vrei să-ți petreci noaptea sub stelele cerului. Vezi muchea aceea de stîncă ? De la ea înainte ține dreapta, pînă ce ajungi la șanțul cetății. La rugămintea ta, au să coboare puntea. Dar ia seama să nu rătăcești drumul. Aș dori, de vei ajunge într-adevăr la cetate, să-ți fiu gazdă primitoare.

Parsifal o luă pe drumul arătat de pescar și peste puțin găsi castelul. Se înfățișa mîndru, ca și cum ar fi fost strunjit, turnuri groase și ziduri înalte îl împrejmuiau, dușmanii nu le-ar fi putut lua cu asalt, decît dacă vîntul i-ar fi săltat în zbor pe deasupra. Și nici un asediu n-ar fi avut sorți de izbîndă, de vreme ce în cetate erau provizii de ajuns să se hrănească treizeci de ani în șir toate popoarele lumii, ca să nu mai pomenim de piatra aceea cu însușiri miraculoase, care așternea belșugul pămîntului întreg pe mesele goale și în cănile seci.

Parsifal n-avea de unde ști cît de aproape era de fericire, și neștiința asta avea să-i fie izvorul unei amare suferințe.

Ajuns la punte, îl lăsară să treacă peste ea pe dată ce spuse că îl trimitea pescarul și îl primiră binevoitori. Iarba din curte se arăta viguroasă și necălcată, semn că de multă vreme nu se mai făcuseră pe aici turnire voioase. Prietenia acelor curteni era însoțită de un dram de tristețe și Parsifal își dădu seama că, în pofida bunăstării, ceva le apăsa sufletul. Puterile lui și sănătatea, neîmpovărate de griji, îi dădeau simțămîntul că se purta grosolan și stîngaci. Îi era rușine de necioplirea lui și în gînd își mustra mama. Abia de-ndrăznea să-și dezlege gura, de frică să nu spună vreun lucru necuviincios. Se rugă doar de puțină apă, să-și spele rugina de pe față și mîini. Cămărașul îi aduse o mantie dintr-un postav scump și rar, țesut în Arabia. Era a surorii regelui acelui castel, Urepanse, care i-o împrumută pînă ce aveau să-i croiască veșminte potrivite.

— Vă mulțumesc pentru bunăvoință și încredere, zise cavalerul ; norocul m-a însoțit totdeauna și nu m-a părăsit nici aici.

Rostise o vorbă îndrăzneață, dar altceva mai bun nu-i trecuse prin minte.

În timp ce Parsifal se ospăta împreună cu curtenii și, pentru cîteva clipe, un vin gustos îndepărtase tristețea, un om intră în sală și se proțăpi dinaintea lui.

— Ei, scutiere cu caș la gură, strigă acela, ți-ai umflat burduhanul și băsica, acum haide, cată și grăbește la stăpînul meu.

Parsifal se și pregătea să înșface spada, dar armele îi fuseseră luate și avu motiv să se căiască de nechibzuința lui. Strînse pumnul încît sîngele țîșni de sub unghii, picurîndu-i pe mînecă. Îi venea să-l omoare pe flecar chiar numai cu mîinile, noroc că îl împiedicară cavalerii. Îl lămuriră că omul acesta avea dreptul de a spune tot ce poftea. Șotiile lui hazlii le mai descrețeau fruntea, făcîndu-i să îndure tristețea mai ușor. Iar oaspetele să socoată vorba de duh drept glumă și să nu facă din țînțar armăsar; omul, în nevinovăția sa, voise să spună doar că pescarul sosise în cetate și că îl roagă pe cavaler să-i îngăduie a-l găzdui.

Îl duseră pe Parsifal în altă sală, unde o sută de lampadare atîrnau din tavan iar de pereții dimprejur erau prinse puzderie de lumînări. În părți fuseseră așternute o sută de culcușuri cu o sută de perne, culcușuri destul de încăpătoare pentru ca pe fiecare din ele să hodinească patru cavaleri. La picioare erau întinse covoare rotunde, viu colorate. Lemn de aloe, răspîndind mireasmă plăcută, ardea în trei cămînuri de marmură. În fața cămînului din mijloc, regele ședea pe un jilț cu spătar înclinat iar Parsifal recunoscu în el pe pescarul cu penele de păun. Pentru acest om bucuriile vieții se prefăcuseră în suferință, în fiecare zi moartea arvunea o parte din trupul lui. Fusese cotropit de o boală cumplită și cei mai luminați vraci se străduiseră zadarnic a-l tămădui. Și, fie spus din capul locului, lui Parsifal i-ar fi stat în putință să-l ajute pe sărmanul moșneag, dacă ar fi avut destulă minte să nu urmeze fără cumpănire cuvîntul neînțeles, ci dimpotrivă, dacă ar fi ascultat de imboldul de omenie al inimii lui. Iată așadar cum sfiala și o supunere oarbă aveau să-l ducă pe calea rătăcirii și a păcatului.

— Poftește aici lîngă mine, spuse regele. Focul din cămin și blana ce trebuie s-o port chiar în sală să nu te supere — mi-e frig.

Îndată ce se așeză alături de rege, lui Parsifal îi fu dat să vadă și să asculte o mulțime de ciudățenii și fapte de groază. Se deschise o ușă și un scutier intră în fugă, ținînd în mînă o lance din vîrful căreia picurau stropi de sînge ce-i înroșeau mîneca și mîna. Atunci în sală se porni un vaier uriaș. Era ca și cum un popor întreg s-ar fi jeluit îndurerat. Scutierul dădu ocol sălii, de-a lungul pereților, și pieri, mut, precum venise. Se făcu iar tăcere. Pe o ușă de fier două tinere domnițe intrară, purtînd în plete cununi de flori și în mîini sfeșnice de aur. Urmară alte șase, și ele pline de gingășie ; două duceau un soclu din fildeș iar patru o placă din granat-hiacint, șlefuită subțire. Se înclinară în fața gazdei castelului și cu cele aduse ticluiră la picioarele lui o masă. Cîteva fecioare așezară pe ea cuțite de argint atît de ascuțite, încît tăișurile lor ar fi putut spinteca și oțelul.

Parsifal nu mai știa ce să creadă ; oare era uneltirea diavolului care îi înfățișa o nălucire, ori Dumnezeu îl făcea să trăiască o minune ? Se uită la rege, dar acela stătea nemișcat în jilț, sprijinit de spătar, căci nu putea nici să se culce de-a binelea, nici să-ședă. Ochii lui priveau triști și obosiți, și nu-i trădau gîndurile. La salutul domnițelor el rămase mut, cu privirea împietrită, întruchipînd însăși durerea cioplită într-un stei.

Cînd masa fu gata așternută, Urepanse apăru și, odată cu dînsa, în sală izbucni atîta lumină de parcă s-ar mai fi aprins o mie de lumînări. Purta în mîini, pe mătase verde ca smaraldul, Gralul, împlinirea tuturor dorințelor, rădăcină și cunună a fericirii pămîntești. Nici o sută de cavaleri n-ar fi fost în stare să-l ridice ; doar unei făpturi fără prihană îi era dat să-l poarte în mîini. Regina depuse Gralul dinaintea pescarului, se înclină și se trase îndărăt la celelalte domnițe, care o înconjurară numaidecît.

Cavalerilor din sală cămărașii le aduseră vase de aur și scutierii prosoape albe. Pescarul se spălă pe mîini și Parsifal făcu asemeni.

Ca la o poruncă, o șută de scutieri înaintară spre Gral, de la care primiră pe șervete albe pîinea. O împărțiră la toate mesele din sală.

Gralul avea mîncare pentru toate gusturile — caldă sau rece, vînat sau vietăți de curte ; în cupe mici de aur se aflau fel de fel de mirodenii : piper, sosuri, sucuri de

fructe și altele. Cumpătații, mîncăcioșii, oricine găsea aici de toate după pofta inimii, ba se umpleau și cupele cu vin roșu din Sinope, vin de dude, vin alb — pe scurt cu oricare băutură de pe lume, căci Gralului îi fusese dată rodnicia cerească. La fiecare masă serveau patru scutieri : doi, în genunchi, tăiau fripturile aduse de ceilalți doi. Slujbași ce cunoșteau socotitul vegheau să nu piară acele cupe din aur greu. Parsifal își spuse că nicicînd nu ospătase și nu băuse mai gustos decît aici.

Sosise clipa cînd s-ar fi cuvenit să întrebe despre pricina mîhnirii care, în pofida acestui neîntrecut belșug, stăruia în castel. Parsifal chiar ar fi dorit să facă întrebarea iar pescarul ardea de nerăbdare s-o asculte, căci numai de la ea avea să-i vină mîntuirea.

Și cu toate astea cuvîntul nu a fost rostit. Iar dacă mulți se mai sfădesc astăzi încă, nedumeriți : oare pricina purtării neroade a lui Parsifal să fi fost cu adevărat numai și numai acel sfat al lui Gurnemanz de a nu pune întrebări fără rost — eu sînt gata să le răspund acelora că adevărata sa nerozie era teama de a gîndi cu propriul său cap. El lua credința drept știință și maimuțăreala drept demnitate omenească. Supunerea lipsită de cugetare i-a împietrit inima.

Pe cînd mai privea, cufundat în mutenie și fără a se clinti, un scutier aduse o spadă. Teaca prețuia fără îndoială o mie de mărci de aur și mînerul era lucrat dintr-un singur rubin. Despre tăișul ei se spunea că face minuni.

Pescarul — a venit vremea să spunem că se numea Anfortas — dădu spada lui Parsifal și-i spuse :

— M-a scos din multe necazuri, pînă nu m-a năpădit suferința asta grea. Ia-o, rogu-te, drept despăgubire pentru găzduirea noastră nu îndeajuns de mulțumitoare.

N-ar fi fost cu putință a i se da și mai mult a înțelege. Și rămase nespus ceea ce, în marea-i durere, regele rostise doar în gînd și fără a ține seama de cuviința curteană : „Ci întreabă-mă, în sfîrșit, bădăranule, oare ce-ai vrea să se mai întîmple ca să ți se dezlege limba ? Marte și-a încheiat încă o dată crugul, mă arde otrava din rană.“

Dar Parsifal nu făcu altceva decît să se încline și să ia spada, care în mîinile lui cîntărea abia cît o nuia de salcie.

— De ești priceput s-o apuci și s-o mînuiești, îi spuse bătrînul, trudindu-se a se arăta prietenos, totdeauna are să te ducă la izbîndă și are să te ferească de răni.

Parsifal îl slăvi în gînd pe Gurnemanz care, după cum credea el, îl ferise de o purtare neroadă, căci iată, acum primea răsplata pentru modestia sa. Își culcă spada pe genunchi și privi spre pescar ca și cum ar fi vrut să-i spună: „N-ați fi găsit pe nimeni mai demn de dînsa."

Vanitatea face casă bună cu prostia.

Anfortas se sprijinea de spătarul jilțului. Era însăși întruchiparea jalei. Acum tot ce fusese așternut pentru ospăț se strîngea iar. Regina duse afară Gralul. Pentru dînsa era o povară ușoară ca fulgul.

— Patul tău e pregătit, zise Anfortas.

Parsifal găsi un pat ademenitor ca un trup alb de fecioară. Cîțiva scutieri îl dezbrăcară, apoi el le făcu semn că sînt liberi să plece. Dar nu ieșiră bine pe ușă că patru domnițe veniră să cerceteze dacă era mulțumit de culcuș și dacă nu-i lipsea nimic. Despuiat precum se afla, Parsifal se rușină și se ghemui grabnic sub cearceaf, trăgîndu-și-l pînă în gît.

— Stăpîne, îi vorbi una din domnițe, mai rămîi treaz de dragul nostru cîteva clipe, și îi dădu o cupă cu vin și un măr.

Apucind-o de mînă, Parsifal o rugă să se așeze lîngă dînsul. Ea i se împotrivi însă:

— De-aș face așa ceva, curînd mi-ați cere să vă slujesc și cu altele decît cu mere și vin.

Făcură haz și Parsifal uită de cearceaf. Cînd le veni sorocul să se despartă, n-o făcură bucuroși.

Vise rele îl chinuiră toată noaptea. Se făcea că deasupra lui spade se ciocneau cu zgomot și lănci îl împungeau în inimă. Se trezi de gemetele proprii și de frică se făcuse lac de apă. Mijeau zorii. Strigă după scutieri să-i aducă îmbrăcămintea, dar nimic nu se clintea în castel. Așteptînd, adormi din nou. Abia cînd se luminase bine de ziuă se trezi iar. Veșmintele lui se aflau acum jos, pe covor, de asemenea armura și două spade: a sa și a pescarului. Rămase foarte uimit fiindcă nu era obiceiul să te porți în chipul ăsta cu un oaspete. Dar își

spuse că stăpînul o fi fost amenințat de o primejdie pe nepusă masă și n-a mai avut vreme să-și îndeplinească față de el datoria de gazdă. Se grăbi deci să plece în ajutorul regelui. Afară aștepta calul înșeuat ; scutul și lancea erau alături. Se simțea puternic și dornic de luptă. Înainte de a-și încăleca armăsarul castilian se mai repezi în cetate, dar oricît ar fi strigat nimeni nu-l auzea ori nu voia să-l audă. Blestemînd se săltă pe cal. Poarta cetății era dată de perete, puntea coborîtă și iarba călcată de copitele cailor. Parsifal nu se mai îndoia că lumea de la curte ieșise la luptă și că pe el l-au lăsat să doarmă. Furios o luă la trap pe punte, cu gîndul să-i prindă din urmă pe cei dispăruți. Dar nu trecu bine șanțul că un scutier, pîndind dintr-o ascunzătoare, înălță repede partea dinainte a punții care lovi calul în așa fel, încît acesta era cît pe-aci să se prăbușească.

Speriat, Parsifal privi peste umăr, căci la un astfel de rămas-bun nu se așteptase. Vru să ceară lămuriri, dar scutierul i-o luă înainte :

— Cară-te de aici cît mai repede, țipă el ; ești un prost fără de pereche ! Să n-ai parte de lumina soarelui ! Dacă ai fi deschis gura să-l întrebi pe Anfortas de pricina suferinței, toate minunile de pe pămînt de care nimeni n-a avut parte ar fi fost ale tale.

Parsifal nu era nici el zgîrcit la vorbă ; se răsti către scutier cerîndu-i socoteală de trăncăneala lui prostească, dar acela se prefăcu că nu aude nimic și trînti poarta cetății.

Parsifal rămase nedumerit părîndu-i-se că în jocul sorții îi căzuse zarul grijilor. Totuși era tînăr și neînclinat spre șovăială ; în fața lui se înșirau proaspete urme de copite, care puteau să-l îndrepte către tainicul stăpîn al cetății.

Dar cărarea lată a urmelor se despărți în două. Parsifal ținu întîi dreapta, ajunse la un rîu și nu mai știu încotro s-o apuce. Se înapoie, o luă la stînga, curînd însă cărarea se îngustă și mai mult și în cele din urmă se pierdu cu totul în pămîntul pietros. Nemaiavînd o țintă se lăsă în voia calului și așa, călare, umblă ceas după ceas fără să mănînce și fără să bea. Seninul zilei îi părea o lumînare pe sfîrșite și ciripitul păsărilor un cîntec trist. Nu lua seama nici la drum nici la vreun alt lucru din jurul lui.

Deodată se auzi un vaiet puternic și cînd se îndreptă într-acolo, dădu a doua oară de Sigune. Nu o recunoscu, durerea o îmbătrînise înainte de vreme. Nici Sigune nu-l recunoscu, așa învești mîntat în armura roșie.

— Cu plecăciune, domniță, spuse Parsifal, chiar de nu sînt în stare a vă îndepărta pe deplin mîhnirea, poate că totuși aș putea să v-o alin.

Dar Sigune răspunse:

— Ba mai bine plecați fără întîrziere din locurile astea înfiorător de sălbatice. Mulți cavaleri au venit aici voioși și și-au aflat o moarte jalnică! Dar cum de-ați nimerit chiar în pustiul ăsta?

Parsifal istorisi unde își petrecuse noaptea, Sigune însă nu-l crezu. N-ar trebui, îi spuse ea, să-i răsplătească încrederea cu minciuni. Să umble cineva treizeci de leghe în lung și-n lat și n-ar da peste o casă de oameni, afară doar de acea cetate tăinuită, Monsalväsch, pe care o caută mulți, dar pe care nimeni încă n-a găsit-o. Stăpînul cetății a fost lovit de o boală cruntă.

— Poate că ar fi avut parte de mîntuire dacă soarta binevoitoare ți-ar fi purtat pașii la Monsalväsch.

— Am fost acolo! strigă Parsifal.

Atunci Sigune îl recunoscu după glas și îi destăinui pe cine avea în față.

„Sărmana, gîndi cavalerul, unde-i gura de fragă, unde-s pletele castanii, pretutindeni își cară mortul după ea." Și către dînsa:

— Vară dragă, desparte-te de nenorocitul tău tovarăș, să-i facem un mormînt.

Iar Sigune:

— Sfatul tău nu-i cu nimic mai presus decît al acelei slujnice care-și îndemna stăpîna să și-l ia în iatac pe ucigașul soțului ei.

— Orice-ai face, răspunse Parsifal, cugetă la un lucru: jalea nu învie morții, cu timpul are să te ucidă ea pe tine.

Dar în zadar căută s-o convingă fiindcă nici în ruptul capului nu voia să se despartă de Schionatulander. Nu după viață tînjea Sigune ci după moarte.

— Dacă pe lumea asta mă mai poate bucura ceva este vestea că i-ai adus nenorocitului Anfortas mîntuire. Văd că îi porți spada, așadar e adevărat. Gralul îți aparține. Tot ce viețuiește pe pămîntul întreg este în slujba ta.

Și nu-i dorință în lume să nu ți se poată împlini. Spada este făurită în așa chip, încît la întîia lovitură să rămînă întreagă. La a doua însă ea se frînge. Atunci trebuie să te grăbești s-o duci la fîntîna din Karnant. Scoți apă din fîntînă și o torni peste spadă pînă nu se crapă de ziuă. Într-o clipită se întregește și devine mai tăioasă decît a fost. Oricît de tare ai lovi cu ea, luciul nu și-l pierde. Dar pentru a o folosi trebuie să rostești un anume cuvînt. Nădăjduiesc că nu l-ai uitat. Dacă îl știi, spada are să te ferească de necaz și de orice suferință și nimeni n-are să-și mai poată măsura forțele cu ale tale. I-ai făcut lui Anfortas întrebare ?

— Ce întrebare ?

— Om blestemat ! țipă îngrozită Sigune. De ce mi-e dat să te privesc ? N-ai pic de milă. Piei din fața mea. Să știi că toată lumea are să te ocolească, căci norocul ți-a întors spatele.

Zadarnic se tînguia Parsifal că fusese cu totul neștiutor, zadarnic se ruga de dînsa să-i dea un sfat cum ar putea să-și îndrepte greșeala, Sigune îl izgoni neînduplecată. Și Parsifal, deznădăjduit și cu mult mai nedumerit decît fusese la plecarea din Monsalväsch, o porni iar la drum.

Fierbințeala zilei și jalea din suflet făcură să-i șiroiască sudoarea pe spinare și pe față. Își scoase coiful, desprinse de asemeni apărătoarea obrazului și apoi merse mai departe.

Nu-și putea lămuri deloc cu ce era el vinovat de suferințele acelui rege al Gralului. Vorbele de ocară ale scutierului, treacă-meargă, acela-i un mojic și de i-ar ieși din nou în cale, are să aibe el grijă să-i tăbăcească pielea cu ciomagul. Sigune însă ? Doar îi era vară și avea creștere aleasă. Ei, să zicem că la urma urmelor e o femeie căreia i-a fost ucis iubitul. Cîte femei care au pățit ca dînsa nu și-au pierdut mințile ? Pentru că ea însăși e o neroadă îi socotește nerozi pe toți ceilalți și propria-i vină o face să nu vadă în lume altceva decît păcat. În felul acesta căuta Parsifal să se mîngîie de nenorocul lui. Privea din nou cu ochi prietenoși lumina soarelui și prinse iarăși dragoste de cîntecul păsărilor și de foșnetul vîntului printre frunze. Dădu pinteni calului și acesta apucă pe un drum de pădure.

Deodată în fața lui se iviră doi călăreți, un bărbat și o femeie. Calul femeii era o mîrțoagă cu coastele atît de ascuțite, încît aproape să iasă prin pielea uscată ca lemnul scorojit. Coama mițoasă și încîlcită îi ajungea la copite care și ele păreau a nu mai fi fost potcovite de mult, iar ochii se scufundaseră adînc în găvanele lor. De mirare că animalul se mai putea tîrî. Precum era gloaba așa și echipamentul : frîul din cînepă, clopoțeii și oblîncul șeii strivite și ciopîrțite și pe toate le ținea o biată funie. Înfățișarea femeii era și mai jalnică. Ca să nu-i alunece de pe trup rochia, sfîșiată de tufișuri ghimpoase și de ciulini, și-o prinsese cu o sfoară. Pe unde zdrențele o fereau de razele soarelui avea pielea albă ca penetul de lebădă, încolo era înnegrită și ofilită. Numai buzele rămăseseră moi și de un roșu plăcut, și cine se pricepea la femei știa să le cîntărească după gură și nicidecum după veșmînt.

Parsifal se apropie de dînsa și-i spuse :

— Cinste ție, nobilă domniță, cum se face că umbli călare în așa hal ?

De cum îl zări îl recunoscu, deși în armură părea mai bărbat și mai frumos decît atunci cînd năvălise în cortul ei și o jefuise de inel și agrafă. El însă, prea puțin obișnuit să se uite la fața oamenilor, nu o recunoscu, precum nu o recunoscuse nici pe Sigune. Abia după ce o întrebă cine a putut să-i aducă asemenea jignire iar femeia îi răspunse să-și caute răspuns chiar la dînsul căci s-ar putea să găsească în vreo pungă de-a lui inelul și agrafa ei, Parsifal ghici pe cine avea în față. Jeschute plîngea și lacrimile se scurgeau pe sînii ei albi, tari și plini de parcă ar fi fost dăltuiți de un meșter iscusit. Îi era rușine de goliciunea ei și se silea s-o acopere, cînd cu brațele, cînd cu mîinile. „Eu m-am născut doar să aduc nenorocire, gîndi Parsifal. Fie în veșminte de nebun, fie cu armură de cavaler, prețuirea mea e ocară, răsplata mi-e disprețul."

— Ia mantia mea, spuse el, te rog s-o iei. Dacă-mi îngădui *am să rămîn cu tine și nimeni de-acum înainte* n-are să cuteze a te jigni.

Dar în clipa aceea nimic n-o îngrozea mai mult pe Jeschute decît cele auzite din gura lui. Cu toate că Parsifal era pricina nenorocirilor ei, îi era binevoitoare și se temea că o să-l omoare Orilus, care se afla în apropiere de dînșii. Îl rugă pe cavaler să-i dea pace și să se înde-

părteze cît de grabnic, prefăcîndu-se că n-o cunoaște. Observase că Orilus a și început să simtă ceva ; încetinise pasul calului și se uita înapoi. Și cum Parsifal mai șovăia, Jeschute, furioasă, îi strigă să-și ia tălpășița fără zăbavă căci colo e bărbatul ei și cu asta l-a lămurit de ajuns. Doar li se trage de pe urma stîngăciei lui destulă nenorocire și, chiar de-ar purta o armură din aur, nerodul tot nerod rămîne.

Mînia o prindea bine la față. Oricum, în Parsifal ea stîrni tocmai ce nu trebuia. O asigură pe Jeschute că i se cuvenea dreptate și că el are să aibă grijă s-o capete. Fără a mai ține seamă de furia și de temerile ei, își îndesă pe cap coiful și, înșfăcînd lancea, îndemnă cu strigăte calul la asalt.

Cum mai zburau acum aschii din lăncile celor doi potrivnici și cum mai scăpărau scîntei din încrucișarea spadelor ! Jeschute își frîngea mîinile neștiind cui să-i dorească izbînda. În sufletul ei se luptau mîhnire și desfătare, neputînd tăgădui că i se înfățișează cea mai frumoasă luptă cavalerească din cîte văzuse pînă atunci. Cu noi și noi avînturi bărbații se năpusteau unul spre celălalt. Atît de năpraznice le erau ciocnirile, încît apărătoarele de fier de deasupra genunchilor plesniră.

— Am să-ți aștern un pat moale, țipă Orilus și, voind să-l tragă spre el, îl cuprinse în încleștarea brațelor.

Asta i-a fost însă greșeala. Parsifal îl apucă și el și îl ridică din șa ca pe un mănunchi de paie. Înlănțuindu-l foarte strîns cu brațele, sări de pe cal și, cu toate că omul se zbătea și dădea din picioare — nu prea cavalerește — îl întinse pe un butuc foarte nimerit pentru așa ceva, apăsîndu-l cît mai tare. Orilus simțea că se înăbușă. Temîndu-se că adversarul o să-i strivească pieptul, înălță mîna în semn că se predă. Parsifal îi îngădui să-și tragă sufletul. Dar în același timp începu a-l mustra pentru purtarea lui prostească față de o domniță vrednică de prețuire și ceru s-o recunoască iarăși drept ducesă și soție.

Drept răspuns se revărsă acum din gura ducelui un șuvoi de cuvinte umflate așa cum credea acesta că era de demnitatea sa ; doar coiful îi fusese turnat în Toledo, centura și haina de luptă fuseseră țesute în Alexandria iar pantalonii cusuți în Anjou ; și chiar de stătea întins pe un butuc abia trăgîndu-și sufletul și gemînd, el nu uita

cine este, și anume Orilus de Lalander, care ucisese lui Artus opt dintre cavalerii Mesei Rotunde.

— Ăst lucru necinstit pe care mi-l ceri, strigă el, n-are să se întîmple așa curînd ; mai cumpănește, că nu m-ai înfrînt încă. Mai bine ar fi, zic eu, fiecare să-l lase pe celălalt să-și vadă de drum, și cu asta cearta noastră ar lua sfîrșit.

Atunci Parsifal îl apăsă din nou pe butuc, dar cu atîta tărie încît bietului duce îi țîșni sînge pe nas și pe gură. Cuprins de spaima morții, acesta făgădui totul ; îndată ce simți că scăpase de primejdia cea mai grea, începu iar a se tîrgui. Doar că de data asta încercă s-o ia mai pe ocolite.

— Da, zise el, ce-i drept, îți vine ușor a-mi porunci mie să-mi iubesc soția ; eu însă, cum pot oare porunci inimii mele ? De vreme ce-mi ceri un lucru, se cuvine și să-mi arăți cum să-l duc la îndeplinire. Răzgîndește-te așadar. Fratele meu este rege peste două țări, ține la mine, și pentru libertatea mea are să-ți plătească atît cît ți-e vrerea. Afară de asta îți supun drept feudă ducatul meu ; mi-ai dovedit că nu-i rușine pentru mine să-ți fiu vasal. Dar, iartă-mă de lucrul pe care mi-l ceri, ar însemna să ți-l făgăduiesc, deoarece vreau să rămîn în viață, fără ca să-mi pot ține cuvîntul.

În ciuda voinței sale de oțel și a puterii trupești, Parsifal avea o fire duioasă. Furia i se prefăcea numaidecît în milă, doar de se pricepea celălalt să pară sincer și deznădăjduit. Încă mai era încredințat pînă în adîncul sufletului de bunătatea oamenilor și se străduia să înțeleagă totul pentru că era pornit să ierte totul. Și tocmai această credință l-a azvîrlit în ghearele rătăcirii și ale păcatului. Cuvintele pe care acel îngîmfat de Orilus i le înșirase cu glas mîhnit îl mișcară, și chiar de-l socotea un prost care nu merita asemenea soție, Parsifal renunță a mai stărui, îi dădu însărcinarea să meargă la Artus pentru a-i sluji lui *Kunneware și a fi spaimă lui Keie. Orilus* jură să aducă la îndeplinire porunca, iar Parsifal îi dădu drumul din strînsoare.

Ducele stătea pe butuc și nu se prea simțea în apele sale. Își vedea soția privindu-l înspăimîntată de pe mîrțoaga ei, și cu atît mai mult își înțelegea starea nenorocită, la care acum se adăugase și rușinea și mînia.

— Astea toate ţie ţi le datoresc, zise către nevastă. M-ai făcut să pierd faimă şi cinstire. Dar fie, ce s-a dus, s-a dus. Tu eşti învingătoarea, vino încoace să primeşti sărutul de împăcăciune. Cîndva crezusem că a muri e lucru uşor.

Jeschute sări de pe cal, cu o iuţeală uimitoare pentru un trup vlăguit, şi, în ciuda sîngelui ce-i mai picura lui Orilus din nas, îi acoperi obrazul cu sărutări.

O bucată de drum merseră călare toţi trei. Neîncetat căuta Parsifal chip şi cale a-i uni prin dragoste, căci nu numai femeia suferea din pricina geloziei soţului ci pe acesta însuşi îl chinuia îndoiala. În cele din urmă ajunseră la chilia săpată în stîncă a unui pustnic. Omul nu era acasă. Doar o lance avînd pe ea zugrăveli colorate se sprijinea de peretele stîncii şi în adîncul chiliei se afla un relicvar. Era sihăstria fratelui lui Anfortas, pe nume Trevrezent, despre care vom avea mai multe de povestit. În clipa aceea era dus în pădure după buruieni, obişnuita îndeletnicire a schimnicilor.

Pentru că nici loviturile primite, nici sîngele scurs din belşug nu-l înduplecaseră pe Orilus a-şi iubi ca mai înainte soţia, Parsifal, care oricum se simţea vinovat de dezbinarea dintre soţi, încercă acum altceva. Îşi puse pe relicvar mîna dreaptă şi jură pe toţi sfinţii, pe cinstea de cavaler şi pe fericirea sa, acum şi în vecii vecilor — şi după cum se vede punea mult de tot la bătaie — jură deci că într-adevăr smulsese femeii inelul şi agrafa, dar că încolo el fusese pe atunci un băieţandru prostănac şi nicidecum bărbat în toată firea. Iar Orilus, dacă nu i-ar fi şi luat soţiei, precum bănuieşte el, Parsifal, fecioria, n-ar mai fi avut nevoie nici de jurămînt, căci prea uşor ar fi putut recunoaşte nevinovăţia ei.

Trufia şi înfumurarea ducelui erau aşadar satisfăcute, îşi îmbrăţişă mişcat nevasta, şi, acoperindu-i goliciunea cu mantia lui, uită cu cîtă cruzime o chinuise pînă atunci.

Chiar în acelaşi ceas Parsifal părăsi perechea împăcată, cu toate că amîndoi îl rugară să-i însoţească pînă la oamenii ducelui. Înainte de a pleca luă cu el lancea colorată ; îi plăcea şi nu putu ţine piept ispitei.

Orilus şi Jeschute se înapoiară la suita lor care îi primi cu braţele deschise. Noaptea Jeschute împărţi patul cu

soțul el ; plîngea și-l săruta, precum e și zicala : „Ochii ce plîng au gura dulce."

A doua zi Orilus își întoarse însoțitorii acasă în Laland, iar el împreună cu Jeschute porni spre țărmurile rîului Plimizöl, unde îl știa pe Artus înconjurat de cavalerii Mesei Rotunde.

Se spune că acolo află atîți țăruși de corturi cîți copaci creșteau în pădurea din Spessart. Erau și femei cu duiumul iar cavaleri și mai mulți. N-aș sfătui pe nimeni să se vîre în așa învălmășeală, dacă vine cu o nevastă frumoasă : încep să vorbească verzi și uscate, să-și încline căpșorul, să azvîrle cîte o ocheadă și, nu știi nici cînd nici cum, te trezești că a învins amorul. Nu că amantul ar fi mai grozav decît bărbatul — dar e mai nou.

Orilus, pe dată ce ajunse la taberele lui Artus, îngenunche în fața lui Kunneware și-i jură credință, în ciuda întîmplării poznașe că domnița era chiar sora lui și că dînsa îl recunoscuse îndată după dragonii ce-i purta drept stemă pe armură.

— Ce înseamnă asta, strigă Kunneware, doar îmi ești frate !

Jurămîntul e însă jurămînt, așa socotea Orilus, lumea toată și cavalerii aveau nevoie de o lege a lor dacă voiau să dăinuie. Și nu se ridică decît după ce Kunneware îl sărută și îi porunci să se scoale.

— Nu-mi pare bine, soră dragă, că ai fost bătută, zise Orilus, vorbind în așa fel, încît să fie auzit de toți curtenii, e vremea să fii răzbunată pentru această jignire.

Acum ar fi fost de datoria lui Keie să-i găzduiască pe duce și ducesă, ei fiind oaspeții curții, iar el senești. Ce-i drept, nu se temea de Orilus, dar toată treaba asta începea să-l neliniștească. Îl rugă pe Kingraun să-i țină locul, fusese el însuși senești în vremuri mai bune la curtea lui Klamide și se pricepea deci la îndeletnicirile curtenești.

— Dă-i mîncare din plin, prietene dragă, zise Keie, îngrijește-l cît mai bine cu putință. Și nu uita un lucru : s-a văzut că nu o dată un culcuș moale i-a îmblînzit pe înverșunați.

Într-adevăr, zorile aflară un Orilus mai blajin și o Jeschute mai gingașă.

Parsifal e primit de către Artus cavaler al Mesei Rotunde. Blestemat de vestitoarea Gralului, se leapădă de Dumnezeu și de viața lui de pînă atunci.

NOAPTEA ARTUS ȘI-O PETRECUSE de asemeni lîngă soția sa. Dar ea se dovedi mai puțin prietenoasă cu dînsul decît Jeschute cu Orilus.

— Cîtă vreme ai să mai primești, plin de îngăduință, să ți se trimită la curte, unul după altul, cavalerii învinși ? zise ea. Omul ăsta, oricine ar fi, s-ar putea să-ți primejduiască avutul și viața. Dă poruncă unui cavaler să ți-l aducă la curte. Odată ce s-a împrietenit cu tine, a ta va fi și puterea străinului.

Artus, dimpotrivă, era de părere să meargă el însuși la acel necunoscut, căci un astfel de cavaler își va fi avînd desigur ciudățeniile sale. Soției îi păru că Artus nu mai era Artus și, înțepată, zise :

— De mi-ai fi atît de voinic pe cît ești de înțelept.

— Îndrugi și tu ca o gîscă, dragă Ginover, răspunse Artus. Înțeleptul știe cîștiga pe cel puternic, puternicul rareori îl cîștigă pe înțelept.

Se ridică de pe culcuș, își azvîrli pe umeri o mantie și ieși din cort ; femeia în prag de bătrînețe începea să-l plictisească. Hoinăreala prin acel ținut era plină de primejdii, Monsalvăsch se afla în apropiere. Pretutindeni puteai să întîlnești cavaleri de-ai Gralului. Și, cu toate că erau făpturi alese, nu stăteau mult la cumpănă, cît ai clipi ucideau pe cei ce se apropiau fără învoirea lor de cetatea Gralului. Ba mulți dintre ei erau chiar dornici de luptă și nu așteptau decît să fie provocați. Iar Artus știa că un război cu cavalerii Gralului nu i-ar fi fost nicicum prielnic, și că neîndoielnic îl aștepta o înfrîngere. Astfel, pe dată ce se lumină de ziuă își adună curtenii și le zise :

— Plec în căutarea Cavalerului Roșu, fără dînsul Masa Rotundă prețuiește doar pe jumătate. Dar împrejurimile mișună de primejdii. Jurați-mi, așadar, că nimeni n-are să se lase ademenit la luptă, oricare ar fi pricina ce vă mînie. De-ntîlniți cumva vreun cavaler cu lancea înălțată, nu vă aruncați asupră-i ca niște dulăi turbați. Atunci

cînd are să se ivească nevoia unei lupte, porunca de a porni la atac am s-o dau chiar eu.

Fiecare dintre oamenii lui jură, întărindu-şi cuvîntul printr-o strîngere de mînă, să respecte porunca regească.

Între timp Parsifal îşi vedea netulburat de drum. Ziua ce tocmai trecuse fusese caldă, în schimb acum ningea. Lumea toată era plină de ciudăţenii sau cel puţin aşa i se părea lui. Nenorocul făcea casă bună cu norocul, deznădejdea cu speranţa, înşelăciunea cu adevărul. Cădea o zăpadă moale acoperind iarbă, flori, poteci. În amurg, un şoim îmblînzit, rătăcindu-se de stăpînul său la vînătoare, zbură către Parsifal. Îşi petrecură noaptea în pădure, dîrdîind om şi pasăre deopotrivă. Cînd se arătă geana zilei, Parsifal o porni iar, dar în zăpada deasă nu se mai deosebea cărarea aşa încît se poticnea cu calul de butucii căzuţi de-a curmezişul drumului şi de pietre. În sfîrşit pădurea se lumină şi el văzu în poiană un cîrd de vreo mie de gîşte sălbatice sau chiar mai multe ; gîgîitul lor întrecea orice închipuire. Şoimul, flămînd cum era, se repezi după pradă, dar cu ţipete asurzitoare gîştele îşi luară zborul. Totuşi pe una din ele şoimul izbuti s-o lovească. Pasărea se clătină în văzduh deasupra lui Parsifal, mai zbură puţin şi se prăbuşi. Trei stropi de sînge din rana ei picurară în zăpada albă. Cum îi văzu, Parsifal fu cuprins de o vrajă ciudată. Poate că nu era altceva decît simţămîntul singurătăţii pe care îl încerca acum pentru întîia oară şi, speriindu-se, îi crescu deodată nemăsurat dorul după o făptură care să-l ocrotească. Astfel nu-i de mirare că în mintea lui stropii se prefăcură în lacrimile lui Kondwiramur din dimineaţa aceea cînd plecase de la dînsa lăsînd-o plîngînd iar zăpada îi aminti de pielea-i albă peste care căzuseră lacrimile. Nu-şi mai putea desprinde ochii de la picăturile din zăpadă şi stătea ca scufundat într-un somn adînc.

Îl găsi privind astfel pajul lui Kunneware, care se afla, cu o solie a stăpînei lui, în drum spre Laland.

Se opri uluit că acel cavaler era atît de aproape de taberele lui Artus, şi pe deasupra, după cît părea, gata de luptă, cu coiful turtit, scutul ciocnit şi lancea înălţată. Se înapoie într-un suflet şi strigă, pe dată ce ajunsese la tabără :

— Rușine, rușine fricoșilor, Masa Rotundă a fost pîngărită ! Cineva v-a scăpat printre degete.

Se iscă zarvă și zăpăceală iar cavalerii se întrebau unul pe altul dacă și cum și unde s-a dat lupta. Aflînd că un cavaler e pe cîmpul din apropierea cetății, pregătit să se bată, se căiră de jurămîntul ce-l făcuseră lui Artus de a nu lupta. Dintre toți, cel mai abraș era Segramos, un adevărat bătăuș ; pe unde adulmeca vreo sfadă, se și ivea în mijlocul ei. Cînd era vorba de o încăierare sîngeroasă, nicăieri Rinul nu era de ajuns de lat să-l fi oprit pe Segramos. Doar dacă ar fi fost legat fedeleș. Fără multă vorbă, țîșni în cortul regelui, după ce pălmuise scutierii ce voiau să-l împiedice și, odată dezlănțuit, smulse de pe regele adormit învelitoarea de zibelină, de sub care ieși la iveală și regina.

La gluma asta nebunească a tînărului, Ginover a izbucnit, după cît se povestește, în hohote de rîs. Și cui îi pare lucru de necrezut, să nu uite că Artus nu mai era în floarea vîrstei și că, în ciuda faimei lui ce înconjurase pămîntul, soția, sa era încă femeie și mai avea dorințe neîmplinite. De aci și purtarea schimbăcioasă a lui Ginover, cînd tare certăreață, cînd de-o uimitoare blîndețe și dintr-o dată, cînd nici nu gîndeai, bunăcuviința-i nemaipomenită putea să i se întoarcă în nerușinare.

Legenda ne vorbește numai despre fala cavalerului, dar nu ne dezvăluie nimic din ce rămăsese el dator vieții.

Oricum ar fi fost, Artus, smuls pe neașteptate din somnu-i adînc, înșfăcă mînios spada, dar numaidecît își dădu seama că era nedemn de un rege a se repezi, doar în cămașă de noapte, asupra îndrăznețului Segramos, și deosebit de asta îi era frig, așa că se furișă iar sub învelitoarea de zibelină, alături de nevastă.

— Ce treabă tîmpită ! zise.

Segramos îngenunche în fața reginei — știa el prea bine de cine să se folosească în astfel de lucruri — și o îmbie astfel :

— Stăpînă, îmi ești vară și binevoitoare, pune, rogu-te, un cuvînt pentru mine. Un străin ne amenință cu neobrăzare. Hotărăște-l pe Artus să-mi îngăduie a-i arăta acelui cutezător ce-i supunerea !

Iar Ginover se întoarse către soțul ei :

— Ai auzit ? Ne amenință un străin.

Artus nu avea nicidecum poftă să se lase păcălit în chipul acesta. Oricum, tînărul cavaler se purta, în ultima vreme, prea familiar cu soţia sa. Nu că el, Artus, ar fi fost gelos, dar era destul de deştept să priceapă ce Ginover nu era în stare a înţelege, sau nu voia să înţeleagă, pentru că o măgulea, şi anume că Segramos îşi căuta propriu-i folos şi că, pe ascuns, rîdea de femeia asta în pragul bătrîneţii.

— Mi-ai jurat şi tu, ca şi ceilalţi toţi, zise Artus, deci ţine-ţi cuvîntul. De-am să-ţi îngădui ţie, curînd un altul are să vrea să-ţi urmeze pilda. Nu te teme, cavalerul acela e pesemne unul dintre oamenii Gralului. Ei nu trag spada decît dacă sînt atacaţi.

Ginover nu voia să-şi lase frumosu-i văr, care îngenunchea atît de cuviincios în faţa patului, să plece din cort fără vreo răsplată ; chiar dacă Artus se temea — după cum credea ea — de oastea Gralului, nu-i era pe plac ca toţi cavalerii Mesei Rotunde să fie socotiţi ca lipsiţi de îndrăzneală.

— Umblă zvonul, zise încruntată, că regele Artus a îndrăgit mîncarea şi băutura mai presus decît armele. De vor intra în cortul ăsta duşmanii, n-ai să le ţii în faţă spada, ci o cupă cu vin.

Artus îşi cunoştea nevasta ; odată ce-şi băgase ceva în cap, nu-i mai dădea pace. Dar gîlceavă fără sfîrşit şi cicăleală îi erau cît se poate de nesuferite.

— Du-te, zise către Segramos, urmează-ţi pofta inimii de n-o mai poţi stăvili. Cu capul tău prost mă sileşti să fac şi eu o prostie.

Încîntat, Segramos sări în picioare, o sărută pe Ginover şi ieşi în fugă din cort. Plin de avînt războinic grăbi cu calul către Parsifal. Clopoţeii zalelor şi ai echipamentului răsunau voios pînă departe.

Dar, Parsifal uitase de lumea asta şi nu-i auzi. Nu vedea decît sîngele din neaua ce-i părea un semn al dragostei, al vieţii sale şi al zadarnicului său dor. Ce însemnătate avea strălucirea, ce însemnătate faima după care jinduia ? Pretutindeni întîmpinase numai lacrimi, auzise numai tînguire, el însuşi, în năzuinţa-i către viaţa cavalerească, ucisese, necinstise, părăsise o soţie. Fericirea îi rămăsese în pustiul din Soltane, în cîntul păsărilor, în sporovăitul slujitoarelor pe cîmp, în duioşia mamei care îl sfătuise să vină înapoi de s-o simţi cumva singur şi deznădăjduit în

deșertăciunile lumii. Dorea din răsputeri să se întoarcă la dînsa, dar nu mai știa drumul înapoi.

Soltane, copilăria, erau în veci pierdute pentru el.

Segramos se apropie doar cît Parsifal să-i audă glasul. Îi strigă să caute a isprăvi treburile cît mai repede, să se predea adică din capul locului, căci odată ce-avea să-l răstoarne în zăpadă, el, Segramos, n-are să mai poată chezăşui pentru urmări, nu era gingaş din fire.

Parsifal rămase însă neclintit pe cal, şi pe Segramos omul acela ce sta ca împietrit îl înciuda : îi plăceau ocările care înaintea luptei aţiţă sîngele şi întăreşc trupul. Fără vreo împotrivire, plăcerea era înjumătăţită. Astfel, nemaizăbovind, se avîntă cu lancea, gata de atac, spre Parsifal. Neîndoios l-ar fi străpuns de moarte pe cavalerul lipsit de apărare, de nu i-ar fi fost castilianul strunit pentru asemenea ciocniri neaşteptate. Fără vreo poruncă a călăreţului său, calul se repezi aşadar în duşman. Smuls în chipul acesta din visarea trează ce-l vrăjea, Parsifal putu să recunoască la timp primejdia şi chiar de la prima lovitură îl şi azvîrli din şa pe Segramos. Fapta asta o săvîrşise ca pe orice lucru făcut în silă, străduindu-se a isprăvi cît mai repede pentru a se întoarce la ce-i dorea inima.

În vreme ce se cufunda iar într-o visare adîncă, dureroasă, Segramos se înapoie şchiopătînd în tabără, unde fu primit cu batjocură şi hohote de rîs.

— Ia nu vă mai stricaţi gura, voi de colo, strigă el furios, ca şi cum n-aţi şti ca şi mine că întrecerile sînt un joc de zaruri. Şi pe cea mai bună corabie furtuna o poate scufunda. Duceţi-vă voi înşivă şi căutaţi a fi mai breji decît mine.

Keie, căruia fala şi renumele stăpînului său îi stăteau la inimă mai mult decît însuşi regelui, alergă în mare grabă la Artus şi-i aduse la cunoştinţă fapta de hulă ce fusese săvîrşită. Îi ceru învoirea să plece la luptă ca să spele ruşinea adusă Mesei Rotunde. Alminteri va fi nevoit să-şi părăsească slujba.

Se adeverise deci temerea lui Artus şi el, chiar de era rege, nu era stăpîn atotputernic. Isprăvile aceluia ce se numea în faţa lumii cavaler le hotăra mai puţin judecata cît rînduiala statornicită care ţinea înlănţuiţi deopotrivă pe înţelepţi şi pe proşti, doar că proştii, nedîndu-şi seama de constrîngere, se credeau liberi.

Artus făcu singurul lucru ce se putea face în împrejurarea aceea ; lăsă faptele să se desfășoare în voie, nălăjduind că o soartă norocoasă avea să ducă la bun sfîrșit ceea ce nerozii prinseseră a rostogoli la vale.

Între timp Parsifal blestema ziua care-i adusese dinainte pe cei trei cavaleri, socotiți de el, în neștiința-i de atunci, întruchiparea lui Dumnezeu. „O, cavalere Dumnezeu, își zise, totdeauna plătim fericirea nouă cu cea veche iar la urmă tot noi sîntem cei înșelați.“ Dacă drumul înapoi la maică-sa nu-l mai putea găsi, spera din partea lui Kondwiramur să dăruie singurătății sale adăpost și disperării nădejde. Cîteva clipe îi păru că doar iubirea ar fi în stare să oprească prăbușirea unei lumi pe cale a se nărui. Dar nu-și duse gîndul pînă la capăt că-l și alungă învinuind iubirea de înșelătorie ; căci ademenește în lațu-i pe bărbat și pe femeie, ca să le dea după o bucurie scurtă o cît mai îndelungată suferință. Și totuși nu-i era cu putință a-și alunga dorul de soția lui.

— Aș vrea să zbor odată cu vîntul, dar înaintea dragostei, însă nici o furtună nu-i așa de iute ca iubirea. De-o învinuiesc, învinuirea mi se preface în cîntec, blestemul în dorință nouă. Ce păcat că nu putem învăța nimic de la viață !

Keie nu se opri atît de departe de Parsifal precum făcuse Segramos, ci se apropie cu calul pînă cînd îi atinse zdravăn coiful cu mînerul lancei. Parsifal nu se clinti nici la amenințarea lui Keie că are să-l snopească în bătăi ca pe un măgar ce cară saci la moară. Seneșalul măsură atunci din ochi distanța trebuincioasă asaltului și repezindu-se în Parsifal îi împinse cît colo armăsarul. Astfel, pentru a doua oară, fu smuls din vraja visului treaz. Își veni în fire, înțelese primejdia și se pregăti de luptă. Keie găuri cu lancea scutul potrivnicului. Acesta i-o plăti cu o lovitură atît de năpraznică, încît cal și călăreț se izbiră de trunchiul unui arbore ; animalul căzu neînsuflețit, iar Keie își frînse brațul drept și piciorul stîng.

S-ar putea crede că realitatea era de ajuns de puternică pentru a-l desprinde în sfîrșit pe Parsifal din primejdioasa-i stare de vrajă. Dar apucase calea îndoielii iar acum nu mai știa deosebi ce-i viață și ce-i vis. Se afla într-o stare în care setea de a pătrunde adevărul vieții îi

întrecea nevoia de a-și păstra propria viață. Îl pîndea așadar primejdia de a nimici tocmai ce voia să priceapă. Și cum sufletul lui socotea simțămintele avînd drepturi mai mari decît gîndea mintea lui că se cuvine, iată că odată cu începutul unor adevăruri noi pe care credea că le găsise se iveau și noi păreri greșite.

Pe Keie oamenii lui îl duseră la corturi. Nu erau puțini aceia ce se bucurau de nenorocul acestuia ; doar pedepsise cine știe cîți lingușitori și trădători. Tot mai mult curtea lui Artus se prefăcuse în locul de întîlnire al unei mulțimi pestrițe : haimanale în veșminte de cavaler se amestecau cu oameni cinstiți. Îmi vine să cred că acel Keie a fost ultimul vasal al unor vremi apuse. Se străduia să păstreze în viață ceea ce pierise de mult și deoarece, pe de altă parte, împrejurările nu-i prilejuiseră o moarte tragică, viața și purtarea lui nu erau lipsite de un grăunte de ridicol.

Gawan, nepotul lui Artus — noi l-am mai întîlnit ca băiat tînăr, în Kanvoleis, unde avusese loc acel deosebit turnir în cinstea Herzeleidei— ținea la Keie pentru fidelitatea plină de admirație a acestuia față de rege și bineînțeles fu foarte îndurerat cînd îl aduseră în tabără într-o stare atît de jalnică. Blestemă lupta care îl schilodise în așa hal pe omul acesta credincios și voinic.

Lui Keie nu-i plăcură însă văicărelile lui Gawan. Plin de mînie spuse :

— Te porți ca muierile bătrîne.

În același timp chibzuia în ce fel să-l îndemne a nesocoti porunca lui Artus pentru ca să redobîndească Mesei Rotunde faima vremelnic pierdută. Și, fiind tot atît de șiret pe cît putea fi de grosolan atunci cînd era vorba să păzească rînduiala statornicită, zise :

— Ești nepotul stăpînului meu și s-ar cădea să te slujesc precum l-am slujit pe Artus. Dacă străinul acela din cîmp ți-ar fi clintit doar un fir de păr, pe Dumnezeul meu, capul mi l-aș fi pus în joc să te răzbun. Dar nu-mi e îngăduit să-ți cer să mă răzbuni, ești vlăstarul unui neam prea înalt. Du-te, dar, și nu te lăsa împins către o faptă de care s-ar putea să te căiești mai încolo. Omul de pe cîmp se pricepe să lovească și nu știe să fugă. Aici nu mai e vorba să te lege de culcuș niște plete mătăsoase de femeie. Deci nu te pripi, gîndește-te măcar la mama ta. După cîte știu, Klinschor, vrăjitorul, a răpit-o, păstrea-

'ză-te pentru dînsa. Cînd s-o întoarce ai să fi copilul ei cuminte, sînt încredințat că are să te sfătuiască să mînui mai curînd arcușul decît spada.

— Păcat de atîta trudă, răspunse Gawan, batjocura ta ar putea stîrni vreun băieţandru sau un nerod. Eşti un om tare credincios, dar pentru a feri un prieten de dușmani atîta nu-i de ajuns.

Porunci să i se aducă armăsarul și plecă neînarmat din tabără, socotind că de-are să-l întîmpine pașnic pe necunoscut, acela tot pașnic are să-l primească. Cînd însă Parsifal nici nu răspunse la salutu-i binevoitor, Gawan zise :

— Cavalere, rău faci de nu-mi întorci salutul. Am venit fără arme, nu pentru că m-aș teme de tine. Dar te-ai oprit, îmbrăcat din cap pînă-n picioare în zale, în fața taberelor noastre, l-ai provocat pe rege la luptă și i-ai doborît doi oameni. Ar fi prilej îndeajuns pentru a simți îndemnul să te învăț ce-i o purtare cuviincioasă. Totuși te poftesc să vii cu mine la rege și să ne fii oaspete.

De-ar fi vorbit către un mort, nu i-ar fi rămas cuvintele mai fără de răsunet.

Gawan coborî de pe cal, îl înconjură pe Parsifal de cîteva ori și curînd își dădu seama că omul acesta nu nutrea gînduri rele. Părea dus de pe lume și, așa cum încremenise pe cal, l-ar fi putut ucide și un copil. Gawan nu se dumirea cum de-a putut aduce într-o stare de plîns pe Segramos și pe Keie. Își dădu seama că se uita țintă spre un singur punct. Îi urmări privirea și se opri la cei trei stropi de sînge de pe zăpadă ; îi păru lucru fără însemnătate. Nici nu-i trecea prin minte să lege picăturile purpurii de încremenirea bolnăvicioasă a acelui om. Cum însă nu izbutea să-l trezească nici strigîndu-l, nici împingîndu-l, nici lovindu-l, făcu o ultimă încercare. Așternu deasupra stropilor de sînge o eșarfă de mătase galbenă, dealtminteri fără prea mare speranță. Iată însă că *izbîndi* : pe dată *ce picăturile* pieriră din fața ochilor săi. Parsifal își veni în fire, stăpîn pe simțurile sale, și vru să știe ce se întîmplase acolo și ce luptă răvășise zăpada neîntinată. Privea în juru-i și, la întrebarea lui Gawan ce anume căuta, răspunse că se uita după o lance cu zugrăveli colorate, care îi e tare dragă. Abia adineauri o avusese în mînă, iar acum n-o mai vedea.

— Acela care a luptat aici, răspunse Gawan, ești chiar dumneata, și în luptă lancea s-a frînt.

Oare de ce îl lua în batjocură, se miră Parsifal, doar nu-i făcuse nici un rău. Și numai după ce Gawan îi arătă așchiile lancei, mînia i se domoli. Încă nu-i venea a crede ce auzea, îi pierise orice amintire. Dar cavalerul care îi vorbea atît de frumos nu părea să-l înșele. Lucrul acesta îl înspăimîntă și mai mult, îl silea să se îndoiască de tot ce știa despre el însuși. Își pierdu încrederea în sine și nu mai îndrăzni să se împotrivească cuvintelor celuilalt.

Gawan își înnoi propunerea de a-l conduce la Artus. Dar, mulțumindu-i, Parsifal răspunse că-i era cu neputință, deoarece jurase să nu se apropie de curte, atîta vreme cît acea femeie care fusese lovită din pricina lui n-avea să fie răzbunată.

— Ei iată, de grija asta ai scăpat, zise Gawan și-i arătă trunchiul de copac peste care căzuse Keie frîngîndu-și brațul și piciorul.

Acum nimic nu mai împiedica Masa Rotundă de a-l primi pe Parsifal printre cavalerii ei. Cel puțin așa părea să fie.

Vestea sosirii cavalerului ajunse degrabă la Kunneware și, fără să șovăie, domnița alergă într-un suflet în cortul unde Gawan îl dusese pe oaspete.

Cum o zări, Parsifal sări voios în picioare, rugînd-o să-i ierte înfățișarea, căci zile întregi nu-și putuse lepăda zalele.

— Nu-mi pasă de rugina de pe pielea ta, răspunse ea și-l sărută.

Porunci să i se aducă oaspetelui cele mai frumoase veșminte ce se găseau și pentru mantia lui își desprinse de pe rochie un găitan, arătînd, în chipul ăsta, fără a se sfii, că era hotărîtă a-i da chiar mai mult.

Sosi apoi Antanor, pe care Keie îl bătuse tot atît de zdravăn ca pe Kunneware și mai veni Artus să-i ureze bun-sosit Cavalerului Roșu. Cînd Parsifal îngenunche înaintea regelui, acesta îl porti să se ridice numaidecît.

— Mă umilești, zise Artus, nu cunosc pe cineva mai demn de Masa Rotundă decît tine. Îmi pare rău că n-am putut sta de vorbă mai de mult. Keie ar fi fost scutit de atîtea necazuri cîte a pătimit.

Parsifal era mișcat de prietenia cu care fusese primit iar prețuirea ce i se arăta îl măgulea peste poate : trufia,

înăbușindu-i sfiala, prindea aripi, iar în locul îndoielii începea să-și facă loc înfumurarea. Lipsa lui de hotărîre și-o numi sfială prostească. Dobîndise culmea a tot ce se putea dobîndi pe scara vieții : era cavaler al vestitei Mese Rotunde, îl așteptau, așadar, noroc, faimă și desfătare — doar un nătîng s-ar mai lăsa acum în voia tristeții.

Cu acest simțămînt de mulțumire de sine se așeză la masa ce fusese așternută din porunca lui Artus. Loc de cinste nu se afla la masa asta, toți mesenii din jurul ei erau prețuiți deopotrivă, iar doamnelor și domnițelor le era îngăduit să stea cu iubitul lor, fără a-și ascunde, cu sfială, focul inimii. Petreceau istorisindu-și felurite isprăvi sau șoptindu-și cuvinte drăgăstoase, plescăiau și sorbeau cu zgomot, iar multe ocheade și vorbe frumoase se îndreptau către Parsifal, care însă nu era încă deprins cu asemenea slăvire.

Regina se întoarse către el și zise :

— Îți iert mîhnirea ce mi-ai prilejuit omorîndu-l pe Ither.

— Stăpînă, răspunse cu prefăcută drăgălășenie Parsifal, mai degrabă mi-aș lua viața decît să vă pricinuiesc vreo nouă mîhnire.

Și cum Ginover, care se topea după măguliri, îl privea cu ochi binevoitori, Parsifal își zise : știu ce-ai să-mi ceri drept pocăință, dar inima îmi poftește porumbiță fragedă nicidecum cloșcă bătrînă.

Multe ceasuri s-a chefuit la masa rotundă iar orele nopții făgăduiau lui Parsifal, de cîte ori ochii îi alunecau spre Kunneware, că avea să urmeze un joc plăcut. Dealtfel, așa li s-ar fi cuvenit acestor doi, doar dînsa stăruise, plină de dorințî, în așteptare credincioasă iar el în aceeași vreme își primejduise viața îndeajuns ca s-o înzestreze pe Kunneware și cu regi și cu duci. Totuși plăcerile nopții nu se împliniră. În locul lor sosi Kundrie, poreclită „Vrăjitoarea", vestitoare a Gralului și înfiorătoare la chip.

*Venea călare pe un catîr cu niște picioroange nesfîr*site, cu nasul sfîrtecat și cu pielea tăbăcită ca a cailor din Ungaria. Femeia era și mai urîtă la vedere decît catîrul ei, cu toată minunata-i mantie de călătorie, croită după moda franțuzească, dintr-o pînză de in de culoarea lazulitului și țesută în Țările-de-Jos. Sub mantie purta o rochie de mătase roșie și pe spate îi atîrna o pălărie adusă din Londra, împodobită cu pene de păun. Îmbrăcămintea,

bătătoare la ochi de frumoasă, scotea și mai mult la iveală înfățișarea respingătoare a lui Kundrie. Părul ei, așa se spune, negru ca smoala, atîrna în plete aspre ca țepile de porc pînă la șoldurile catîrului, nasul era aidoma unui nas de cîine, din gură țîșneau doi dinți ca de mistreț și urechile aduceau cu urechile ursului : o piele de maimuță îi acoperea mîinile și degetele se prelingeau în niște unghii tari ca ghearele de leu. Ce folos că această trimisă a Gralului știa să vorbească limba francilor, a arabilor și latina, că era pricepută în dialectică, geometrie și astronomie — să încînte cu jocul dragostei vreun bărbat ea nu era în stare. S-ar putea ca slujenției sale adevărate să-i mai fi adăugat și veacurile cîte ceva, dar de puritatea făpturii nu s-au putut atinge, nu i-au știrbit-o cu nimic.

Kundrie înaintă cu catîrul pînă la Artus și-i vorbi în limba francilor :

— Fecior al lui Utepandragon, îi spuse, cei mai buni cavaleri din orice țară de pe lume ar putea sta cu cinste la masa asta rotundă. Dar acum desăvîrșirea i-a fost batjocorită și faima ta e ciuntită, căci un om nedemn se află printre voi. Cu înșelăciune el se dă drept cavaler, iar voi îl socotiți a fi ce nu este, doar pentru că poartă armura lui Ither. Dar chibzuiți mai temeinic cine a fost Ither și cît cîntărește omul ăsta de lîngă voi.

Apoi se întoarse către Parsifal.

— Ție îți datorez plăcerea, zise ea, de a-l saluta atît de prietenos pe Artus. Fie-ți blestemate frumusețea chipului și strălucirea înșelătoare sub care se ascunde adevărata-ți fire. De mi-ar fi stat în putință a dărui fericire și pace sufletească, pe tine de amîndouă te-aș lipsi. Fără îndoială că ți-e silă de urîțenia mea și-ți par o dihanie ; totuși cu cît ar fi fost mai bine pe lume dacă oamenii s-ar înspăimînta mai degrabă de făpturi ca tine și nicidecum de mine ! Ochii tăi au privit atîta suferință și cu toate astea ai tăcut. Usuce-ți-se gura și închircească-ți-se limba precum ți s-a închircit inima. Ascultă-mi blestemul care aș dori să te izbească cu pumnu-i necruțător : lumea întoarcă-și spatele de la tine precum norocul, fala și fericirea ți-au întors spatele și, neștiut de nimeni, să fii uitat de oameni. Să te mistuie fără încetare dorul de viață demnă, cavalerească, și nici un vraci să nu-ți afle cîndva tămăduirea. Fratele tău, Feirefiss, din depărtata Arabie, s-a născut cu o piele pătată și nu se poate lăuda nici pe

departe cu un chip ca al tău și totuși e de o mie de ori mai frumos decît tine. Vai și amar de Herzeleide că ți-a dat viață !

Kundrie plîngea pentru că își pierduse nădejdea în mîntuirea lui Anfortas. Trecu mult timp pînă fu iar în stare să vorbească dar nimeni n-o mai înțelegea, spusele ei păreau tuturor de la masa rotundă întunecate, fie că în gura vrăjitoarei cuvintele se încîlceau din pricina durerii, fie că domnițele și cavalerii erau atît de uluiți, încît nu o mai puteau asculta cu luare-aminte.

Kundrie mai pomeni și de un castel fermecat, Chastel Merveille pe nume, unde patru sute de femei erau ținute închise ; ce faptă vrednică de un cavaler, spuse ea, ar fi libertatea lor ! Era vorba chiar de castelul în care Klinschor le dusese pe mama și pe sora lui Artus. Cum însă nu pomeni lucrul acesta, deoarece ea însăși nu-l știa, vorbele-i se spulberară în vînt. Abia mult mai tîrziu Gawan avea să ajungă din întîmplare la Merveille și să pătimească acolo lucruri înfiorătoare, despre care avem să povestim mai încolo. Acum însă, în vreme ce ochii tuturor îl fulgerau pe Parsifal iar aceia care-l slăviseră mai zgomotos îl înfierau cu cele mai aprige cuvinte de ocară, își îndreptă catîrul spre Monsalväsch.

Încă nu se domolise tulburarea și o nouă pacoste se abătu asupra Mesei Rotunde, precum și umblă zicala că rareori o nenorocire vine neînsoțită de alta. Un cavaler înzăuat din creștet la călcîie se năpusti călare spre masa rotundă, întrebă de Artus și de Gawan și cînd aceștia i-au fost arătați strigă :

— Dumnezeu să aibă în pază pe rege și pe curtenii săi. Cu plecăciune tuturor, în afara unuia singur. Omul ăsta — și arătă spre Gawan — nu merită să stea lîngă regele Artus. E o iudă și vinovat de uciderea mișelească a stăpînului meu. Dacă lui Gawan i se abate să nege, dovedească-mi adevărul înfruntîndu-se cu mine. De azi în patruzeci de zile îl aștept la Schamfanzun, cetatea de scaun a țării Askalon.

— Cavalere, răspunse Artus — și se vedea cît de greu îi venea să-și înfrîneze mînia — îmi ești oaspete, dar Gawan e feciorul surorii mele. De-l jignești pe dînsul mă insulți pe mine, și chiar de n-ar mai fi în viață aș ști să-i apăr cinstea. Fățărnicia nu-i stă în fire. Înainte de a rosti un cuvînt necugetat, chibzuiește dacă nu cumva vreun

altul ţi-a prilejuit acel necaz. Norocul e orb şi surd şi să nu crezi că judecă pe dreptate.

Fratele lui Gawan, căruia i se spunea „frumosul" din pricina farmecului său neobişnuit, avea mai puţină stăpînire de sine. Azvîrli la picioarele străinului cupa şi căzu în genunchi în faţa fratelui său mai mare, rugîndu-l a-i îngădui să ducă în numele lui lupta dreptăţii în doi.

Gawan îl pofti să se ridice şi-i spuse :

— Nu cunosc pricina ce m-ar sili să duc lupta asta. Nu ştiu a fi săvîrşit vreo faptă care să acopere cu ruşine bunul renume al Mesei Rotunde ori faima mea. Şi tocmai din această pricină mi-e cu neputinţă a-ţi împlini rugămintea. Nu năzuiesc să-mi fie viaţa şi cinstea cîntărite după urmările unei asemenea lupte. De vreme însă ce am fost chemat, nu mai am de ales, o ştii şi tu.

Şi cum tînărul nu înceta cu rugăminţile, străinul zise în cele din urmă :

— Cu voi nu am nimic de-a face, datorinţa mea e să răzbun jignirea adusă de făptaş, nicidecum să ucid un nevinovat. De-i Gawan cu adevărat acela pe care îl lăudaţi atît, n-are să şovăie a ridica împotrivă-mi scut şi lance. În ţara mea îl aşteaptă pretutindeni pacea, afară de locul în care avem să luptăm noi doi.

Îi mai înştiinţă că el este Kingrimursel, landgraf * de Schamfanzun, apoi întoarse calul şi plecă.

Nimeni nu mai avea poftă de ospăţul Mesei Rotunde. Vorbeau de-a valma, se sfădeau, ţipau. Lui Parsifal îi era silă de toate, chiar de vorbele acelor cavaleri care cercau să-i aline suferinţele. Dorea să fie singur.

— Cui îmi vrea binele îi mulţumesc, despre ceilalţi nu voiesc a spune nimic. Am văzut cît e de subţire zidul ce desparte înşelăciunea de adevăr şi dreptatea de nedreptate. Trimisa Gralului mi-a prorocit suferinţă necurmată şi batjocura lumii. Nu am de gînd să rabd nici pe una nici pe cealaltă. Iar cine crede că Gralul pentru mine e pierdut pe veci, căci doar printr-o întîmplare norocoasă poţi ajunge la Monsalväsch şi de-o laşi să-ţi scape nici n-ai să mai dai vreodată de el, ei bine, acela, aşa vă zic, fie că minte, fie că atît îl taie capul. Eu însă n-am să ostenesc căutîndu-l, v-o jur, şi numai atunci am să mă opresc cînd

* conte.

am să am din nou Gralul în fața ochilor. Primesc a fi învinuit de o putere neobrăzată, necurtenească și necuviincioasă. Văd aici cavaleri demni și plini de faimă. Dar, spuneți-mi vă rog, ce înseamnă faima, ce-i demnitatea cavalerească ? Mă știam modest, pe cînd alții spuneau că sînt trufaș și că supunerea mea este prostie. M-ați primit drept prieten printre voi pe cînd eram încă în plină fală. Iată, mă lepăd de fala asta ca și de viața mea de pînă acum. Iar pe voi vă dezleg de prietesug. Cînd am să găsesc în felul meu Gralul, cui i-o fi drag o să-mi fie prieten.

Fără să mai aștepte vreun răspuns, plecă în cortul lui. Doar Gawan îl urmă. Îl sărută pe Parsifal și-i spuse :

— Prietene, să-ți dea Domnul noroc iar mie prilejul de a-ți fi cîndva de folos.

— Ce-i Dumnezeu ? răspunse Parsifal. De-ar fi într-adevăr atotputernic și înțelept precum îl slăvesc oamenii, n-ar trimite atîta nesocotință și atîta mîrșăvie pe pămînt. Îl blestem pe Dumnezeu. Îl afurisesc, pentru că i-am slujit orbește, după cum orbește am și trăit. De vrea să mă urmărească plin de ură, ei bine, am să ridic ura mea împotrivă-i. Pentru lupta ce ai s-o duci — silit prostește — la Schamfanzun, îți urez noroc, nu știu cînd avem să ne mai vedem. O rugăminte mai am, prietene drag : caută a afla cine e Feirefiss. N-am știut pînă azi că am un frate.

S-a nimerit să trăiască la curtea lui Artus o oacheșă care a putut să dea lămuriri despre Feirefiss ; zicea că e fiul lui Gahmuret și al lui Belakane și că e rege peste ducatul Assagog și întreg Zassamankul. Mai spuse că are o piele ciudată, nici albă nici neagră, ci de amîndouă culorile, că-i putred de bogat, tare iubit de supușii săi și foarte temut de dușmani. Cînd Gawan îi aduse la cunoștință lui Parsifal toate astea, el spuse doar atît :

— Aș fi dorit ca fratele meu să fi fost aici.

Apoi se depărtă călare.

În aceeași noapte se pregăti și Gawan de drum. Cîteva zile mai tîrziu, corturile de pe malurile rîului Plimizöl fură strînse. Ținutul acela atît de prietenos rămase pustiu.

CARTEA A ŞAPTEA

Gawan aduce pace unei cetăţi, unui rege vanitos o soţie şi, nefericit, pleacă mai departe.

SĂ NU SE MIRE CUMVA CITITORUL că Parsifal piere pentru cîtva timp din raza vederii noastre. Dar n-aş dori să arăt că ştiu mai multe decît ştiu într-adevăr. Cine se apucă să scrie despre un lucru ştiind că nu-i adevărat, acela să nu-şi găsească vreun acoperămînt, ci să îngheţe afară, în nămeţii de zăpadă.

Durerea şi deznădejdea lui Parsifal îşi aveau izvorul în recunoaşterea deschisă a faptului că urmărise în viaţă acele nimicuri pe care lumea le ţine din belşug la îndemîna neştiutorilor sau a leneşilor la minte şi la inimă. Trezindu-se dintr-o greşeală, el a căzut pradă alteia — amărăciunea. Ce folos că a scăpat de credinţa ce-l orbise, acea credinţă copilăroasă în Dumnezeu şi în tagma cavalerească pe care o socotise a fi însăşi lumea, de vreme ce apoi a dobîndit vederea slabă a dezamăgitului pentru care ziua este o veşnicie şi orice nădejde ce i-ar scoate în cale viaţa doar înşelăciune. Dacă într-o zi îi venea să nimicească lumea toată, în ziua următoare fugea departe de oameni. Îi ocolea oriunde-i întîlnea şi pînă la urmă nu mai pribegea decît prin codri, mereu în căutarea cetăţii tăinuite unde ştia că luminează Gralul. Să spunem aşadar aicí tot ce ni s-a adus la cunoştinţă din vremea aceea despre Parsifal. Pentru a îndeplini acest lucru sîntem însă nevoiţi să urmărim întîi isprăvile lui Gawan, pe care avem să le istorisim acum.

Gawan şi alaiul său se depărtaseră de ţărmul rîului Plimizöl cale de cîteva zile de umblet călare cînd drumul îi scoase în cîmp deschis, apoi o luară în sus, pe coasta unui deal. De acolo văzură apropiindu-se în cete pestriţe o oştire numeroasă. Însoţitorii lui Gawan îl sfătuiră să facă mai bine calea întoarsă, căci mulţimea aceea care venea alene pe jos şi pe cai nu le trezea prea mare încredere. Gawan le spuse însă că cine o ia la sănătoasa înainte de a fi fost izgonit, acela se sperie şi fuge chiar de propria-i umbră. Deosebit de asta, de la poalele dealului, ei fuseseră văzuţi deja astfel că, întorcîndu-le spatele, le-ar da desigur de bănuit. Hotărî deci a se preface că nici nu-i

pasă de gloatele acelea. Porni cu ai săi în vale și făcură popas în marginea drumului.

Alaiul mișuna de nemernici și de tîrfe, multe din ele purtau a douăzecea cingătoare de spadă drept zălog pentru plăcerea vîndută. Spînzurătoarea li s-ar fi potrivit mai bine ăstor vagabonzi decît să fi slujit în vreo oaste. Șchiopătau, țipau și rîdeau și aproape nici unul din ei nu-l luă în seamă pe Gawan. Îl socoteau drept unul de-al lor.

În fuga mare se apropie de spatele alaiului un scutier. Ducea de un căpăstru un armăsar fără călăreț.

Lui Gawan omul acela îi păru vrednic de încredere. Îl salută și-l întrebă ce era cu mulțimea asta care călătorea brambura.

Scutierul fusese trimis în ascuns de stăpînul lui, pentru ca acesta să poată urmări alaiul fără a da de bănuit, căci dorea să ajungă de la grosul oștirii la avangardă ca să atace el cel dintîi. Acum scutierul era sigur însă că acest cavaler de la marginea drumului ghicise șiretlicul stăpînului său.

— De ce mă iei în derîdere, stăpîne, zise, nu știu să-ți fi făcut vreun rău. Desigur, cunoști mai bine decît mine oamenii de-aici, de ce mă mai întrebi ?

— Îți jur pe viața mea că nu cunosc pe nimeni, răspunse Gawan. Am colindat mult prin lume, dar o asemenea amestecătură de nevîrstnici, nobili și puștanele n-am mai întîlnit.

Scutierul înțelese că Gawan spunea adevărul.

— Iartă-mă, îi zise, dar pe aici primejdiile ne pîndesc la tot pasul. Cine astăzi s-a încrezut pripit, mîine nu va mai fi în viață. Într-adevăr, stăpîne, e o oștire ciudată. Avangarda e sub porunca unui principe al cărui fecior silușește femei și fete dacă îi e poftă de vreuna. Drept e că în luptă ține piept oricui, dar ce înseamnă puterea unde lipsesc cinstea și bunăcuviința ? O purcea are mai multă omenie, căci doar atunci mușcă temeinic în juru-i cînd e silită să-și apere purceii. Dar nici cei din grosul oștirii nu-s mai breji. Căpetenia lor este Meljanz. Înfumurarea și lăcomia l-au tîrît pe tînărul ăsta într-o luptă fără rost, împotriva lui Lippaut, care îl crescuse la curtea sa ca un părinte. Cînd băiatului i-au dat întîiele tuleie a rîvnit la Obie, fiica cea mare a lui Lippaut. Fata însă nici să n-audă de dînsul. I-a spus să mai aștepte cinci ani și după aceea să vină din nou la dînsa. Foarte mîniat,

Meljanz i-a cerut să i se supună numaidecît, căci el este regele, iar tatăl ei vasalul care primise țară și cetate din mîna sa. Obie a răspuns că ei nu-i dăduse nimic și nici nu i-ar îngădui a-i da ceva, încît era liberă ca și dînsul, Meljanz, și ca toți aceia care în această lume poartă coroană.

În timp ce scutierul îi destăinuia toate astea, Gawan văzu, călărind spre ei în galop, pe stăpînul acestuia, un băiețandru necopt ca și regele.

— Iată urmările celor ce ți-am povestit, zise către Gawan scutierul. Rămîi cu bine și caută să fii pentru oamenii tăi un stăpîn mai înțelept. Tinerețea are de toate din belșug, putere, frumusețe și prostie.

Gawan privi după cei doi. Nu știa ce să facă. Dacă lucrurile stăteau precum i le arătase scutierul — și nu se îndoia de vorbele lui — trebuia să-l ajute pe Lippaut. Așa îi poruncea onoarea lui de cavaler. De nu se luptă, își pune în joc cinstea și numele. Dar, pe de altă parte, dacă luptîndu-se va fi rănit sau împiedicat într-un fel să ajungă la Schamfanzun în ziua hotărîtă după lege pentru lupta în doi, îl așteaptă de asemeni hulă. Pentru a găsi aici o dezlegare, lumea ar fi trebuit să mai aibă încă una la îndemînă iar Gawan nu era omul care să-și stoarcă creierii. Își puse soarta în mîinile lui Dumnezeu, și încrezîndu-se în noroc, îndreptă armăsarul către cetatea lui Lippaut.

Pe o pajiște își întinsese corturile, îndesate unul în altul, tabăra de cavaleri, vivandiere, pungași și alte lepădături tocmite pe bani. Bogătașii își scoteau la vedere avuția, săracii — mizeria.

Străbătîndu-le tabăra, Gawan fu cuprins de un simțămînt neplăcut de îndoială și întrebîndu-se de n-ar fi totuși mai înțelept să-i ocolească. Dacă se năpustesc asupră-i, nu mai ajunge cu oasele întregi nici la Schamfanzun, nici la cetate. Dar acum nu mai avea încotro, trebuia să meargă mai departe pe calea ce-o apucase cutezător. Cînd cineva îl saluta într-o franțuzească stîlcită : „Fii binevenit prin locurile astea !“ răspundea la fel de stîlcit : „Foarte mulțumim !“. Învățase de la viață că oamenilor nu le trezesc nici o bănuială lucrurile cu care au fost ei deprinși chiar de-ar fi de osîndit sau neroade ; în timp ce noul îi sperie chiar de le-ar aduce foloase. Astfel, împreună cu oamenii lui, Gawan trecu prin mul-

ţime teafăr şi nevătămat şi, pe dată ce tabăra rămase în urmă, o luară la trap pieptiş pe coasta ce ducea la cetate.

De vreme ce sînt negustor necinstit, gîndi Gawan, las' să-mi ştiu mai bine marfa dincolo de ziduri decît înaintea lor. Dar ajunse în faţa unor porţi zidite. Turnurile erau înţesate de ostaşi şi pe creneluri vegheau arcaşi. Cei de sus, asta îşi dădu seama numaidecît, erau hotăriţi mai bine să piară decît să-l lase pe duşman să le intre în cetate. Cum alt mijloc de a pătrunde înăuntru nu găsi, dădu poruncă de popas printre tei şi măslini, cît mai aproape cu putinţă de cetate. Ori într-un fel, ori într-altul, e bine, îşi spuse Gawan. Porunci să se aştearnă la umbra copacilor covoare mari şi, în ciuda isprăvilor războinice ale acelei zile, se bucură din plin de seninătatea ei şi de pacea de care avusese totuşi parte.

Sus, la castel, în foişorul sălii, se aflau soţia lui Lippaut cu fiicele lor, Obie şi Obilot. Priveau toate trei, îngrijorate şi uimite, la oamenii de la poalele cetăţii, întrebîndu-se ce aveau oare de gînd.

— Mamă, zise Obie, e un neguţător.

La răspunsul doamnei că de-ar fi astfel n-ar atîrna de şeile cailor scuturi, Obie o lămuri că în ultima vreme neguţătorii prinseseră tot mai mult obiceiul acesta, pentru a-şi pune marfa şi pe ei înşişi la adăpost de tîlhari şi de banditi.

— Vai, soră, strigă Obilot, nici gînd să fie neguţător, priveşte cît e de chipeş şi de ales. Eu mi l-aş dori de cavaler.

Trebuie să vă mai spun că Obilot era o fetiţă de doisprezece ani în care începea a miji ceea ce avea să se pîrguiască mai tîrziu pe deplin. Năzuinţa de a fi ce încă nu-i era cu putinţă să fie îi învăluia visările într-un farmec nevinovat. Lumea ea o vedea bună şi frumoasă, precum şi-o dorea şi, cum se pricepea la basme mai bine decît la faptele adevărate, nu-i de mirare că în mintea ei *viaţă şi basme se împleteau laolaltă*.

— Ia te uită, răspunse înţepată Obie, cavalerul tău stă şi-şi păzeşte lăzile ca balaurul comorile de aur. E un marchitan şi orice război îi e binevenit de-i aduce cîştiguri mari.

Cearta se înteţi într-atît, încît Gawan putu s-o audă de jos şi, ca oricărui bărbat, îi făcea plăcere să ştie domniţele înfierbîntîndu-se din pricina lui.

— Iar îți dai la iveală trufia care ne-a nenorocit pe noi toți, strigă Obilot. Ciuda îi umplu ochii de lacrimi. Regele Meljanz voia să-ți slujească așa cum slujesc doamnelor cavalerii.

— Gîsculițo ! o înfruntă Obie, ce știi tu despre cavaleri și ce vor ei cu femeile.

De cînd Meljanz plecase în dușmănie, dorul de el crescuse din zi în zi. Nopțile Obie și le petrecea plîngînd, dar ziua se arăta zeflemitoare și mîndră. Acum, că lucrurile se sfîrșiseră atît de întristător pentru dînsa, nu avea putere a-și mărturisi că, de fapt, îl iubea pe Meljanz iar de-și bătuse joc de el a fost numai fiindcă socotea că astfel cereau legile vieții curtenești și îndatoririle față de ea însăși. Dragostea ei neîmplinită o îndemna să nu rabde în juru-i dragoste și fericire. Era plină de arțag și nedreaptă, mergînd uneori pînă la dușmănie.

Gawan însă nu se lăsă atît de cuvintele de umilire și batjocură ale lui Obie. Stătea liniștit, ca și cum de întîmplările din cetate nici nu i-ar păsa.

Între timp locuitorii cetății îl sileau pe Lippaut să spargă porțile zidite. Două oștiri se și apropiaseră de cetate. Una din ele venea pe firul apei în jos, îmbarcată pe corăbii. Fratele lui Lippaut aducea ajutor împresuraților. A doua era grosul oștirii dușmane, condusă de Meljanz. Avangarda nu-l putea vedea, căci își avea tabăra de partea cealaltă a cetății.

Lippaut întîrzia să facă pe voia oamenilor săi, știa că în cîmp deschis e primejdios să dea piept cu o putere covîrșitoare. Tot mai trăgea nădejde că tînărului rege are să-i vină mintea la cap. Îl îndurera să lupte împotriva aceluia pe care îl crescuse ca pe feciorul său. Oamenii îi spuseră însă :

— Nu dați ascultare simțămîntului vostru, ci lăsați capul să judece. Meljanz nu se așteaptă să atacăm noi întîi. Oștirea lui e împărțită în două, dar noi ne putem aduna cu oastea fratelui vostru. Aici stăm ca într-o capcană. Peste cîteva săptămîni o să ne mîncăm unul pe altul. Meljanz mai e copil aproape, și și-a tocmit în oștirea lui nevîrstnici. N-are să ne vină greu a lua pe cîțiva dintre acei cu capete înfierbîntate drept ostateci, pentru a ne răscumpăra prin ei libertatea.

Lippaut nu îndrăznea să se împotrivească cerințelor locuitorilor. Grija pentru viața lor și a familiei i-ar fi

făcut oricum să uite de supunere și să spargă porțile chiar fără porunca lui. Astfel, mai înțelept era să facă precum cereau împrejurările.

Plină de mîndrie și de frică, Obie îl privea pe Meljanz ridicîndu-și spada împotriva oamenilor din cetate. Îi dorea din adîncul inimii să nu fie învins și în același timp se temea de izbînda lui, deoarece nu știa pînă unde l-ar putea împinge mînia scăpată din lanțuri.

— Ia uită-te, surioară, o zeflemisi ea pe Obilot. După cum se pare cavalerul tău nu-i la fel de vrednic ca al meu. Al tău stă locului și așteaptă pînă ce avem să pierdem și cetate și zidurile ei. Mai bine ne-am căuta grabnic un alt ajutor.

— Ai răbdare, răspunse netulburată Obilot, acela pe care îl numești un marchidan va ști să-și cîștige la timp iubirea mea.

Și sfada se porni din nou.

Lui Meljanz i-ar fi mers prost dacă o trupă din avangardă nu l-ar fi zărit întîmplător și n-ar fi alergat în ajutorul lui. Abia mai avu vreme în ultima clipă să se retragă.

Fapta asta o făcu pe fetiță să bată voioasă din palme, ceea ce înțeți dincolo de orice măsură furia distrugătoare de sine a lui Obie. Fericirea copilărească a surorii și nepăsarea lui Gawan îi ajunseră de neîndurat și în sufletul ei nu mai nutrea decît dorința de a frînge mîndria lui Gawan.

Chemă un slujitor și-i porunci să meargă la omul din fața cetății să-l întrebe cît vrea pe caii lui și pe marfa din lăzile ce le-a scos la vînzare.

Slujitorul făcu precum i se spusese. Pe dată ce nătărăul dădu a înțelege drept ce îl lua pe Gawan, acesta se răsti la el că-i un nemernic și că are să-i ardă una zdravănă peste bot dacă n-o șterge din fața lui chiar în clipa aceea.

Sărmanul se înspăimîntă peste măsură de răspunsul neprietenos și nu știu cum s-o rupă mai repede la sănătoasa. Stăpîna, auzindu-i pățania, nu fu nici ea mai binevoitoare. Să se grăbească a pieri din ochii ei, țipă cît o lua gura Obie, altminteri are să-i simtă biciul. Pînă la urmă omul se socoti fericit că scăpase teafăr, căci e lucru tare primejdios să te afli între doi stăpîni în plină ceartă.

Dacă pînă atunci purtarea lui Obie față de Gawan nu fusese decît un joc răutăcios, acum ea simțea o nevoie cumplită să-l nimicească. Trimise un scutier la burgrav să-l roage s-o apere pe ea și pe tatăl ei. A jignit-o un negustător care se află la porțile burgului. Dacă burgravul are să facă dreptate, precum l-a rugat, Obie îi dă cei șapte cai ai negustătorului drept plată, ba chiar mai mult.

Burgravul se și puse în mișcare, hotărît să-l pedepsească pe hrăpărețul negustător. Dar care nu-i fu uimirea găsind sub măslini nu un ticălos, precum se așteptase, ci un cavaler a cărui frumusețe și purtare îi părură cu totul deosebite. Își închipui deci că nemernicul pe care îl căuta își luase tălpășița și trimise cîțiva oameni în urmărirea lui.

Iar către Gawan rosti astfel :

— Cavalere, după cîte văd păreți străin de aceste locuri și nu știu unde ne-a fost capul de v-am lăsat aici atîta vreme fără să vă fi poftit ca oaspete. Rogu-vă a ne ierta. Eu însumi voi avea grijă să fiți bine găzduit.

Porunci scutierilor să încarce lăzile lui Gawan pe catîri și, după ce lucrul fusese îndeplinit, merseră călare la casa burgravului.

Obie își spuse că străinul stă neîndoios sub ocrotirea diavolului. Îl afurisi pe burgrav și-l făcu de neghiob. Tatălui îi trimise vorbă, printr-o goliardă, că un măsluitor de bani e în drum spre cetate. Avea de ajuns argint, armăsari și îmbrăcăminte să echipeze de luptă șapte mercenari.

Lippaut nu voia să-i scape asemenea prilej. Ca orișicare căpetenie de oști, ducea lipsă de bani și pentru a-și face rost de ei nu se arăta mofturos în alegerea mijloacelor. Oameni de teapa lui pun la bătaie pielea altora mai degrabă decît pe a lor. Iar pînă la urmă nu le lipsesc nici judecătorii care, în loc de a da în vileag mîrșăviile săvîrșite de ei, îi scot, dimpotrivă, basma curată, trîmbițînd că riscîndu-și viața îndepliniseră fapte înălțătoare.

Burgravul rîse cu poftă cînd Lippaut veni la dînsul cu o astfel de propunere.

— Cineva și-a luat îngăduința să facă o glumă, stăpîne, zise el. Omul pe care-l căutați nu-i un șarlatan, ci unul dintre cei mai nobili bărbați pe care i-am găzduit cîndva la mine. Decît să vă știu greșind cu ceva față de el, mai bine mi-aș schimba veșmintele de cavaler cu straie țărănești și aș pleca în lumea largă. Ți-ar sta rău

să faci pe tîlharul față de un străin, doar pentru că te string cu ușa mercenarii.

Lippaut ceru să-l vadă pe cavaler, căci un mare pungaș, așa credea, obișnuiește să facă pe grozavul, iar pentru a-l da pe față e nevoie de înțelepciune și prevedere. Își băgase în cap că trebuie cu tot dinadinsul să pună mîna pe caii și pe comorile omului, oricine ar fi fost. De-are să iasă din război învingător, nimeni n-are să-l mai tragă la răspundere pentru nedreptate, iar de-l pierde, ce însemnătate mai poate avea ? Totuși cînd stătu față în față cu Gawan și-și dădu seama de bărbăția și puterea acestui bărbat îi păru mai de folos să-l aibă pe cavaler în oștirea sa decît să-l jefuiască. Omul ăsta prețuia mai mult decît șapte mercenari.

— Te salut, cavalere, zise, și slăvesc ziua asta care răsare plină de noi nădejdi. Vezi în ce impas ne aflăm. Rogu-te să împlinești ce se cuvine unui cavaler să făptuiască atunci cînd întîmpină astfel de nedreptăți. Dacă duci lipsă de arme, poruncesc să ți se aducă tot ce ai nevoie.

— Nu-mi lipsește nimic, răspunse Gawan, și mă simt în puteri. Învingător sau înfrînt, oricum v-aș sta bucuros alături de aș fi liber să o fac. Dar nu mă pot prinde în luptă pînă într-o anume zi, hotărîtă pentru a-mi îndeplini un jurămînt de spadă pe care am fost silit să-l fac. Drumul meu duce la Schamfanzun, acolo mă așteaptă izbînda asupra minciunii și prostiei, ori moartea. Iartă-mă, stăpîne, dacă trebuie să-mi păstrez viața pentru încercarea asta.

Lippaut nu era însă omul să se dea bătut atît de repede. Cunoștea viața și știa cu ce mijloace poți prinde în plasă un astfel de cavaler. E unul dintr-aceia, își spuse, care mai pune preț pe demnitate cavalerească ; și oare ce este mai măreț în ochii unui cavaler decît o luptă în slujba unei femei ? Iată deci pe castelan plîngîndu-i-se despre mîhnirea fiicelor sale și de primejdia ce le amenință, mai cu seamă pe Obie, cea mare, pe care Meljanz, stăpînul său, o urmărea cu dragostea și cu ura.

— Ah, strigă el, să fi avut în locul lui Obie un fiu, aș fi fost cruțat de acest război. Și totuși, de m-ar apăsa un necaz înmiit, pe nici una din ele n-aș schimba-o pe un fecior. Drept e că le-a fost oprit să poarte spada. Totuși mai au ele putință să se apere, în felul lor. Mergi, așadar, cavalere, și lasă-ne pradă ocării și morții.

Cuvîntarea bătrînului nu-şi greşise ţinta.

— Opreşte-te, strigă Gawan, te rog nu mă ispiti să-mi calc cuvîntul. Dă-mi răgaz o noapte ca să cumpănesc.

Mai mult nu era de dobîndit în clipa aceea. Lippaut mulţumi lui Gawan şi porni călare înapoi spre cetate.

În drum o întîlni pe Obilot jucîndu-se cu fiica burgravului de-a cercuşoarele. Lippaut îşi întrebă fata încotro se duce, iar Obilot răspunse :

— Vreau să-l rog pe cavalerul străin să-mi slujească în schimbul răsplatei ce i se cuvine.

Bătrînul îşi dădu seama că ea nu glumeşte şi-i veni să zîmbească. Dar repede îşi făcu o socoteală : „Dacă ăst cavaler este precum îmi închipui, n-o să-l lase inima s-o îndepărteze de dînsul fără a-i da un pic de nădejde."

— Du-te dar, poate izbuteşti tu să-l înduplecî să ne ajute.

Fetiţa o ţinu tot într-o fugă pînă la casa burgravului şi dădu buzna în cămara lui Gawan.

Surprins pe nepusă masă, acesta sări în picioare, o pofti prietenos să ia loc şi se aşeză lîngă ea. Recunoscuse pe fetiţa ce-i luase cu atîta înverşunare partea faţă de sora ei.

— Dacă inima unui cavaler ar putea fi tulburată de o domniţă atît de mică precum eşti tu; acum ar fi clipa să aflu lucrul ăsta, glumi Gawan.

Fata răspunse :

— Martor mi-e Dumnezeu, stăpîne, eşti întîiul bărbat cu care stau de vorbă singură într-o cameră. Doamna care mă învaţă cum să mă port spune că vorbirea este veşmîntul minţii, dar eu mai sînt destul de neştiutoare şi de aceea nu mă lua în rîs rogu-te, de-am să spun lucruri stîngace. Un mare necaz mă îndeamnă către dumneata şi cutez a ţi-l destăinui, căci femeia şi bărbatul sînt o singură făptură, se spune. De mă iubesc, te iubesc pe dumneata, şi dacă te rog ceva, către mine îndrept rugămintea. Văd că zîmbeşti, vorba mea e bolovănoasă, mai bine decît atît nu mă pricep. Dar nu mă lăsa să plec de aici umilită. Eşti un cavaler, iar eu, priveşte-mă, sînt vrednică de a ţi slujită, şi ştiu a da şi răsplata.

În chipul acesta ciripi mai departe lucruri auzite de la cei mari. Iar Gawan, pentru că îi era dragă copila, îi cîntă în strună şi o luă drept ceea ce dînsa dorea să pară.

— Stăpînă dragă, buzele tale rostesc cuvinte dulci. Mă ispitesc să uit și datorință și fidelitate. Dar chiar de-aș vrea s-o fac de dragul tău, ar trebui să mai aștept cinci ani pînă să-mi poți dărui iubire.

La acestea Obilot nu știu ce să răspundă. Își plecă ochii iar mîinile și le ținea adunate în poală. Lui Gawan nu-i venea s-o îndemne să plece. „În Schamfanzun am să ucid sau am să fiu ucis, își spuse, și lumea are să fie mai liniștită, dar mai înțeleaptă nicidecum.“ Își aminti de Parsifal, care la plecare îl sfătuise să-l lase pe Dumnezeu într-ale lui iar el să se despăgubească cu femeile. Drept e că înfățișarea lui Obilot nici pe departe nu-ți trezea dorințe bărbătești, totuși simți adiind către dînsul un oarecare farmec al ei pe care nu știa cum să-l numească. Apucă mîna fetiței și spuse în glumă :

— Eu sînt tu și tu ești eu. Iată, îmi încredințez spada mîinilor tale. De mă întărîtă careva la luptă, dă-l cu spada jos de pe cal. Iar cine spune că isprava asta a făcut-o Gawan acela rostește un neadevăr.

— Eu sînt scutul dumitale, răspunse Obilot, și acoperămîntul sub care găsești un adăpost, sînt cămara cea caldă în care te odihnești. Dacă puterile te părăsesc vreau să-ți fiu izvor înviorător și somn adînc.

„Pe Dumnezeul meu, gîndi el, aș fi dorit să nu fi fost copilă fetița asta.“

Încă îi mai ținea mînușița în mîna lui.

— Îți cer îngăduința să mă îndepărtez, zise Obilot, acum că ești cavalerul ce mă slujește am de îndeplinit o treabă. Nu vreau să pornești la luptă fără un talisman, mă duc să ți-l pregătesc. Are să te apere și să te facă mai puternic decît toți ceilalți.

Alergă voioasă afară unde o aștepta prietena de joacă, o sărută și-i povesti că acum avea și ea un cavaler ca și doamnele și domnițele de la curte. Fiica burgravului, știind că acestea obișnuiau să dăruie cavalerului un semn al bunăvoinței lor, se îngrijoră strașnic auzind-o pe Obilot.

— Stăpînă, zise, noi nu avem altceva decît păpușile noastre, dacă pe a mea o găsești mai frumoasă, dă-i-o lui, nu-mi pare rău.

Obilot izbucni într-un plîns amar, și cum prietena nu se pricepea s-o ajute, plînse împreună cu dînsa.

În starea asta le găsi Lippaut. Uimit, își ridică pe cal copila. Nu se îndoia că Gawan era vinovat de lacrimile

fetiței. Desigur, omul o fi fost neprietenos, gîndi Lippauț, și încercă s-o mîngîie. Obilot îl cuprinse însă după gît și strigă :

— Ah, tată, cum poți vorbi urît despre acela care și-a pus spada în slujba mea ! Mor de rușine pentru că nu am altceva de dăruit decît o biată păpușă.

Lui Lippaut nu-i venea să creadă ce îndruga copila, dar văzînd-o zbuciumîndu-se atît de deznădăjduită, îi făgădui s-o scape de necaz. N-are să se înfățișeze înaintea cavalerului ei, îi spuse, mai prejos decît o regină. În sinea lui dorea ca Gawan să nu fi aruncat doar vorbe goale, glumind cu fata. Porunci să se croiască imediat o rochie pentru fiica lui. Se alese catifea adusă din Tigris, mătase din Ceylon, găitane de aur din Caucaz. Cînd rochia fu gata, desprinseră o mînecă și i-o trimiseră lui Gawan : așadar pentru cavaler joaca devenise acum un lucru serios. Nevinovăția copilei îl silea la o faptă ce-i punea faima în joc. Dar înăbuși șovăiala și agăță mîneca de scutul lui. De cîte ori își amintea de Obilot simțea o voioșie plină de seninătate.

Ziua ce se înălța în zare nu o vestea cîntul de ciocîrlie. Lăncile se ciocneau de scuturi ca și cum s-ar despica pe boltă norii și mînerele plesneau cu pocnet precum castanele pe jar încins. Răsunau bătăi de tobă, sunet de trîmbițe și iarba fragedă fu strivită de copitele cailor. Se auzeau ocări rostite în sute de graiuri. Cine abia fusese învingător se și afla cu oasele frînte la pămînt. Și cîte un viteaz plîngea.

Nu trecu mult și Gawan ajunse spaima dușmanilor. Atunci i se aduse la cunoștință că Meljanz, cu o oaste înfricoșător de mare, silea oamenii lui Lippaut să se retragă către porțile cetății. Primejdia îi amenința mai cu osebire din partea unui cavaler luptînd în rîndurile lui Meljanz și care, fără îndoială, era înțeles cu diavolul ; ca focul făcea prăpăd printre cetele lui Lippaut. I se spunea „Cel fără de nume", pentru că nici măcar oamenii săi nu știau cum îl cheamă. Gawan goni într-un suflet către cetate, îl zări pe Meljanz și, repezindu-se unul în celălalt, se bătură așa cum țăranii îmblătesc grîul. În cele din urmă Gawan îl tîrî pe Meljanz într-un șanț de apărare și-l sili să-i jure credință. Apoi ceru un cal odihnit și din

nou se avîntă în luptă, mereu în căutarea cavalerului necunoscut, ce părea o faclă vie. Dar învălmășeala era prea mare și Gawan îl căută în zadar.

„Cel fără de nume" nu era altul decît Parsifal care se tocmise, și tocmai lucrul acesta ne înspăimîntă, în slujba unui tînăr necopt la minte, pe nume Meljanz. Oare să fi fost deznădejdea, oare îndîrjirea față de viața-i dinainte, dorința de a ucide și de a fi ucis? Greu de priceput. Neîndoios însă este că Parsifal, orice făcea, era cu deplină știință a săvîrșirii răului. Avea clipe cînd îl cuprindea patima de a nimici tot ce pînă atunci îi păruse însuși miezul vieții sale. Dar oricît s-ar fi străduit să fie rău, nu reușea. Beția se spulbera curînd și lăsa în urmă adîncă mîhnire și simțămîntul unei singurătăți și mai mari. Astfel Parsifal se bucură aflînd că Meljanz fusese prins și că el avea prilej să fugă de nedreptate.

Chemă principii pe care îi învinsese în luptă și le spuse :

— Voi, cavalerilor, mi-ați jurat credință. Mergeți la cetate și dați de veste lui Lippaut că dăruiesc libertatea voastră ca preț al dezrobirii lui Meljanz. Iar acela dintre voi care știe să-mi arate calea către cetatea Gralului se poate socoti liber de pe acum.

Nici regii nici conții nu erau în stare a-i satisface dorința. Așa încît le zise să-i împlinească porunca. Iar dacă Lippaut se împotrivește schimbului de ostateci să meargă la Perlapăr, la curtea soției sale și să-i slujească ei.

Dărui scutierilor săi toți caii ce i se cuveneau ca pradă de război. Își opri numai un cal vînăt rotat, cu urechi neobișnuit de scurte. Nu avea cum să știe că fusese armăsarul lui Gawan și fugise de la călăreț în timpul luptelor cu Meljanz.

Cîțiva cavaleri îl rugară pe Parsifal să rămînă cu dînșii : recunoscură că numai el izbutea să țină laolaltă oștirea împresurătorilor. Dar neliniștea lăuntrică și dorul îl îndemnară să plece mai departe.

Și astfel oastea lui Meljanz se împrăștie. Porniră care încotro, unii întorcîndu-se acasă, alții căutîndu-și un nou stăpîn căruia să-i slujească pe bani.

În cetate stăruia însă mare veselie. Vestea că Meljanz fusese îngenuncheat se răspîndise cu iuțeala vîntului. Gawan desprinse de pe scutul său mîneca și i-o trimise lui Obilot, care își trase numaidecît pe brațul gol mătasea

zdrențuită. O purta ca și cum ar fi fost cea mai de preț țesătură din Arabia. Și de cîte ori își știa sora prin preajmă, spunea :

— Ei, cine a făcut asta de dragul meu ?

Obie răbdă batjocura furioasă dar tăcută.

Din cetate ne-au sosit vești că acolo toate se sfîrșiseră cu bine. Lippaut era fericit că redobîndise prietenia regelui său, iar acesta nu mai puțin, căci, înfăptuind fără întîrziere schimbul de ostateci, nu-i veni greu să-i facă pe supuși să uite de un război pierdut.

Mai spuneau cîțiva despre Obie că pînă la urmă a devenit totuși soția lui Meljanz. Mie mi se pare lucru cu putință, chiar de seamănă a basm. Doar se vînturase între timp zicala că oamenii din popor mor, iar în palate se fac nunți.

Dar Gawan, căruia i se datorau toate astea, nu se bucura de pacea mincinoasă. Meljanz îi părea un tînăr flușturatec iar Lippaut un moșneag plîngăreț care umbla să-și cîștige bunăvoința stăpînului său. Chiar în acel ceas Gawan se pregăti de plecare la Schamfanzun. Obilot, scăldată în lacrimi, îl rugă s-o ia cu el.

Mama ei a fost nevoită s-o smulgă cu sila de la pieptul cavalerului.

„*Stîncă frumoasă* îi zice cetății, gîndi Gawan. Singurul lucru frumos aici este copila asta."

Plecă cu armăsarul său și inima îi era grea.

CARTEA A OPTA

Gawan e împiedicat să facă dragoste cu Antikonie și e osîndit să caute Gralul.

GAWAN ERA NEVOIT SĂ SE GRĂbească de nu voia să întîrzie la lupta în doi. În fiece zi simțea iarăși și iarăși cît de mult îi lipsea calul lui vînăt rotat, iute ca fulgerul și îl afurisea pe Meljanz care, pe lîngă că săvîrșise faptele sale neroade, mai era de vină și că îi fugise armăsarul.

Drumul îl ducea prin păduri întinse și dese. Burgravul trimisese din timp, pe același drum, vînători, pentru ca în locurile de popas Gawan să găsească și carne și vin și pîine. Dar proviziile se făceau tot mai rare și pînă la urmă lipsiră cu totul. Trecea peste munți prăpăstioși și prin sumedenie de smîrcuri. Sosiră ploile. Pe creste era zăpadă și în văi dogoare. Cal și călăreț sufereau de foame și de sete.

În sfîrșit Gawan ajunse la Askalon și, peste cîteva zile, zări pe culmea unei stînci o falnică cetate. Istovit cum era, îi păru atît de măreață precum în vremuri de demult i se înfățișase lui Enea Cartagina. Gawan îndemnă calul să-și grăbească pasul și curînd se află pe un cîmp deschis unde o mulțime de cavaleri, cam vreo cinci sute, se desfătau luînd parte la o vînătoare cu șoimi. Păsările lor prindeau cocori și orice înaripată care le zbura pe dinainte.

Stăpînul cetății, regele Vergulacht din Askalon, îl salută pe Gawan prietenos. Dar era atît de ahtiat după vînătoare, încît își rugă oaspetele să meargă singur la castel, unde sora lui avea să-i poarte de grijă.

La întrebarea lui Gawan unde să află Schamfanzun, regele îi dădu răspuns :

— Ceea ce cauți se află sus, pe stînca de colo, cavalere.

Era bucuros că Gawan nu-i luase în nume de rău lipsa de cuviință curtenească și nu înceta să laude frumusețea și purtarea surorii sale Antikonie. De-ar fi cunoscut-o înainte — spuse oaspetelui — e sigur că nu i-ar mai fi dus lipsa stăpînului ăstui castel. Lui Gawan nu-i păru rău, era un bărbat care știa să prețuiască găzduirea unei domnițe frumoase.

Din porunca regelui o solie o luă înainte la sora stăpînului, cu rugămintea de a-i ține oaspetelui de urît pînă ce el însuși avea să se întoarcă de la vînătoarea cu șoimi.

Antikonie îl primi pe Gawan înconjurată de curtenii săi. Regele îi lăudase pe bună dreptate frumusețea domniței ; un lucru nu pomenise însă : crescuse neobișnuit de înaltă, pe cînd, în privința lui Gawan, natura nu fusese prea mărinimoasă. Antikonie îl depășea cu un cap. Dar tocmai pentru că era scund rîvnea la femei mari, ca și cum în chipul acesta ar putea înlocui ce-i lipsea lui. Dacă se întîmpla, așadar, ca fiind în slujba vreunei domnițe, statura sa să stîrnească uneori un zîmbet în colțul gurii, i se

trecea cu vederea, pentru că era destul de cavaler și de bărbat ca să-și îngăduie așa ceva.

— Fratele meu mi-a vorbit cu atîta căldură de dumneata, zise ușor zeflemitoare Antikonie, încît îmi închipui că-mi ești preceptor și că mă vei învăța cum să-ți țin de urît. Deci ce-ai dori să fac ?

Gawan nu rămase cu nimic dator nici bunăvoinței, nici batjocurei ei.

— Domniță, zise, niciciînd n-am mai văzut o gură atît de potrivită pentru sărut ca a voastră. Iată, doresc să mă săruți.

Ea se aplecă spre cavaler și îl sărută, nu tocmai precum săruți un străin. Buzele îi erau pline, fierbinți și roșii iar lui Gawan îi păru că cetatea nu-i chiar atît de puternică încît să nu poată fi cucerită. Și între ei începu vechiul joc : dînsul o roagă, ea nu primește, dar îl lasă să întrezărească o nădejde spre a-l atița să-și înnoiască rugămintea, chiar mai stăruitor decît înainte. Și au dus-o într-o astfel de joacă pînă cînd Antikonie fu de părere că ajunseseră la hotarul celor cuvenite ; doar nu erau singuri în sală ; domnița izbucni în rîs, pentru ca ceilalți să creadă că într-adevăr glumise numai și vorbi astfel :

— Destul, cavalere, lasă prostiile. Fratele meu m-a rugat, iar eu v-am primit cum nici Anflise nu i-a făcut o mai bună primire lui Gahmuret, unchiul meu. Ba, de chibzuiești temeinic, salutul ce ți l-am dat cîntărește mai greu decît favoarea dragostei lui Anflise, căci eu nici măcar nu știu cine ești. Și tu rîvnești chiar la mai mult.

„Învață a cunoaște femeile, cugetă Gawan, una îmi spune și alta gîndește.“ Plăcerea întrezărită îl făcu însă îndrăzneț și răspunse :

— Domniță, de vrei să-mi dărui iubire nu-mi cerceta obîrșia. Dar dacă ți se pare a fi de vreo însemnătate, află ce am aflat și eu : sînt nepot de frate al surorii tatălui meu.

Antikonie făcu haz de cuvintele lui și lumea din jurul lor își dădu seama, în sfîrșit, că nu mai avea ce căuta acolo. O cămărașă mai aduse vin, apoi se furișă afară din sală. Ceilalți găsiră și ei cîte un prilej pentru a pleca din preajma lor. Iar noi, cu nici un chip nu putem da crezare legendei, care vorbește despre neprihănirea fecioarei Antikonie. Felul cum s-au purtat oamenii domniței este cea mai bună dovadă că dînsa era încercată în ale vieții iar Gawan nu atît de neghiob să nu priceapă foarte repede

cu cine avea de-a face. Adesea vultanul mic prinde struțul falnic, își zise el și, inimos, vîrî mîna sub mantia ei, pînă la cingătoare. Se înfiorară amîndoi și s-ar fi întîmplat desigur acel lucru ce le făgăduia atîta bucurie dacă nu i-ar fi pîndit niște ochi dușmănoși. De pe buzele Antikoniei se și desprinsese un suspin cînd, fără veste, ușa fu trîntită de perete și un cavaler pătrunse în sală, un tont bătrîn și șubred care nu mai era bun de altceva decît să stea să asculte după uși și să iscodească prin gaura cheii. El însuși nemaifiind în stare de nimic, se înfrupta pe ascuns din plăcerea altora. Și chiar dacă nu era lipsită de primejdii treaba asta, aţîţarea simțurilor întețea curajul bătrînului fricos și-i dădea tot felul de idei. Meteahna sa el o înfățișa drept nobilă îndeletnicire, adică era iscoada regelui, și într-adevăr se alegea cu laude fără număr cînd, de fapt, i s-ar fi cuvenit ștreangul.

Nici acum lucrurile nu se petrecuseră altminteri. O tînără domniță îl descoperise la ușa îndărătul căreia Gawan și Antikonie erau gata-gata a păși în grădinile raiului.

În clipa cînd, furioasă, vru să cheme paznicii, pofticiosul moșneag i-o luă înainte și făcu ceea ce știm : împinse ușa. Și pentru că, spre norocul lui, Gawan era Gawan pe care îl cunoștea, strigă cu un glas strivit de spaimă :

— Vai și amar ! După ce mi-a ucis stăpînul, acum îi mai silueşte și fata ! Săriți !

Prin castel începu să se audă zăngănit de arme și lui Gawan îi păru a fi Adam cel despuiat pe care mînia lui Dumnezeu îl izgonea din rai. Oricine a fost cîndva într-o asemenea împrejurare nu-i poate lua în nume de rău că își pierduse capul. Dar de dragul adevărului trebuie spus că lupta sa împotriva lui Meljanz a fost mai demnă de laudă. Cît pe ce să fie trimis în chip jalnic de-a dreptul din viață la moarte, dacă Antikonie n-ar fi fost înzestrată, pe lîngă frumusețe, cu deșteptăciune și cu simțul firesc al femeii, care face la ceas de primejdie ceea ce este nimerit a face.

— Grăbește-te, strigă ea, și nu te mai văicări după spada ta. Nimeni n-are să ți-o aducă. Din cămara asta duce un drum la turn. Poate că totuși vom ieși bine din încurcătură.

Cavaleri, negustători, mulțime de norod din cetate se năpustiră către turn să pună mîna pe Gawan. Zadarnic le

striga Antikonie cît o ținea gura să-și bage mințile în cap, glasul îi fu înăbușit de larma gloatei care, odată ațîțată împotriva unei jertfe, ținea morțiș s-o și aibă.

Gawan smulse din zid un zăvor cît toate zilele și izbuti să apere intrarea. În timp ce el punea stavilă năvălirii, Antikonie scotocea prin tot turnul, doar-doar o da de arme. Nu găsi decît o uriașă tablă de șah aninată de un inel de fier ; Gawan o luă drept scut și zăvorul în loc de spadă. Iar Antikonie azvîrlea cu o putere uimitoare piesele de șah mari și grele în mulțimea înnebunită de furie. Cei loviți de „nebuni" sau de „cai" se prăvăleau țipînd iar pe cine se culca „regina" își pierdea răsuflarea. Era un joc de șah tare înfierbîntat. Neguțătoarele din Tollenstein nu-și jucau farsele din timpul carnavalului cu patimă mai sălbatică decît lupta Antikonie alături de Gawan. Mînia o făcea și mai frumoasă iar cavalerul, chiar de nu avea răgaz decît o clipă, nu se putu stăpîni să n-o privească. În pofida trupului ei măreț o vedea gingașă ca un puișor la frigare și între piept și șolduri subțire ca o furnică.

Regelui nu i s-a putut ascunde multă vreme întîmplarea din cetate. Întrerupse numaidecît vînătoarea și goni spre turn. Antikonie se bucură văzîndu-și fratele ; credea, firește, că are să pună capăt smintelii ce se dezlănțuise aici. Gawan îi era oaspete și astfel se afla sub ocrotirea lui. Dar regelui nu-i păsa acum de nimic. Porunci mulțimii să-i facă loc, căci voia să-l omoare chiar cu mîna lui pe ucigașul tatălui său — căci asta îl socotea pe Gawan. În culmea primejdiei apăru landgraful Kingrimursel, acela care îl poftise pe Gawan la Schamfanzun pentru a se măsura cu dînsul într-o luptă.

— Înapoi, strigă el lovind în tineri și bătrîni, cavalerul ăsta are cuvîntul meu, nu cumva să-i clintiți un fir de păr.

Totuși regele porunci să se dea foc turnului, căci nu putea pune mîna pe Gawan în alt chip.

Kingrimursel, adînc jignit de lipsa de fidelitate a regelui față de el, care îi era vasal, îl rugă pe Gawan să-i dea drumul în turn, căci cei ce vor să-l piardă pe Gawan vor trebui să treacă peste leșul lui.

Cavalerul deschise poarta și landgraful, spre uluirea oamenilor săi, sări în turn. De ce se sileau curtenii să-și lămurească regele asupra nedreptății sale, cu atît mînia acestuia creștea.

— Cîtă vreme avem să ne mai lăsăm batjocoriţi de doi bărbaţi ? strigă el. Dacă vărul meu rîvneşte să dea ajutor unui om care mi-a adus necinste, e spre paguba lui.

Dar pe lume lucrurile sînt tocmite în aşa fel, încît obişnuinţa ajunge a fi oamenilor lege şi împotriva obişnuinţei cu greu îi poţi urni. Şi astfel rămase fără de ecou tot ce strigase regele.

Un curtean îi ieşi în faţă şi rosti :

— Trebuie mai întîi să vă spunem că landgraful este omul nostru şi nimeni dintre noi n-are să ridice spada asupră-i. Ascultaţi-ne rugămintea, îndreptaţi-vă gîndurile către fapte mai de folos cinstei voastre şi cinstei noastre. Furia vă duce cu sine ca apa. Opriţi acum spada şi chibzuiţi noaptea asta. Adesea dimineaţa e mai înţeleaptă sfătuitoare decît seara.

De bine, de rău, regele a trebuit să ţină seama de dorinţa oamenilor săi ; de-ar rămîne îndărătnic, o bună parte din ei s-ar da de partea landgrafului, asta o ştia sigur, pe cînd cine avea să fie învingătorul luptei sîngeroase — asta, firește, nu putea şti.

— Fac precum îmi cereţi, zise, căci preţuiesc vrerea supuşilor mei. Duceţi-vă acasă şi mîine îmi veţi asculta hotărîrea.

Se făcuse pace în jur pentru scurt răstimp şi cei trei părăsiră turnul. Antikonie se opri dinaintea fratelui ei şi-i spuse cu glas tare, ca s-o audă toată lumea :

— De-aş fi fost bărbat şi aş purta spadă acum i-ai fi simţit puterea. Dar nu sînt decît femeie, fidelitatea mi-e spada, scutul mi-e dragostea, cu astea apăr bărbatul pe care mi l-ai trimis să am grijă de dînsul. Ştii, desigur, ca şi mine, că cine s-a pus sub oblăduirea unei domniţe nu trebuie urmărit. Fapta ta nu-ţi va aduce faimă, ci numai dispreţ.

Regele ascultă în tăcere vorbele surorii sale. Îşi spuse că, odată ce lucrurile ajunseseră atît de departe, anevoie mai putea da îndărăt. A-l lăsa pe Gawan nepedepsit, ar fi o faptă pe care lumea i-ar socoti-o drept slăbiciune, după cum i-ar socoti drept lăudăroşenie de flecar izbucnirea de mai înainte. Nu voia să ia asupră-şi nici una, nici cealaltă. Pe dată ce Gawan are să-şi dea sufletul, toate astea aveau să se uite.

Landgraful îşi cunoştea regele.

— M-am încrezut în cuvîntul tău, zise el, și de aceea i-am jurat lui Gawan trecere liberă prin țara noastră. Tu însă îmi faci faimă de mincinos, iată o spun deschis față de toți acești oameni. De ți-i vrerea a nesocoti drepturile și onoarea principilor tăi, atunci nici noi n-o să dăm coroanei tale cinstea cuvenită.

Dar Liddamus, unul dintre curtenii cei mai apropiați regelui, alergînd veșnic după bunăvoința lui, ieși din rînduri și strigă tare :

— Destul cu vorbăria ! Regele nu are de ales. Dinte pentru dinte, așa-i obiceiul.

— Cine-i atît de pripit cu amenințările, îi întoarse landgraful, arată-și graba tot atît de vădit cînd e vorba să meargă la luptă. Oricît rău ți-ar fi făcut ție Gawan te-ar fi durut în cot, laș precum ești. Acelui principe care îți va urma sfatul îi șade coroana strîmb pe cap.

Către Gawan spuse însă :

— Iartă-mă, nu a mea e vina că am fost împiedicați să ne luptăm aici. O s-o facem la Barbigöl, în fața regelui Meljanz. Jură-mi, așadar, că te vei afla acolo peste un an, dacă regelui meu au să-i vină gînduri mai bune și o să-ți dăruiască viața.

Gawan făcu jurămîntul, dar Liddamus, simțindu-se provocat, știu să se apere.

— Umblați a mă învinui de lașitate, pentru că n-am chef să mă las ucis sau să-mi frîng oasele în luptă. Într-adevăr, nu neg pofta mea de viață. Oi fi eu laș, precum mă huliți, dar luați seama să nu vă ducă bărbăția voastră la cădere. Eu mă țin de înțelepciunea lui Rumolt care l-a sfătuit pe regele Gunther să-și umple, mai bine, cazanul de pe foc cu hălci grase, decît să meargă împotriva hunilor.

Omul, după cum se vede, avea și haz și isteține cînd îi era pielea în joc. Nu se sinchisea că aci rostea una, acolo alta ; îi ajungea să tragă foloase de pe urma spuselor sale. Și asemeni lui Liddamus sînt prea destui pe lume, răsar ca buruiana rea ; o smulgi dincoace și ea crește dincolo. Dar, ajungă-ne cearta. Nici regelui nu-i era pe plac să se certe, sfada nu-l făcea mai înțelept. Își trimise oamenii la culcare și se duse el însuși, spre a cugeta la ce avea de făcut.

Antikonie îi pofti pe Gawan și pe landgraf în iatacul ei. După o încăierare atît de aprigă le era o foame de lup.

Gazda porunci să se aducă vin și suc de dude, fazani, potîrnichi, pește prăjit și felurite dulciuri. Domnițe tinere serveau mîncărurile și umpleau cupele pe dată ce se goleau. În această primă parte a luptei lor din Schamfanzun amîndoi bărbații se luaseră la întrecere cu aceeași îndîrjire și abia noaptea tîrziu, îmbătați de vin, își căzură istoviți în brațe. Domnițele știau ce se cuvine cavalerilor, fie învingători, fie învinși, și-i duseră la culcușurile lor, îngrijindu-i pe fiecare după cum poftea, așa cum și cerea găzduirea curtenească. Noaptea regelui a fost însă mai puțin desfătătoare ; se luase la harță cu sfetnicii săi. În cele din urmă, amețit de atîtea spuse și iar răsturnate, le mărturisi ceea ce se silise pînă atunci a ține tăinuit. Pe cînd călărea singur în pădure, cineva l-a provocat la întrecere și l-a doborît de pe cal. Rușinea asta îl apăsa greu și e de mirare cum și-a deschis el inima față de curteni. Poate l-a făcut mai simțitor neîndemînarea de a scăpa din iețele încurcate. Poate însă nădăjduia că avea să primească un ajutor în urma jurămîntului dat învingătorului său, de a căuta pentru acela Gralul.

E a doua veste sosită din acele vremi despre Parsifal, care umbla bezmetic către ținta lui, în pofida părerilor statornicite că Gralul nu-l poți dobîndi nici cu sila nici cu înțelepciunea, de vreme ce el este hărăzit doar celor chemați. Cine se împotrivește poruncii lui, cade în păcat și în pierzanie. Parsifal, odată ce aflase de Gral, nu mai putea trăi fără el. Era hotărît a îndura mîhnire, greșeală, luptă, pentru ceea ce îi părea a fi culmea vieții și însuși miezul ei. De moarte nu se temea ; punînd-o în cumpănă cu o viață lipsită de strălucirea Gralului, o socotea mai degrabă mîntuirea. Dar adevărul era că Parsifal știa încă prea puțin despre Gral ; dovadă nedibăcia lui de a trimite la Monsalväsch un astfel de om. Și totuși nu era chiar atît de naiv încît să creadă că regele sau oricare altul are să-l și găsească. Dădea fiecăruia un răstimp de un an, iar dacă pînă atunci căutarea lor va fi fost zadarnică, aveau însărcinarea să meargă la Pelrapär, să ducă soției lui vestea despre dragostea și dorul său.

Neîndoios, femeii i-ar fi fost mîngîiere, dar nimic mai mult. Parsifal cerea lui Kondwiramur, peste ani și ani, o jertfă care poate să împingă și o mare dragoste către capătul ei. Cum însă nici el nu avea în gînd vreo altă femeie,

încrederea în Kondwiramur era tot atît de nezdruncinată precum întîlnim doar la copii ori la posedați.

Liddamus, aflînd de necazul regelui său, se pricepu numaidecît să înlăture o grijă prin alta.

— Stăpîne, lucrul acela pe care-l dorea omul din pădure n-are decît să-l înfăptuiască Gawan în locul vostru, căci vi se zbate în laț. Nu ne șade bine nici unuia dintre noi, curtenii, să fim uciși în casa voastră. Lăsați-l să-și ia tălpășița, vouă are să vă fie de folos și pe el are să-l ducă la pieire ; oamenii de la Monsalväsch știu a-și păzi Gralul.

Pentru acest sfat Liddamus fu copleșit de laude. A doua zi, dimineața, după slujbă, în timp ce poporul se îmbulzea către sala castelului, regele aduse la cunoștință hotărîrea sa : Gawan nu are altceva de săvîrșit decît să jure credință și să pornească în căutarea Gralului. De-l găsește, întoarcă-se aci cu vestea. Cu asta lucrurile sînt încheiate.

Gawan nu se dumirea ce anume urmărea regele ; își dădea seama numai că îndărătul spuselor lui se ascunde un gînd necinstit. El, Gawan, avea să colinde cu aceeași deznădejde în suflet ca și Parsifal și la urmă avea să fie ucis în fața cetății Monsalväsch. Pe de altă parte, de nu se supune, tot moartea îl așteaptă. Și cum Gawan era de părere că e mai bine să moară mîine decît astăzi, făcu pe voia regelui dîndu-i jurămîntul. Își trimise scutierii acasă, nevrînd a lega soarta lor de a sa, care era condusă de lipsă de înțelepciune. Dar cum Gawan nu era omul care să se lase pradă tristeții, ci o fire senină pînă în străfundul sufletului, găsi chiar în împrejurarea asta strîmtorată o filozofie pe măsura lui. Norocul și libertatea omului, gîndea el, se întemeiază pe curajul de a privi drept în față ce nu poate fi ocolit. Împăcat din nou cu viața pe care o iubea prea mult ca să o fi lepădat, începu să se înfrupte din gustarea de dimineață și o lăsă pe Antikonie să-i înșire dinainte feluritele bunătăți.

— De-are să fie pe placul lui Dumnezeu să mai am parte de un crîmpei din viața asta, zise el ținîndu-i mîna care tocmai servea pîine, am să rămîn totdeauna legat de tine prin dragoste.

Vorbele pe care Gawan obișnuia să le rostească la plecare către toate femeile care îi dăduseră mai mult decît salutul de bun-venit, Antikonie le socoti doar ale sale. Trupeșă pe cît era, avea inimă mult mai gingașă pentru

simțirea ei pătimașă. În sala castelului, față cu toată lumea, îl sărută pe gură și plînse.

— Du-te, așadar ; dragostea mea e neputincioasă pentru a te apăra aici de nenorociri.

Spusele ei îi merseră și lui Gawan la inimă, încît fu bucuros în clipa cînd Schamfanzun, împreună cu toate pățaniile trăite acolo, se pierdură departe, în urmă.

CARTEA A NOUA

Parsifal ajunge la Trevrezent și ascultă trei istorisiri despre Gral.

IARĂȘI IES LA LUMINĂ, PENTRU O vreme, urmele lui Parsifal. Nu avem să știm însă nici cu cîți cavaleri s-a bătut, nici cînd și-a adunat, cu apa din fîntîna minunilor, așchiile spadei, făcînd-o iar întreagă, acea spadă a lui Anfortas hărăzită a nu se frînge decît la a doua lovitură. Toate astea nici nu prea au vreo însemnătate, căci nu spun mai mult despre deznădejdea sau speranța din sufletul omului nostru decît știam pînă acum. Timpul, așa se spune, vindecă rănile. Parsifal și le deschidea mereu și trebuie să fi avut o putere lăuntrică neînchipuit de mare pentru ca, în strădania de a străbate din îngustimea lumii lui, să nu se fi scufundat cu totul.

Într-una din zile, pe cînd rătăcea pe cărările unei păduri, dădu de o chilie clădită mai la deal de un izvor. Voia să întrebe acolo de drumul cel bun și străbătu călare crengăria deasă pînă la acea colibă. La chemările lui răspunse un glas de femeie. Ca să n-o sperie, își atîrnă de un pom scutul și culcă spada binișor în iarbă. O rugă pe pustnică să vină pînă la fereastră și pe dată, în cerceveaua ei, se arătă un chip pămîntiu și supt. Era Sigune, pe care o întîlnea acum a treia oară. Și nici acum nu o recunoscu. O fustă cenușie și o cămașă grosolană îi acopereau trupul și în jurul frunții se legase cu o panglică neagră. Singura-i podoabă era un inel mic cu o piatră de granat.

— Cavalere, vezi colo banca de sub fereastră, îngăduiește-ți cîteva clipe de odihnă. Rareori mi-e dat să aud glas de om, afară de glasul meu.

Astfel stătură amîndoi, unul afară, celălalt înăuntru, vorbindu-şi fără să se poată vedea. Parsifal o întrebă cum de-i era cu putinţă să-şi ducă zilele în pustiul ăsta.

— De nu m-ar chinui decît grija hranei, mi-aş spune că sînt o fiinţă fericită, răspunse Sigune. Ce-mi dă Gralul mi-e prea de ajuns. Fiecare sîmbătă seara Kundrie vine cu tot ce-mi face trebuinţă pe o săptămînă întreagă.

Parsifal era încredinţat că îl minte şi că oricum se preface. Nu-i părea o sihastră, ci mai degrabă o femeie uşoară care ştia să-şi învioreze cu petreceri plăcute singurătatea. În bătaie de joc o întrebă cine îi dăduse noaptea inelul cu granatul scăpărător pe care el tocmai avusese prilejul să-l vadă.

— Faci glume deşuchiate, zise Sigune, zadarnic îţi dai silinţă să mă jigneşti.

Şi începu să-i depene iar firul vieţii pe care noi îl ştim îndeajuns, dar care lui Parsifal i-a ajutat să recunoască în pustnică pe Sigune. Scoase grabnic coiful şi gluga, să vadă şi dînsa cu cine stătea de vorbă.

— Ah, Parsifal, nădăjduiesc că ai avut pe lume o soartă mai bună decît a mea. Şi-l întrebă dacă a găsit Gralul.

— Gralul e departe de mine, mai departe decît soarele şi mai necunoscut decît adîncurile mării, zise Parsifal. Mi-am părăsit coroană, ţară şi o femeie frumoasă ca floarea în zori de zi. Dragostea, dorul mă îndeamnă către dînsa şi totuşi nu pot trăi o zi fără să rătăcesc în căutarea cetăţii Monsalväsch. Mă blestemi, ştiu, pentru că nu l-am mîntuit pe Anfortas de suferinţe. Mă blestem eu însumi pentru neştiinţa mea şi blestem fiece zi pe care o trăiesc cu nădejdea-mi înşelată. Îmi doresc moartea şi mă tem de ea. Caut singurătatea şi fug de ea. Nu pot fi nici cavaler, nici pustnic. Aş dori să ştiu mai puţine lucruri, mi-aş clădi o lume ca oricare nerod şi aş trăi mai fericit.

Îndurerarea lui Parsifal o mişcă adînc pe Sigune. Ea însăşi fusese urmărită de năpastă, şi un suflet mîhnit înţelege mîhnirea altuia.

— Nu-ţi pot da mai mult decît urarea de a găsi Gralul, zise, şi un sfat bun. Ia bine aminte. S-a scurs doar puţină vreme de cînd Kundrie a pornit-o de aici călare. Nu ştiu dacă se duce la Anfortas sau altundeva. Dar de fiecare dată cînd vine, îşi opreşte catîrul acolo unde apa ţîşneşte din stîncă. Pleacă fără zăbavă într-acolo şi ţine-te

după dînsa. Animalul ei nu are pasul iute, ai s-o ajungi curînd din urmă. Ca fulgerul Parsifal se azvîrli în șa și străbătu pădurea pe urmele copitelor. Dar nu trecu mult și desișul înghiți toate semnele ; Gralul, pe care îl și crezuse aproape de el, alunecă iarăși spre zări de neajuns.

În timp ce călărea mai departe fără voie-bună, un cavaler din ceata Gralului îi tăie calea poruncindu-i să părăsească neîntîrziat pădurea din preajma cetății Monsalväsch de-i este dragă viața.

Lui Parsifal sfada asta îi sosea la timp, îl ajuta să-și uite gîndurile negre ce nu-l mai slăbeau.

— Ei, cavalere, zise, limba ta îmi pare mai tăioasă decît lancea ce-o ții în mînă. Ține-ți gura și lasă-mă să trec.

Se încăierară nemilos, fără a lua seama, în sălbatica lor vrăjmășie, că o prăpastie se cască pe aproape ; în ea s-au și prăvălit cît ai clipi din ochi. Parsifal chiar împreună cu calul. Mai izbuti să se agațe de creanga unui cedru, în timp ce animalul se prăpădi jalnic. Se cățără pînă sus pe peretele stîncii și găsi acolo calul potrivnicului său păscînd liniștit, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. De cavalerul Gralului nici urmă. Parsifal mai apucase să vadă cum s-a răsturnat rostogolindu-se apoi pe povîrniș, la vale. Încălecă deci calul celuilalt, de vreme ce al său pierise, și-i lăsă frîul în voie. Nădăjduia că armăsarul are să bată obișnuitu-i drum către Monsalväsch. „Omul trage la casă, calul la grajdul său", cugetă el. Dar dorința nu i s-a împlinit.

Și iar au trecut săptămîni și luni. Din vremea aceea nu s-a mai aflat nimic despre Parsifal. Apoi au venit vești noi, anume despre o întîlnire ce s-a petrecut în preajma Paștelui.

Cădea o zăpadă măruntă și vîntul i-o sufla lui Parsifal sub zale. Cum îl treceau fiori, umblă să-și găsească vreun adăpost. Către amiază întîlni un pelerin cu soția și cele două fiice ale lor. Purtau cămăși cenușii, grosolane, din păr de capră și mergeau desculți prin zăpadă. În urma femeilor veneau niște cîini mici și mai mulți paji.

Parsifal înțelese că era vorba de un principe care pornise pe calea pocăinței. Nu-i plăceau astfel de oameni care și pentru cele sfinte își căutau ochii lumii. Totuși salută pe bătrîn care răspunse prietenos, întrebîndu-l, foarte mirat de strălucirea armelor, cum oare îl lasă inima să poarte zale într-o zi hărăzită reculegerii.

— Mie toate zilele îmi par asemuitoare, îi dădu răspuns Parsifal, nu le mai știu numele nici ce înseamnă fiecare. Odinioară slujisem unui stăpîn, lumea îi spunea Dumnezeu. Lui îi închinasem toată credința și nădejdea sufletului meu. Drept plată m-a izgonit. Și cînd l-am întrebat cu ce-am meritat una ca asta, a păstrat tăcere.

— Vorbești despre Dumnezeu pe care l-a născut Fecioara ? întrebă pelerinul.

— Vorbesc și de unul și de celălalt. De crezi cumva că el te ajută, credința asta se și numește Dumnezeu. Iar de nu crezi, atunci nu te socotești fără de putere de vreme ce te simți în stare să trăiești fără Dumnezeu.

— Răzbate din tine îngîmfarea și trufia, cavalere, răspunse moșneagul, și nu numai față de Dumnezeu. De-ai fost cumva nedreptățit, nu printr-o faptă necugetată se îndreaptă lucrurile ; dimpotrivă, dai prilej unei noi nedreptăți. Iată, urmează cărarea asta, ea te va duce la un om cu multă judecată ; acela are să-ți spună vorbe mai înțelepte decît am eu la îndemînă ; fără îndoială ele au să-ți dea mult de gîndit.

Fiicele bătrînului nu erau deloc încîntate să scape atît de grabnic de cavalerul acesta care le plăcuse. Drumul de pocăință din vinerea mare le era o amară îndatorire și o săvîrșeau nu atît dintr-o credință nestrămutată, cît din supunere. Acum își închipuiau cît de înfrumusețată le-ar fi fost ziua, dacă la înapoiere chipeșul cavaler s-ar fi aflat în corturile lor ; ar fi fost răsplătite pentru drumul de pocăință făcut astăzi. Căutară să-și hotărască tatăl să nu-și ia încă rămas bun de la cavaler, doar era o vreme atît de urîtă iar dînsul, neîndoielnic, tremura în zalele lui, pe cînd corturile pline cu îmbrăcăminte călduroasă erau aproape.

Se povestește că erau încîntătoare în felul cum îl rugau, încît pe tată nu l-a mai lăsat inima să nu le facă pe voie. Nici lui Parsifal, care le învăluise cu privirea, nu-i părea de lepădat propunerea. Vremea reculegerii din săptămîna patimilor nu izbutise să șteargă farmecul mutrișoarelor lor. Frumusețea nu întreabă de-i vinerea mare ori duminica rusaliilor. „De n-aș fi fost certat cu Dumnezeu, ci cu domnițele astea, lor le dădeam bucuros sărutul de împăciuire“ — gîndi Parsifal. Dar mintea bătrînului i se arăta prea îmbuibată de pioșenie, cunoștea el pornirea unor astfel de oameni ce n-au alt gînd decît să aducă și

pe alții pe același făgaș. Ei înșiși nemaifiind în stare să guste desfătările lumești, se străduiau a le învenina pe ale altora, încredințîndu-i cît de mult ar dăuna ele, și în chipul acesta ajungeau o adevărată pacoste pentru cei ce doreau să se bucure de viață.

— Îngăduie-mi, rogu-te, să-mi văd de drum, zise așadar Parsifal. Norocul însoțească-te pretutindeni. Iar voi, nobile domnițe, să aveți parte de răsplată pentru frumoasele vorbe ce le-ați rostit spre binele meu.

Tuturor le-a părut rău de plecarea cavalerului. Acesta slăbi frîul și se lăsă în voia calului. Fie că a fost întîmplare fie că așa a vrut providența, armăsarul îl duse la chilia unde Parsifal dăduse odinioară lui Orilus jurămînt că nu se atinsese de Jeschute, soția acestuia.

Iar acum să vă povestesc despre fratele lui Anfortas, Trevrezent, acel pustnic pe care vi l-am mai pomenit cîndva. Trăia în văgăuna lui, de azi pe mîine, dar era mulțumit. Văzîndu-l pe Parsifal îmbrăcat în armură de vinerea mare se îngrozi și el tot atît de tare ca și pelerinul dinainte.

— O cămașă de pocăință ți-ar ședea azi mai bine decît zalele, zise. Dar descalecă și încălzește-te la ăst foc. De-ți porți pașii prin pădure în slujba dragostei, nu uita că și mîine e o zi. Pe cea de azi las-o precum este făcută să fie.

Parsifal primi bucuros să-i fie pustnicului oaspete și își duse armăsarul pînă la o ieșitură de stîncă, pentru a-l adăposti de zăpadă și de vînt. Apoi smulseră pentru cal iarbă și ferigă.

Cavalerul întrebă dacă Trevrezent nu s-a temut cînd l-a zărit apropiindu-se atît de bătăios de chilia lui. Schimnicul răspunse :

— Mai mult mă tem de cerbi și de urși. La oameni mă pricep și știu cum să-i întîmpin. Nu-mi socoti vorbele lăudăroșenie. Pe vremuri fost-am un cavaler ca și tine. Toate cîte îmi pusese viața la îndemînă, pentru a-mi dobîndi faimă și a-mi mulțumi înfumurarea, eu mi le-am luat nestînjenit. Dar mai bogat nu m-au făcut. Calul tău are acum hrană de ajuns.

Îl duse pe Parsifal căruia îi înghețase și măduva-n oase, în văgăuna din stîncă, încălzită de jarul unor cărbuni. Aerul era îmbîcsit și un fum gros îl înțepa la ochi. În cinstea oaspetelui gazda aprinse un muc de lumînare

care, din pricina aerului înecăcios, era mereu pe cale de a-și da sufletul.

Își scoase zalele și se întinse în apropierea focului pe paie și ferigă uscată. Cînd i se desmorțiră mădularele, o moleșală plăcută îl cuprinse. Era sătul de singurătate și de viața din pădure. În colindările lui fără de sfîrșit ararеori călărise pe drumuri netede iar nopțile și le petrecuse sub strălucirea rece a stelelor și în bătaia vîntului dușmănos.

Pustnicul îi dădu un veșmînt și lui Parsifal îi bătu la ochi că privirea bătrînului aluneca mereu, cercetătoare, asupră-i, ca și cum ar fi vrut să dibuiască în el pe altcineva. Apoi nu-și mai bătu capul și-l urmă pe Trevrezent în a doua încăpere a văgăunii. Aici descoperi iar relicvarul în fața căruia dăduse lui Orilus jurămîntul. Își aminti de lancea cu zugrăveli colorate ce și-o însușise atunci. Și cum pierduse orice socoteală a timpului, îl rugă pe moșneag să-i spună cîtă vreme s-a scurs de cînd îi lipsea lancea, pe care el, Parsifal, o luase.

— Cinci ani jumătate și trei zile, răspunse pe loc bătrînul și înțelegînd că pe oaspete îl uimea cît de repede măsurase timpul — doar nu era vorba de o împărăție ci numai de o lance — adăugă :

— Lancea era a prietenului meu și ținea mult la dînsa. De cîte ori venea la mine se căina că-i fusese răpită. Așa se face că mi-a rămas săpată ziua aceea, dar mai pot s-o socotesc și din psaltire de nu-mi dai crezare.

— M-am îndoit atît de mult în viață, încît sînt sătul de îndoieli, zise Parsifal, mi-e silă de toate, nu mai știu a mă bucura. Am luptat oriunde vreo luptă îmi ieșea în cale. Am ucis din plăcerea de a ucide. Nu vreau să ascund nimic, izgonește-mă, altceva nu merit.

— Încrede-te în Dumnezeu.

— Dumnezeu ! Oare ce este Dumnezeu ?

Trevrezent băgă de seamă că omul acesta e dornic să afle mai multe decît se obișnuiește a li se spune novicilor din mănăstiri sau decît îți îngăduie propria neștiință. Depănară verzi și uscate din cele auzite și erau mulțumiți că puteau vorbi nestingheriți. „Nenorocirea lui e că vrea să-și cîștige norocul pe calea minții, afurisind orice credință, fără de care însă nici un om nu iese la capăt, deoarece nimeni nu poate face totul prin sine însuși. În cele din urmă firea cea mai răzvrătită e și ea nevoită a se supune iar de

nu, se prăpădește.“ Așa credea Trevrezent, de vreme ce era obișnuit, precum mulți inși pe lume, a măsura totul după sine și pe el însuși după alții. Și chiar de se pricepea în ale vieții mai bine decît obișnuiții flecari, pentru un cuget ca al lui Parsifal, avea să nu mai fie de ajuns. Deocamdată era însă în stare să-i dea mai mult decît orișicine.

— Stai jos, zise — căci Parsifal sărise în picioare. Mă întrebi ce este Dumnezeu. Pentru unii înseamnă una, pentru alții — alta, dacă reușește să le arate drumul cel bun. El este adevărul după care umbli, este îndurarea ta, este dreptatea, este ura ce ți se răzvrătește împotriva oricărei înșelăciuni. De-ai dobîndit putere el este modestia, sărac de ești, el este simțămîntul mîndriei tale față de asupritori. De ești cumva dezamăgit, el este forța și cînd ești pe cale să-ți pierzi orice nădejde, el este speranța, iar de ești urmărit istețimea ta tot el este. Cată să nu te mai gîndești la suferința trecută, asta te orbește. Și cu pofta de răzbunare nicicînd n-a dus trai bun înțelepciunea. De la necazurile noastre are să ne vină și mîntuirea. Nechibzuința o să fie doborîtă de înțelepciune și binele are să alunge orice rău. Nu știu dacă înțelegi ce-ți spun. Gîndurile ne sînt apărate chiar și fără încuietori, nici soarele nu-i destul de arzător ca lumina lui să poată pătrunde în ele.

— Stăpîne, cît mă privește, eu n-am decît un singur gînd și nu-l ascund față de nimeni : cum să ajung la Gral.

— Vai, om neghiob, strigă Trevrezent, încotro te mînă trufia ! Pune-ți stavilă frămîntării deșarte, nicicînd n-ai să afli Gralul, eu știu cum se petrec lucrurile cu dînsul.

Parsifal îl îmbie să-i spună tot ce știa despre Monsalväsch și despre Gral, dar îi era rușine a mărturisi că mai fusese o dată acolo și că l-au izgonit.

Pe tînărul acesta, vrednic, precum îi părea, să domnească peste o țară, în bună înțelegere cu poporul său, sihastrul dorea din adîncul inimii să-l îndepărteze de la nemăsurata sa dorință și care — credea el — nu putea decît să-i aducă neajunsuri. Încît, din imboldul de a-i face un bine, împleti în povestirea despre Gral adevărul cu minciuna. Astăzi ne este cu neputință a le deosebi fără greș, deoarece multe izvoare care ne-ar fi ajutat la luminarea cîte unei taine s-au pierdut.

Iată întîia povestire a lui Trevrezent :

— Trăia, cu mulți ani în urmă, un bărbat, Flegetanis pe nume. Îi mergea faima a fi iscusit în multe și tare învățat. Știa socoti calea stelelor, cînd piereau departe în nevăzut și cînd se înapoiau iar pe boltă. Și după cum își făceau ele crugul, tălmăcea firea și soarta omului. Stelele îi dezvăluiră acea taină despre care el, cu sfiiciune și cu prețuire a grăit astfel : „Se află pe lume un lucru ce se numește Gral. O ceată de dincolo de stele l-a adus pe pămînt și a pierit iar, lăsîndu-l în seama oamenilor. Cine găsește Gralul are să fie fericit și cinstit de toată lumea." Dar Flegetanis era păgîn, tatăl lui se mai închina la un viței. Iar pe Gral îl înțeleg doar aceia care au îmbrățișat credința creștină. (Aici neîndoielnic putem spune că Trevrezent vorbea împotriva adevărului știut de el. Și e de mirare că Parsifal nu și-a dat seama cît de tare se băteau cap în cap spusele sihastrului, deși lucrul acesta se lămurea tot mai mult în timp ce-l asculta cuvîntînd despre Dumnezeu și despre ce avea să mai istorisească de acum încolo. Pesemne fiindcă Parsifal își avea gîndirea toată și întreaga-i năzuire îndreptate către un singur țel. Toate cîte mai erau în jurul lui, el le simțea atingîndu-l doar cît o boare sau nici atît.) Ceata de dincolo de stele, pomenită de Flegetanis, sînt îngerii aceia ce nu s-au dat nici cu unii nici cu ceilalți, atunci cînd Lucifer se răzvrătise împotriva lui Dumnezeu, pentru care faptă a și fost pedepsit cu veșnică afurisenie.

Drept ispășire pentru nehotărîrea lor, Dumnezeu le-a poruncit a duce pe pămînt Gralul iar acolo a-l păzi cu strășnicie. Mai apoi, în marea-i bunătate, își aduse osînditii îndărăt și însărcinarea de a fi Gralului strajă o dădu oamenilor. Nimeni nu poate fi primit cu de la sine putere în ceata străjerilor. Numai pe cine îl alegea însuși Dumnezeu avea parte de asemenea fericire. (S-ar putea ca Trevrezent, robul propriei lui credințe, să-ți fi închipuit că acum rostise chiar un adevăr. Dar, plin de zel în sinceritatea sa, a găsit cu cale să înflorească anume partea aceasta a istorisirii, părîndu-i nimerită să-l ferească pe Parsifal de a merge prea departe cu îndrăzneala.) Lăcașul Gralului este Monsalväsch. Din puterea pietrei ia foc și arde pasărea Fenix care din propria ei cenușă renaște, mai frumoasă decît fusese vreodată. Cine privește Gralul, oricît de bolnav ar fi, nu mai moare o săptămînă întreagă. Cine îl privește însă în fiecare zi, băiat ori fecioară, ră-

mîne tînăr și neschimbat, chiar dacă trec două sute de ani. În Monsalväsch nimeni nu duce grija hranei, Gralul dăruiește din belșug toate cîte rodesc pe lume. De-i cineva socotit vrednic a sluji Gralul, pe piatra asta apare scris numele lui. Cu nimic nu-l poți șterge de pe Gral. Piere însă în clipa cînd numele a fost citit. Gralul își cheamă cavalerii și domnițele din cele patru zări, nu întreabă de-i sărac ori bogat, de-i oacheș la piele ori alb.

Bătrînul, furat de povestire, nu mai ținea seamă că nemăsurata-i exaltare în loc să împiedice rîvnirea Gralului nu făcea decît a-l ispiti și mai mult pe Parsifal. Cavalerul îi și dădu a înțelege că nimeni altul nu era mai potrivit decît dînsul să lupte pentru paza Gralului. Asta nici Dumnezeu n-o poate tăgădui, doar dăduse destule dovezi de însușiri cavalerești. Abia acum pustnicul zăgăzui șuvoiul laudelor.

— Tinerețea ta, zise, te face nesocotit și ușuratic. Fie-ți pildă soarta lui Anfortas, regele de acum al Gralului. Soarta lui ne trezească milă, cu toate că el însuși, prin trufia sa, și-a prilejuit nenorocirea. Îl ademeniseră bogăție, zvăpăiere, neastîmpăr, desfrîu. Și iată, acum zace jalnic de bolnav și prea mică se arată nădejdea tămăduirii lui. Un tînăr neștiutor găsise cîndva calea către Monsalväsch. Era în puterea lui a-l mîntui pe rege de suferință, doar dacă la vederea chinurilor sale ar fi simțit o undă de părere de rău și de-ar fi avut atîta omenie într-însul cît să-și uite, în fața necazului altuia, poftele ce-l bîntuiau. Dar așa-i făcut omul, să fie bogat în ce pierde și în fapte plin de cusururi.

Din nou îi bătu la ochi lui Parsifal ciudata privire cercetătoare a bătrînului, și de aceea nici nu s-a mai mirat cînd acela l-a întrebat, fără de ocol, cine este. Trevrezent îl rugă să-i ierte îndrăzneala, că nici nu e în felul lui de a-și necăji oaspeții cu asemenea întrebări, dar străinul prea se asemuie cu tatăl său. În afară de asta și șaua de pe cal are drept stemă un porumbel, blazonul cavalerilor Gralului.

Parsifal îl lămuri și cine i-a fost tatăl și în ce chip și-a dobîndit calul. Nu l-a răpit nicidecum, o faptă atît de josnică o singură dată în viață a săvîrșit. Lucrul ăsta s-a petrecut cu mulți ani în urmă, pe cînd mai era un biet nătîng și l-a ucis pe Ither, ca să-i ia armura.

De cum află toate astea, bătrînul începu să se jeluiască dezvăluind cavalerului că îi era unchi, că Herzeleide, mama lui, a murit și că Ither și cu Parsifal erau de același sînge.

— Vai și amar viață! strigă el. Oare cîtă suferință ne-ai mai hărăzit nouă?

Înspăimîntat, Parsifal răspunse:

— De-ți sînt nepot, te conjur, stăpîne, să asculți de glasul fidelității și dragostei tale. Nu că mi-ai fi spus un neadevăr dar te-a mințit, desigur, cineva și ai luat în chip ușuratic drept adevăr ceea ce nu era decît înșelăciune. Spune-mi, stăpîne, spune-mi că este așa, că maică-mea e în viață și că Ither n-a fost neam cu mine.

— N-aș fi în stare nici de una nici de cealaltă, nu pot nici minți nici crede cu ușurință. Dorul mamei tale de a te revedea a fost neînchipuit de mare, i-a frînt inima. Încă înainte să te fi născut a visat că un balaur sugea la sînul ei și că apoi și-a luat zborul. Nimeni nu s-a priceput a-i tălmăci visul. Acum, de vreme ce te afli aici, e tălmăcit.

Smuls din obișnuita-i tăcere, vorbele lui se revărsau acum valuri-valuri și nu vrem să povestim toate cîte i-a înșirat lui Parsifal despre unchi, mătuși și alte neamuri. De însemnătate pentru noi este numai ce-l privește pe Anfortas, fratele sihastrului.

Și iată-ne acum la a doua povestire a acestuia.

— După moartea tatălui meu, feciorul lui mai mare, Anfortas, a fost ales rege al Gralului. A avut parte de cinstirea asta cu toate că mai era copil. Și cînd a ajuns la vîrsta întîielor tuleie, s-a petrecut și cu dînsul ce se petrece de obicei cu fiecare băiat. L-au năpădit poftele și s-a prins în urzelile plăcerilor, nesocotind astfel datorința sa față de Gral. Trăia pe atunci o femeie frumoasă, dar afurisită rău. Ei i s-a dăruit cu totul, iar dînsa, isteață precum era, s-a priceput a-l împinge dintr-o ispravă cavalerească într-alta. Prietenii au încercat să-i deschidă ochii, dar ți-ai găsit cine să primească sfaturi! Dimpotrivă, într-atîta îl furase patima, încît mai degrabă dădea ascultare unor minciuni, de-l măguleau, decît cuminteniei minții. Într-o zi, cum se luase la luptă în doi pentru acea diavoliță, o lance otrăvită l-a nimerit drept în părțile rușinoase ale trupului. Cu vîrful lancei înfipt într-însul de-abia s-a mai putut tîrî pînă acasă. Noi am trimis după

un vraci, care i-a scos fierul. Față de îngrozitoarea suferință ce avea de îndurat fratele meu, m-am legat cu jurămînt să mă lepăd pentru totdeauna de viața cavalerească, doar de-ar fi vrerea lui Dumnezeu să-mi primească jertfa și să-l tămăduiască pe Anfortas. M-am lipsit de vin, de carne, de pîine. Nu erau puțini acei ce mă huleau, crezînd că mă smulg cu dinadinsul de la îndatoririle mele față de Gral. (N-aș vrea să tăinuiesc un adevăr ; Trevrezent și-a ales calea sihăstriei nu numai din iubire de frate, ci fiindcă se temea să nu pătimească asemenea ; doar bătuse și el, așa cum avem să aflăm curînd, făgașuri oprite. Dar de atunci se scursese multă vreme și în acest răstimp faptele îndoielnice din trecut și le tălmăcise sieși drept jertfă, încît pînă la urmă ajunsese să creadă că a fost într-adevăr așa.) L-au dus pe Anfortas în fața Gralului, nădăjduind că puterea pietrei avea să-l tămăduiască. Dar în loc de vindecare, la vechea durere s-a adăugat alta nouă. Regele nu mai putea nici să moară, nici nu-i mai era îngăduit, de vreme ce eu slujeam ca pustnic lui Dumnezeu. Rana lui șiroia neîncetat. Oricîte cărți înțelepte au fost răsfoite nici una nu a adus lumină despre felul bolii. Toate otrăvurile ce se folosesc de obicei împotriva mușcăturilor de șarpe sau de alte lighioane noi le-am încercat în zadar. Am trimis după apă din Tigru și din Eufrat ; se știe că unda ăstor fluvii poartă frunzele și fructele unor soiuri de pomi miraculoși, buruieni și ciudate așchii tămăduitoare. Zadarnică strădanie. Și cîte altele n-am încercat ! Cu multă trudă ne-am făcut rost chiar de mlada pe care odinioară sibila îl sfătuise pe Enea s-o ia cu dînsul pentru a-l feri de dogoare și fum în coborîșu-i către afundul infernului. Vezi, unii erau de părere că vîrful lancei fusese călit și înveninat în focul gheenei. Dar asta nu avea de-a face cu lancea. Am uns rana cu sîngele pelicanului, pasăre care-și sfîșie pieptul din dragoste pentru puii ei. Am ucis un inorog, și piatra de granat ce i-am luat-o de sub cornul lui din frunte am pus-o în rană. Am trimis oameni după buruiana balaurului care răsare din sîngele unui dragon ucis și se leagă cu mersul stelelor într-un chip ciudat. Prinsesem de veste că regele suferea mai cumplit în ziua cînd se schimbă luna pe cer și nădăjduiam a-l tămădui dacă o să punem buruiana pe rană chiar în ceasul cînd pe boltă se perindă zodia balaurului. Toate au fost în zadar. Cînd orice nădejde ne fusese spul-

berată, fără veste s-a arătat pe Gral o scriitură ce izvora dintr-o mînă nevăzută. Cuvintele dădeau de știre : „Va veni încoace un cavaler și de va întreba de suferințele regelui, tot răul are să ia sfîrșit. De se va întîmpla ca oarecine, copil, femeie, bărbat, să-l îmboldească a pune întrebarea, zadarnică are să fie aceasta. Ea trebuie făcută pînă a nu se sfîrși întîia noapte. Totul de-are să se desfășoare întocmai, Anfortas va fi tămăduit și în același timp eliberat de povara coroanei, cavalerul acela fiind sortit a-i urma ca rege al Gralului.“ Cavalerul despre care Gralul dăduse veste a venit. După noaptea dintîi a fost însă alungat din Monsalväsch.

Ce mai avea bătrînul de povestit de acum încolo, Parsifal știa mai bine, dar nu-și putea lua inima în dinți să le dea glas. Tăcură deci amîndoi, pînă cînd Trevrezent își aminti că era vremea prînzului. Spălară buruieni și rădăcini la fîntînă. Pustnicului îi părea rău că-l ospăta atît de sărăcăcios, dar cavalerul îl liniști, încredințîndu-l că rădăcinile sînt strașnic de gustoase și nicăieri nu mai fusese primit cu atîta prietenie ca aici. La minciuna asta gazda zîmbi, totuși îi era recunoscător că i-o spusese. Lui Parsifal nu-i scăpă că Trevrezent, în ciuda mîncării sărăcăcioase, se purta la masă ca și cînd ar sta la un ospăț al Gralului, și cu o ușoară batjocură făcu asemeni, se spălă după acel prînz pe mîini, cu toate că și-ar fi putut vîrî degetele în ochi de nesărate și neunse ce erau.

Pe Parsifal îl mustra cugetul că tăinuise față de gazdă drumul lui la Gral. Își spuse că bătrînul e vrednic de toată încrederea, pe deasupra îi era unchi, mama sa nu mai trăia, cine să-l mai sfătuiască ? Își deschise deci sufletul, chiar dacă ar fi fost să fie alungat și de aici. Omul spuse doar atît :

— Am presimțit ceva rău chiar în clipa cînd te-am văzut venind cu un cal al cetății Gralului.

Sihastrul își supunea acum ființa unei hotărîri ce-i părea de neînlăturat, și tocmai fapta asta îl lovi pe Parsifal mai dureros decît ar fi făcut o izbucnire de mînie. Dîndu-și iar seama de întreaga-i nenorocire, îl rugă chiar el pe Trevrezent să-l izgonească. Acela îi spuse însă să nu vorbească asemeni unui nerod, scufundarea în amărăciune nu ne scoate la nici un liman.

— De-ți irosești vremea cu tînguieli, zise, îți irosești și viața. Firea omului adesea e plină de ciudățenii. Tine-

rețea își dorește a fi înțeleaptă prea timpuriu, bătrînețea dă răspunsuri pripite, și în chipul ăsta multă iscusință se spulberă ori se ofilește.

Vru să știe dacă Parsifal văzuse în Monsalväsch lancea și cînd află că așa a fost, îl căină și mai tare pe Anfortas.

— Mă ia groaza cît trebuie să fi suferit! zise. Rana e într-un chip deosebit înrîurită de mersul lui Saturn. În clipa cînd steaua ajunge unde începutul și sfîrșitul crugului ei se întîlnesc, junghi de gheață pătrunde în rană. Nu-i mai rămîne decît să și-o zgîndăre iarăși cu lancea veninoasă, spre a înlătura din trupul chinuit frigul acela năprasnic cu fierbințeala otrăvii în care fusese muiat vîrful lăncii. Junghiul de gheață piere din rană, lipindu-se ca sticla împrejurul capătului de lance. Orice lucru întîlnit de ciobiurile sticloase în calea lor ia foc și arde cu flăcări vii, chiar și azbestul. În acea vreme gemetele lui Anfortas răsună în tot castelul. Numai aerul blînd de deasupra lacului îi aduce puțină alinare, numai acolo își uită oarecum durerile, cu pescuitul, deși aproape că niciodată nu prinde nimic.

Sîntem acum la povestirea a treia a lui Trevrezent. Prea mult timp fusese singur cu sine și cu supărarea pricinuită de suferința fratelui său, încît dezvăluirea necazurilor față de Parsifal i-a venit ca o liberare de o povară ce o purtase grea în suflet, ani fără număr.

— Află și cum stau lucrurile cu cavalerii templieri, zise mai departe. De rămîne cumva o țară fără stăpîn și poporul cere un rege nou, unul dintre acei cavaleri ai Gralului e chemat a fi acolo rege. I se dă poruncă să domnească fără trufie, spre binele țării și al sufletelor de acolo. Bărbații sînt lăsați să plece din Monsalväsch numai la nevoie. Fecioarele și femeile pot pleca fără multă vorbă, dacă le pețește cineva. Regele Kastis a primit-o astfel pe Herzeleide, mama ta, cînd și-a dorit-o. Cu dînsul am căsătorit-o noi, dar soție nu i-a fost niciodată deoarece Kastis a murit în aceeași zi. Apoi l-a avut de soț pe taică-tău, pe Gahmuret. Drept e că Gralul își lasă fetele slobode să plece, dar pe copiii lor și-i cheamă înapoi. Bărbaților din cetatea Gralului nu le este îngăduit să cunoască dragoste de femeie. Doar regele își poate lua soție și cei trimiși a fi regi în vreo țară fără stăpîn. Tocmai asta-i porunca pe care am nesocotit-o eu. Eram tînăr și

îndrăgostit de o femeie tare frumoasă. Pentru ea vream să izbîndesc în cele mai grozave isprăvi cavalerești, pentru ea am cutreierat Europa, Asia și Africa. În munții Spaniei am luptat cu spada, la celți am azvîrlit lancea, în Stiria am avut o încăierare cu cavaleri slavoni. Fratele îmi acoperea faptele tăinuite, mă umplea de bani, aveam la mine o pecete cu ajutorul căreia mi se deschideau multe cetăți fără a fi folosit măcar o dată spada. În ascuns plecam din Monsalväsch și mă înapoiam tot în ascuns. Nimeni nu mi-a descoperit vreodată șiretlicurile în afară de taică-tău. L-am întîlnit la Sevilla, în drumul său către Bagdad. Spre marea mea uimire știa că sînt fratele Herzeleidei, cu toate că nu mă mai văzuse niciînd. I-am făcut toate jurămintele că nu eram cel pe care-l credea, dar n-am putut să-l înșel, fiindcă pe atunci încă nu-mi crescuse barba și semănam cu sora mea ca doi stropi de apă. Așa că am renunțat să-l mai înșel, cu atît mai mult cu cît pe Gahmuret l-am putut cunoaște drept un bărbat ce îndrăznea de dragul femeilor și cîte o treabă năstrușnică, ba știa și să-și țină gura ferecată să nu-i scape vreo vorbă despre asemenea întîmplări. Am legat cu el prietenie strînsă și împreună ne-am veselit în Sevilla cînd cu unele cînd cu altele. Tatăl tău m-a învățat felurite jocuri, pe care în Monsalväsch n-aveam de unde le deprinde, căci lipsea dascălul. Pe scurt, totdeauna era împresurat de un roi de femei tare pricepute în meseria lor. Înainte de a pleca mai departe mi-a dăruit o piatră prețioasă. Din ea am putut să-mi fac relicvarul ăsta. Mi l-a mai lăsat și pe Ither, nepotul său, ca scutier. Acum știi pe cine ai ucis.

Parsifal nu știa ce să răspundă. Și ce să-i fi spus, auzise lucruri destul de triste.

Noaptea și-o petrecură în văgăuna plină de fum, pe paie și ferigă uscată. Altceva Trevrezent nu avea pentru găzduire.

Două săptămîni mai rămase Parsifal la unchiul lui ; se hrănea cu buruieni și erau ceasuri cînd își dorea să fi putut rămîne toată viața aici, apoi însă, plin de neastîmpăr, se apuca iar să cutreiere pădurile.

Bătrînului nu-i trebui mult să-și dea seama ce se petrecea în sufletul cavalerului. Într-o zi îi spuse :

— Văd că te trage ața la zbucium și aventuri. Du-te deci, nu ești făcut a trăi ca mine. Toate cîte ți s-au întîmplat pînă astăzi, bucurie sau necaz, tu să nu le uiți. Și

mai află că faptele cele nesăvîrșite își cer dobîndă. Du-te și cată a fi mai înțelept, iar păcatul tău îl iau asupră-mi. Altceva față de Dumnezeu și de lume nu-mi mai rămîne de făcut, mie, om bătrîn.

Îl sărută, îi aduse calul și-i dădu fructe uscate să le aibă la drum.

CARTEA A ZECEA

Gawan se lasă umilit de o femeie, e înșelat de un nemernic și schimbă un cavaler pe un cal

SUFLETUL FRĂMÎNTAT AL LUI Parsifal se potolise, deznădejdea-i era mai domoală, faptele mai cumpănite ; totuși, dorința de a găsi Gralul ardea tot atît de vie ca și la început. Dacă înainte mîhnirea și ura față de nedreptatea oamenilor îl făcuseră și pe dînsul nedrept cu ei, acum urma sfatul ce i-l dăduse odinioară Gurnemanz și pe care Trevrezent i-l repetase mai de curînd : să asculte de glasul iubirii și al înțelepciunii. După acel lung răstimp de rătăcire pe toate căile lumii, pe cînd adesea lovise orbește în juru-i, vrînd a-și însuși cu grabă ce nu poți dobîndi decît cu răbdare, înțelese în sfîrșit ce se ascundea îndărătul cuvintelor celor doi bătrîni. Și, așa cum îi erau întocmite firea și mintea, curînd începu să vadă și să priceapă mai mult chiar decît dascălii săi. Învață să rîdă de el însuși, de setea de a ajunge cavaler, de acea trufie și vanitate a sa cînd Artus îl primise în cercul Mesei Rotunde, care acum i se înfățișa în minte doar asemeni unei dughene pestrițe, plină cu marfă scumpă, care nu-și merita prețul. Odinioară n-ar fi înțeles cum e cu putință să fugi de viața asta plină de strălucire și de faimă și să te pierzi în singurătate, neștiut de nimeni. Acum înțelegea. De-ar avea de ales între Artus și Trevrezent, n-ar sta la îndoială. Și totuși, viața de sihastru nu-l mulțumea. Înțelepciunea acestor oameni vrednici de respect îi părea a fi răscumpărată cu disprețul sau cu teama față de viața lumească, ale cărei plăceri le gustaseră cîndva din plin. Destul de ageri la minte pentru a lua palavrele drept palavre și nimicurile drept nimicuri, repede s-au săturat de acel joc fără de noimă, s-au refu-

giat în pădure și, ca să se răzbune pe viața lor lipsită de împlinire, au luat cu sine în mormînt tot ce au învățat de-a lungul anilor despre oameni și lume. Gralul i-a învins și pe unul și pe celălalt, pe Artus cît și pe Trevrezent, dar dînsul, Parsifal, dorea să-l găsească ori să moară. Și astfel începu iar să cutreiere lumea.

Între timp Gawan căuta și el Gralul, precum îi fusese dată poruncă. Dar așa cum era de așteptat, nu-l găsise. Nu-i vorbă, nici nu-și luase treaba prea în serios ; îi era tot una dacă cei cu care avea de luptat erau cavaleri de-ai Gralului ori landgraful prostănac în credința-i față de regele mort. Trăia după cum i se năzărea și îi părea un trai bun și frumos. Pe Parsifal, în pofida prețuirii ce i-o păstra, îl socotea un nerod, cel mai încîntător nerod din cîți văzuse. Vrednic a stăpîni întreg pămîntul, Parsifal nu se mulțumea doar cu atît, vroia să dobîndească și cerul, încît pînă la urmă n-o să se aleagă cu nimic.

Așadar, în ziua sorocită, Gawan se înfățișă în Barbigol ; furia dezlănțuită la început într-însul de lupta asta fără rost se mistuise de mult și acum aștepta liniștit desfășurarea lucrurilor. Și, după cum se povestește, adevărul nu a întîrziat să iasă la iveală sau, precum stă scris în altă parte, lui Dumnezeu nu i-a fost pe plac acea luptă și a adus la cunoștință celor doi potrivnici că regele Vergulacht și Gawan, urcînd fiecare în scara strămoșilor săi, și-au aflat amîndoi sus, pe treapta a noua, același strămoș ; deosebit de asta, nu Gawan era vinovatul, ci un conte, care dealtfel își și primise osînda.

Se înțelege că acum cei doi, știindu-se neamuri, în loc să se bată se sărutară, așa că pe mulți dintre cei ce veniseră să privească un măcel de toată frumusețea i-au lipsit de această plăcere. Înfrățiți, așadar, într-acest nou chip, Gawan nu mai avea altceva de făcut decît să pornească iar în căutarea Gralului, însărcinare pe care Vergulacht trebuia și el s-o îndeplinească, însă din porunca lui Parsifal. Ba în clipa aceea era chiar singurul lucru ce-i rămăsese lui Gawan de făcut, dar nădejdea că Vergulacht avea să ajungă vreodată la Monsalvăch era foarte slabă, de vreme ce Parsifal își trimitea la cetatea Gralului pe toți potrivnicii învinși.

Într-o poiană, Gawan văzu un scut străbătut de o lance. Atîrna de o cracă și, legat de același pom, era un cal pe care se afla o șa femeiască. Cătă după acea domniță pe

care și-o închipuia străbătînd, înarmată ca un bărbat, pădurea și chibzui ce fel de luptă să aleagă dacă s-ar năpusti asupră-i. Dintre toate luptele, mai pe măsura unui astfel de potrivnic îi păru cea fără spadă și lance, căci de-aveau să se prăvălească în iarbă el peste dînsa ori domnița peste el, plăcerea va fi aceeași. Cînd și cînd își are și puterea farmecul ei, își zise în sinea lui.

Dar nu se alese nimic din desfătarea întrezărită ; domnița, o femeie ca oricare alta, ședea sprijinită de trunchiul unui tei, ținînd capul unui cavaler în poală. Omul arăta ca vai de lume. Îl străpunsese o lance și sîngele i se scurgea în trup, umflîndu-l ca o bute. Mult timp, desigur, n-avea s-o mai ducă, și femeia neajutorată, neștiind ce să facă, plîngea și țipa încît răgușise de-a binelea.

Gawan sări de pe cal, se uită la rană și spuse că ar putea să-l ajute pe cavaler dacă s-ar găsi pe undeva o mică țeavă. Cum însă așa ceva nu era pe nicăieri, rupse din tei o crenguță, îi desprinse binișor învelișul de fire și meșteri din ea o țevișoară al cărei capăt i-l vîrî cavalerului în rană. Apoi o pofti pe domniță să sugă pe la celălalt capăt, pînă ce sîngele rănitului avea să-i curgă în gură. Domnița făcu întocmai și rănitul își veni repede în simțire. Vru să-și arate recunoștința față de cel ce-l scăpase de moarte dar, neavînd ce-i dărui, îi dădu un sfat folositor. Să plece cît mai grabnic, dacă venise cumva la Logreis pentru luptă cavalerească. Pe aici bîntuie un străjer tare viclean, numele lui e Gewillius, în ce hal l-a adus poate să vadă Gawan cu ochii săi.

Dar acestuia nimic nu-i era mai pe plac decît cele auzite ; de-i scăpase bucuria unei lupte cu o amazoană, acum avea să se despăgubească într-o încăierare cu un bărbat aprig. Lăsă pe rănit împreună cu iubita sa în seama lui Dumnezeu și, în pofida prevenirii aceluia, se îndreptă către Logreis.

Drumul nu-l putea rătăci, pe nisip și pe pietre erau dîre de sînge de parcă un cerb rănit ar fi fugit pe acolo. Drept în față, pe culmea unui munte, îi apăru cetatea Logreis. O cărare îngustă, încolăcind ca un șarpe muntele, ducea pînă la ea. Împrejurul muntelui își arăta splendorile o grădină cu rodii, măslini și felurite fructe dulci.

Gawan nu se opri, își îndemnă armăsarul mai departe la drum. Simțea o ciudată nerăbdare, un neastîmpăr, ca și cum ceva cu totul neobișnuit avea să-l întîmpine. Nu

se gîndea la vreo femeie, așa cum de fapt prea ușor am putea bănui la un bărbat de felul lui. În ciuda plăcerilor cu care era răsfățat de femei, din cînd în cînd se mai sătura de ele. Repetările îl plictiseau, și cu lăcomie căuta noul ; dar cel mai adesea i se părea că povestea se repetă. Cu toate astea nu-l slăbea dorul de o iubită nemaiîntîlnită și nici nădejdea de a o găsi cîndva nu și-o pierduse. Astfel de fiece dată se dăruia dragostei plin de încredere și cu desăvîrșire, chiar dacă farmecul nu dura prea mult. De acum încolo ce mai avem de istorisit despre Gawan sînt tocmai urmările acestei însușiri a firii sale.

Ajunse la o stîncă din care izvora un șuvoi de apă și acolo o văzu pe Orgeluse, acea femeie de o diavolească frumusețe care era cît pe ce să-l ducă la pieire. Dacă pofta cărnii ar avea nevoie de o momeală, precum un păsărar, fără îndoială pe Orgeluse ar fi ales-o. Și Gawan n-ar fi fost singurul care i-ar fi căzut în cursă.

Abia apucă s-o zărească și uită de sine, de toate, opri calul și zise :

— Stăpînă, îngăduie-mi să mă înclin în fața celei mai frumoase femei pe care am văzut-o vreodată. De-mi îngădui să rămîn aici, aș fi în stare să-mi dau viața pentru o așa fericire.

— Îmi înșiri lucruri știute și răsștiute, cavalere. Alții mi-au spus-o mai frumos, mai îndemînatec, nu te pripi a risipi vorbele, ușor te-ai putea căi mai tîrziu. Mi-e neplăcut să mi se vîre oricine în suflet, fie că-i înțelept ori lipsit de minte, fie că-i de bună credință ori un panglicar. Nici nu știu măcar cine ești. Dar îmi pare că e vremea să-ți vezi de drum, iar cu poftele tale de dragoste du-te de plictisește alte femei. Mulți mi-au aruncat priviri pătimașe ! Și-au pierdut apoi capul.

— E adevărat, răspunse Gawan, ochii mei îmi pun prea ușuratic capul zălog. Dar odată ce te-am văzut n-am încotro, de altceva nu mai sînt în stare. Fă cu mine orice poftești. De-ar fi să te înduplec să pășești pe făgașul dorințelor mele, vrerile tale le-aș primi drept dulce poruncă.

— Tare aș vrea să știu dacă isprăvile îți sînt tot atît de grozave precum vorbele, cavalere, și dacă de dragul meu te-ai încumeta să iei asupra ta orice urmări ți-ar aduce lupta. Totuși, mi-e milă de tine, de aceea te sfătuiesc încă o dată : pleacă cît mai e timp. Dragostea mea n-ai s-o dobîndești și nici altă bucurie nu-mi stă în pu-

tință să-ți ofer — chiar de m-ai lua cu tine — doar mîhnire și necaz.

Orgeluse nu voia nicicum să-l scape din mînă. Dar nu-l simțea încă destul de prins în laț.

— Unde s-a mai văzut, răspunse Gawan, să-și dobîndească cineva dragostea adevărată fără luptă și suferință? Oare trebuie să-ți spun asta, ție, căruia mai mult decît oricăror altor domnițe cavalerii i-au închinat serviciile?

Acum îi părea de ajuns, lațul se strînsese tare și ea zise:

— Bine, de nu vrei altminteri, fie și așa, arată-mi istețimea, curajul tău și supunerea. Mergi de-a lungul acelei cărări, treci puntea și intră în grădină. Acolo se află calul meu. Adu-mi-l. Ai să găsești lume multă în grădină: unii joacă, alții bat tamburina sau cîntă din flaut. Cu oricîtă prietenie te-ar întîmpina, nu te lăsa abătut din cale. Mergi drept către calul meu, dezleagă-l, are să te urmeze fără împotrivire.

Gawan nu putea fi mai bucuros decît auzind vorbele Orgelusei. Ca să-i facă pe voie descălecă, dar se văzu deodată în mare încurcătură, neștiind ce să facă cu calul său cît timp va fi în grădină. S-o roage pe domniță a-l ține, îi părea o neobrăzare iar pe de altă parte nicăieri nu vedea vreun loc unde l-ar putea priponi. Și fără voie făcu o mutră nu prea fericită. Rîzînd, Orgeluse îi spuse că e un mare neghiob și înșfăcă frîul să păzească dînsa calul.

Femeia trebuie să fi fost într-adevăr de o deosebită frumusețe dacă un bărbat ca Gawan îi îndura liniștit ocara, ba în pofida ei, se simțea chiar plin de voie-bună. În clipa aceea ar fi răbdat bucuros să-l și bată, numai să-i simtă mîna. Orgeluse își dădu seama ce putere avea asupra smintitului (așa îl socotea) care se grăbea să-i împlinească toate poruncile.

Grădina i se înfățișă precum îl prevenise Orgeluse; lumea se purta prietenoasă cu dînsul, căci tuturor le era milă de tinerețea lui, doar cunoșteau șiretenia și răutatea stăpînei și voiau să-l ferească de vreo nenorocire.

— Cavalere, fii înțelept și nu te atinge de calul Orgelusei, rosti către el un cavaler bătrîn, nevoit a se sprijini în cîrji și cu o barbă bogată, împletită ca o coadă. Fie-mi afurisită stăpîna pentru toanele ei de a trimite bărbații la moarte.

Dar ce însemna oare moartea pentru Gawan față de putința de a o strînge pe Orgeluse la pieptul lui? Decît

să se lipsească de dînsa mai curînd ar fi îngăduit lumii întregi să-l socotească netot. Pentru o singură clipă de desfătare cu Orgeluse ar fi renunțat la viața de apoi. Nici nu vru să asculte vorbele moșneagului care totuși mai strigă în urma lui :

— Chiar de se arată plină de dulceață, e aspră ca o grindină în plin soare.

Într-adevăr, Orgeluse nici nu găsi de cuviință să-i spună un cuvînt de mulțumire cînd îi aduse calul. Își dezlegă de sub bărbie panglicele podoabei ce-o purta pe cap și și-o scoase. Îi ardea de glume :

— Mare nătărău mai ești ! strigă ea. Atîta stăruință ca să mă slujești — cred că mai mare nerozie nu se află pe lume. Ei, fii binevenit !

Gawan răspunse netulburat :

— Cine se arată la început plin de înverșunare, mai apoi e îndoit de blajin. S-ar putea ca după aceea să caut înverșunarea ta, nu uita lucrul ăsta. Dacă vrei, te ajut să urci în șa.

Orgeluse, înciudată de repeziciunea cu care i-a răspuns, îi spuse că n-are decît să pună mîna pe orice poftește, numai pe dînsa nu. Sări, asemeni unui bărbat, pe cal, poruncind lui Gawan s-o ia înainte și dorindu-i în gînd să-i scoată Dumnezeu vreo piedică în cale.

Umblară călare un timp, pînă ce ajunseră la o cîmpie unde Gawan descoperi o buruiană cu rădăcini tămăduitoare. O smulse din pămînt atițînd-o astfel pe Orgeluse să-l ia din nou peste picior. Oare e cavaler ori vraci, te pomenești că o fi chiar un marchitan care vinde în piață buruieni de leac ? Și rămase nepăsătoare chiar după ce el îi povesti despre cavalerul greu lovit pe care îl întîlnise înainte, și pe rana căruia, de-avea să-l mai întîlnească, are de gînd să pună buruiana. De mult căuta o babă pricepută în buruieni, zise Orgeluse, acum îl are pe dînsul și-l poftește s-o învețe cît mai iute taina tămăduirii rănilor, fiindcă tocmai avea chef de așa ceva.

Gawan zîmbi și păstră tăcere. Nu prea era cu haz ce-i spusese, își dădu chiar ea seama de asta și se înfurie pe omul ăsta care nici nu era atît de umil față de dînsa precum se înfățișase la început.

Peste cîtva timp Gawan observă că un scutier îi urmărea pas cu pas. Nu-i păru lucru curat și-l lăsă să se apropie. Tînărul era o adevărată dihanie, vrednic să fie

frate cu Kundrie, ceea ce și era de fapt. Îi țîșneau și lui din gură, ca lui Kundrie, colți de mistreț și părul era aidoma țepilor de arici.

Se spune că în vremurile acelea astfel de făpturi se năsteau în India. Sekundille, o regină a acelei țări, cunoscută în lung și-n lat pentru frumusețea sa, dăruise pe Kundrie și pe fratele ei, poreclit „Pocitul", lui Anfortas care, la rîndul său, prins în mrejele Orgelusei, îi dăruise acesteia pe scutier.

Pocitul călărea o mîrțoagă șchioapă care se poticnea de toate pietrele. Pe lîngă calul acesta gloaba lui Jeschute era un leu-paraleu. Scutierul, de îndată ce ajunsese lîngă Gawan, îl împroșcă în față cu vorbe de ocară. Îl făcu tîmpit și slugă ticăloasă care ar merita o bătaie zdravănă ca să-i fie de învățătură și să-i dea pace Orgelusei, ducesa și stăpîna sa.

Gawan înșfăcă de păr pe nemernic și-i făcu vînt de pe cal. Țepile pocitaniei îi răniră însă mîna și sîngele i se scurgea în mînecă.

Orgeluse rîse și de unul și de celălalt:

— Ți-e mai mare dragul să vezi băieți așa de veseli!

Și își urmă drumul călare. Gawan se luă după dînsa iar mîrțoaga scutierului venea după ei, șontîc-șontîc.

Precum își închipuise Gawan, dădură iar de cavalerul cel rănit și-i puse rădăcinile pe rană. În acest scurt răstimp omul putu să-i șoptească lui Gawan să se ferească de femeia ce-l însoțea călare. E dracul gol, talpa iadului. Cel mai înțelept lucru ar fi să se întoarcă de unde a venit. Gawan rămase surd la toate sfaturile. Ba începu chiar să se mînie de orice cuvînt potrivnic Orgelusei. De nu i-ar fi fost milă de bolnav, i-ar fi smuls rădăcinile de pe rană. Cavalerul își dădu seama ce se petrecea în sufletul lui Gawan. Începu numaidecît să geamă și-l rugă să-l ajute a încăleca pe calul tovarășei lui de drum căci nu prea departe de locul unde se aflau exista o bolniță, unde s-ar putea tămădui.

Gawan, nebănuind nimic rău, dezlegă calul de pom și-l aduse rănitului. Dar pe negîndite acesta țipă că animalul îl lovise cu copita și nu cumva să-l lase să se apropie atît de tare de dînsul. Gawan se minună de răcnetele lui; nu văzuse să-l fi atins calul cît de cît. Pesemne, gîndi, purtarea ciudată a bolnavului se datorește rănii. Duse iar calul mai la o parte și ridică pe

însoțitoarea rănitului în șa. Tocmai se pregătea să-l ajute și pe dînsul a se sui pe calul ce păștea în apropiere, cînd omul acela, care puțin înainte fusese rănit de moarte, sări în picioare, se săltă pe armăsarul lui Gawan și, plecînd în goană împreună cu prietena sa, îl lăsă pe cavalerul astfel tras pe sfoară pradă batjocurii lui Orgeluse.

Domnița bătu nebunatic din palme, asemeni unei fetițe căreia îi izbutise o năzbîtie și strigă :

— Cînd te-am văzut întîia oară erai cavaler, după aceea vraci, iar acum pedestraș. Cine e stăpîn pe atîtea meserii nu are pricină să-și piardă nădejdea. Mai rîvnești la mine ?

— Desigur, răspunse Gawan, mai mult decît la orice. Spune-mi cavaler ori slugă, scutier ori țăran, mi-e totuna, batjocura ta are să ți se întoarcă împotrivă.

În timp ce își vorbeau astfel rănitul cel șiret se întoarse, se opri la o depărtare destul de mare și strigă :

— Te-am recunoscut numaidecît, cavalere Gawan. Ce mi-ai dat odinioară cu împrumut, îți înapoiez acum. Patru săptămîni am fost silit să mănînc dintr-o strachină cu cîinii. Așadar ți-am plătit-o, nu-ți mai datorez nimic.

Acesta abia acum băgă de seamă că era Urjans și îi păru rău că-i cruțase unui necinstit și viclean ca dînsul a doua oară viața.

— Păcat că nu te-a spînzurat Artus precum avusese de gînd, strigă el către Urjans.

— Ei, nu te mai căina, i-o întoarse acesta, doar știi zicala : „Pe cine nu-l lași să moară, nu te lasă să trăiești".

Dădu pinteni calului și, rîzînd în hohote, o luă grabnic din loc.

Orgeluse n-ar fi fost femeie dacă și-ar fi putut stăpîni curiozitatea de a afla ce treburi învrăjbiseră pe cei doi cavaleri și nu se sfii a-l întreba de-a dreptul.

Gawan, bucuros că măcar pe calea asta avea s-o facă să-l ia în seamă, povesti următoarea întîmplare :

— Era, zise, pe cînd curtea lui Artus, unchiul meu, împreună cu al său alai se aflau în Dianasdron. Într-o zi o domniță i-a adus o solie. Pe atunci se afla acolo și nemernicul ăsta. Crezîndu-se neobservat, poftele lui deșănțate l-au împins să tabere pe dînsa și s-o siluiască. Noi am auzit însă țipetele domniței și cu toții am alergat la marginea pădurii unde se întîmpla mîrșăvia. Eu cel dintîi

l-am găsit pe ticălos și l-am adus legat la rege. Artus a făcut județ iar hotărîrea lui suna astfel : „Acela care a săvîrșit nelegiuirea aibă parte de osînda morții prin streang". Urjans a prins a țipa, s-a azvîrlit în genunchi la picioarele mele și a strigat mereu și mereu că în urma luptei mi-a jurat credință nu ca să moară, ci pentru a rămîne în viață. Eram într-o mare încurcătură. Trebuia să pun o vorbă bună, cu toate că doream să-l ia naiba. Am cerut domniței, căreia îi răpise în chip atît de mîrșav fecioria, îndurare pentru vinovat. Nimic altceva nu-l ispitise pe Urjans a săvîrși fapta-i nesăbuită, decît farmecul ei fără margini, așa i-am spus. Bunătatea femeiască are să-i aducă mai multă prețuire decît pofta de răzbunare. Vorbeam împotriva adevăratelor mele gînduri pentru că, potrivit obiceiurilor cavalerești, trebuie să-l aperi pe cel ce ți-a jurat credință, chiar de-ar fi un netrebnic. Pe rege l-am rugat să-și amintească de serviciile ce i le-am adus ; l-am întrebat de nu se află cumva printre ele vreunul care merită în ochii lui să-mi ierte rușinea de a-mi dobîndi, prin moartea ăstui ticălos, faimă de trădător. Am rugat-o și pe regină să-mi dea o mînă de ajutor, precum mă mai ajutase, plină de duioasă iubire, pe vremea cînd eram copil. Și s-a îndurat, ce-i drept, a mai vorbi o dată, singură, cu domnița cea batjocorită, și într-adevăr a izbutit ca lui Urjans să-i fie dăruită viața pe care de fapt și-o pierduse din vina lui. Drept pedeapsă însă a fost osîndit să mănînce patru săptămîni dintr-un blid cu cîinii. După aceea a fost izgonit din cetate. Mă urăște de moarte pentru că nu m-am împotrivit unei asemenea pedepse.

Orgeluse nu înțelegea cum de-a fost cu putință să cruțe o făptură atît de josnică. Privea fapta asta ca fiind cu totul pe măsura unui bărbat care pune preț mai mare pe renumele său în fața lumii decît pe dreptatea ce i se cuvenea femeii chinuite.

— Artus n-a răzbunat isprava, ei bine, am s-o răzbun eu. Vreau să fie pedepsit de asemeni și pentru că te-a înșelat pe tine, zise ea, mînioasă, către Gawan. Fii încredințat, o fac numai de dragul acelei femei care a fost umilită cumplit, și odată cu dînsa toate femeile.

Îl chemă pe Pocit și într-o limbă străină, ca să nu priceapă Gawan, îi dădu o poruncă. Pe dată Pocitul se și depărtă.

Gawan, neavînd încotro, trebui să încalece mîrțoaga ce o luase scutierul de la un țăran. Dar nu îndrăznea să sară în șa, de teamă să nu se prăbușească gloaba. Abia acum, ținînd-o de frîu, își dădu seama cît de prăpădită era. Hățurile erau de cînepă și șaua jerpelită fusese prinsă în sfori. Legă scutul și lancea de mîrțoagă și o porni pe jos în urma ei. Știa prea bine cît de jalnic se înfățișa acum și furia lui și rușinea nu erau mai puțin aprige decît pofta de batjocură a Orgelusei.

— Ce mărunțișuri ai de vînzare ? întrebă ea. Ferește-te de vameșii mei, s-ar putea să-ți pregătească o petrecere nu tocmai plăcută.

Gawan ar fi meritat, ce-i drept, o purtare mai aleasă. Neînfrînt de cavaleri, iată-l biruit de o femeie. Lui Orgeluse îi făcea plăcere să călărească mai iute și, ca să țină pasul cu dînsa, trebuia, vreînd-nevrînd, să încalece mîrțoaga. O duse lîngă un copac răsturnat și cu mare băgare de seamă se sui pe gloabă. Scutul și-l atîrnă de gît, sprijinindu-l cu spinarea. Bietul animal de abia izbutea să ducă pe cavaler împreună cu povara armurii, și Gawan trebuia să se străduiască din răsputeri ca să n-o piardă din vedere pe Orgeluse.

Nu trecu mult că și ajunseseră în cîmp deschis, de unde se vedea o cetate împrejmuită cu turnuri, unul mai falnic decît altul. La ferestre era mulțime de doamne și domnițe, vreo cîteva sute. Uimit, Gawan ar fi vrut să întrebe ce însemna priveliștea asta ciudată, dar știa că de la Orgeluse n-avea să primească un răspuns mulțumitor. Așa că își urmă calea către cetatea-minune, așteptînd în tăcere desfășurarea lucrurilor.

Drumul adînc brăzdat ducea la un rîu, prin a cărui matcă o apă repede își rostogolea șuvoaiele. Pe malul de dincoace se întindea o pajiște largă, desigur pentru turnire, iar pe malul dimpotrivă o cetate semeață își înălța spre înaltul cerului zidurile.

Gawan nu avu timp să privească pe îndelete toate astea, căci, încă de la oarecare depărtare un cavaler se și repezi către el, cu scutul în fața vizierei și lancea ridicată.

— Acum apără-te dacă ți-e cu putință, zise Orgeluse, fiindcă mă tem că cel ce se apropie o să te zvîrle în nisip în fața domnițelor, de-o să-ți pleznească fundul pantalonilor.

Făcu semn unui luntraș și cînd omul trase la țărm, îi porunci s-o treacă dincolo. Pe Gawan însă, care voia de asemenea să se suie în luntre, îl respinse. O întrebă de-i îngăduia s-o mai vadă vreodată, și Orgeluse îi dădu a înțelege că poate nădăjdui dacă avea să iasă învingător din luptă. Dar nu-i ascunse că nu crede în sorții lui de izbîndă.

Plin de mîhnire privi depărtîndu-se de la țărm luntrea ; dar iată că se și auzi răsunînd strigătul la luptă al potrivnicului său. Și cum nu avea chef să i se frîngă coastele chiar în ochii drăgălașelor domnițe, trebui vrînd-nevrînd să se apere, deși toată povestea asta îi părea curată nebunie, doar nu făcuse nici un rău omului care acum năvălea furtună spre dînsul.

Firește, Gawan nu avea de unde să știe ce știm noi, și anume că sălbaticul cavaler era Gewillius, cel care îl adusese pe Urjans într-un hal fără de hal. Tocmai acestui nestăpînit îi trimisese veste Orgeluse prin Pocitul să curme pîngăritorului de femei firul vieții și după aceea să-l scarmene zdravăn pe însoțitorul ei, despre care de fapt ea nu știa altceva decît că era un om ciudat ; și tot prin Pocitul îi mai făcuse cunoscut lui Gewillius că pentru faptele astea avea să-i dea bună răsplată.

Ca și Gawan, Gewillius era prins și el în mrejele Orgelusei. Așa că, după ce sfîrșise cu bine întîia poruncă se pregătea să îndeplinească ce-i rămăsese de săvîrșit. Și ca să-și ajungă ținta se purta în așa fel, încît îl neliniști pînă și pe Gawan.

Acesta nu știa de-i mai nimerit să rămînă mai departe pe căluțul său ori să descalece. În cele din urmă se hotărî să rămînă în șa. Neputința gloabei, chibzuia el, era în același timp capcana armăsarului sălbatic și în putere. De se prăbușea mîrțoaga — și era lucru neîndoios că așa se va întîmpla — calul de luptă se poticnește și cade de asemeni. Astfel Gawan are să fie într-o situație mai prielnică, deoarece el prevede de pe acum lupta corp la corp, pe cînd potrivnicului său nici prin gînd nu-i trece așa ceva.

Se întîmplă precum fu dat să se întîmple. Lăncile se sfărîmară, cai și călăreți se prăvăliră în iarbă. Cît ai clipi Gawan își încălecă dușmanul, cerîndu-i jurămîntul de credință. Gewillius răspunse însă că nu mai făcuse nici-

cînd un astfel de jurămînt și că mai bine moartea decît să-și mînjească atît de rușinos renumele.

Pe Gawan nu-l lăsa inima să-l omoare. Îi dărui viața și se așezară alături pe covorul de iarbă. Nici unul din ei nu știa ce să spună celuilalt și făcură ce li se păru mai potrivit — tăcură amîndoi.

Iată însă că, în vreme ce stăteau acolo ca doi neajutorați, privirea lui Gawan alunecă spre frumosul și puternicul armăsar al lui Gewillius și fu cuprins de pofta de a călări acel castilian. Socotea că avea tot dreptul, de vreme ce ieșise învingător. Fără a mai sta pe gînduri, sări pe cal și animalul zbură cu el ca o vintrea suflată de vînt. Era o nespusă plăcere să te avînți cu un cal așa de focos și totuși așa de blajin. Și nici nu i-a trebuit mult lui Gawan să-și recunoască în castilian armăsarul pe care nemernicul de Urjans i-l șterpelise. Pentru a se încredința cu totul, căci i se părea ciudat cum de ajunsese animalul în mîinile potrivnicului său, sări din șa, ridică poclada cea de preț și văzu pe coapsa din față a calului, arsă cu fierul, o porumbiță. Era stema Gralului. Plin de bucurie își sărută calul, căci era încredințat că de-acum avea să înfrunte orice întîmplare neprielnică.

Aceasta veni neîntîrziat, întruchipată de Gewillius care, văzînd prietenia dintre animal și călăreț, fu cuprins de ciudă, zvîcni din picioare, își înșfăcă spada și atît de crîncen prinse a da cu ea în Gawan, încît acesta anevoie se mai putu apăra de năvala loviturilor.

Erau cînd unul, cînd celălalt, gata să biruie. O clipă prielnică i-a fost însă lui Gawan de ajuns ca să-și înlănțuie cît mai strîns cu brațele dușmanul. Acesta simțea că se înăbușă. Totuși, cînd Gawan îi ceru din nou să-i jure credință, Gewillius îl respinse din nou conjurîndu-l să-l omoare odată. Dar pe Gawan nici acum nu-l îndemna inima la asemenea faptă. Îl lăsă deci să se ridice în picioare. Prin inelele armurii le curgea amîndurora sîngele, gura le era arsă de sete și gîfîiau.

Chiar atunci sosi luntrașul și ceru plata pentru folosirea pajiștei sale. Orgeluse hotărîse ca această plată să fie calul celui învins.

— Nu sînt negustător, zise cu obidă Gawan, dă-mi pace cu vama ta!

Dar luntrașul nu voia să se lase păgubit de plata cu care se învoise. Îi spuse lui Gawan apăsat, că de vreme

ce și-a dobîndit în ochii domniţelor din cetate, pe pajiștea lui, un mare cîștig, acest cîștig prețuiește cît celălalt, anume calul învinsului. Se sfădiră și se tîrguiră multă vreme, căci Gawan n-ar fi consimțit în ruptul capului să-și piardă a doua oară armăsarul pe care tocmai îl regăsise. În afară de asta socotea cerința potrivnică oricărei dreptăți. Furios, îi spuse că, de năzuiește la vreun cal, n-are decît să încalce o bîtă, căci mai de grabă ar fi cu putință să fete catîrul mînz decît să-i dea calul jinduit.

Nu mai puțin mînios, luntrașul răspunse că zgîrcenia e o podoabă ce nu șade bine tagmei cavalerești. Îi pare rău să ducă domniţelor din cetate veste despre o asemenea purtare a înaltului stăpîn. Iar Orgeluse, prinţesa, desigur are să-l despăgubească altcum ; de cînd își făcea el treburile prin locurile astea, nu i se mai întîmplase așa ceva.

Gawan nu vroia cu nici un chip să-i scape prilejul de a revedea pe Orgeluse ; pe de altă parte, ca să nu se facă de basm cu gloaba, avea nevoie de un cal. Așa încît îi propuse o învoială.

— Iată, zise, cel de colo m-a doborît întîiul, așa că după legea voastră de aici, ceea ce ți se cuvine este mîrțoaga cea nenorocită. Dar ca să nu crezi că sînt lipsit de bunăvoință, îți dăruiesc pe lîngă cal, pe cavalerul ăsta.

Era mai mult decît așteptase luntrașul. Știa că Gewillius, pentru a-și răscumpăra libertatea, avea să-i aducă și cinci sute de cai în schimb sau chiar mai mulți. Nu-și ascunse față de Gawan bucuria de a primi asemenea dar, nu uită însă nici greutățile ce se iveau odată cu o pradă atît de neobișnuită. Oricît de drag i-ar fi fost să-l știe pe cavaler un bun al său, se temea de el și îl rugă pe Gawan să-i pună omul în luntre.

— Ți-l așez în luntre și ți-l scot iarăși, zise Gawan, ba, dacă dorești, ți-l predau legat chiar acasă la tine.

Tîrgul fu încheiat și amîndoi erau mulțumiți.

Gawan porunci lui Gewillius să-l urmeze în luntre, ceea ce voinicul făcu fără să se văicărească.

În timpul traversării, Gawan îi destăinui luntrașului durerea inimii :

— Stăpîna ta, zise, se pricepe a preface mierea în amărăciune. Sînt fericit că am întîlnit-o, pe de altă parte sînt tare nenorocit.

— Așa e mersul lucrurilor pe aici, stăpîne, răspunse luntrașul, și în cîmpie și în pădure, pretutindeni unde stăpînește Klinschor. Astăzi bucurie, mîine suferință, nimic nu ne aduce vreo schimbare, fie că sîntem curajoși ori lași, șireți ori nătîngi. Țara e plină de ciudățenii și la noi ziua poate fi mai groaznică decît noaptea. Cine vrea să trăiască aici, aceluia nu-i sînt de ajuns neînfricarea și agerimea, mai are nevoie și de un dram de noroc.

Ajunși acasă la luntraș, acesta însărcină pe feciorul lui să aibă grijă de cal, iar pe fiică să se ocupe de oaspete. Era gingașă fata și datoria de gazdă și-o îndeplinea în așa chip, încît Gawan uită cîteva ceasuri de Orgeluse.

La masă, Bene, așa se numea frumoasa copilă, îi puse pe pîinea dospită cu lapte cele mai gustoase trufandale și ca încheiere iarbă-grasă și lăptucă în oțet de vin. Gawan mîncă salata, cu toată că hrana din buruieni nu prea era pe gustul lui. Socotea că pe cavaler îl face cu timpul o mîrțoagă iar pe femei spălăcite la față, ispitindu-le a se vopsi, pe cînd lui îi plăcea roșul firesc al buzelor.

După ce ospătase din belșug, Gawan îl rugă pe luntraș să-i pregătească culcușul. Drept învelitoare i se dădu hermina cea albă a fetei.

Luntrașul îi ură noapte bună și plecă din iatac, împreună cu alaiul său. Numai Bene rămase.

Ce anume i-a cerut Gawan și cînd a plecat fata de la dînsul nu mai scrie în cronici.

CARTEA A UNSPREZECEA

Gawan izbîndește în toate aventurile din castelul fermecat, liberează patru sute de femei și e aproape să-și dea sufletul

GAWAN DORMI PÎNĂ LA IVIREA zorilor. Se trezi voios și plin de puteri. Aerul proaspăt al zilei ce prindea să se înfiripe și cîntecul păsărilor îl chemară în grădină. Din nou i se înfățișă privirii cetatea cu mulțimea de femei la ferestre. Se minună că le vedea stînd tot acolo unde le lăsase în ajun, ca și cum nici nu s-ar fi dus să se culce. „Bine, își spuse, am să dorm eu și

pentru ele." Se întînse pe culcușul său și iar se lăsă furat de un somn adînc.

Bene însă simți dis-de-dimineață îndemnul să meargă la Gawan. Ieși pe furiș din cămara mamei sale, străbătu, nevăzută de nimeni, casa și se așeză la picioarele patului. Era fericită să-l poată privi. Mulți cavaleri l-ar fi invidiat pe Gawan pentru asemenea cîntec de amurg și melodie a zorilor.

Trezit atît de plăcut din somn, gîndul îi fugi numai decît la femeile din ferestrele cetății și vru să știe ce era cu ele. O întrebă pe fată.

Aceasta se sperie de moarte.

— Stăpîne, nu mă întreba, rogu-te. Orice ai dori să afli de la mine, am să-ți spun, numai despre asta îngăduie-mi să păstrez tăcere.

Dar Gawan nu contenea cu întrebările și atunci de mîhnire Bene începu să plîngă în hohote. Atît de tare se jelea, încît, auzind-o, tatăl ei grăbi spre iatacul lui Gawan. Bătrînul își văzu fiica pe patul oaspetelui și crezu că acesta a siluit-o sau măcar a încercat să-i facă vreun rău împotriva vrerii ei. Dar dacă vă închipuiți că luntrașul a prins la rîndu-i să țipe, să urle și să-și caute armele, vă înșelați.

— De ce te tîngui, copila mea, zise el ; ce se întîmplă în joacă îți trezește la început mînia, dar mai apoi te bucură.

— Nu s-a întîmplat nimic ce ar trebui să ascundem față de tine, zise Gawan. Am întrebat-o despre femeile din cetate, se teme de o nenorocire și nu pot înțelege pentru care pricină a izbucnit în țipete. Este un copil, multe lucruri cu care un bărbat este obișnuit îi par desigur primejdioase. Și acum te întreb pe tine : ce fel de femei sînt acelea, în nici o țară n-am mai întîlnit așa ceva.

Atunci și gazda se porni a-și frînge mîinile, implorîndu-l să nu întrebe, de nu vrea să se abată asupra lui o nenorocire după alta. Dar tocmai opreliștea asta aținâ și mai mult dorința lui Gawan să cunoască taina cetății. Și pentru că îl amenință pe luntraș că are să caute a se dumiri în altă parte, bătrînul zise în cele din urmă :

— Pofta ta nestăpînită de a ști o să-ți aducă pieirea. Dar odată ce așa ți-i vrerea, află deci că te afli în Terre-Merveille. La castel este un pat fermecat. De te duci colo sus, precum mă tem că o să și faci, mergi la moarte sigură.

Toate încercările prin care ai trecut pînă acum, necazuri cît de grele, sînt joacă de copil față de urgia din cetate.

S-a întîmplat întocmai precum prevăzuseră Bene și tatăl ei, care, prin tăcerea lor, ar fi dorit să-l împiedice de a cădea în ispită. Pe Gawan îl cuprinse o poftă nestăpînită de a pătrunde în cetatea cea de taine plină. Încă de la curtea lui Artus auzise, din gura vestitoarei Gralului, despre Merveille și despre femeile închise în acea cetate.

— Încetați cu văicărelile, zise, mai bine sfătuiți-mă ce să fac pentru a dobîndi biruință.

— De-i voia lui Dumnezeu să scapi cu viață, ai să fii rege peste țara asta, răspunse luntrașul. Domnițele au fost înrobite printr-o vrajă. Nicicînd vreun cavaler, sau oricine altul, nu a izbutit să le elibereze. Te așteaptă o mare faimă, ce-i drept, dar cine oare ar socoti lucru de rușine dacă, nevrînd a-ți primejdui fără rost viața, ai pleca așa cum ai venit ? Pe Gewillius l-ai învins, un altul n-ar fi făcut-o atît de ușor ca tine. Și nici mai puțin puternic nu-mi pari decît acel cavaler pe care ieri l-am trecut de la un mal la celălalt. Cinci cai mi-a dăruit, cîștigați de el în luptă cu duci și cu regi, pe care i-a trimis apoi să-i slujească soției, la Pelrapär. Căuta prin împrejurimi Gralul.

Gawan nu se îndoia că îi vorbise de Parsifal și nu-i venea să creadă cum de lăsase acela să-i scape o aventură atît de picantă.

— Nu m-a întrebat, răspunse luntrașul, iar eu nu i-am spus nimic, firește. Îmi pare că altceva îi frămînta mintea și alta-i faima ce vrea să dobîndească. Stăpîne, dorința de a pleca și a fi lăudat nu prea aduce multă vreme noroc.

Gawan îl opri, spunînd că-i sătul de vorbe și îi ceru zalele. Bene îl înarmă din creștet pînă-n tălpi, tatăl îi aduse calul și un scut neobișnuit de gros și de trainic.

— Scutul ăsta să nu-l lași nicicînd din mînă, stăpîne, s-ar putea să-ți mîntuie viața. La poarta cetății stă un marchitan. Cumpără de la el orice dorești, totuna-i, cere-i în schimb să-ți țină calul și lasă-i-l lui drept zălog. De te vei înapoia nevătămat o să-l poți răscumpăra cu ușurință.

— De ce n-aș intra, așa, ca de obicei, cu calul în curtea cetății ? întrebă Gawan.

— Nu te grăbi să intri semeț, răspunse bătrînul, domnițele oricum au să stea ascunse. Și nici altă ființă vie n-are să-ți iasă în cale. Chiar în sala castelului tot singur

ai să fii. Numai grija are să te însoțească pas cu pas. De mergi mai departe, ajungi în iatacul unde se află patul fermecat. Cu nici un chip să nu te desparți, te conjur, de scut și spadă. Cînd ai să crezi că necazurile au luat sfîrșit, abia atunci vor prinde ele să te chinuie mai rău.

Gawan porni călare, în timp ce toți îi deplîngeau soarta.

La poarta cetății găsi pe marchitanul despre care îi vorbise luntrașul. În cortul lui, omul îi arătă cele mai minunate lucruri. Un bazar cu atîtea bogății nu mai văzuse Gawan ; socoti că nici sultanul din Bagdad, nici patriarhul Armeniei nu sînt destul de bogați să poată cumpăra tot ce se găsea aici. Ceru să-i arate cingători, inele și catarame.

— Stăpîne, zise marchitanul, mă aflu aici de un șir de ani, și-ți spun cinstit că niciodată un bărbat n-a binevoit a-mi privi marfa ; totdeauna doar domnițe. După cum văd ai simțul frumosului, de-ai fi înzestrat cu tot atîta putere și curaj, cîte le vezi în cortul ăsta, ba chiar mai multe, ale tale au să fie.

Gawan luă un inel a cărui piatră neagră îi plăcuse, lăsă marchitanului calul în schimb și intră în curtea cetății. Zidurile erau falnice, treizeci de ani de-ar fi fost asaltate de dușmani, nimeni nu le-ar fi putut smulge apărătorilor măcar un bob. În mijloc se întindea pajiștea, mare cît tot podișul Lechfeld dintre Landsberg și Augsburg. Mulțime de turnuri se înălțau deasupra crenelurilor. Acoperișul era din olane colorate și strălucitoare ca penetul de păun. Nici ploaia, nici zăpada nu puteau stinge focul culorilor. Sala castelului, așa se spune, era lucrată de un meșter care pusese într-însa toată priceperea de care era în stare, încît la sfîrșit, cînd lumea începuse a-i admira măiestria, el se simți secătuit de puteri și peste puțin s-a și săvîrșit din viață. De-a lungul pereților, de jur-împrejurul sălii, erau divanuri ; aici stătuseră femeile privind în jos la Gawan cînd se lupta pe viață și pe moarte cu Gewillius și cînd se plimba în zorii zilei prin grădină. Măcar de l-ar întîmpina acum, era el de părere, sau de l-ar lua altcum în seamă, doar venise pentru a le reda libertatea.

Străbătu sala în lung și în lat și în cele din urmă găsi o ușă larg deschisă, prin care pătrunse într-un iatac. Pardoseala lucea ca sticla și era atît de alunecoasă, încît foarte anevoie puteai să umbli pe ea.

O mînă nevăzută împingea prin toată încăperea un pat. Aluneca pe rotile făcute din piatră de rubin. Nici vîntul nu l-ar fi dus mai repede. De cîte ori Gawan fu gata-gata să-l apuce, patul se depărta din nou. Scutul greu îl încurca, tare ar fi vrut să și-l scoată, dar, amintindu-și sfatul luntrașului, se opri la timp. Mereu și mereu încerca să prindă patul, și mereu dădea greș. În sfîrșit, odată, cînd patul trecu în goană destul de aproape, Gawan cuteză să facă un salt, poposind cu bine în mijlocul lui. Numaidecît însă patul fermecat o luă razna prin iatac, izbindu-se de pereți cu o larmă ce vuia prin toată cetatea. Pentru Gawan era un ciudat asalt de lăncier; cu greu se putea ține pe neobișnuitu-i cal. Urechile îi vuiau ca și cum în iatac ar fi răsunat toate trîmbițele lumii. Amețit de zgomot, Gawan stătea întins în pat sub scutul proteguitor. Asta i-a și fost scăparea. Vuietul, pe cît de neașteptat începuse a-l asurzi, pe atît de fără veste se stinse, încît acum părea să-l doară tăcerea.

Patul alunecă pe rotile pînă în mijlocul sălii, unde se opri. Gawan tocmai voia să mulțumească lui Dumnezeu pentru că îl scăpase de vrajă, cînd iată că din cinci sute de catapulte se abătu asupra lui o grindină de bolovani. Niciciînd nu mai simțise o asemenea spaimă. Scutul, deși neobișnuit de gros, era cît pe aici să se frîngă. După ce tot prundișul fusese azvîrlit, cinci sute de arcuri îl împroșcară cu niște săgeți vîrtoase. Nimănui nu i-aș dori așa culcuș abraș. Cui îi arde de isprăvi războinice, mai bine să doarmă în patul său, poate că astfel vreo șuviță din părul lui mai apucă vîrsta cărunției.

Trupul lui Gawan era strivit de pietre și sfîșiat de săgeți, dar el trăia, și asta îi părea de ajuns, mai cu seamă că acum totul se liniștise. Se furișă de sub scut și nu i se mai întîmplă nimic.

Pe cînd privea în jur, ce-i drept cu grijă și neîncredere-tor liniștea înstăpînită, o ușă se deschise și apăru un bărbat fioros. Tichia și haina erau din piele de pește, ca și pantalonii săi tare largi. În mînă ținea o măciucă mare și groasă cît toate zilele. Nemernicul venea drept spre Gawan, dar acesta, cu toate că numai de luptă nu-i ardea, își spuse în gînd: „Apropie-te, băiete, te fac eu fărîme, nu te teme.“ Îi venea greu să se ridice, rănile îl chinuiau crîncen, era istovit. Și cum sta astfel în pat, cu spada în mînă, omul se trase un pas îndărăt și plin de mînie strigă:

— N-am de gînd să-mi pun mintea cu tine, dar am eu grijă să te schilodesc, n-ai să mai faci nici cît o ceapă degerată. Dracu' știe cum de mai ești în viață după toate cîte ai întîmpinat aici. Ei bine, chiar de-ai fi frate cu diavolul, moartea tot nu te iartă.

După care plecă.

Bănuind că-l așteaptă iar vreo pacoste, Gawan scoase săgețile ce se înfipseseră în scut, lovindu-le cu spada. Nici nu terminase bine treaba, cînd răbufni un vuiet năprasnic, ca și cum douăzeci de tobe ar fi chemat lumea la joc. Un leu mare cît un armăsar se năpusti pe ușă. Trei zile la rînd nu i se dăduse animalului pic de hrană și era turbat de foame. Chiar de la întîiul avînt, laba lui uriașă străpunse scutul, dar prinzîndu-se în lemn îl smucea sălbatec, gata-gata să i-l smulgă lui Gawan din mînă. Dintr-o singură lovitură zdravănă cu spada, acesta îi reteză laba și sîngele fiarei țîșni pe podea. Curînd băgă seama că în locurile pătate cu sînge piciorul nu-i mai fugea pe pardoseala lunecoasă. Ceea ce îl făcu iar sigur de sine. Cînd leul, cu o săritură uriașă, se năpusti spre dînsul să-l înșface, îi vîrî pînă la mîner spada în piept. Scăpase așadar și de primejdia asta. Se liniști, dar acum începură să-l încerce dureri cumplite.

Rănile îi sîngerau neîncetat și de abia se mai putea ține pe picioare. Pentru nimic în lume însă nu s-ar mai fi suit în patul iadului. Firește, nici a păși prin bălțile de sînge din trupul animalului mort n-ar fi fost lucru mai plăcut decît fusese afurisita cavalcadă cu acel pat. În timp ce chibzuia cum să iasă din încurcătură, își pierdu cunoștința. Se prăbuși pe lesul leului și rămase nemișcat ca și cum' ar fi fost mort și el.

După multe ceasuri în care stătuse în nesimțire, una din fecioarele închise aruncă o privire printr-un ochi de fereastră. Văzu leul și pe om zăcînd într-un lac de sînge și alergă într-un suflet la celelalte femei, jeluindu-se cu glas tare. Cu toate veniră la fereastră și-l plînseră pe cavaler, pentru că nădejdea liberării lor fusese spulberată.

Printre prizonierele din cetate se aflau și Arnive, mama lui Artus, cu fiica ei care-l născuse pe Gawan și cu sora acestuia, Itonje. Erau chiar acele trei femei răpite de Klinschor cu mulți ani în urmă și pe care Artus se străduise zadarnic să le găsească. Gawan nu bănuia cît de aproape

era de bunică, de mamă, de soră și nici ele nu știau cine era cavalerul ce zăcea într-o baltă de sînge.

Arnive, cea mai vîrstnică și mai demnă dintre toate captivele, trimise două fecioare să cerceteze dacă ar mai fi ceva de făcut spre binele acelui viteaz. Îi scoaseră coiful și desprinseră de pe față obrăzarul inelat. În jurul gurii se adunaseră băşici de spumă însîngerată. Una dintre fete rupse din blana de zibelină, sub zalele lui, cîteva firișoare de păr și i le ținu dinaintea nasului și a gurii. Răsuflarea cavalerului pe care îl crezuseră fără viață mișcă ușor perișorii blănii. Fecioara își grăbi voioasă tovarășa spre izvor după apă limpede. Descleștară gura cavalerului, vîrînd între dinții lui un inel prin care turnară cu grijă apa, întîi cîteva picături, pe urmă tot mai multă. Curînd Gawan își înălță pleoapele. Era încă prea sleit de puteri ca să-și aducă aminte de cele ce se petrecuseră. Ceru doar coiful ca să aibă apărătoare într-o nouă luptă. Oricît l-ar fi asigurat fecioarele că nu mai era pricină a se teme de vreun atac, el nu putea crede că vrăjile blestemate luaseră într-adevăr sfîrșit.

În timp ce una rămăsese să-l vegheze, cealaltă fugi la Arnive. De îndată ce femeile aflară că viteazul nu murise, tot castelul răsună de bucuria lor. Arnive porunci să i se aștearnă cavalerului un pat lîngă foc și jos, în fața lui, un covor. Pentru toate părțile zdrobite ale trupului, pentru cucuie și plesnituri, îi aduse ea însăși alifiile cele mai alese. Patru femei veniră să-l dezbrace.

— Lucrați cu multă grijă, zise, în așa fel încît să nu trebuiască a se ruși na. Luați o pînză ca să-l feriți de priviri. De poate merge, ajutați-i să vină aici, de nu se poate ține pe picioare, luați-l binișor pe sus !

Cînd i-l aduseră pe Gawan, văzu că trupul îi era plin de răni, dar își dădu seama că nici una nu-i poate pricinui moartea. Luă suc de frăsinel, despre care umbla zvonul că ar scoate săgețile din rană și vin cald ; în el Arnive muie o pînză albastră cu care spălă sîngele. Apoi unse rănile cu alifiile aduse și i le înfășă.

Peste puțin Gawan începu să simtă alinare. Privea cu uimire îndemînarea ei și o întrebă cine a învățat-o meșteșugul. Arnive îl lămuri că uneori venea la dînsa vestitoarea Gralului, Kundrie. De la ea a deprins taina unsorilor și a tămăduirii rănilor. Cele folosite acum sînt aceleași care domolesc și durerile lui Anfortas.

Pe dată ce o auzi vorbind despre Anfortas, o nouă bucurie se trezi într-însul. Credea că este aproape de Gralul pe care se legase să-l caute. Tare ar fi dorit s-o mai întrebe cîte ceva, dar Arnive îl opri să mai scoată vreun cuvînt.

— Îţi dau acum o rădăcină, ajutat de ea să dormi. Nu-ţi este îngăduit nici a mînca, nici a bea. Cînd are să vină timpul, ai să primeşti tot ce-ţi doreşte inima.

Zicînd acestea îi puse rădăcina în gură şi Gawan se cufundă într-un somn adînc. Alifiile nu întîrziară să-şi arate puterea. Începu a sughiţa, frigurile îl scuturară, fu nevoit să strănute, şi toate astea fără să-şi dea seama. Femeile se înghesuiau la uşă, fiecare vrînd să-şi vadă salvatorul. Dar Arnive puse să se ferece uşa pentru a opri zgomotele cît timp avea să stăruie somnul. Abia tîrziu, în noapte, îi scoase rădăcina din gură şi Gawan se trezi numaidecît; simţi că-şi recapătă forţele, mîncă şi bău ca şi cînd ar fi venit de-a dreptul de la vînătoare. Femeile, zeloase, intrau şi ieşeau servindu-l, în vreme ce voinicul se răsfăţa voios în pat. Oricît ar fi fost însă de frumoase şi vrednice a fi rîvnite nici una din ele nu era în stare să-i stingă dorul după Orgeluse. Dimpotrivă, i-l aţîţau şi mai mult. Arnive îi văzu privirea obosită şi crezu că îl cuprinsese iar slăbiciunea din pricina rănilor. Îndepărtă femeile, şi lui Gawan îi păru bine. Multe ceasuri rămase treaz, pînă cînd somnul îl fură iar, făcîndu-l să uite un scurt răstimp de Orgeluse.

CARTEA A DOUĂSPREZECEA

Gawan rupe o mlădiţă, află despre tăinuita dragoste a surorii lui şi o vede pe Orgeluse plîngînd

MULŢI AU PREAMĂRIT IUBIREA fără a-i fi cunoscut suferinţele, aşa cum netoţii preamăresc în gura mare ceea ce nu cuprind cu mintea şi, plini de vanitate, se înalţă deasupra celor ce se cred neştiutori.

Lui Gawan, dorul după Orgeluse nu-i dădu pace să doarmă prea mult. Chinuit de patimă se răsuci atît în pat, încît feşile se rupseră şi rănile i se deschiseră iarăşi.

— Sînt blestemat să am parte de culcușuri în care nu-mi pot afla liniștea. Cînd mă acoperă o grindină de pietre, cînd mă mistuie dragostea.

Cum se crăpă de ziuă și întîia rază de lumină își făcu drum pînă la el, se sculă din pat. Alături, pe un scaun, găsi veșminte noi : pantaloni și cămașă țesute din lînă de capră, o mantie largă din blană de jder și un pieptar cu cingătoare latră cum se purta în Arras. Arnive poruncise să i se pregătească și cizme. Gawan își puse veșmintele noi, ieși din iatacul lui și porni să cerceteze cetatea. Nimeni nu-l opri. În sala castelului descoperi o scară ce șerpuia în sus, către un turn boltit. Pietre de ametist și adamant împodobeau ferestrele, pe tocurile lor sclipeau topaze și rubine, iar pe boltă granat și smarald. Dar, depășindu-le pe toate în măreție și strălucire, o coloană uriașă se înălța în inima sălii. Privind-o, lui Gawan îi părea că înfățișează țările de pe întreg pămîntul. Ele se înfățișau pe rînd ochilor lui, munții goneau unii după alții. Belșugul de priveliști îl năuci, fu nevoit să se așeze pe pervazul ferestrei și să închidă ochii, căci se temea să nu-și piardă mințile.

Arnive, găsind iatacul lui Gawan părăsit, porni, plină de îngrijorare, împreună cu Sangive și Itonje, în căutarea cavalerului. Umblară mult și bine, pînă în cele din urmă îl găsiră în turnul boltit.

— Stăpîne, acum de odihnă ai nevoie și de somn, iar nu de plimbări și urcușuri, îl dojeni ea, rănile sînt încă prea proaspete.

Lui Gawan însă nu-i păsa de odihnă, voia să știe ce fel de coloană era aceea care îi desfășura înaintea ochilor atîtea frumusețI.

— Stăpîne, îl lămuri Arnive, coloana îți arată tot ce se petrece în jurul ei, pe apă și pe uscat, pînă la o depărtare de șase mile. E alcătuită dintr-o piatră atît de dură încît nici un fierar n-ar izbuti s-o sfarme cît de puțin cu ciocanul. Klinschor a furat-o de la Sekundille, regina din Trabonit.

Gawan privi iar plin de uimire coloana, care acum îi arăta o femeie de o rară frumusețe, însoțită de un cavaler înarmat pînă-n dinți. Amîndoi călăreau în mare grabă pe același drum greu de străbătut pe care venise și el împreună cu Orgeluse, către apa vijelioasă. Lui Gawan îi păru că în femeia aceea o recunoaște pe ducesă, și pentru a fi sigur că nu i se năzare se duse la fereastră. Într-ade-

văr, acolo coloana îi înfățișa aceeași imagine. Sorbind cu ochii priveliștea, o durere ascuțită îi pătrunse în inimă așa cum ne pătrund mirodeniile cele iuți în nări. De abia își mai putea ascunde față de femei gelozia.

Și cum de obicei încerci a-ți ascunde slăbiciunea îndărătul unor fapte de vitejie, strigă :.

— Ia priviți, vine un cavaler cu lancea înălțată ! N-are decît ! Ce caută am să-l ajut să-și găsească.

Bătrîna începu să se tînguie. Sangive și Itonje plîngeau. De-ar fi știut cine era Gawan s-ar fi jelit și s-ar fi zbuciumat și mai tare. Dar și așa erau în primejdie să piardă destul. Străjerul era paznicul personal al lui Orgeluse, Florans pe nume, un bărbat sălbatec și obișnuit să răpună pe adversari. Cu faima lui, trei țări s-ar fi putut împăuna. Iar Gawan pierduse sînge din belșug. Dacă se stingea din viață — și așa cum stăteau lucrurile, asta era de așteptat — pierea și ultima nădejde a femeilor de a mai scăpa vreodată din robie.

Gawan simțea că ele îi doreau binele. Îl mișca deznădejdea lor. Dar, fermecat precum era de Orgeluse, chiar de-ar fi știut cine sînt cele trei domnițe nu s-ar fi sfiit a lăsa viitorul lor și pe al său în seama norocului. Stărui să fie dus în curtea cetății și ceru armăsarul și armura.

Era jalnic să privești cît de anevoie se tîra spre cal, sub povara zalelor. Abia de-și putea ține scutul, care pe deasupra mai era și ciuruit.

Luntrașul se bucură din inimă văzîndu-l pe Gawan scăpat teafăr din cetate, se sperie însă cînd acesta îi ceru să-l treacă pe malul celălalt.

— Stăpîne, zise, norocul ne amăgește, ne face îngăduitori față de alții și ne îndeamnă spre nechibzuință ; pînă acum străjerul lui Orgeluse i-a azvîrlit de pe cal pe toți potrivnicii, chiar de la întîiul avînt. Atît de sigur de sine se simte, încît a jurat să nu folosească nicicînd spada, mai degrabă s-ar închina dușmanului.

Cît trecură apa, luntrașul căută să-l înduplece pe Gawan să-și schimbe gîndul. Nu că i-ar prețui puterile mai prejos de ale lui Florans. Dimpotrivă, era încredințat că la timp potrivit ar fi o nimica toată pentru Gawan să-l trîntească de pe cal pe scutierul acela lăudăros. Dar acum, cu nici un chip nu trebuia să se pripească, doar se vede în ce hal e după „primirea“ ce i se făcuse la castel.

Gawan nu scotea o vorbă. O dorea pe Orgeluse. De nu-l ducea înţelepciunea la ţinta dorită, ei bine, n-are decît să-l ducă nerozia, sau ceea ce pare nerozie în ochii lumii.

Ajunşi la ţărm, luntraşul nu mai avu încotro, îl sfătui să se ţină cît mai dîrz în şa şi îi ură să-l aibă în pază norocul cel schimbător.

Stînd ţanţoş pe cal cu lancea în văzduh, străjerul lui Orgeluse îl aştepta pe Gawan în mijlocul pajiştei.

— Aşadar, fie! strigă Gawan, uitînd de răni şi de dureri.

Lancea lui Florans îl nimeri drept unde se înnodau curelele coifului. El însă străpunse cu vîrful lancei viziera potrivnicului, îi smulse coiful de pe cap şi-l azvîrli cît colo. Cu obrazul sîngerînd străjerul rămase întins în iarbă; Gawan îl ajută pe rănit să se ridice şi Florans îi făcu fără şovăială jurămîntul de credinţă după cum îşi dăduse cuvîntul. Calul învinsului îi revenea luntraşului care, plin de încîntare, preamărea puterea şi dibăcia cavalerului.

Gawan merse la Orgeluse şi se înclină tăcut în faţa ei.

— Ei, cavalere, aşa se cuvine, rosti vicleana. Leului i-ai tăiat laba, ai scăpat teafăr şi din patul fermecat, iar acum ai dovedit domniţelor de colo sus că eşti vrednic de preţuire. Norocul, pare-se, e frate cu tine. Dar te sfătuiesc să urci la castel şi să te dai în grija unor mîini gingaşe de femeie. Mi-e milă de tine, mai şchiopătezi încă şi degetele-ţi sînt înţepenite. Chiar de-aş arde de nerăbdare să-ţi dărui iubire, n-ar fi o faptă bună s-o fac acum.

— Rănile mele şi-au găsit vraciul, răspunse Gawan, inima însă nu.

— Cavalere, inima e un lucru nesupus şi trebuie timp pînă să-i aflăm buruienile potrivite. Am auzit însă că pentru rănile inimii cel mai bun leac e lupta. De ai încredere în îngrijirea mea, vino cu mine. Mai apoi avem să vedem.

Foarte bucuros, Gawan trimise străjerul în cetate spre a vesti că pleacă mai departe cu Orgeluse; pe Arnive o ruga să-şi folosească de data asta priceperea, tămăduind rănile învinsului.

Vestea înfricoşă pe domniţe; ele ştiau că ducesa avea să-l ademenească pe Gawan spre vadul primejdios şi din nou începură să tremure pentru soarta lui şi a lor.

Într-adevăr, Orgeluse îi ceru să rupă o mlădiță dintr-un anumit copac pe care o să i-l arate ea ; dacă o să i-o aducă, atunci, în sfîrșit, are să fie a lui. După atîta trudă și oboseală, noua-i dorință îi păru lucru ciudat, fiind prea ușor de împlinit. Cum însă toanele ei îi dăduseră atîtea taine de dezlegat, nu-și mai bătu capul ce-ar putea să însemne dorința cea nouă. Era hotărît să-i pună la picioare mlădița, iar apoi să nu se mai lase păcălit, ci să ia neîntîrziat ce i se cuvenea.

Călăriră pe poteci înguste, peste cîmpii și prin livezi în floare. Cînd o privea pe Orgeluse, culorile pline de strălucire ale florilor îi păreau șterse față de frumusețea ei. Se simțea bine acum, rănile nu-l mai dureau.

Trei ceasuri colindară astfel, pînă ce ajunseră la marginea luminoasă a unei păduri. Creșteau în locul acela cătină roșie și cimișir. Era pădurea lui Klinschor.

Gawan o zori să-i arate mlădița ca s-o rupă cît mai repede. Mai înțelept ar fi fost să umilească pe femeia asta decît să-i dea prilej de nouă înfumurare. Ar fi meritat-o din plin precum atîtea alte femei.

— Ai să afli curînd, răspunse ducesa.

Mai străbătură un cîmp și iată-i ajunși la un mal prăpăstios, dincolo de care se afla copacul.

— Îl vezi ? zise Orgeluse. Din acela vreau să-mi rupi o mlădiță. De cutezi să sari, nu sta la îndoială. Dumnezeu te aibă în pază !

Pereții stîncoși erau foarte abrupți și în străfundul lor o apă își croia cu vuiet drum spre vale.

Gawan căută un loc prielnic. Ca fulgerul goni cu calul către prăpastie. Înainte de a sări, îi vîrî pintenii în coaste încît animalul se ridică pe picioarele dindărăt. Dar oricît de năvalnic i-ar fi fost saltul, malul de dincolo de prăpastie îl atinse doar cu copitele dinainte ; cal și călăreț se prăvăliră în apa vijelioasă.

Gawan nu mai avu vreme nici să se gîndească la Orgeluse, nici să-și arunce ochii, o ultimă oară, spre dînsa. De s-ar fi putut uita ar fi văzut-o plîngînd și, amețit de bucurie, s-ar fi prăpădit în chip jalnic. Acum, cînd Gawan se lupta sub ochii ei cu moartea, Orgeluse nu-și mai putea tăgădui că îl iubea și nu mai știa cum să-și blesteme patima și răutatea.

Armura grea îl trase în adînc. Era cît pe ce să se înece. Cînd totul părea pierdut, izbuti să se prindă de o cracă

răsărită deasupra apei și să scape cu viață. Își roti ochii după cal.

Bietul animal pătimea ca și stăpînul său. În rîul furtunos, botul armăsarului aci era deasupra apei, aci se scufunda sub oglinda ei. În zadar încerca Gawan să-l ajute. Din fericire, un vîrtej răsuci animalul speriat, azvîrlindu-l spre mal. Numaidecît Gawan înfipse vîrful lancei în căpăstru și astfel putu să-și tragă animalul pe uscat.

Dar nici nu apucară bine cal și călăreț să scape de ultima spaimă, că o nouă primejdie le ieși în cale. Un bărbat între două vîrste venea călare spre ei. Era regele Gramoflanz, stăpînul copacului cu pricina.

— Noroc că ești singur, zise acela, de-ai fi avut vreun tovarăș, v-aș fi învățat eu cum să vă purtați.

Fie și așa, chibzui Gawan, ce mai calea-valea, totul e să ajung cu bine dincolo de prăpastie. Se uită cu prietenie la cavaler care îi părea să fi venit cu gînduri pașnice ; nu purta zale, ci o pălărie împodobită cu pene de păun și de pe grumaz îi atîrna o mantie din catifea verzuie ca iarba fragedă. Nici măcar spadă n-avea. Pe mănușă — brodat de Itonje — se zărea un șoim. Gawan nu știa însă că Itonje îi era soră, nici că Gramoflanz era cavalerul ei.

— Văd, după scutul tău, zise străinul, că ai fost în castelul Merveille și că acum e sub stăpînirea ta. Eu aș fi ieșit învingător din încercările de acolo, și încă cu mult înaintea ta, dacă înțeleptul Klinschor nu mi-ar fi oferit pace și de n-aș duce război împotriva lui Orgeluse, care pînă acum a îngenuncheat cu frumusețea ei pe toți bărbații. Ducesa mă urăște căci i-am ucis soțul și pe deasupra trei dintre curtenii ei. I-am pus la picioare țară și coroană, un an întreg am implorat-o, dar la iubirea mea a răspuns cu dușmănie. Știu prea bine că ți-a făgăduit dragoste de izbutești să mă ucizi. Mlădița aceea pe care ai rupt-o nu era decît momeala. De ați fi venit încoace doi inși sau chiar mai mulți, nu încape îndoială, cîțiva și-ar fi lăsat viața aici. Dar împotriva unuia singur nu lupt. Ce faimă mi-ar aduce asemenea încercare ? Și, fie spus între noi, mi-ar părea chiar bine de nu ne-am încăiera, căci nu mai duc dorul Orgelusei, și nici nu voi să mor. Ești stăpîn peste Merveille, ajută-mă a dobîndi dragostea unei domnițe pe care o iubesc din adîncul inimii. Se numește Itonje și e

fiica regelui Lot. Du-i inelul ăsta și încredințeaz-o de fidelitatea mea.

Cu uimire auzi Gawan numele tatălui său și al surorii, totuși încă nu-i venea să creadă că și-o regăsise cu adevărat. Voia să afle mai multe din gura lui Gramoflanz și acesta îi spuse cine era și că regele Lot îi ucisese, în chip viclean, tatăl. Nicicînd, se lăudă el încă o dată, n-avea să mai lupte împotriva unui singur om, afară doar dacă acela ar fi Gawan, fiul lui Lot.

Faptul că Gramoflanz nu contenea să-și laude vitejia, nu-l făcea pe Gawan mai împăciuitor după cum îl mînia peste măsură că trebuia chiar el să fie solul dragostei viitorului său ucigaș.

— Itonje ar fi o tîrfă de rînd, strigă, de nu l-ar izgoni pe omul care îi defăimează tatăl și vrea să-i ucidă fratele. Află că eu sînt Gawan.

Era rîndul lui Gramoflanz să se mire. Dar pe negîndite îi pieri dorința ca, pentru trădarea lui Lot, să se răzbune pe feciorul aceluia. Îi părea chiar o treabă deșartă. Cei doi bătrîni nu mai erau în viață. La ce bun moartea fiilor, mai cu seamă că aici era în joc și dragostea care încurca ițele ? Dar, odată ce apucase pe o cale, Gramoflanz nu era omul care să-și lepede vechile deprinderi, și deosebit de asta îl ademenea faima pe care ar fi dobîndit-o, dacă l-ar fi doborît de pe cal pe Gawan, cel pretutindeni preamărit. Pentru asemenea faptă avea însă nevoie de mulți privitori, lucrul cel mai însemnat de care trebuia să facă rost.

— Tare mi-ar fi plăcut să fi fost prieteni, zise, dar viața a hotărît altfel. Deci să încercăm a ne înțelege cît mai bine cu putință. Cunoști desigur cetatea Bems, pe malul apei Kroka. Acolo se află Artus cu curtea sa. De azi în șasesprezece zile vin pe cîmpul de turnire și am să-ți cer înapoi mlădița pe care ai rupt-o din copacul meu. Pe mine au să mă însoțească cinci sute de domnițe. Ai și tu, în castelul Merveille, vreo patru sute, la care se adaugă domnițele de la masa rotundă a lui Artus. Să fie toate martorele luptei noastre.

Apoi voi să-i arate lui Gawan o punte peste prăpastie, ca să poată trece dincolo nevătămat. Dar Gawan respinse propunerea : precum venise, așa vrea să se înapoieze. Își dădură cuvîntul că se vor înfățișa la lupta hotărîtă cu privitori și se despărțiră. Gîndurile lor își luară zborul, ale

lui Gramoflanz spre Itonje și ale lui Gawan spre Orgeluse, amîndoi desfătîndu-se de pe acum cu plăcerea ce aveau să le-o ofere mai apoi domnițele, fără a cugeta cîtuși de puțin că pînă atunci unuia dintre ei trebuia să i se frîngă oasele.

Ca și cum din voioșia și din dîrzenia lui Gawan s-ar fi revărsat ceva și asupra calului, animalul sări de data asta peste prăpastie fără a se mai poticni.

Orgeluse, văzîndu-l nevătămat pe cavaler, se azvîrli la picioarele lui și strigă :

— Stăpîne, din cîte ai făcut pentru mine nu merit nimic.

Gawan crezu că femeia iar ticluise vreo cursă împotriva lui.

— Ești frumoasă și te doresc, zise, dar mintea nu mi-e destul de necoaptă să mă mai poți prinde cu șiretenia ta. Primește cununa și păstrează-ți dragostea.

Era chiar hotărît s-o lase în plata Domnului, căci la o nouă batjocură a ei, precum îi socotea ultimele cuvinte, nu se așteptase. Gawan își făurise despre ducesă o părere pe care acum nu mai era în stare s-o înlocuiască cu adevărata fire a acestei femei. Și n-ar fi trebuit să-i vină greu, dar aflase de la Gramoflanz că acest cavaler i-a ucis din cine știe ce pricină soțul, după care i-a cerut să se culce cu el. Nenorocirea lui Orgeluse era, pe de o parte, frumusețea-i nespusă și, pe de alta, poftele nestăpînite ale bărbaților. Mai e deci de mirare că încerca să se apere după cum îi stătea în putință și că o făcea ca o femeie ? După moartea soțului, Orgeluse trăise numai cu nădejdea de a se răzbuna pe Gramoflanz și nu trecu mult pînă să vadă în fiecare cavaler un Gramoflanz, astfel încît îi ura pe toți. Răul o făcuse și pe dînsa rea, mulțumire sufletească nu aflase. Adevărul e că simțea și dînsa nevoie să fie iubită dar nu voia să și-o mărturisească, sau nu putea, fiindcă ea însăși nu-și înțelegea zbuciumul sufletului. Abia cînd Gawan s-a rostogolit în prăpastie plînsese iarăși, pentru întîia oară de la moartea soțului. Și nu știm dacă izvorul lacrimilor a fost durerea de a-l pierde pe cavaler ori spaima față de felul de trai ce-l dusese pînă atunci.

— Nu pentru a-ți cerși dragoste mă rog de tine, cum oare m-aș încumeta, zise ea, vreau numai să afli că o

durere care ne depășește poate să ucidă și iubire și înțelepciune.

Îi istorisi lui Gawan lucruri auzite de acesta de la Gramoflanz, dar care atunci nu-l înduioșaseră, căci astfel de întîmplări erau cîte vrei pe lume. În cele ce avea de gînd cu Orgeluse, dacă soțul ei ar mai fi fost în viață, desigur, l-ar fi încurcat. Acum însă o vedea neajutorată și cum deznădejdea, topindu-i răceala, îi înveșmînta frumusețea într-un farmec deosebit, îl cuprinse o mînie aprigă împotriva lui Gramoflanz. Făgădui să-l azvîrle, chiar sub ochii ei, pe ticălos de pe cal și să-l omoare ori să-l silească a-i cerși iertare. În acest timp priveliștea unei Orgeluse atît de schimbată trezi în el patima nestăpînită de a și-o supune și-i ceru să-i dăruiască chiar acum și unde se aflau ce-i făgăduise ; nimeni nu era prin preajmă să-i tulbure.

Poate că Orgeluse ar fi trecut peste neplăcerile ce se ivesc într-un loc unde apă și tufișuri îl fac nu tocmai potrivit pentru dovezi de dragoste și în sfîrșit l-ar fi mulțumit pe Gawan, dacă el nu s-ar fi repezit cu atîta nerăbdare. Căci nimic nu înspăimîntă mai mult pe o femeie simțitoare decît graba prostească. Astfel, Orgeluse deveni iar Orgeluse și zise :

— Niciciînd nu m-am încălzit la un piept înzăuat. În altă clipă și în alt loc avem să aflăm plăcere mai multă. Tămăduiește-ți rănile, am să te însoțesc la castelul Merveille.

De bine de rău, Gawan a trebuit să se mulțumească cu hatîrul de a o ridica în șa.

În timp ce călătoreau, o văzu plîngînd iarăși și-i spuse să înceteze odată, pentru Dumnezeu, doar plînsese destul. Ea răspunse însă că cele întîmplate ajungeau ca să plîngă o viață, nu mai era nevoie de o nouă suferință. Și cine crede că iubirea poate să învingă ura, nu știe nici ce-i una, nici ce-i cealaltă.

— Sînt vinovată de durerea și moartea multor cavaleri, zise. Unul din aceia pe care i-am trimis împotriva lui Gramoflanz este Anfortas. Fusese poreclit stăpînul norocului, acum este stăpînul suferinței. Marfa marchitanului din fața castelului Merveille cuprinde darurile ce mi le-a făcut el. Aduc nenoroc celor ce mă doresc și tare aș fi vrut să fi fost pe atît de urîtă, pe cît sînt de frumoasă.

Neîndoios, acum vorbea sincer, dar tot atît de neîndoios este că dacă ar fi fost pusă să aleagă, nu și-ar fi ales urîțenia, în ciuda suferinței.

— Pe Anfortas l-am iubit cît și pe bărbatul meu, depănă ea mai departe firul povestirii, unul a murit, celălalt zace fără de lecuire. Spune-mi, te rog, cum poți deci, femeie fiind, să păstrezi neîntinarea femeii? N-a fost drept, o știu, că m-am alăturat mîrșavului de Klinschor, dar acum ai să pricepi mai bine, chiar de ai să mă osîndești. Am încheiat înțelegerea cu Klinschor pentru că mă temeam de dînsul și de vrăjile lui. Darurile neprețuite ale lui Anfortas le luase el în stăpînire și așa trebuia să rămînă pînă cînd cineva avea să izbîndească în încercarea cu patul fermecat și în lupta cu leul. De-mi plăcea ori nu, învingătorul îmi era hărăzit drept soț. Iar dacă nu m-ar fi vrut de soție, mie mi s-ar fi cuvenit bogățiile. Pe Gramoflanz avusesem de gînd să-l trimit la moarte, dar el nu mi s-a mai arătat. Nu m-am dat în lături să plătesc cu bani grei cavaleri care să-l ucidă. Dacă vreunul era prea trufaș pentru a primi plată în bani, o făcea în nădejdea dragostei mele. Klinschor îngădui oamenilor mei să-i cutreiere țara. Și ani de-a rîndul ei plecau zi de zi, săptămînă după săptămînă, spre a-l ucide. Nimeni n-a fost în stare să-i facă nici cel mai mic rău. Unul singur poate că ar fi scos-o la capăt. Purta armură roșie și le-a dat mult de furcă oamenilor mei. Cinci cavaleri l-au atacat dintr-o dată, pe toți i-a azvîrlit cu lancea de pe cal. Armăsarii lor i-a dăruit luntrașului. Am alergat numaidecît pe urmele necunoscutului, cu gînd să-i cer să-mi slujească. I-am oferit ducatul meu, pe mine însămi. Mi-a răspuns că el nu are trebuință nici de ducat, nici de mine. De l-aș putea duce la Gral m-ar răsplăti cu orice i-aș cere, iar de nu, să mă grăbesc a mă da la o parte din calea lui. Pînă la dînsul nimeni nu mă mai umilise într-atît, iar tu ai fost silit să ispășești pentru fapta celuilalt.

— A fost Parsifal, de nu mă înșel, răspunse Gawan și n-ai temei să fii mîhnită, el slujește, așa cred, altor legi decît celor pe care le cunoaștem noi.

Orgeluse nu înțelese tîlcul spuselor lui, dar nici nu-l mai întrebă, căci se apropiaseră de cetate. Gawan o rugă să tăinuiască numele lui, de avea s-o întrebe cineva în castel și Orgeluse îi făgădui să păstreze tăcere.

Ajunși la țărm, Gawan văzu venind dinspre cetate sumedenie de cavaleri, cu drapele fluturînde și cu mare larmă. Își închipui că voiau să-i împiedice intrarea în Merveille, dar Orgeluse îl liniști, lămurindu-l că sînt oamenii lui Klinschor și vin cu bucurie plină de nerăbdare să vadă pe bărbatul care a ținut piept vrăjilor.

Luntrașul trecu rîul. Abia ajunse la mal că Bene, fiica lui, sări pe uscat, tăie de-a curmezișul pajiștea spre Gawan și, în timp ce el mai era în șa, îi sărută piciorul. Abia după aceea îi ură ducesei bun-venit.

Luntrea îi aștepta cu covoare și perne așternute, Bene desprinse de pe Gawan armura grea și-i puse pe umeri mantia ei. Orgeluse îi vedea acum pentru întîia oară fața și cavalerul îi păru pe cît de puternic, pe atît de frumos. Îi întinse cupa după ce băuse ea însăși dintr-însa, iar cînd o duse și Gawan la gură amîndoi se înfiorară ca de un tainic sărut.

Orgeluse se lăsă pradă unei voioșii copilărești. Îl întrebă pe luntraș ce s-a ales de Gewillius ; oare mai trăia ori îi făcuse cineva de petrecanie ? Bătrînul nu avea de unde ști că femeia era iar îndrăgostită și că nu-și putea arăta în alt chip fericirea decît prin asemenea glume. Se miră de întrebare, căci alături era chiar omul care l-a înfrînt pe Gewillius. Socoti însă că-i mai sănătos să faci pe prostul cu domnița asta de la care niciodată nu știai la ce să te aștepții, și răspunse :

— Astăzi mai era în viață, stăpînă, l-am văzut chiar la mine acasă. Mi-a fost lăsat drept zălog, în schimbul unui cal. De vreți să fie liber, dați-mi harfa aceea ce-a fost a lui Sekundille pe vremuri și pe care v-a dăruit-o Anfortas.

— Harfa și toate celelalte lucruri din cort sînt ale cavalerului de lîngă mine, zise Orgeluse, dar de i-am fost cîndva dragă are să-l răscumpere pe Gewillius cu zălogul cerut, ba are să-i redea și lui Florans, străjerul meu, libertatea.

Știa că Gawan, fermecat de dragoste, ar fi fost în stare să adune pe toți cavalerii din lume ca să-i facă ei bucuria de a-i pune iar în libertate.

Fu voioasă revederea din castelul Merveille. Arnive dădu poruncă să i se aștearnă lui Gawan cît mai grabnic cele trebuincioase pentru odihnă. Oricît s-ar fi împotrivit acesta — căci nădăjduise pentru la noapte lucruri

mai sprințare — bătrîna nu se lăsă înduplecată. Din nou îi înfășă rănile și izgoni din iatacul lui pe toată lumea care intrase acolo. La rugămintea lui Gawan dădu însă unui sol îngăduința să rămînă.

Cavalerul scrise lui Artus, rugîndu-l să vină cu alaiul său în cetatea Bems, să fie de față la lupta lui cu Gramoflanz. Apoi își puse solul să jure că n-avea să destăinuie nimănui unde merge și nici lui Artus că el, Gawan, era stăpîn peste Merveille.

Pe dată ce scutierul ieși din iatac, bătrîna îl trase de-o parte, vrînd să știe cu ce-l însărcinase Gawan. Dar solul îi aduse la cunoștință jurămîntul dat, îi ură s-o aibă Dumnezeu în pază și plecă cu calul la drum.

Arnive, chinuită de nerăbdare de a afla taina și negăsind altă cale, porunci străjerului porții să i-l aducă pe scutier fără întîrziere, ziua, noaptea, oricînd avea să se înapoieze. Abia după ce rîndui și acest lucru își găsi liniștea somnului.

CARTEA A TREISPREZECEA

Gawan bea o licoare aromată, află cum un duce înnebunit de dragoste e prefăcut în clapon și fericește două mame, redîndu-le feciorii

A DOUA ZI DIMINEAȚA CASTELUL vuia de sunetele trîmbițelor și ale trompetelor. Pereții fură acoperiți cu draperii, pe jos se așternură covoare groase și de jur-împrejur, în sala castelului, perne și pernuțe moi.

Dormind dus pînă la ceasul vecerniei, Gawan nu vedea și nu auzea nimic din toate astea. Cînd, în sfîrșit, apăru în sală, cavaleri și domnițe îl salutară ca stăpîn al cetății. Îi pofti să se așeze fiecare unde și lîngă cine dorește, iar el însuși își alese vecinătatea lui Itonje.

— Ești frumoasă, zise, dar fără îndoială o știi de mult, de la aceia cărora le-ai dăruit dragoste.

— Stăpîne, răspunse Itonje, din clipa cînd am văzut lumina zilei și pînă astăzi, nicicînd nu am rostit către vreun cavaler atîtea vorbe ca acum, către tine ; cum aș fi putut eu oare să dăruiesc dragoste ?

Dragostea, fu el de părere, își croiește drum chiar și pînă în adîncurile celei mai întunecate temnițe. L-ar mira dacă pînă acum Itonje n-ar fi auzit nimic despre serviciul cavaleresc în slujba frumoaselor domnițe, cîtă trudă și cît curaj cerea asemenea îndeletnicire.

Fecioara se îmbujoră.

— Se aud vorbindu-se multe, zise ea, și nici legată la ochi nu sînt, stăpîne. Cîți bărbați mîndri n-am văzut frîngîndu-și gîtul pe pajiște, de dragul ducesei! Mi-a fost milă de ei, sărmanii!

Lui Gawan îi plăcu sora lui și dori să știe dacă Gramoflanz spusese adevărul, ori de nu cumva vorbise de înfumurare. Cum poate o fată să iubească un cavaler pe care nici nu l-a văzut vreodată! Îi spuse lui Itonje:

— Mi-a ajuns la ureche că ducesa tocmește cavaleri sau promite dragostea ei drept răsplată celor ce-s gata să-l ucidă pe omul dușmănit de dînsa.

Pe dată Itonje se înflăcără, prinse a-l lăuda pe Gramoflanz, uitînd pînă și unde se afla.

Gawan socoti că acum avea destule dovezi și-i înmînă inelul trimis de rege, cu toate că tare era ispitit să n-o facă; mai degrabă simțea îndemnul să-și îndepărteze sora de Gramoflanz, să nu-i dea prilej a-l întîlni vreodată. Era, desigur, o iubire copilărească, așa credea Gawan, pe care avea s-o uite ieșind din singurătatea de aici și intrînd iar în vîltoarea vieții. Dar, cum el însuși era îndrăgostit, nu-l lăsa inima să-și lipsească sora de iubire, chiar dacă mintea îl sfătuia altfel. Și mai ales pentru că și prin firea lui era pornit să se lase mai degrabă purtat de întîmplări, decît să le îndrume el cursul. Pînă acum își găsise într-acest fel norocul; la mai mult nici nu năzuia.

Itonje sărută inelul și obrajii i se înfierbîntară ca și buzele.

— Stăpîne, pe onoarea ta de cavaler, îl rugă ea plină de sfială, să nu spui nimănui ce știm doar noi trei. Regele mi-a trimis adesea astfel de inele. Dacă e mîhnit din pricina mea, n-am nici o vină. În gînd i-am dăruit de mult tot ce dorește. Iar de-ar fi stat atît de aproape de mine precum tu acum, de nimic nu l-aș fi lipsit. Astăzi am sărutat-o pe Orgeluse. Află că era sărutul lui Iuda. O blestemam pentru că vrea să-l omoare pe Gramoflanz.

Cel puțin acum Gawan ar fi trebuit să priceapă că nu se cuvenea s-o dea pe Itonje după acel bărbat, dacă vrea

să trăiască el însuși în pace cu Orgeluse. Poate că și pricepea, se bizuia însă pe lupta în doi care avea să-i dea prilej a-l ucide, înlăturînd astfel din calea sa lucrul neplăcut. Dar să se gîndească ce urma să se aleagă de Itonje, dacă-l trimite pe Gramoflanz pe lumea cealaltă, nici vorbă.

— La rugămintea ta, zise Itonje, m-am lăsat sărutată și am dat sărutări la rîndu-mi. Ajută-mă acum să-l sărut pe acel de care mi-e dor.

Sinceritatea ei îi destrămă asprimea și nu minți răspunzînd că ar face-o bucuros dacă ar ști cum.

Itonje se înclină și pe furiș îi sărută mîna.

Ne uimește că la serbarea aceasta Gawan vădea prietenie față de bunică și soră și nicidecum față de mama lui, Sangive. O întîmpina ca pe o străină. Pesemne erau adevărate veștile potrivit cărora Sangive l-ar fi născut pe Gawan înainte de căsătorie și, la numai cîteva zile de la naștere, l-ar fi dat să-l crească alții, departe de casă. Știrea asta, ce-i drept, nu pare a avea temei, dar ea ne-ar lămuri asupra răcelii lui față de Sangive, asupra rîvnei fără margini de a-și dobîndi în lume faimă și plăceri aproape copilărești de lucruri deșarte.

Pe masă se înșirase tot ce se găsea în bucătărie și în beci. De nu erai din cale afară de nesățios, mîncare aveai pe săturate. Pentru întîia oară după mulți ani li s-a îngăduit iarăși domnițelor a glumi cu cavalerii. Pe unele dintre ele necunoscutul le înspăimînta, pe altele însă le împinse să întreacă de tot măsura.

Cînd se lăsă amurgul, sute de lumini străluciră în sală. Muzicanți de meserie nu se aflau încă în Merveille, în schimb erau destui scutieri pricepuți în mînuirea chitarei. După felul cum dansau curtenii, Gawan își dădu seama că aici viața rămăsese pe loc un șir de ani. Dar ce nu ți-e cunoscut, nici nu-ți lipsește.

Domnițele se prinseră a juca mai întîi, curînd li se alăturară cavalerii. Aceștia le oferiră serviciile, cerînd ca plată dragoste ; și la urma urmei seara aceea de petrecere nu era hărăzită ca ele să facă pe sfintele.

Orgeluse, înfierbîntată de joc și îndoit de frumoasă, veni la Gawan și, fără de sfială, îl apucă de mînă. Bătrîna Arnive, șireată cum era, pricepu îndată gîndul celor doi.

— Stăpîne, zise, nu uita că rănile nu ți s-au vindecat încă și petrecerea asta e obositoare. Mergi, așa te sfătu-

iesc, sus în iatacul tău. Iar tu, Orgeluse, ai grijă să nu ducă lipsă de nimic ce i-ar face trebuință.

— Am să aduc la îndeplinire întocmai, răspunse zîmbind Orgeluse. Am eu grijă să i se dea cavalerului o cît mai bună învelitoare.

Gawan făcu semn muzicanților să pună capăt jocului și porunci să se aducă ultimul rînd de băutură. Celor însetați de dragoste li se părea prea devreme, nu oricine ajunsese, în scurtul răstimp, la țelul urmărit. Gawan socotea însă că jucaseră și băuseră îndeajuns și își șoptiseră destule cuvinte drăgăstoase. Îl chema iubirea. Și într-adevăr, Orgeluse se pricepea să-i vindece rănile mai bine decît oricare vraci sau cărturar. Dădu lui Gawan să bea o licoare aromată care îl desfătă pînă în zori.

Cam în același timp scutierul trimis de Gawan ajunsese la curtea lui Artus. După cum fusese însărcinat, întîi o căută pe regină. O găsi în capelă. Citind scrisoarea lui Gawan, Ginover uită curînd de rugăciune. Din ziua acelei neplăcute întîmplări petrecute pe malurile apei Plimizöl, viața se scurgea plicticoasă în cercul Mesei Rotunde; adesea blestemase și pe vestitoarea Gralului și pe cavalerul ale căror vorbe izgoniseră joc și voioșie. Căci nu numai Parsifal și Gawan plecaseră de acolo. Pierise cu totul setea de petreceri și rînd pe rînd cavalerii își luaseră rămas bun, spre a-și căuta altundeva norocul. Bătrînului Artus îi păsa prea puțin. Asta o necăjea și mai rău. Dar acum, pe negîndite, îi surîdea bucuria întoarcerii la obișnuita-i viață plină de strălucire. Zise către scutier:

— Ia bine aminte la cele ce-ți spun. Furișează-te de aici și așteaptă pînă ce soarele va urca mai sus în tării. Cînd toată lumea are să fie adunată la curte, dă buzna într-acolo cu calul tău, țipă și poartă-te în așa chip, ca și cum ai fi scăpat din foc. Lumea are să te împresoare și să te întrebe ce vești ai adus; lasă-i pe toți să aștepte și grăbește-te spre rege. Are să te primească prietenos, căci nu-i mai puțin dornic să afle noutăți. Îi predai scrisoarea. Încă în timp ce citește, imploră-mă pe mine și pe toate domnițele să sprijinim față de Artus rugămintea stăpînului tău. După aceea lucrurile au să se desfășoare de la sine.

Nevăzut de nimeni, solul se furișă din capelă și îndeplini ce-i spusese Ginover. În îmbulzeala de la curte pierdu spada, mantia și calul ; lumea îi rupse pintenii, dar el nu lua seama la nimic. Strigă cît îl ținea gura că nu venise să istorisească povești și curtenii să binevoiască a-l duce la rege, iar dacă la curte este obiceiul să se aștepte cu masa pînă ce se ascultă veștile aduse de sol, ei bine, atunci lumea de aici n-are decît să flămînzească.

Artus îl primi cu multă prietenie, după cum îi spusese și regina, și foarte nerăbdător îi luă scrisoarea.

— În sfîrșit, strigă, după atîția ani, un semn de la nepotul meu.

Dar citind-o, bucuria i se întunecă. „Gawan este așa precum îl știu, își spuse, își vinde dibăcia și puterea cum vinde marchitanul basmale colorate. Doamnele și domnițele se bucură atît de una, cît și de celelalte."

Deodată, în tăcerea de la curte, glasul solului răsună cu putere. Căzuse în genunchi la picioarele reginei, rugînd-o cu înflăcărare să pună o vorbă bună la rege ca acesta să-l sprijine pe Gawan, stăpînul său, căci e în joc faima și cinstea lui cavalerească.

Artus privi întîi la Ginover, apoi la trimis și pricepu că tînărul juca un rol îndrăzneț. Dar nu-i păru destul de ascuțit la minte să fi născocit chiar el asemenea șiretenie ; desigur că în spatele lui, chibzuia Artus, se ascunde regina. Ea cunoaște setea de aventuri a cavalerilor Mesei Rotunde și știe cum să-și silească soțul a le îngădui nebunețile isprăvi. Odată ce atinsese gloria, Artus devenise mai rob decît cel din urmă țăran.

— Dă soției mele scrisoarea, zise către scutier.

Ginover citi cu glas tare rîndurile lui Gawan și cei de față o întrerupseră mereu cu plînset și țipete.

Numai Keie era la fel de înciudat ca și regele.

— Vor să ne facă să credem că nu se află pe lume cavaler mai vajnic decît Gawan, izbucni el plin de mînie. Hopa ! iată-l aici, veniți fuga încoace ! Hopa ! ba iată-l dincolo, s-a dus în altă parte. Prindeți iepurele să nu vă scape.

Dar batjocura lui se pierdu în larma mulțimii.

— Du-te, Keie, spuse Artus, pregătește-te de drum.

Ginover răsplăti cu mărinimie pe trimis, îi spuse să-și îngăduie o noapte de odihnă și abia în zori să se întoarcă la Gawan.

În castelul Merveille, Arnive îl primi cu drăgălășenie, ca și cum ar fi fost fiul ei. Îl întrebă de călătorie și dacă i-a fost cu putință a duce la îndeplinire însărcinarea dată de Gawan. Scutierul îi răspunse că în zadar se străduie să-l descoasă, pentru nimic în lume n-are să-i destăinuie ce trebuie să rămînă tăinuit. Bătrîna începu să-l ocărască, scutierul o lăsă în plata Domnului și merse la Gawan să-i aducă la cunoștință cele înfăptuite. Acesta îi porunci să păstreze și mai departe tăcere.

Pînă la sosirea lui Artus, Gawan își petrecu zilele într-o dulce trîndăvie.

Peste cîtăva vreme, într-o dimineață, pe cînd cavaleri și domnițe se veseleau laolaltă, Gawan, privind pe fereastră, își aținti ochii asupra rîului de la poalele cetății. Arnive, care căuta să-i stea mereu prin preajmă, se așeză alături de el. Simțea că-i era mai drag ăst cavaler decît oricare altul. O nedumerea că-și tăinuia numele. Îi era ciudă pe el și își propuse a-l pedepsi nemailuîndu-l în seamă. Dar ea suferea mai mult decît Gawan. Așa că pînă la urmă fu nevoită a se împăca cu încăpățînarea lui, precum îi socotea tăcerea, și îl înconjură cu ocrotitoare grijă. Lui Gawan îi părea bine, căci nici dînsul n-o iubea mai puțin pe bătrîna regină și curiozitatea ei îl mișca.

În afară de asta știa o mulțime de povești și el nu obosea ascultînd-o. În glumă îi spuse că de n-ar fi fost femeie, ar fi ajuns fără îndoială un goliard, măgulind cu vorbele lui pe bătrîna regină.

— Stăpînă dragă, zise, de nu te supăr tot întrebîndu-te, spune-mi ce-i cu castelul ăsta și ce-i cu Klinschor. Multe am auzit vorbindu-se, dar fiecare spune altceva. Nu știu pe ce anume pot pune temei. Ție îți datorez viața și cred că-mi ești și altminteri binevoitoare, fie-mi iertată curiozitatea.

Se pricepea să cucerească bunăvoința Arnivei și să tragă foloase din limbuția ei.

— Minunile de aici sînt o nimica toată pe lîngă ceea ce a săvîrșit Klinschor în țări străine, zise Arnive. Multora le-a pricinuit necazuri și multe țări au pătimit de pe urma răutății sale. Țara lui de baștină e Terra di Lavoro și el e urmaș al lui Virgiliu din Neapole. Reședința lui se numea Capua. Ca nimeni altul din lume, era înrobit dorinței de a depăși în faimă pe oricine, și și-a împlinit năzuința. Despre ducele Klinschor vorbeau cu încîntare

loamne și domnițe, vorbeau bărbații, pînă în ziua cînd faima i s-a întors în nenorocire. În Sicilia domnea un rege a cărui soție era minunat de frumoasă. Klinschor a slujit-o cu adorație și peste puțin regina i-a făcut pe voie. Dar regele înșelat s-a răzbunat înfiorător. Cu o tăietură strașnică l-a făcut pe Klinschor... clapon.

Gawan izbucni în hohote de rîs ; îl stîrnise și pățania lui Klinschor cel castrat, dar și îmbujorarea bătrînei.

— Mai departe ! strigă el, e o poveste veselă.

Rîsul îi fură lui Arnive șirul povestirii. Totuși se plecă spre el și urmă în șoaptă :

— Regele l-a prins dormind în brațele nevestei sale. Cu propriile-i mîini l-a înșfăcat și l-a scopit. Klinschor a zvîcnit drept în sus din somnu-i adînc, apoi și-a pierdut cunoștința. Deoarece nu mai era bun la nimic în dragoste, lumea își bătea joc de el. Asta l-a înrăit. S-a apucat de vrăjitorie și curînd ajunse să stăpînească atît de bine această îndeletnicire, încît băgă în sperieți bărbați și femei. Privelișteа suferințelor lor îl desfăta. Vrăjitoria l-a ajutat să ajungă mai cunoscut și mai de temut decît fusese vreodată. Ca să trăiască în pace, mulți principi i-au oferit de bună voie ducat și avere. Astfel a ajuns și muntele de aici, pe care și-a clădit castelul Merveille, un bun al lui. Acum, că ai ținut piept vrăjilor, castelul e al tău. Și nu ai a te teme de mînia lui Klinschor ; își ține cuvîntul dat. Toți cei surghiuniți aici în cetate sînt supușii tăi. Stăpîne, te rugăm, așadar, să ne îngădui a ne întoarce în țările noastre. Inima ni s-a împietrit cu totul în locurile astea străine și lacrimile ne-au secat. Precum se preface în gheață apa, așa și gheața în apă se preface. De aceea, așa cred, de m-am născut în bucurie, tot la bucurie am să mă întorc cîndva.

„Bătrînă dragă, își spuse Gawan, în curînd o să ai prilej de atîtea bucurii, încît anevoie ai să le poți îndura pe toate."

— Du-te, zise, îți mulțumesc pentru tot ce mi-ai istorisit.

În aceeași zi, Artus, însoțit de un mare alai, sosi la țărm. Zărind steagurile și stemele unchiului său, Gawan fu cuprins de o mare bucurie și îi veni greu să ducă jocul mai departe. Totuși o trimise pe Bene la tatăl ei, cu po-

runca să ascundă toate vasele de pe țărmul de dincoace, să nu treacă apa pe nimeni, iar cetatea să se pregătească de apărare.

De vreme ce nu fusese întîmpinat ca oaspete, Artus plecă chiar în ziua următoare cu oștirea sa mai departe spre Bems. Și cum dușmanul nu se arăta, ariergarda, pe care Artus o lăsase aici, porni și ea din urmă.

Atunci Gawan luă deoparte cîțiva cavaleri și-i numi, pe unul cămărar, paharnic pe al doilea, pe al treilea stolnic și pe al patrulea postelnic. Acestuia din urmă îi porunci să plece călare la Bems pentru a-i întocmi în tabără un cort cum se cuvenea stăpînului cetății. Omului său de încredere îi dezvălui că Artus îi era unchi și că nu voia să se arate în fața lumii mai puțin strălucitor decît dînsul.

Postelnicul, fericit că ajunsese dintr-o dată într-o slujbă atît de înaltă, își dovedi recunoștința și zelul, avînd grijă să se aducă pentru Gawan cortul acela minunat în care Klinschor și regina siciliană se dedaseră dragostei neîngăduite. Cînd cortul fu înălțat în fața cetății Bems cu celelalte corturi roată, în jur mulți gură-cască se adunară. Și mulți dintre ei, care pînă atunci își doriseră a fi Artus, acum ar fi vrut să fie Gawan, căci fulgerător se răspîndise vestea a cui era acea tabără aleasă.

Oricît de supărat ar fi fost pe Gawan, Artus își aștepta nepotul plin de curiozitate. În pofida firii sale ușuratice, tînărul cavaler o apucase pieptiș, urcînd repede spre înălțimi. Dovadă bogăția taberei cît și alaiul ce-l urma. Avea o lungime de trei mile și Gawan dăduse tuturor veșminte noi, căci știa că înfățișarea oamenilor este oglinda puterii și a bogăției stăpînului lor.

Gawan ceru cavalerilor și domnițelor să alcătuiască un cerc larg în jurul cortului lui Artus. Apoi coborî din șa și toată lumea primi și dădu sărutările de bun-venit.

În timp ce oamenii lui stăteau fiecare acolo unde i se poruncise, el însuși se afla în cortul lui Artus. Așteptă să-i fie slăvite destoinicia și puterea, și abia cînd crezu că fusese preamărit îndeajuns, o aduse pe Arnive la fiul ei ; regele Artus îi spuse lui Sangive mamă și lui Itonje soră. Și, bineînțeles, urmă alt rînd de sărutări, de istorisiri ; cu alte cuvinte, Gawan era mulțumit.

Cînd în sfîrșit reapăru, oamenii lui se și săturaseră de atîta stat în picioare în fața cortului.

Keie îl urmări însă cu privirea și zise :

— Mari mai sînt minunile lui Dumnezeu!

Gawan intră în cortul său, porunci străjerului să nu lase pe nimeni să vină la dînsul, nici pe Artus, nici pe Orgeluse. Își puse armura, voind să se încredințeze dacă rănile se vindecaseră într-atît încît s-o rabde pe dînsul. O înfrîngere, acum în urma sosirii lui sărbătorești, nu-și mai putea îngădui. Avea destui pizmuitori și zeflemitori care nu-i prea doreau binele.

Cu armura grea pe dînsul sări, se zmuci într-o parte, se răsuci în alta și cum nu simți dureri porunci să i se aducă armăsarul. Cît ai clipi sări în șa și, strigînd „Merveille" și „Orgeluse", dădu pinteni calului. Îl puse să alerge în galop și să facă salturi.

În zelul său se avîntă tot mai departe de cort. Pe malul rîului Sabin văzu un cavaler. Armura lui era roșie și pe coif purta o mlădiță din copacul lui Gramoflanz. Scutul era străpuns și îndoit de lovituri. Desigur, bărbatul acela nu știa ce-i frica și lui Gawan îi păru rău că domnițele n-aveau să vadă cum îl azvîrle pe străin de pe cal. Era hotărît să încerce încă înaintea luptei hotărîtoare o încăierare de pregătire și porni întins către cavaler.

Măcar acum ar fi timpul să-i urăm noroc.

CARTEA A PAISPREZECEA

Parsifal vine a treia oară la Artus, învinge în locul lui Gawan un rege bătăios și pleacă noaptea, pe furiș, de la Masa Rotundă

ARTUS TRIMISESE LUI GRAMOflanz soli cu vestea că Gawan era gata de luptă. Era de părere că ar trebui cumpănit, de n-ar fi cumva mai bine ca în locul sfadei să se pună la cale sărbătorirea unei împăcări, cu turnire, unde cei doi cavaleri și-ar putea arăta puterea și destoinicia.

Dar Gramoflanz își întocmise un alai cu tot ce-i stătuse în putință. Unchiul său venise cu șase sute de domnițe, și cu tot atîția cavaleri, iar vărul lui din Uckerland adusese pe mare, cu o mulțime de corăbii, o întreagă oștire de femei. Se spune că două sute din ele ar mai fi fost fecioare, alte două sute erau căsătorite iar restul, nici una-nici alta.

În afară de asta, pe principe îl însoțeau cinci sute de cavaleri dornici de luptă. Chiar dacă Gramoflanz ar fi primit propunerea lui Artus — oricum nu se cădea să ucizi înainte de cununie pe fratele iubitei — nu mai avea libertatea să hotărască după plac. Așezat pe un jeț înalt și împresurat de o mulțime de domnițe, zise :

— Aduceți la cunoștință lui Artus că m-am legat cu jurămînt și că-l voi respecta. Încolo, fie regele și oamenii săi bineveniți !

Solii grăbiră înapoi și în drum dădură de Gawan, pe care potrivnicul lui îl și tăbăcise într-un hal fără de hal. Îngroziți, îi strigară cu voce tare numele. Atunci cavalerul străin se opri năuc și azvîrli departe de el spadă și lance.

— Vai nouă, Gawan, strigă, uite pînă unde ne-a fost dat să ajungem ! Nenorocul îmi rămîne însoțitor credincios.

Acum și Gawan recunoscu în cavaler pe Parsifal.

— Nesăbuința a ajuns tare departe, zise. Pesemne că eram orb și fără minte de nu te-am cunoscut după armura roșie.

Vru să-l îmbrățișeze, dar de slăbit ce era își pierdu cunoștința și se prăbuși la pămînt. Un scutier îi desfăcu coiful și-i făcu vînt cu o pălărie albă cu pene de păun.

Între timp se adunase lume să afle în care loc avea să înceapă în curînd lupta. Cu uimire mulți dintre curteni văzură că, fără știrea cuiva, cavalerii se și încăieraseră. Și nici spaima nu le-a fost mică, dîndu-și seama că Gawan zăcea întins pe jos. Bene se repezi la dînsul, îl îmbrățișă tînguindu-se și blestemînd pe acela care îl nenorocise în felul ăsta.

Venea acum și Gramoflanz, cu gînd să cerceteze întocmirea locului de luptă, căci el fiind cel ce provocase la luptă avea în sarcină toate cheltuielile. În fața lui Gawan, ce zăcea jalnic în iarbă, se opri și zise :

— Văd că nu prea ești în apele tale, îmi pare rău că nu ți-am ars eu asemenea bătaie. Mîine de-ai să vii iar pe pajiștea asta am să vin și eu. Astăzi nu mai am ce face cu tine, mai degrabă m-aș lupta cu o femeie. Cere să ți se fiarbă un terci și bea diseară o fiertură de buruieni ca să dormi.

Parsifal ascultă un timp batjocura ; îl socoti pe Gramoflanz un mare fanfaron.

— Cavalere, îi spuse, nu-ți mai bate gura degeaba, înfruntă-mă pe mine în locul lui, de nu te temi.

— Arată-ți puterile în altă parte, răspunse Gramoflanz, nu te-a poftit nimeni aici. Al de colo — și arătă pe Gawan — are să-mi plătească mîine cu dobîndă.

Bene, auzindu-l, izbucni :

— Cîine nerecunoscător, lui îi datorește Itonje libertatea. De-ai iubit cîndva, iubirea ta n-a fost decît fățărnicie. Nu uita că-i este soră !

Fără a scoate un cuvînt, Gramoflanz le întoarse spatele și se îndepărtă. Iar Bene, pricepînd că îngîmfarea și trufia pot fi mai tari decît iubirea și înțelepciunea, se cutremură.

Parsifal îl duse pe Gawan în tabără. Peste puțin toată lumea află ce se petrecuse.

Parsifal fu cuprins de bucurie dar și de rușine cînd, după un răstimp atît de îndelungat, dădu iar ochii cu cavalerii lui Artus. Își aminti cum fusese blestemat la Plimizöl și cîte fapte nesăbuite săvîrșise de atunci.

Cînd Orgeluse, la rugămintea lui Gawan, îl sărută pe oaspete, acesta se purtă sfios și stîngaci, mai ales pentru că Orgeluse o făcea în silă, după cum observase prea bine. Ea nu putea să-i ierte cît de mult o umilise.

Între timp Gawan o luă pe Bene deoparte, o certă pentru plînset și îi porunci să nu sufle vreo vorbă către Itonje — cu cine avea de gînd a se lupta.

Apoi pofti lumea la ospăț.

Orgeluse arăta fără înconjur cît îi este de neplăcut să-l servească la masă pe Parsifal, pe ăst cavaler care, așa credea, nu socotește femeia bună de altceva decît a fi lucru de batjocură.

— Mă nedreptățești, se apără Parsifal, nu sînt atît de neghiob să-mi bat joc de domnițe, mai cu seamă de cele frumoase ca tine.

— Te pricepi să măgulești, cavalere, răspunse Orgeluse, asta mă miră.

— Sîntem așa cum sîntem, în fiece zi un altul.

— După cîte văd pui lucrurilor un prea mare preț.

— Nimicurile ieftine tot nimicuri rămîn, oricît le-ar lăuda lumea.

— Judecă bine ce urmări ar putea avea vorbele tale, cavalere, zise Orgeluse.

— Vorbeam de mine, stăpînă, nu de tine.

— Ei, îmi dau seama că ești în stare să-l încredințezi și pe Klinschor că-i bărbat iar nu clapon.

Îl privi pe Parsifal cîteva clipe și apoi tăie pentru el în bucăți o ciocîrlie friptă.

Veni și Artus. Din toată inima se bucură văzîndu-l pe Parsifal printre cavalerii Mesei Rotunde.

— Stăpîne, zise acesta, mă simt tulburat de cinstea unei asemenea primiri. Îmi dai nădejde și mîngîiere în singurătatea mea. Cîndva îmi închipuisem că am destulă putere să pot trăi singur. Acum, vă rog, pe cîți sînteți aici, primiți-mă iar printre voi, drept acela care am ajuns a fi. Singurătatea e o prăpastie adîncă și îndoită-i deznădejdea cea lipsită de prieteni.

Nimic nu-l încînta mai tare pe Artus decît să împlinească asemenea dorință. „De-aș avea mai mulți oameni ca dînsul, chibzui, m-aș putea făli pe drept cu Masa Rotundă."

Paharnicii aduseră vin din belșug și nici un potir de aur nu rămase multă vreme gol în ceasurile cît au stat cu toții laolaltă.

Parsifal ceru regelui încuviințarea să plece în locul lui Gawan la luptă. Acesta însă nici nu voia să audă.

— Dumnezeu să-ți răsplătească prietenia, zise Gawan, dar ce-i de îndeplinit aici, prin mine trebuie adus la îndeplinire.

Parsifal tăcu, nu era însă deloc hotărît să ia drept virtute nerozia. Își cercetă, pînă a nu se culca, armura, prinse curelele, ceru scut și lănci și așeză totul lîngă culcușul său. Abia apucaseră zorii a se revărsa că plecă, nevăzut de nimeni, cu calul, spre pajiștea de luptă.

În aceeași noapte nici Gramoflanz nu-și găsi odihnă. Îl rodea că un altul îi furase plăcerea de a-l trînti de pe cal pe Gawan. Stelele încă nu se stinseseră pe boltă cînd *își încinse armura, pregăti calul și o luă spre cîmpul de* turnir. Ajuns acolo își goni armăsarul de cîteva ori încoace și încolo ca și cum ar fi luptat împotriva unui dușman nevăzut.

Așa îl găsi Parsifal și, fără ca vreunul din ei să fi rostit o vorbă, se și avîntară unul împotriva altuia. Lemnul scuturilor sări în țăndări și din iarba strivită picurară stropi de rouă.

În tabăra lui Gawan dimineața își depăna întîmplările în chip obișnuit. Lui Gawan îi puseră cu grijă zalele, armele fură cercetate ultima oară, iar apoi cu toții se îmbulziră către slujba cea mare. Drept e că lipsa lui Parsifal sărise în ochi, dar curtenii îi știau ciudățeniile și erau încredințați că avea să vină la timpul cuvenit.

După binecuvîntare, merseră cu zarvă mare să privească încăierarea. Ajunseră tocmai cînd Gramoflanz, făcut praf de loviturile lui Parsifal, ce-i păruseră pornite din puterea a șase bărbați, lăsase să-i cadă din mînă spada, prăbușindu-se odată cu ea.

— Stăpîne și rege, strigă Gawan — și neîndoielnic îi făcea plăcere să plătească batjocura cu batjocură — aș dori ca pentru bunătatea ce mi-ai dovedit-o ieri să te despăgubesc astăzi. Precum se vede, îți face trebuință un somn lung. Așadar, de mai ai cumva poftă de dobîndă pentru mlădița ce ți-am luat-o, vino mîine să mi-o ceri înapoi. Dar mai înainte înștiințează-mă dacă vrei să ți-o plătească doi inși deodată, precum te lăudai în gura mare, sau te mulțumești și cu jumătate preț.

Artus însă nu era tot atît de voios. Îl supărase Parsifal cu plecarea lui hoțească, nesocotind porunca ce i-o dăduse de a nu se lupta. Totuși lăsă în seama lui Gawan ultimul cuvînt.

— N-am nimic împotriva acestei lupte, zise Gawan. Cum i-aș putea lua în nume de rău lui Parsifal ajutorul dat din prietenie. Dacă Gramoflanz va vrea să-și schimbe gîndul, aș socoti-o drept înțelepciune din partea lui.

Dar acesta îl vesti pe Artus, prin doi scutieri, chiar în aceeași zi, că așteaptă să-i trimită, în sfîrșit, pe adevăratul adversar. Ar fi timpul să se isprăvească odată cu povestea asta, căci n-are chef să se lupte, rînd pe rînd, cu toată oștirea.

Față de Itonje nu a mai fost cu putință să se țină tăinuit împotriva cui avea să lupte Gawan pe cîmpul de turnir. Deznădejdea ei întrecu pînă și rușinea de a-și mărturisi dragostea; merse la Arnive și își descărcă inima. Bătrîna o certă pentru ceea ce ascunsese în neghiobia ei și-l chemă pe Artus să le dea un sfat. Plîngînd în hohote, Itonje se azvîrli în genunchi la picioarele lui.

— Sărmană copilă, zise Artus, dragostea îți aduce suferință înainte a-ți fi dat bucurie.

Nu-i putea făgădui că va putea opri această luptă lipsită de noimă, dar îi promise să încerce tot ce-i stă în putință.

Îi pofti pe cei doi scutieri ai lui Gramoflanz să străbată călare, împreună cu dînsul, tabăra ; știa ce înseamnă în ochii unor astfel de oameni strălucirea scoasă la vedere, și în treacăt o întrebă pe Bene, dar destul de tare ca să fie auzit de tinerii soli, dacă lumea cunoaște necazul lui Itonje, această copilă ce varsă atîtea lacrimi de o să i se stingă lumina ochilor. Cu un gest de nerăbdare, despre care nimeni nu știa dacă era sincer sau prefăcut, se întoarse deodată către scutieri.

— Regele vostru ne mîhnește fata, zise. De ne-ajutați să se întîlnească dragoste cu dragoste n-are să fie spre paguba voastră. Rugați-l pe rege să vină chiar astăzi la noi și să-și întrebe sufletul de-l îmbie către o faptă pe care doar obișnuința o numește bună, dar nicidecum inima și mintea.

Bătrînul prevăzuse bine, scutierii erau uluiți atît de ce li se înfățișase, cît și de vorbele lui Artus. Chiar de i-ar fi fost spusele mai puțin înțelepte, tot atîta încîntare ar fi stîrnit, căci el era Artus, și precum i se prețuia numele, așa și cuvîntul. Tocmai asta era cealaltă înfățișare a măreției sale ; fie că vorbea plin de înțelepciune, fie că rostea prostii, tot ce-i ieșea din gură oamenilor le părea de aceeași însemnătate.

Unul dintre scutieri fu însă de părere că pentru stăpînul său poate fi lucru primejdios să vină fără apărare în tabăra lui Orgeluse, doar dînsa era aceea care îl urmărea pe Gramoflanz, și nu el acela care voia s-o supere. Artus își luă răspunderea pentru viața oaspetelui și drept chezășie a gîndurilor sale pașnice o trimise, împreună cu cei doi soli, pe Bene, care și pînă atunci dusese adesea solii de dragoste ale lui Itonje către Gramoflanz.

Dorința acestuia s-o vadă pe Itonje a fost mai puternică decît frica de a cădea într-o capcană. Și pe dată ce fu lîngă dînsa, simți curînd și dorul de un alt cîmp de luptă mult mai desfătător decît pajiștea care pusese să fie încercuită cu o sută de trunchiuri de copac.

Astfel toate lucrurile ajunseră cu bine la capăt, căci nici Orgeluse nu-și mai jelea bărbatul ucis ; doar îl avea

acum pe Gawan. Setea ei de răzbunare se mistui tot atît de repede cît și amintirea lui Cidegast. Cu timpul, mortul tot mort rămîne. Ce-i drept, mai făcu ea lumea să creadă că, iertîndu-l pe Gramoflanz, se arătase plină de mărinimie. Asta îi părea că datorește nespusei dureri în care trăise atîția ani. Totuși nu mai izbuti să mimeze un patos adevărat.

Ziua se încheie cu o serbare măreață. În cortul lui Artus calea spre cămări fu deschisă, făcîndu-se pereții sul, iar acoperișul fu dezvelit.

În forfota voioasei petreceri, Parsifal se simțea părăsit. Fiecare avea o soție sau o iubită, numai el era lipsit de asemenea fericire. „M-am născut din iubire, gîndi, dar ea mă întîmpină ca pe un străin. Caut Gralul și între timp pierd tot ce am avut pînă acum. Datorie și fericită desfătare, cît de mult vă deosebiți una de cealaltă."

Își încinse armura, înșeuă calul și se așternu iar la drum.

CARTEA A CINCISPREZECEA

Parsifal se întîlnește cu fratele său Feirefiss, pornește împreună cu el, călări, spre Artus și află de la Kundrie că e menit să fie regele Gralului

NU ARAREORI CÎTE O FĂPTURĂ omenească, ce se crede nefericită, merge în întîmpinarea norocului, și chiar dacă se simte înșelată în speranțele sale, pe negîndite ajunge la țintă, doar de se pricepe să și-o înhațe cu îndrăzneală.

Adesea viața i-a jucat lui Parsifal cîte o festă, pricinuindu-i clipe cînd ar fi dorit să se lepede de ea, dar totul n-a fost decît o joacă față de ce avea să mai pătimească acum, chiar în pragul țelului visat.

În marginea unei păduri, într-un ținut cam pustiu, îi ieși înainte un cavaler. Tot ce Anglia și Bretania îi aduceau lui Artus ca venituri nu se putea măsura ca bogăție nici măcar cu ceea ce purta acel străin pe dînsul. Rubin și calcedonie sînt sticlă ieftină pe lîngă nestematele ce-i scăpărau pe haina de luptă. Salamandre i-o țesuseră, în inima muntelui Agremontin, în limbi de foc. Pe coif se

vedea un ihneumon care avea puterea să ucidă șerpi veninoși. În toată Arabia nu se găsea o pocladă ca aceea ce-i acoperea calul. Venea din țări depărtate și multe lucruri de pe dînsul erau daruri de la domniţe. Acum corăbiile lui ancorau într-un golf din apropierea pădurii. Purtau douăzeci și cinci de oștiri, din care nici una nu înțelegea limba celeilalte. Cu greu putea ochiul să cuprindă atîta felurime a pielii, a îmbrăcăminții și a armelor.

Omul acela deosebit — iată, nu-i mai tăinuim numele — era Feirefiss, stăpînul ducatului Assagog și al Zassamankului, fiu al lui Gahmuret și al Belakanei, așadar îi era lui Parsifal frate vitreg. Își părăsise corabia, ca să poată umbla prin pădure în căutare de isprăvi vitejești. Cei doi cavaleri se zăriră în același timp și, cu lăncile coborîte, se și năpustiră unul spre celălalt, ca și cum pămîntul, cît era de întins, nu i-ar fi încăput pe amîndoi. Iar dacă-i drept ce se spune despre leu, că se naște mort și că abia răcnetele tatălui său îl trezesc la viață, drept e și că Parsifal cu Feirefiss și-au venit în fire abia ciocnindu-și armele.

După unii rătăcirea este rodul unor lipsuri, și nu sînt puțini aceia care își dezvinovățesc urmările setei lor de glorie și a faptelor pline de vanitate socotindu-le de neînlocuit și numind omenie ceea ce s-ar asemui mai degrabă cu cruzimea nesimțitoare.

Din lăncile lor, așchiile zburau departe, coifurile zornăiau sub loviturile spadelor, armăsarii înfierbîntați erau gata să se prăvălească de oboseală. Păgînul nu dădea întîietate creștinului, nici creștinul nu se da înapoi dinaintea păgînului. Pînă cînd Feirefiss, cu o lovitură zdravănă, îl zvîrli pe Parsifal de pe șa. Acesta strigă după Gral să-i vină în ajutor și invocă numele lui Kondwiramur, soția sa. Iar Feirefiss invocă numele Sekundillei, a acelei femei plină de ispite, care i-a adus lui Anfortas nenorocire și din pricina căreia el era acum în primejdie a-și omorî fratele, căci soarta părea să-l fi părăsit cu totul pe Parsifal.

Privind moartea în față, acesta își adună încă o dată puterile, strigă Kondwiramur, mai mult din mînia deznădejdii decît sperînd în ajutorul femeii nefericite, strigă așa, doar ca să strige, strigă pentru că și celălalt striga acel nume afurisit, „Sekundille“, care îl înspăimînta nespus pe Parsifal. Și atunci, lăsînd în legea lor și Gralul și pe Dumnezeu, îl izbi pe Feirefiss cu o lovitură atît de nă-

praznică încît acela se prăbuși la rîndu-i, rămînînd cîteva clipe buimăcit. Dar spada lui Parsifal se frînse. (Ne uimește, căci era spada lui Anfortas, înzestrată cu puteri miraculoase. Totuși, așa ni s-a adus la cunoștință, spada s-a frînt. Poate s-au luptat de data asta cu altă spadă, lucru care ar risipi nedumerirea noastră dar care în același timp ridică o nouă întrebare : ce se făcuse cu spada cealaltă ? Cărțile nu spun nimic, precum păstrează tăcere asupra unor părți întunecate din viața acelui bărbat care a urcat pe treapta cea mai înaltă a vieții cavalerești deoarece, la timpul său, el nici nu a fost cavaler, sau poate va fi fost în cu totul alt chip decît erau legile pe atunci.)

Stătea așadar lipsit de apărare și gata de a primi lovitura de moarte, dar iată-l pe Feirefiss, încă buimac, ridicîndu-se în picioare, prinzînd iar puteri și vorbindu-i pe franțuzește, limbă pe care o cunoștea foarte bine.

— Spada ta s-a frînt, zise, altminteri mi-ar fi mers prost. Hai să facem pace și spune-mi care ți-e numele și neamul din care te tragi.

Parsifal se simțea umilit de mărinimia celuilalt ; răspunse furios că, în pofida stării lui de slăbiciune și a nenorocului, încă nu se dă învins, și deci nu crede de datoria lui să-i răspundă la întrebare.

Feirefiss socoti mîndria cavalerului lipsit de apărare mai degrabă fără de rost decît măreață, dar nu o dată creștinii îi răspunseseră în chipul acesta. Cum însă deosebita îndemînare și putere ale lui Parsifal îi plăcuseră totuși, spuse în derîdere că nu pregetă a lua asupră-și rușinea de a dezvălui el cel dintîi cine era. Se numește Feirefiss și e un Angevin.

Parsifal era sigur că potrivnicul său și-a îngăduit o glumă de prost gust ; doar el însuși era un Angevin și Anjou moștenirea ce-i revenea. Iar Feirefiss, după cum aflase, trăia pe undeva în depărtata Africă și era supărat pe albi pentru că însuși taică-său i-a dat prilejul să-i cunoască într-o lumină nu tocmai frumoasă. Dar străinul nu-i părea nici mucalit, nici mincinos, astfel încît îl rugă să-și desfacă coiful, căci Feirefiss Angevin, potrivit celor ce se spuneau despre dînsul, ar avea o piele pestriță ca penetul cotofanei. Cu alte cuvinte, îi cerea adversarului său nici mai mult nici mai puțin decît să se lipsească de orice apărare, fără ca el însuși să-și pună cît de cît pielea

în joc. Îi părea de ajuns că făcuse promisiunea să nu-i aducă aceluia vătămare.

Cum Feirefiss nu era un credul, trebuie să fi avut desigur simțămîntul forței sale, de vreme ce i-a împlinit totuși necugetata rugăminte.

Dar nu se putu stăpîni a spune :

— Nu mă tem de tine chiar de ți-aș sta gol în față. Privește !

Își apucă spada și o azvîrli în adîncul pădurii. Apoi își dezveli chipul.

Nu ni s-a povestit dacă Parsifal a fost cuprins de rușine din pricina nemăsuratei lui trufii și a neîncrederii. Ni se spune numai că n-a știut cum să-și smulgă mai grabnic coiful privind obrazul lui Feirefiss ce-i părea un pergament cu scriitură pe el. S-a năpustit către frate-său, l-a îmbrățișat și l-a sărutat spunîndu-i cine era. S-ar putea ca bucuria neașteptată să fi stors lacrimi celor doi bărbați dîrji ; oricum, Feirefiss, mișcat, strigă :

— Fie slăvite stelele care m-au îndreptat spre drumul ăsta, slăvit fie văzduhul și slăvită roua ce a picurat pe mine astăzi în zori.

— Eu nu știu spune așa vorbe frumoase ca dumneata, dragă frate, zise Parsifal, dar inima mea simte tot atîta bucurie.

Feirefiss îi ceru să treacă peste buna lui creștere și să-și îngăduie frățescul „tu". Parsifal socotea însă că nu-i permisă o asemenea apropiere, căci fratele lui era mai vîrstnic și bogat cît Baruch, pe cînd el nu prea avea ce-i dărui.

Se așezară în iarbă unul lîngă celălalt ; aveau multe de istorisit. Feirefiss, chiar de era supărat pe Gahmuret pentru că o lăsase pe Belakane să moară de dor și astfel îl lipsise pe el de mamă, totuși dorea să-și cunoască tatăl, deoarece numele lui era pretutindeni preamărit. Și se jeli cu glas tare aflînd că murise de mult.

— Același ceas, zise Feirefiss, îmi dăruie și fericire și durere. Viața e încîlcită și plină de ciudățenii. De rîzi, trebuie în același timp să și plîngi.

Ar fi vrut să-și ia fratele cu dînsul să-i dea în dar ducatul Assagog și întregul Zassamank. Parsifal îl pofti însă la Artus, căci viața de curte i se părea mult mai voioasă și mai felurită decît cea din strîmtoarea corăbiilor.

Să fi fost numele lui Artus care îl atrăgea pe Feirefiss, sau, în urma lungilor călătorii pline de lipsuri de pe mare, să-l fi ademenit răsfățul unor gingașe mîini de domniță? Nu știm sigur. Adevărul e că Feirefiss l-a urmat pe mezin, iar nu acesta pe Feirefiss.

Parsifal merse în pădure după spada fratelui, i-o băgă în teacă iar apoi, istorisindu-și lucruri voioase, cei doi se îndepărtară călare către curtea lui Artus.

În cercul Mesei Rotunde plecarea lui Parsifal stîrnise păreri de rău și, cum nu se știa dacă avea totuși să se întoarcă, Artus hotărî să nu ridice tabăra încă opt zile. Peste puțin i s-a adus vestea că în Merveille oglinda columnei înfățișează o luptă între doi cavaleri neobișnuit de viteji.

— M-aș putea prinde, zise Artus, că unul din ei e Parsifal.

Și iată că frații se și zăreau venind drept către cortul lui Gawan. Coifurile lor erau strivite și scuturile sparte. Dar și așa armele vădeau dibăcia fără seamăn a mîinilor ce le-au făurit, căci și cel ce pleacă la luptă simte nevoie de lucruri împodobite în chip măiestru.

Uluiți priveau curtenii la Feirefiss și cînd aflară cine era acel cavaler nemaipomenit, Gawan îl sărută ca pe un frate, porunci să i se aducă cele mai scumpe veșminte și să se aștearnă masa cu tot ce aveau mai bun. Cîte o domniță se și simțea ispitită să-l atragă în slujba ei, poate chiar de dragul pielii atît de neobișnuit colorate.

Se zice că Feirefiss a avut parte de o noapte plăcută.

A doua zi Artus chemă pe cavalerii Mesei Rotunde la un mare ospăț pe cîmp. În iarba înrourată se încercui o pajiște de șapte pogoane. Cavalerii își pieptănară pletele și le împodobiră cu cununi de flori, buzele domnițelor erau, și fără de sulimanuri, pline și roșii. Fiecare din ele își așeza părul după cum era datina la ea acasă, pieptănătură înaltă sau netedă. Nici una nu avea voie să vină la masă fără alesul ei, iar acesta știa că în schimbul serviciilor cavalerești îl aștepta o răsplată anume. De se afla una mai rușinoasă sau nedorită de cavaleri, trebuia să rămînă și să stea singură în cortul ei.

Se făcuse mare îmbulzeală, și multe domnițe ar fi căzut de pe cal de n-ar fi fost chinga șeii bine prinsă. Drapelele fluturau jur-împrejur, iar în afara cercului începură turnire vesele. Cînd lumea fu înfierbîntată de

joc, aţîţată de privit şi înfometată, Artus pofti pe toţi la masă. Se aduseră mîncăruri alese, paharele fură umplute, se schimbau priviri cu înţeles, bărbaţi şi domniţe îşi atingeau mîinile şi chiar ce nu se vedea. Iar Feirefiss îşi spuse : creştinaţi ori necreştinaţi, la urma urmei toţi trăim în aceiaşi desfătare.

Dar nenorocirea care se întîmplase la Plimizöl părea că avea să se repete.

Ca şi atunci, o femeie venea acum călare către cavalerii Mesei Rotunde. Faţa i-o acoperea un văl des, rochia era croită după moda franţuzească, mantaua din catifea neagră ca părul unui cal turcesc şi împodobită cu porumbei cusuţi cu aur din Arabia, iar pe cap purta o bonetă neagră, foarte înaltă. Lin şi uşor o ducea buiestru peste cîmp. Curtenii, temîndu-se de veştile ei rele, îi deschiseră cercul şi o aşteptară tulburaţi. Veni pînă la Artus, îl salută scurt, şi acum nimeni nu se mai îndoia că unei asemenea purtări avea să-i urmeze o ameninţare sau chiar un blestem ! Dar femeia sări de pe cal, se azvîrli la picioarele lui Parsifal care şedea lîngă Artus şi-l rugă să-şi întoarne de la ea mînia şi s-o asculte în linişte.

Chiar dacă de data asta femeia călărea un cal iar nu un catîr, dacă era altfel îmbrăcată şi un văl îi acoperea obrazul, glasul o trădă ; era al vrăjitoarei Kundrie şi Parsifal avea o mulţime de pricini ca sluţenia ei să-i fie nesuferită. Chibzui ce anume îndemnase pe vestitoarea Gralului să-i ceară iertare în loc de a-l blestema, dar nu se putu dumiri.

Ziua aceea nu era însă potrivită pentru a-ţi stoarce creierii, şi viaţa îl învăţase să aibă răbdare şi să lase lucrurilor timp a se desfăşura în voie, iar nu să se pripească cu judecată mînioasă şi blestem. Repede afurisim, dar cît de încet sîntem în stare a schimba ! Propria-i suferinţă îl făcuse mai înţelegător faţă de lacrimile altora şi mai prevăzător în a respinge şi a condamna lucruri şi oameni. Poate în urmă cu cîtva timp o asemenea răsturnare a faptelor l-ar fi umplut de trufie, dar trăise prea îndelung în singurătate şi prea multe rătăciri cunoscuse ca să se mai lase orbit de înfumurarea lumii. O pofti pe Kundrie să se ridice şi să nu dea atîta însemnătate unui lucru, odată ce fusese săvîrşit.

Atunci vestitoarea Gralului îşi smulse de pe cap boneta, găitanele şi panglicile şi le azvîrli pe jos, înlăuntrul cer-

cului. Era tot atît de slută ca la Plimizöl : ochii galbeni, dinții nesfîrșit de lungi, gura vînătă ca micșuneaua.

— Ferice de tine, fecior al lui Gahmuret, căruia ți-a dat viață Herzeleide ; ți-e sortită cea mai înaltă cinste. Pe Gral s-a ivit o scriitură, vestind că tu ai să fii rege iar fiul tău Lohengrin moștenitor, căci atunci cînd ți-ai părăsit soția ea purta în pîntece doi băieți de-ai tăi. Celui de al doilea fiu, Kardeiss, îi rămîne regatul Brobarz. Ai să-ți îmbrățișezi nevasta și feciorii și ai să-l scapi pe Anfortas de suferințele lui. Cine oare își mai poate măsura fericirea cu a ta ?

Într-o limbă știută doar de Feirefiss pomeni șapte stele, continuă însă să vorbească franțuzește cînd își dădu seama că nimeni n-o înțelege.

— Saturn este un strengar învechit în rele și semnul lui e rece. Jupiter nu este mai apropiat, călătorește pe un crug mai scurt și ne vrea binele. Marte e nărăvaș, ne stăpînește vinele și urechea stîngă. Soarele este stăpîn peste stomac, luna peste creier iar Venus poruncește rinichilor. Fie bune, fie rele, stelele îți sînt toate binevoitoare. Tot ce ele înconjoară și pînă unde le străbate lumina, este tărîmul la care ți-a fost dat să ajungi. Gralul îți încuviințează orice vrei, afară de nechibzuință și de lăcomie sălbatecă. De tot ce-ai pătimit în viață și de tot ce-ai dus lipsă ai să fii despăgubit din plin ; căci socoteala are să fie încheiată nu după rătăcirile tale, ci după ceea ce ai făptuit în urmărirea unui țel înalt, fără a fi căzut pradă strălucirilor deșarte, fără ca deznădejdile să-ți fi răpit curajul și nici îndoiala să te fi dus pe calea pierzaniei.

Cuvîntarea ei nu l-a înciudat pe Parsifal, și s-ar putea ca știrea asta, așa cum o citim, cu nimic înflorită de cel ce a scris-o, chiar rece, să fie mai aproape de adevăr decît știrea ce se găsește în altă parte, anume că vorbele lui Kundrie l-ar fi fericit. Te poate ferici o nestemată, o femeie, un joc cîștigat. Dacă împlinirea are putință să înspăimînte, aici era locul potrivit pentru a înspăimînta. Parsifal, așa cred, auzind cuvintele vestitoarei Gralului, a rămas parcă lipsit de orice simțire. Oricare altul, fie și un ușuratec, era în clipele acelea în stare să priceapă mai mult decît dînsul. Că a plîns, cred și asta, e o dovadă că nici izbînda, nici faima nu i-au putut înăbuși modestia.

Chiar în acel ceas Parsifal se pregăti de plecare la Monsalväsch. Îi fu îngăduit să-și ia un însoțitor și îl alese pe Feirefiss. Kundrie, călare în fruntea lor, le arăta drumul către Anfortas.

Acesta tocmai se zbătea pradă unei cumplite deznădejdi; de abia mai putea suporta durerile. Implora curtenii să-i ia viața dar aceia, în loc să-i împlinească voia, îi aduceau Gralul, și la vederea lui suferințele sale nu mai puteau fi curmate. Astfel fidelitatea lor și supunerea erau blestemul regelui. Atunci a încercat să înșele Gralul și patru zile și-a ținut pleoapele închise. Dar cavalerii, temîndu-se să nu moară, îl duseră în fața pietrei minunate și, istovit precum ajunsese, de nu mai era stăpîn pe sine, își deschise ochii, văzu Gralul și fu silit a trăi mai departe.

Așa s-au petrecut lucrurile pînă la sosirea lui Parsifal. Marte și Jupiter își încheiaseră crugul. Era deci timpul cînd Monsalväsch răsuna de vaietele lui Anfortas. Cu nimic nu-i puteau fi alinate suferințele, cu toate că aerul era îmbîcsit de mirezmele buruienilor. Pe covoare, oriunde călcai striveai sub talpă anghelică și mosc, cardamă, cuișoare și frunze de nuc tămîios. În cămin ardea lemn de aloe. Toate astea erau încercări de a îndepărta mirosul respingător al rănilor. Pînă și pe pernele de pe jețul-pat fuseseră presărate buruieni.

Nespusă a fost bucuria tinerilor și a vîrstnicilor zărindu-i pe Parsifal și pe Feirefiss. Ne uimește că nici un locuitor al cetății nu s-a grăbit a-l duce pe Parsifal la Anfortas; fără îndoială zvonul despre tainica scriitură de pe Gral se răspîndise fulgerător. Se temeau însă ca nu cumva prea mult zel să dăuneze celor hotărîte întru dezlegarea bolnavului de obidă. Desigur le mai era sfîntă vechea lege care cerea ca întrebarea despre suferință să fie pusă regelui din îndemn propriu. Așadar, oaspeții fură duși în sala castelului, unde li se dădu ajutor să-și scoată armura și unde apoi li se oferi tuturor vin.

Însuși Parsifal, care nu ținuse seama de un șir de *reguli cavalerești, acum se supuse obiceiurilor statornicite,* fie din respect față de acele lucruri care îi fuseseră sortite, fie poate pentru că în cele din urmă orișicine, chiar și cel mai mare, este sclavul timpului său și înfăptuiește plin de evlavie ceea ce într-o vreme mai tîrzie lumea ia în bătaie de joc. Așa că, îndată ce se află dinaintea lui Anfortas, îi și făcu îndelung rîvnita întrebare:

— Unchiule, ce te chinuiește? cu toate că de mult cunoștea necazul bătrînului.

Și se povestește că Anfortas, în chiar clipa aceea, se și simți vindecat. Nu numai atît, se făcu chiar mai frumos decît Parsifal.

Nu putem spune cine, în cetatea Gralului, era destul de știutor pentru a înțelege că nu cele patru cuvinte ale întrebării au săvîrșit minunea, ci că scriitura de pe piatră trebuia tălmăcită în alt chip decît se făcea de obicei. Sigur că Anfortas va fi bănuit cîte ceva, de asemeni Parsifal și, neîndoios, Feirefiss, care nici nu era omul să asculte orbește de sunetul unor cuvinte, ci le cerceta în tîlcul lor adînc.

Ce-ar mai fi de povestit acum se înșiră repede. Un trimis a adus de la Kondwiramur vestea că se afla în drum spre Monsalväsch. Parsifal era s-o întîlnească în locul unde se gîndise la dînsa, cuprins de un dor nețărmurit la vederea celor trei stropi de sînge picurați în neaua albă.

Fără să mai zăbovească o clipă, acesta dădu poruncă a i se înșeua calul și, însoțit de Feirefiss și de o ceată de cavaleri ai Gralului, grăbi către soția lui. La chilia lui Trevrezent făcu popas. Bătrînului îi datora multe și nu voia să-l lipsească de bucuria de a-l ști pe Anfortas vindecat. Moșneagul căzu în genunchi și strigă:

— Multe se întîmplă pe lume ce mintea omului nu le poate pricepe.

După ce mulțumi lui Dumnezeu, se întoarse către Parsifal.

— Atunci cînd ai venit la mine, zise, iar eu ți-am înțeles îndîrjirea cu care căutai Gralul, am mințit spunînd că în jurul lui plutesc duhuri alungate de Dumnezeu ca să păzească piatra. Am făcut-o doar dorind a te feri de săvîrșirea unor lucruri nechibzuite. Văd că s-a întîmplat altcum. Ți-ai dobîndit prin luptă ceea ce crezusem că nu se poate dobîndi decît prin îndurare și printr-o așteptare smerită. Mergi și dăruiește oamenilor mai mult decît am fost eu în stare să le dărui.

Parsifal călări împreună cu oamenii săi noaptea întreagă. Cînd se iviră zorile, ajunseră la tabăra de corturi a lui Kondwiramur. Oare ce să mai spunem despre îmbrățișări și sărutări, de vreme ce și copiii Kardeiss și Lohengrin fură trimiși afară din cort, iar ferestrele închise,

pentru ca bărbat și nevastă să fie lăsați singuri, doar cu dimineața ce se înfiripa și cu fericirea lor?

În aceeași zi, Kardeiss fu ales rege peste Wales, Norgals, Kanvoleis și Kingrivals după care el învesti pe principi cu feude.

Apoi oștirea a ridicat corturile și a plecat cu tînărul rege înapoi în țara sa. Iar Parsifal cu Kondwiramur și Lohengrin, împreună cu templierii, au pornit spre Monsalväsch.

— Ascultați, zise Parsifal către cavaleri, pe undeva în pădurea asta se află o chilie. Un izvor limpede curge prin ea. De știe careva drumul, duceți-mă într-acolo.

Voia să-i aducă Sigunei o mîngîiere în singurătatea ei și poate nădăjduia s-o smulgă suferinței sale nesăbuite. Dar i-a găsit numai trupul neînsuflețit zăcînd peste mormîntul iubitului ei. Dădu poruncă să se ridice piatra funerară și s-o culce pe Sigune alături de Schionatulander.

— Era făcută să se bucure de fericire și să facă pe alții fericiți, zise Parsifal către Feirefiss. Dar de vreme ce păcătuise din pricina înfumurării sale nechibzuite, nu a mai avut destulă minte să-și înțeleagă adevărata vină și, desigur, nici puterea să fi trăit cu ea mai departe sau chiar să se fi ridicat deasupra vinii. Omul acela i-a fost mai prețios mort decît viu. Cîtă nerozie se află pe lume!

În Monsalväsch zeci de lumini fură aprinse în cinstea lor, și pădurea părea o mare de flăcări. După ce călătorii s-au răcorit și și-au schimbat veșmintele, toată lumea s-a adunat în sala castelului, în așteptarea bunătăților ce avea să le ofere Gralul. S-a întîmplat întocmai precum vă mai povestisem că era obiceiul și nu-i nevoie să repet. Numai lancea din care picurase sînge nu a mai apărut, și în locul vaierului răsunau acum rîs și cîntec.

Se spune că Feirefiss, nedumerit, ar fi întrebat de unde soseau mîncărurile și minunatele vinuri, căci el nu vedea Gralul și abia după ce s-a creștinat a avut și el parte să vadă ce alții văzuseră înainte.

Fiecare istorisește cele întîmplate după cum le-a înțeles, iar dacă nu-i par de-ajuns de adevărate se mulțumește și cu minciuna.

Ce l-a hotărît pe Feirefiss să primească botezul, asta nu ni s-a adus la cunoștință. Nu încape îndoială, n-a fost doar dorința deșartă de a vedea Gralul. Cît de lipsit de preț ar fi acesta, dacă înțelegerea lui ar fi legată doar de un singur crez ! Poate că Feirefiss, acest bărbat demn de prețuire, n-a putut-o lua altminteri de soție pe frumoasa purtătoare a Gralului și totodată sora lui Anfortas, pe care o dorea tare mult. Cîți nu s-au lepădat de dragul unei femei sau a unei hotărîri ce nu suferea amînare de credința respectată cu sfințenie a strămoșilor lor !

Însoțit de Repanse, Feirefiss s-a îndreptat apoi spre India, unde a domnit în pace peste 72 de regate. Parsifal l-ar fi urmat mai tîrziu, aducînd și Gralul cu el, deoarece în Apus, așa se spune cel puțin, era amenințat de o mare primejdie. De atunci nimeni n-a mai văzut Gralul și toate încercările de a-i da de urmă au rămas zadarnice. Singură speranța de a-l găsi s-a păstrat vie pînă în zilele noastre.

Lector : BOGDAN BĂDULESCU
Tehnoredactor : ION TUDOR

Apărut 1975. Bun de tipar 15.IV.1975. Tiraj 60 000. Broșate 55 000. Legate 5 000. Coli tipar 17.

Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
București — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România
Comanda nr. 50 118

Lei 8

Colecția
«Romanul de dragoste»
108

Werner Heiduczek (n. 1926) este astăzi un reputat romancier și autor de scenarii radiofonice din Republica Democrată Germană. Debutează în literatură în anul 1958. Nuvela Frații (Die Brüder, **1968) și romanul** Rămas bun de la îngeri (Abschied von den Engeln, **1968) i-au adus consacrarea**

Spirit lucid, ostil patetismului, Werner Heiduczek se dovedește în microromanul Marc Aurel sau Un semestru de tandrețe (Mark Aurel oder ein Semester Zärtlichkeit, **1971) un scriitor cu o partitură modernă, degajată, străbătută de un dramatism reținut, un subtil cunoscător al reacțiilor tineretului în fața eternei probleme a dragostei. Bucurîndu-se la apariție de o caldă primire din partea publicului, cartea a apărut și în Editura Fischer din R. F. G.; a fost tradusă în slovacă.**

Ciudatele aventuri ale lui Parsifal (Die seltsamen Abenteuer des Parsival, **1974), ultima creație a scriitorului, se înscrie pe linia interpretării și adaptării unui binecunoscut roman medieval.**

Pentru activitatea sa literară, Werner Heiduczek a fost distins în 1969 cu premiul «Heinrich Mann».

ULTIMELE APARIȚII:

99	Mihail Sebastian	Orașul cu salcîmi • Accidentul
100	G. Ibrăileanu	Adela
101	F. Scott Fitzgerald	Blîndețea nopții
102	B. Elvin	Partea mea de comedie
103	Anton Holban	O moarte care nu dovedește nimic • Ioana
104	George Meredith	Diana din Crossways
105	Mihai Giugariu	Magdalena
106	Fănuș Neagu	Îngerul a strigat
107	H. Sienkiewicz	Aniela